

A Központi Antikvárium 162. aukciója

Az árverést vezeti:

Mélykuti Beatrix

Kiállítás / On view:

2023. május 22.- június 7.
hétköznap 10.00-18.00 óráig
1053 Budapest, Múzeum körút 13-15.

Árverés / Sale:

2023. június 8-án, csütörtökön, 17.00 órától.

Helyszín / Place:

Festetics Palota
(Andrássy Egyetem)
1088 Budapest, Pollack Mihály tér 3.

H-1053 Budapest, Múzeum körút 13-15.
Telefon: (36-1) 317-3514
e-mail: aukcio@kozpontiantikvarium.hu
www.kozpontiantikvarium.hu

Katalógusunk részletes képanyaggal és bővebb leírásokkal megtekinthető
az axioart.com és az invaluable.com oldalakon.

For more detailed catalogue with further pictures please visit axioart.com
or invaluable.com.

invaluable **AXIQART**

Árverési feltételek

Jelen árverési feltételek azokra a személyekre vonatkoznak, akik az árverésen személyesen vagy telefonos licitálással, vagy vételi megbízással vesznek részt. Azokra a személyekre, akik valamely online felületen keresztül vesznek részt az árverésen, mindig az adott felületen megadott árverési feltételek érvényesek.

1. A Központi Antikvárium mint Aukciósház az árverést a tételek tulajdonosainak megbízásából mint kereskedelmi megbízott szervezi, rendezi és vezeti.

2. A tételek a katalógus sorrendjében kerülnek kikiáltásra úgy, hogy az árverésvezető a sorra kerülő tétel katalógusszámát, valamint kikiáltási árát előszóban kihirdeti, amire a venni szándékozók tárcsájuk felemelésével teszik meg ajánlatukat. A tétel vételi jogát leütéssel az a vevő szerzi meg, aki a legmagasabb árajánlatot teszi, kivéve ha a tétellel kapcsolatban valamely illetékes közgyűjtemény bejelenti elővásárlási jogát.

3. A vételár a tárgy leütési ára plusz 18.5 % árverési jutalék. Az online szolgáltatást igénybe vevők felé ezen felül az adott oldal szolgáltatási díját is felszámítjuk. Ennek mértéke az adott oldalon van feltüntetve. A vevők a vételárat 15 munkanapon belül kötelesek kifizetni.

4. A leütött tételt visszavenni és újra árverésre bocsátani tilos. Amennyiben a már leütött tétel vevőjének személye pontosan nem állapítható meg, az árverésvezető jogosult a tételt újra árverésre bocsátani.

5. Az árverés előtti kiállításon minden tétel megtekinthető. A katalógusban szereplő leírások és illusztrációk kizárólag azonosításul és tájékoztatásul szolgálnak, így a vevőknek saját maguknak kell az árverést megelőzően meggyőződniük az árverési tételek állapotáról és arról, hogy az megfelel-e a katalógusban leírtaknak. A tételek szavatosság nélkül, minden hibájukkal és hiányosságukkal együtt, abban az állapotban kerülnek eladásra, amelyben az árverés idején vannak.

6. Az eladásra kerülő tételek a kikiáltási ár alatt nem vásárolhatók meg. A vevő által tett árajánlatért, a kifizetett árverési árért az Aukciósház semmiféle felelősséget nem vállal, és nem kötelezhető, hogy nevezett tételt ugyanezen áron egy későbbi időpontban újra árverésre ajánlja vagy forgalomba hozza.

7. A védett tételeket – ezek sorszámát legkésőbb az aukció megkezdéséig kihirdetjük – Magyarországról kivinni nem lehet, valamint a mindenkori tulajdonosi adatokat nyilvántartásba veszik. A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény vonatkozó rendelkezései alapján az Aukciósház közölni tartozik a tételek tulajdonosainak adatait az illetékes hatósággal. A megvásárolt tétel exportjához kiviteli engedély szükséges. Ennek beszerzését az Antikvárium vállalja.

8. Amennyiben a vevő személyesen nem kíván részt venni az árverésen, az általa adott vételi megbízás alapján helyette az Aukciósház – a megbízásnak megfelelően – hivatalból licitálhat. Vételi megbízást adni a kiállítás ideje alatt személyesen vagy írásban az alábbi címen lehet: 1053 Budapest, Múzeum krt. 13-15. vagy e-mailben az aukcio@kozpontiantikvarium.hu címen. Közgyűjtemények megbízásait hivatalos formában, előleg nélkül elfogadjuk, magánszemélyek vételi megbízásának elfogadásához a vételi megbízás összege 20%-ának mint előlegnek a befizetése szükséges. Sikertelen megbízás esetén az árverés után az előleget levonás nélkül visszakapja a megbízó. Amennyiben a megbízás sikeres, az előleg foglалónak tekintendő.

9. Az árverés végén az el nem kelt tételek újraárverezését lehet kérni.

10. Jelen megállapodásban nem szabályozott kérdésekben a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény rendelkezései az irányadók, valamint vitás kérdés esetén a felek az Aukciósház székhelye szerinti általános hatáskörű bíróságok kizárólagos illetékességét kötik ki.

Budapest, 2023.
Központi Antikvárium

Magyar
Antikváriusok
Egyesülete

ILAB
INTERNATIONAL LEAGUE OF
ANTIQUARIAN BOOKSELLERS

Conditions of sale

Present terms and conditions apply only for those who participate in the auction in person or by agent, written bid, or telephone. Those who bid through one of our online partners, find the respective conditions of sale on the website of the partner.

1. Központi Antikvárium as Auction House organises, handles and conducts the auction on behalf of the vendors, and acts as a commercial agent.
2. The lots called up are presented in succession as in the catalogue. The auctioneer announces the catalogue number and the starting price of the lot and buyers indicate their wish to bid by raising their card. The buyer offering the highest bid shall win the lot at the hammer price, except for protected lots, when Hungarian authorities have a priority to purchase the lot at the hammer price.
3. The purchase price includes the hammer price and 18.5 % auction fee. Those who bid online through one of our online partners also pay the service fee of that partner. Buyer shall pay the price within 15 working days.
4. The bid item may not be reauctioned unless the identity of the buyer is impossible to establish.
5. All lots are exhibited for inspection prior to the auction. The descriptions and illustrations in the catalogue are only for identification. Each bidder is responsible for inspecting the condition of the lots prior to the auction, and for deciding if it is in accordance with the description in the catalogue. All the lots are sold without warranty with all the imperfections they may have at the time of the auction.
6. The items auctioned may not be sold below the starting price in the catalogue. The Auction House will not bear any liability in respect of the bid or the purchase price paid, and may not be compelled to reoffer the same item or market it at any time at the same price.
7. According to the Hungarian law no protected item – their number shall be made public by the beginning of the auction – may be taken abroad, and their owners will be registered. Owners are expected to report any change of ownership. The Auction House is liable to report the data of the owners of protected items to the Hungarian authorities. To take the purchased items abroad the buyer must have an export license (facilitated by the Auction House).
8. For absentee bids the auctioneer may be commissioned by the buyer to bid on his/her behalf. You may submit your bid in Központi Antikvárium (H-1053 Budapest, Múzeum krt. 13-15.), or send an e-mail (aukcio@kozpontiantikvarium.hu). Museums and libraries may submit their bids officially without an advance payment, which (20 % of the bid) is required of all other buyers. In case of an unsuccessful bid, the advance payment will be returned to the buyer in full after the auction. In case of a successful bid, the amount will be regarded as a deposit.
9. Unsold items may be reauctioned after the auction upon request.
10. The Civil Code (V./2013) shall govern any matter unregulated in the present Conditions of sale. Should any dispute arise, the parties accept the competence of district court, determined by the location of the Auction House.

Budapest, 2023.
Központi Antikvárium

Magyar
Antikváriusok
Egyesülete

TARTALOMJEGYZÉK

MAGYAR IRODALOM	1–29. TÉTEL
KÉZIRATOK, OKLEVELEK.....	30–64. TÉTEL
GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN	65–71. TÉTEL
RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁR	72–89. TÉTEL
ORVOSTUDOMÁNY	90–100. TÉTEL
HELYTÖRTÉNET, UTAZÁS	101–115. TÉTEL
VARIA	116–132. TÉTEL
TERMÉSZETISMERET	133–157. TÉTEL
TÉRKÉPEK, LÁTKÉPEK	158–189. TÉTEL

Magyar irodalom

1. ARANY JÁNOS BALLADÁI ZICHY MIHÁLY RAJZAIVAL. FAC-SIMILE KIADÁS. I-II. KÖTET.

Budapest, é. n. Ráth Mór [Hornyánszky ny.].

[74]p. + 5t. (hártypapírral védett képek); [84]p. + 4t. (hártypapírral védett képek). Royal folio.

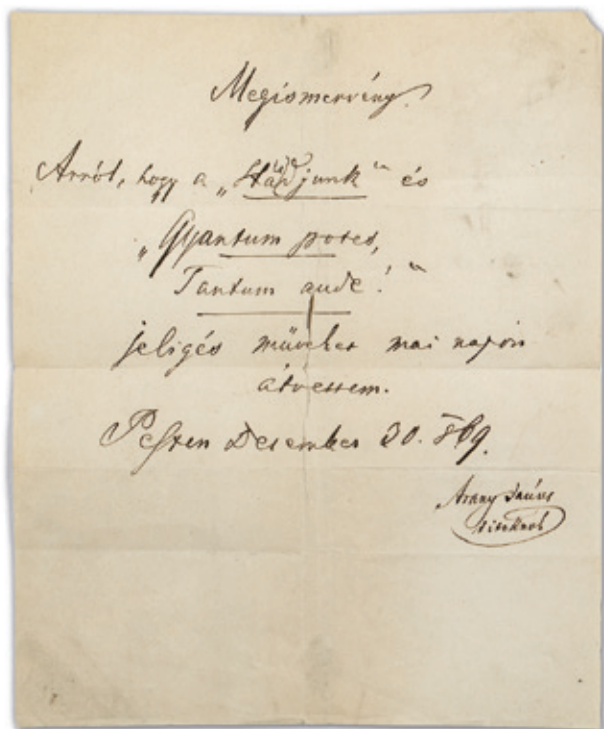
1. kötet: Ágnes asszony. – Ötödik László. – Tetemre hívás. – Both bajnok özvegye. – Mátyás anyja. – Ünneprontók. – Szondi két apródja. – Híd avatás. – Zách Klára. – Walesi bárdok. – Bor vitéz. – Török Bálint. 2. kötet: Pázmán lovag. – Rákócziné. – Méh románcza. – Árva fiú. – Rozgonyiné. – Vörös rébék. – Endre királyfi. – Szibinyányi Jank. – Szőke Panni. – Éjféli párbaj. – Tengeri hántás. – Egri leány.

„E kiadásban úgy a képek, mint a balladák szövege, melyet Zichy Mihály saját kezével írt le, az eredetinek vonásról vonásra hű (facsimile) hasonmásai.” Számos szövegközi rajzzal is gazdagon illusztrált.

Arany János balladái Zichy Mihály illusztrációival e diszkiadásban összesen négy, egyenként önálló kötetben jelentek meg, példányunk ezt a négy kötetet tartalmazza, két kötetbe kötve. Teljes.

Egységes, díszes, dúsan aranyozott, dombornyomósos, szecessziós kiadói félbőr-diszkiadásban, aranyozott lapszélékkel. Szép példány, nagyon ritka könyv. Második kötet hátsó tábláján ázásnyomokkal.

200 000,-

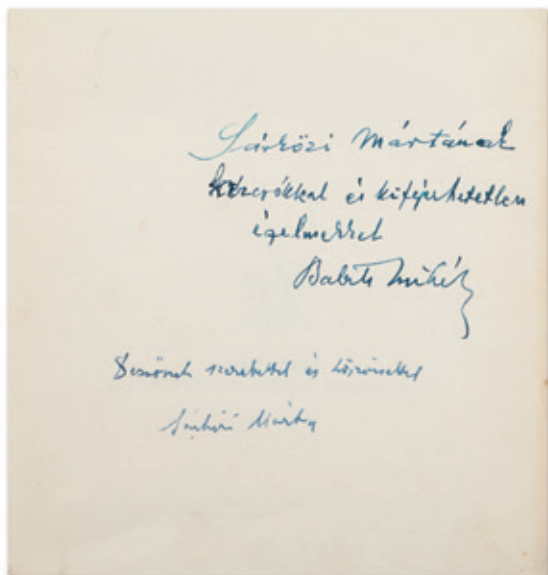
2. ARANY JÁNOS ÁLTAL ÍRT ELISMERVÉNY

1869.

Arany János (1817–1882) akadémiai titkár kézzel írt, aláírt elismervénye két, a Magyar Tudományos Akadémia irodalmi pályázatára érkezett jelígyés mű bírálatra való átvételéről (Pest, 1869. december 30.). A Magyar Tudományos Akadémia értesítője szerint az első „Haladjunk” jelígyével ellátott pályamű a Bajezid-bég című magyar történelmi dráma öt felvonásban, amely a Teleki József-féle drámai pályázatra érkezett. A második pályaművet, amelyet Arany a „Quantum potes / Tantum aude!” jelígyével vett át, a Karátsonyi Guido gróf felajánlása által biztosított vígjátéki pályázatra küldték, címe „Egy apa tréfából”, amely egy három felvonásból álló vígjáték volt. Mindkét pályázat határideje 1869. december 31. volt, a pályázatok tehát az utolsó előtti pillanatban érkeztek. Arany János 1858 óta volt tagja az Akadémia Nyelv- és Széptudományi Osztályának, 1865–1869 között titoknoki (titkári), majd 1870–1877 között főtitkári tisztségben. Tudomásunk szerint összesen tizenhét alkalommal bíralt szépirodalmi és nyelvtudományi pályaműveket, ám bírálatai közül csupán öt maradt fenn. A két pályamű bírálatára lappang, vagy nem maradt fenn, azok további életéről nincsenek információk.

Egy oldal, a hajtás mentén kis szakadással.

120 000,-

3. BABITS MIHÁLY

Aranygaras. Mesék.

Budapest, [1923]. Athenaeum.

143 + [1]p.

A szennylapon a szerző soraival: „Sárközi Mártának kézcsókkal és kifejezhetetlen érzelmekkel // Babits Mihály”. Alatta Sárközi Márta kézírásával: „Dezsőnek szeretettel és köszönettel // Sárközi Márta”. Sárközi Márta (1907–1966), született Molnár Márta, szerkesztő, író, fordító, Molnár Ferenc lánya és Sárközi György felesége volt. Férje halála után tovább szerkesztette a Válasz című irodalmi és politikai folyóiratot.

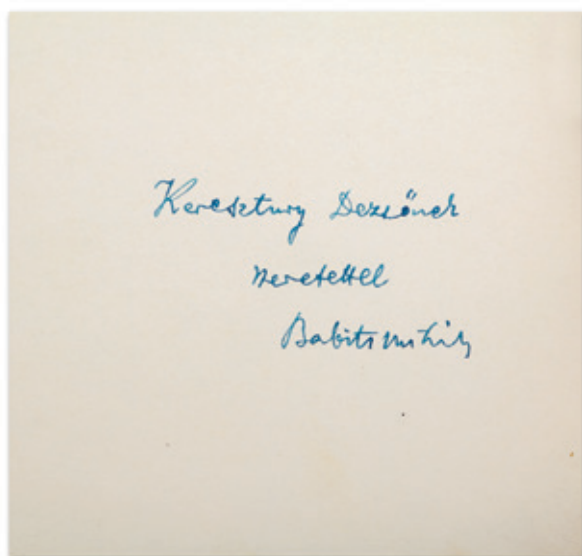
Sárközi Babits-csal való találkozását a következő elbeszélés örökítette meg: „amikor a Sárközi házaspár Babits Mihályékhoz készült vendégségbe, Sárközi György »valósággal könyörgő szöveget intezett« Mártához, nehogy csúnyán beszéljen, mert Babits azt nem szereti: »így történt, hogy már az első félórában azt mondtam, 'lófasz'. Babits derülten mosolygott, és ettől fogva az én tisztem, privilégiumom volt a disznólkodás Babitséknál.«” A rövid visszaemlékezés is tanúsítja, amelyet a dedikáció is implikál, hogy valószínűleg Babits és Sárközi Márta között nemcsak személyes ismeretség, hanem erősebb kölcsönös szimpátia volt.

A második dedikálást Sárközi Márta címezte Keresztury Dezsőnek, aki segítségére volt a Válasz folyóirat újraszervezésében a második világháborút követően.

Lapszámozáson belül egészoldalas és 42 szövegközi rajzzal. A szerző egyik legkritikább, kevésbé ismert műve.

Félvászon-kötésben, az eredeti borító bekötve. Körülvágtatlan példány. A borító elvált a könyvtesttől, gerincén kisebb szakadás.

150 000,-

4. BABITS MIHÁLY

Jónás könyve

Budapest, [1939]. Nyugat.

[20]p. Első kiadás.

Az első levélen a költő ajánlása: „Keresztury Dezsőnek szeretettel Babits Mihály”.

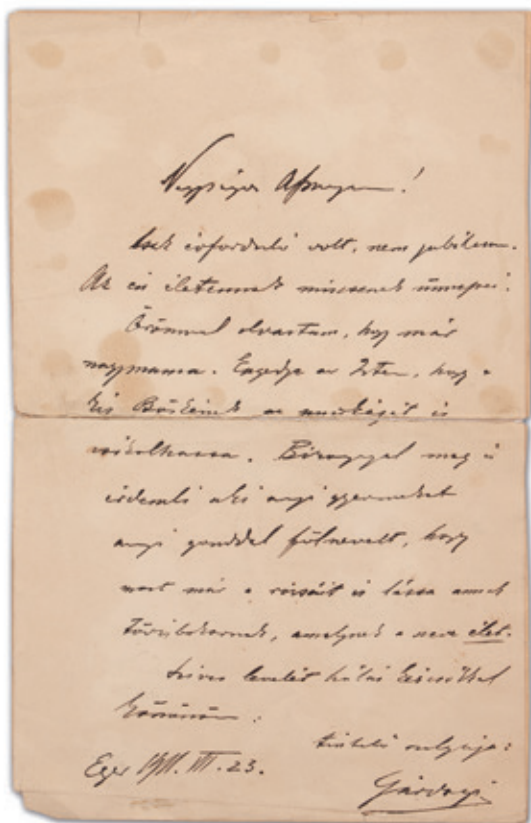
Készült külön e célra gyártott finom famentes papíron. 1000 számozott példányban, melyből ez a 23. számú, Babits Mihály aláírásával.

A kötetet Kner Albert tervezte.

Babits Mihály és Keresztury Dezső (1904–1996, író, költő, irodalomtörténész) személyes ismerősök voltak. Keresztury egy Hováth János irodalomtörténésznek írt levelében úgy fogalmaz, „bizonytalán túlméretezett egy kicsit az értékelés, de azt hiszem, Babits csakugyan legjelentékenyebb élő költőnk”. Keresztury neve megjelenik Babits Mihály beszélgetőfüzeteiben is, amelyet a már nagybeteg költő hangja elvesztése miatt vezetett a könnyebb kommunikáció és emlékezés céljából.

Kiadói félvászon-kötésben, az első kötéstáblán címképpel.

120 000,-

5. GÁRDONYI GÉZA LEVELE AZONOSÍTATLAN CÍMZETTHEZ

Eger, 1911.

Gárdonyi Géza Egerben, 1911. július 23-án kelt levele azonosítatlan címzetthez, „Nagyságos Asszonyom!” megszólítással. A levél több fordulata is nagyon jellemző az ekkor már 1897 óta egri remeteségét töltő Gárdonyira. Rögtön úgy kezdi a levelet, hogy „Csak évforduló volt, nem jubileum. Az én életemnek nincsenek ünnepei.”, majd nemrég született unokája apropóján dicsérve a címzettet, hozzáteszi: „Bizonytal meg is érdemlí aki annyi gyermeket annyi gondtal fölnevelt [ti. a levél címzettje], hogy most már a rózsáit is lássa annak tövisbokornak, amelynek a neve élet.”

Az említett „évforduló, nem jubileum” Gárdonyi harmincéves írói jubileuma, amely június 26-án volt esedékes, és amelyre pályatársai készültek ugyan, Gárdonyi maga viszont – fia megfogalmazása szerint – „megengedhetetlen bálványozásnak” tartotta az ünneplést, így a készülődő kollégáit és a lapszerkesztőket is idejekorán lebeszélte bármiféle megemlékezésről, noha ő maga hasonló alkalmakkor szívesen küldte üdvözlését pályatársainak, ismerőseinek egyaránt. Az írónak saját jubileuma iránti viszolygásáról fia, Gárdonyi József, aki megírta apja életrajzát, egy anekdotát is közölt:

„Jókai jubileuma alkalmából kérdezett Gárdonyi egy egri parasztot:

– Hát aztán tudja-e kend ki volt az a Jókai?

– Honne tudnám.

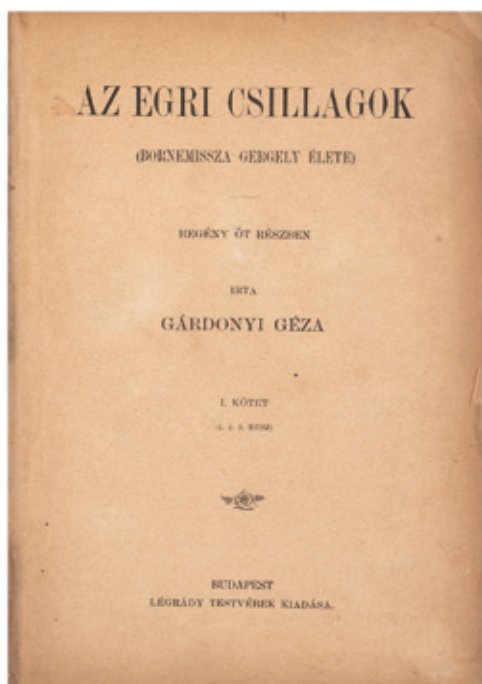
– Hát kicsoda?

– Valami jubileony, instálom.

Gárdonyinak ettől fogva elment a kedve a jubileumtól. Eddig úgy tudták Egerben a parasztok, hogy Gárdonyi írnök. Olyan írnök, aki a budapesti fővárosnak dógozik. Hogy ő ezentúl jubileony legyen, arra nem vágyott.”

Félbehajtva, papírra ragasztva, egy beírt oldal.

120 000,-

6. GÁRDONYI GÉZA

Egri csillagok. (Bornemissza Gergely élete). Regény öt részben.

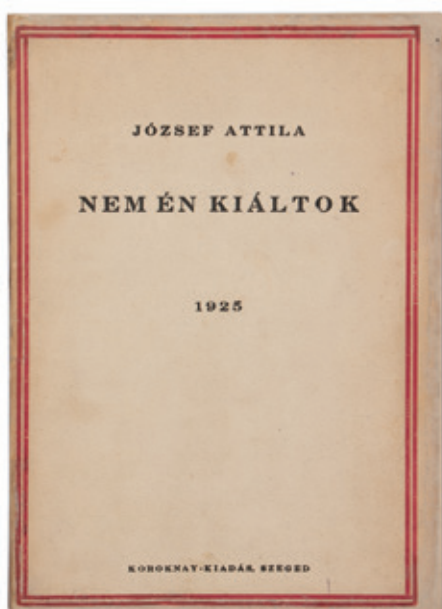
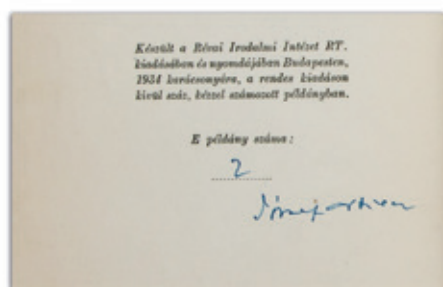
I–II. kötet.

Budapest, [1901]. Légrády Testvérek.

[2] + 392p.; [2] + 354 + [1]p. Első kiadás.

Aranyozott gerincű, korabeli vászonkötésben. Pirosra festett lap-élekkel. Gerinc alján apró kopás.

120 000,-

7. JÓZSEF ATTILA

Medvetánc. (Válogatott költemények 1922–1934.)

[Budapest], [1934].

108 + [4]p. Első kiadás.

A Medvetánc József Attila egyik legjelentősebb kötete, a szerző bevezetőjét idézve: „Ez a kötet 1922–34 esztendőkből írt verseim válogatott gyűjteménye; elkallódott füzetekben javarészt már megjelentek. A régi szövegen itt-ott változtattam, kimondott gondolatuk és képzeletük így találóbb forma érzéseimhez. Az első versek kora ifjuságom kísérletei.” A kötet a XX. század magyar lírájának egyik legjelentősebb darabja, rendkívül jelentős és ismert versek követik itt egymást, melyek közül jónéhány ebben a kötetben jelent meg először, így a Reménytelenül, az Óda (1933), az Elégia (1933), az Eszmélet (1934) és a kötetzáró Mama (1934) című vers. Ez az első és utolsó, még életében átütő sikert arató verseskötet. Már a kortársak érzékelték, hogy e kötetével József Attila a magyar költészet élvonalába emelkedett.

Számozott (2/100), József Attila által aláírt példány. Fűzve, kiadói papírborítóban. Jó állapotban.

400 000,-

8. JÓZSEF ATTILA

Nem én kiáltok

Szeged, 1925.

110 + [1]p. Első kiadás.

A költő második megjelent kötete. József Attila 1924. október 29-én levelet írt a Génius Kiadónak, melyben felajánlotta verseit kiadásra, de a kiadó visszautasította ajánlatát, így a költő barátja, Koroknay József vállalta el elkészítését. A nyomda abban az épületben volt, ahol abban az időben a költő is lakott, a Templom tér 3. szám alatt. József Attila a kötet verseit Makón, Galamb Ödönnel válogatta össze a halottak napja körüli tanítási szünetben. Az előfizetési ív (melynek szövegét maga a költő írta) tanúsága szerint három féle kiadást terveztek: „I.–XXV. számozott és aláírt példány piros címnnyomással, elegáns félbőr kötésben...K 200.000. 26–100. számozott és aláírt példány piros címnnyomással, díszes vászonkötésben...K 130.000. Rendes példány...K 50.000. Megjegyezzük, hogy a számozott példányok könyvvarúsi forgalomba nem kerülnek.” 1925. február 2-án az ügyészség vádjavaslatot készített a gyűjtemény egyes versei ellen, ám bírósági eljárás végül nem indult el.

Példányunk piros címnnyomásos ugyan, de számozatlan. A címlap után nehezen kiolvasható possessori bejegyzés.

Restaurált, kiadói papírborító, jó állapotban.

70 000,-

9. JÓZSEF ATTILÁT ÉS JÓZSEF ETELKÁT ÁBRÁZOLÓ FÉNYKÉP, HÁTOLDALÁN A KÖLTŐ AUTOGRÁF SORAIVAL

Makó, 1923. Méret: 137 x 87 mm

A képeslap papírra előhívott fénykép a József-testvérpárról Makón készült 1923 júliusában, Homonnai Nándor fényképész műhelyében. A kép üvegnegatívját Hárshegyi János fényképésznél találták meg, aki 1948-ban vásárolta meg Homonnai műtermét az üvegnegatívokkal együtt. „Az egyik lemezen feltűnt egy sörtehajú, különös arc, mellette eltakart alak. A labormunkák után derült ki, hogy a József testvéreket ábrázoló képről Etust azért takarták ki, mert arról Attila egyedüli képet is kérhetett Homonnaitól.”

A képnek három példánya volt ismert eddig közgyűjteményben, ebből kettő a PIM Művészeti Tárában, egy pedig a FSZEK Budapest Gyűjteményében található.

A fénykép hátoldalán a következő bejegyzés olvasható: „Béla bátyámnak szeretettel. // Bpest., 1923. nov. 23. // József Attila // Levél is megy!” A képeslap címzettje Tettamanti Béla (1884–1959) pedagógus, filozófus, pszichológus és egyetemi tanár. Tettamanti és József Attila Makón ismerkedtek meg, a költő ott töltött gimnáziumi évei alatt. Tettamanti volt annak az önképzőkörnek a tanárelnöke, amelynek lelkes tagja is volt József Attila. Itt alakult ki mentor-tanítvány viszony a pedagógus és az ifjú költő között, Tettamanti későbbi beszámolója alapján kapcsolatuk egyik alapvető építőköve volt a folyamatos intellektuális vita közöttük, amely közben barátsággá és mentor-mentorált viszonyra szilárdult. A fiatal költő lassan mentora otthonába is járatos lett, ahol összebarátkozott annak családtagjaival is. Miután József Attila félbehagyta a gimnáziumot, valószínűsíthető, hogy Tettamanti Bélának nagy szerepe volt abban, hogy a VII-VIII. osztályos anyagból végül összevont vizsgát tett. A gimnáziumi éveit követően több alkalommal küldött tiszteletpéldányt megjelent versesköteteiből Tettamantinak meleg hangvételű dedikációval. A novemberi képeslapot két hónapra rá egy rövidke vers is követte, melyet a költő pedagógusának címzett:

[TETTAMANTI BÉLÁNAK]

Ki itt ha is csak félig üdvözl,
Mert nagy a bűne: Idecsöppent
A jövődő emberek közül,
Akik láttatván is, látnak:
Tettamanti Bélának szeretettel.

Forrás:

Petőfi Irodalmi Múzeum: Idesereglik, ami tovatűnt. József Attila összes fényképe.

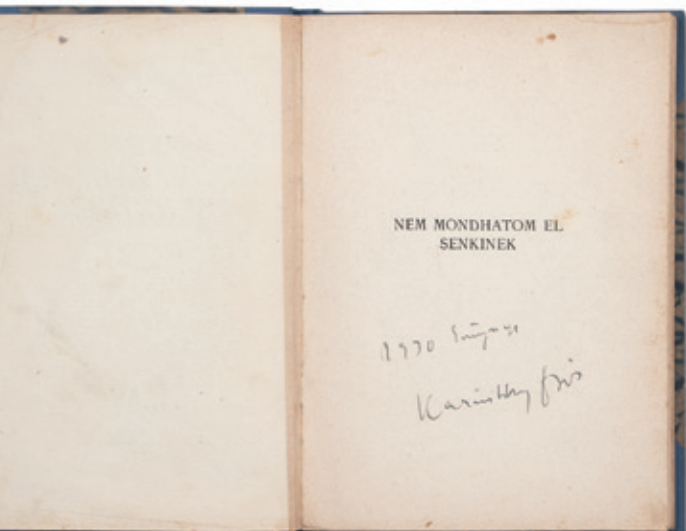
Tettamanti Béla: Apám és Attila.

1 000 000,-

WORLD
1913

10. KARINTHY FRIGYES

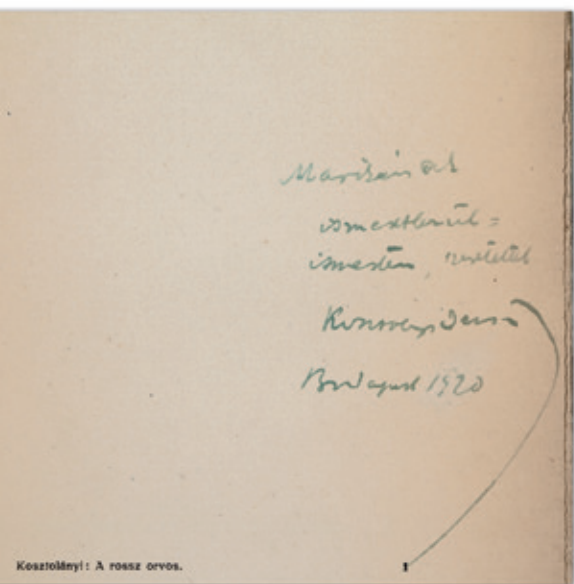
Nem mondhatom el senkinek
Budapest, [1930]. Athenaeum.
64p. Első kiadás.

A szerző első megjelent verseskötete.

A szennycímlapon a szerző soraival: „1930 könyvnap // Karinthy Frigyes”.

Félvászon-kötésben, az eredeti borító bekötve.

80 000,-

11. KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

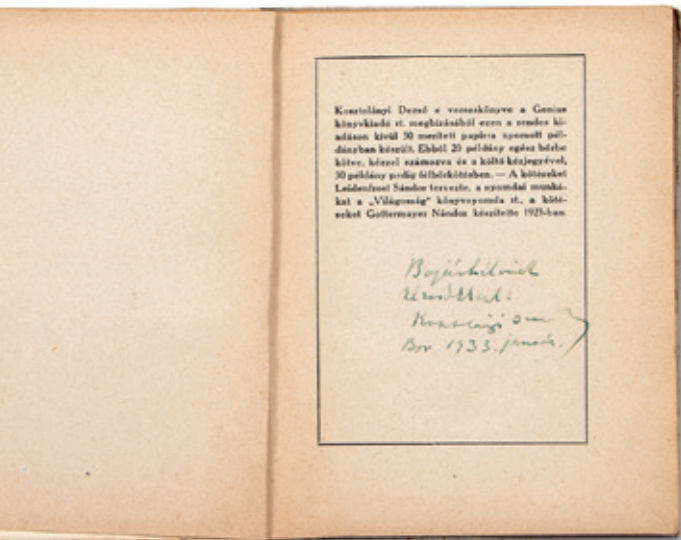
A rossz orvos
Budapest, 1921. Pallas.
109 + [1]p.

Az első levélen a szerző soraival: „Marikának // ismeretlen- // ismertem, szeretettel // Kosztolányi Dezső // Budapest 1920”.

A dedikáció címzettje Seiber Mária (1916–1975) zongoraművész, zenetanár, Keresztury Dezső író, politikus felesége.

Sérült kiadói papírborítóban. A könyvtest elvált a borítótól.

150 000,-

12. KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

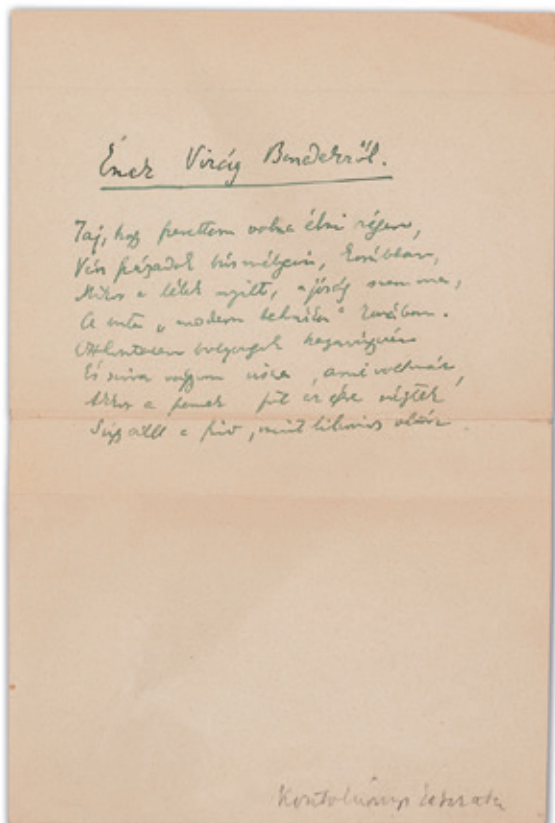
A szegény kisgyermek panasza
[Budapest], [1923]. Genius, [Világosság ny.].
80p. Hatodik kiadás.

A szegény kisgyermek panasza (1910) a Nyugat első nemzedékének, de talán az egész 20. századi magyar lírának egyik legsikeresebb és legnépszerűbb kötete. Az első kiadásban még csak 32 vers jelent meg, azonban az 1923-as kiadásra már 63 versre bővült a kötet.

A szerző soraival: „B... (azonosíthatatlan) kézcsókkal: Kosztolányi Dezső // Bp 1933. január.”

Kiadói, díszes (Gottermayer) félvászon sorozatkötésben.

60 000,-

13. KOSZTOLÁNYI DEZSŐ ÉNEK VIRÁG BENEDEKRŐL CÍMŰ VERSÉNEK AUTOGRÁF KÉZIRATA (részlet)

H.n., É.n.

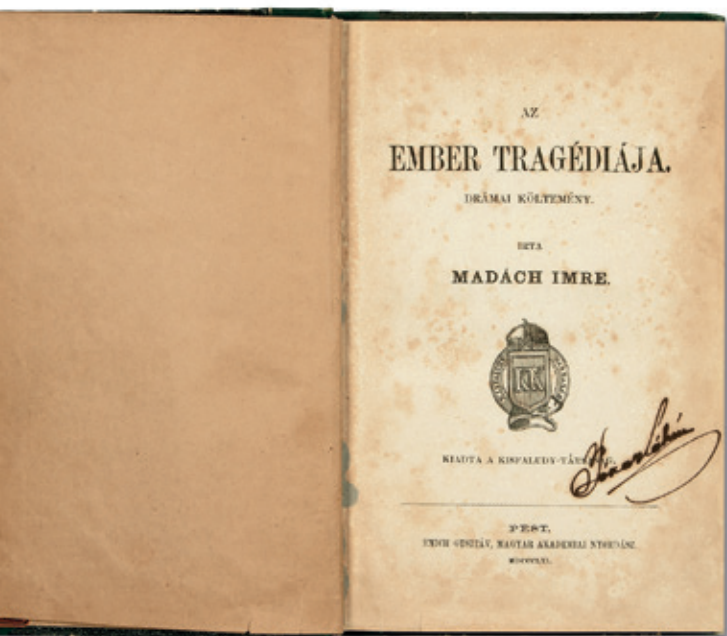
Kosztolányi Dezső Ének Virág Benedekről című versének első 8 sora, zöld tintával írva. A vers először a Nyugat folyóirat 1915./6. számában jelent meg.

A kézirat Keresztury Dezső (1904–1996, író, költő, irodalomtörténész) gyűjteményéből származik. (A lap alján Keresztury kézírásával: „Kosztolányi kézírata”) Keresztury és Kosztolányi több levelet is váltottak az 1930-as évek folyamán Kosztolányi haláláig. Keresztury 1929 és 1936 között a berlini egyetem magyar lektora volt, ahol magyaroráján Kosztolányi is járt, melyről a Magyaróra a berlini egyetemen című írásában is megemlékezett. Keresztury a német diákoknak készített magyar nyelvkönyvében Kosztolányi Fogfájás című novelláját is lefordította, melyet Kosztolányi nagy örömmel fogadott.

Arra a kérdésre, hogyan került a letisztázott versrészlet Keresztury gyűjteményébe, talán választ adhat a vers tárgya és címadója, Virág Benedek (1754–1830) tanár, költő, műfordító, történetíró munkássága és születési helye, mely nem csupán Kosztolányi számára volt meghatározó, de Keresztury Dezsőnek is. 1978-ban nyílt meg a zalaegerszegi Keresztury-émlékház, melyben Zala vármegye híres íróihoz és politikusaihoz kötődő kéziratok, tárgyak, könyvet kaptak helyet. Az emlékház létrehozását maga Keresztury Dezső szorgalmazta, kialakítására is a Keresztury család régi házában került sor, és az író magángyűjteményéből számos tárgyat adományozott a múzeumnak. A múzeumban, melynek nemcsak gyűjteményét, de kiállítását is Keresztury igazgatta, számos, a szintén zalai születésű Virág Benedekhez fűződő tárgy is helyet kapott. Kereszturynek tehát bizonyítottan tulajdonában volt több, Virág Benedekhez kötődő tárgy is, így érthető tehát, hogy Kosztolányi Virág Benedekről szóló versének kézírata is a zalai író gyűjteményébe került.

Egy beírt oldal, 8 sor, zöld tintával.

120 000,-

14. MADÁCH IMRE

Az ember tragédiája

Pest, 1861 [1862]. Emich Gusztáv.

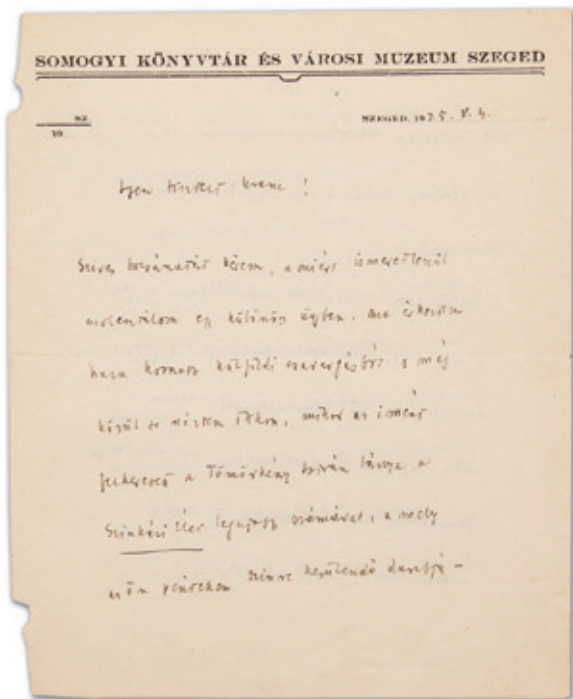
[2] + 218p. Első kiadás.

A magyar drámairodalom talán legjelentősebb darabja. A szerző Szontágh Pál javaslatára küldte el a mű kéziratát Arany Jánosnak elbírálás végett, aki az első szín elolvasása után félretette azt. Később Jámbor Pál közbenjárására mégis végigolvasta, és felajánlotta segítségét Madáchnak, amit ő örömmel fogadott. A Kisfaludy Társaság 1861. október 31-i ülésén Arany maga mutatta be a művet, és részleteket olvasott fel a drámai költeményből (később a sajtó alá rendezést is magára vállalta). A kötet – a Társaság támogatásával – 1861-es évszámmal, de 1862. január 16-án hagyta el a nyomdát. A példányszám ismeretlen. A példányok jelentős részéből hiányzó errata a kötet végébe kötve.

A címlap barnult.

Korabeli aranyozott gerincű, zöld félvászonkötésben.

200 000,-

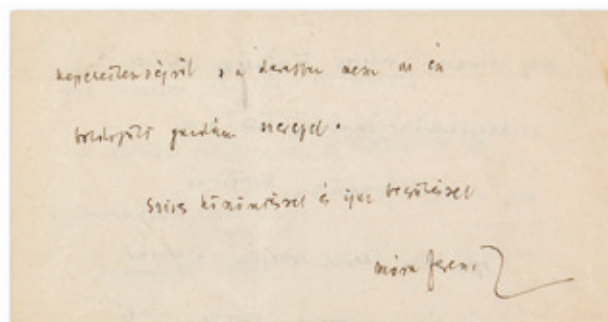

15. MÓRA FERENC LEVELE SZENES BÉLÁHOZ

Az 1925. május 4-én kelt levélben Móra Ferenc (1879–1934) beszámol arról, hogy Tömörkény István (1866–1917) író, néprajzkutató, múzeum- és könyvtárigazgató lánya megkereste őt azzal, hogy attól tart, Szenes Béla új színdarabjában az apján gúnyolódik, majd udvarias és szabadkozó hangnemben megkéri Szenest, hogy reagáljon mihamarabb, postafordultával a felmerülő gyanúra. Tömörkény lánya valószínűleg azért is Mórát kereste meg, mivel a két író évtizedeken keresztül szoros viszonyt ápolt egymással, Tömörkény többek között a régészettel való foglalkozásban is mentorálta, segítette Mórát, majd halála után Móra vette át a Kultúrpalota irányítását is. A gyanú annyira komolyan bizonyult, hogy Szenes Béla színdarabját, a Csirkefogót nem engedték színpadra egészen addig, amíg nem tisztázódott, hogy a darab valóban nem „kegyeletstértő”, tehát nem gúnyolódik Tömörkény személyén. Az ügy kapcsán a Délmagyarország napilap újságírói is felkeresték Mórát, aki így zárta le a történetet: „Szenes Béla postafordultával expressz-levélben válaszolt, (...) kijelentette, hogy távol állt tőle a szándék, Tömörkény emlékét profanizálni, akinek legnagyobb tisztelője, egyáltalán nem volt semmiféle modellje a darab írásakor s a Színházi Élet cikke őt magát is felháborítja, bár meg van róla győződve, hogy az is csak ügyetlenség volt, nem rosszakarat, egyben kijelentette, hogy levelének közlésére felhatalmaz. Mivel azonban azt nem tartottam szükségesnek, nehogy a félreértés még nagyobb legyen, a levelet elküldtem a családnak, amely megnyugodva vette azt tudomásul.”

Három és fél beírt oldal, félbehajtvva, „Somogyi Könyvtár és Városi Múzeum, Szeged” fejléces papíron.

120 000,-

16. MÓRICZ ZSIGMOND

Siebenbürgen. Historische Romantrilogie.

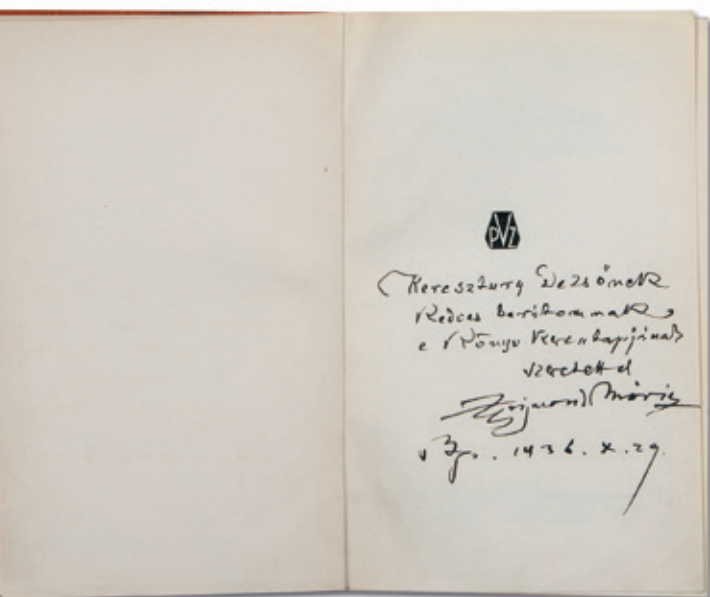
Berlin - Wien - Leipzig, 1936. Paul Zsolnay Verlag.

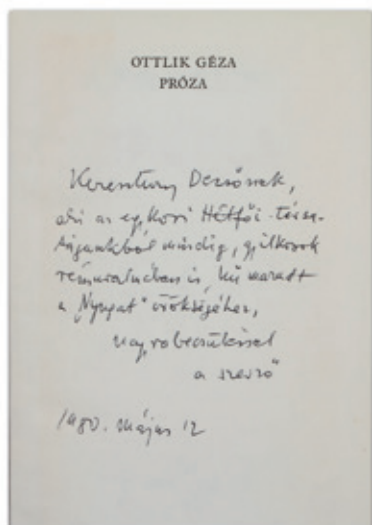
1150 + [1]p.

A teljes Erdély-trilógia egykötetes első német kiadása. Az első levélen a szerző autográf soraival: „Keresztury Dezsőnek kedves barátomnak e könyv keresztapjának szeretettel Zsigmond Móricz Bp. 1936. X. 29.” Móricz és Keresztury az 1920-as évek végén Berlinben barátkoztak össze. Az Erdély 1934 karácsonyán jelent meg. Egy dedikált példányt Móricz elküldött Kereszturynek is, aki rendkívül jól megérezte a trilógia nagyságát. Magyar és német nyelven: hat tanulmányt és recenziót írt különböző lapokba, folyóiratokba a könyvről, sőt visszaemlékezéseiben sajnálkozott, hogy abban az évben nem az Erdély, hanem Sigrid Undset Kristin Lavransdatter című nagy történelmi regénye kapta az irodalmi Nobel-díjat. Móricz ezért szellemesen Kereszturyt nevezte el regénye keresztapjának, mivel az Ungarische Jahrbücherben ő írta le először a Siebenbürgen kifejezést, amely végül a német kiadás címe is lett.

Kiadói egészvászson-kötésben. A védőborító hiányzik.

60 000,-

17. OTTLIK GÉZA

Próza

Budapest, 1980. Magvető.

296 + [8]p. Első kiadás.

A szennycímlapon a szerző ajánlásával: „Keresztury Dezsőnek, aki az egykori Hétfői társaságunkból mindig, gyilkosok rémuralmában is, hű maradt a »Nyugat« örökségéhez, nagyra becsüléssel a szerző 1980. május 12.”

Kiadói papírkötésben, eredeti védőborítóval.

60 000,-

18. PAP GÁBOR

Költemények

Veszprém, 1870. Knauer Andor.

188 + [4]p.

A néhai jeles irodalmár honvéd századost – későbbi kiváló református tudóst és humanistát –, Pap Gábort Petőfi Sándor mellett azon kevesek között tartjuk számon, akinek a versei szintén végigkísérnek bennünket a szabadságharc fontosabb ütközetei, győzelmei színhelyein. A személyes átélés hitelességével papírra vetett '48/49-es költeményei közül jó pár szerepel kötetünkben.

„A címek alatti, a versek keletkezési idejét jelölő évszámok tanúsága szerint Pap Gábor 1849-ben már kész költő. A 21. életévét alig betöltő ifjút a szabadságharc idején átélt élményei érlelték poétává”. Az egykori pápai diák, iházi honvéd, később neves dunántúli református püspök, a keresztény-zsidó párbeszéd előmozdítója, majd parlamenti képviselő lett.

A címlap előtti előzéklap verzióján Pap Gábor „Mariska hugomnak” című autográf verse. Aláírt, datált: „Révkomárom, dec 1/881 Pap Gábor.” A vers tudomásunk szerint nem publikált.

Pap Gábor az 1881-es év során többek között Jókai Mór Komáromi emléktábláját avatta, illetve létrehozta a komáromi Protestáns Nőegyletet. A verskézírattal szemben lévő előzéklapra felragasztva Pap Gábor fényképe, alatta aláírás: „Pap Gábor dunántúli ev. ref. püspök.” Hozzákötvé: Seress Imre: Magyar mondavilág 12 költői beszély. Budapest, 1887. Pfeifer.

Unikális példány! Korabeli aranyozott félvázson-kötésben.

60 000,-

19. PILINSZKY JÁNOS

Harmadnapon. Versek.

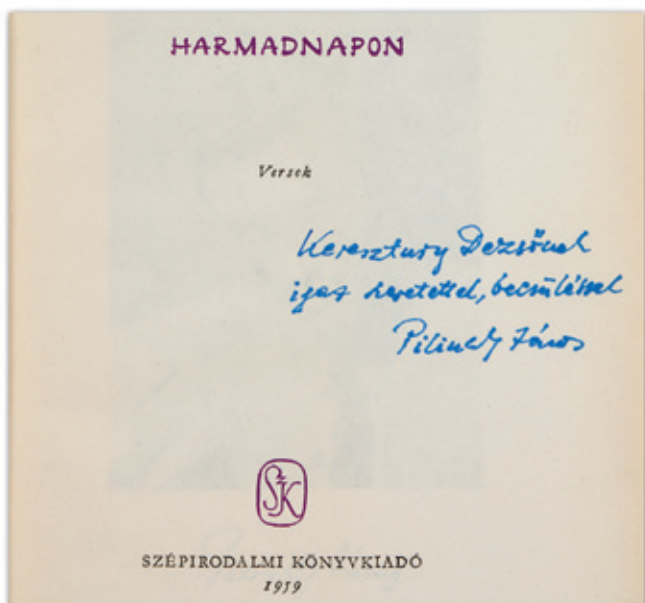
Budapest, 1959. Szépirodalmi Könyvkiadó.

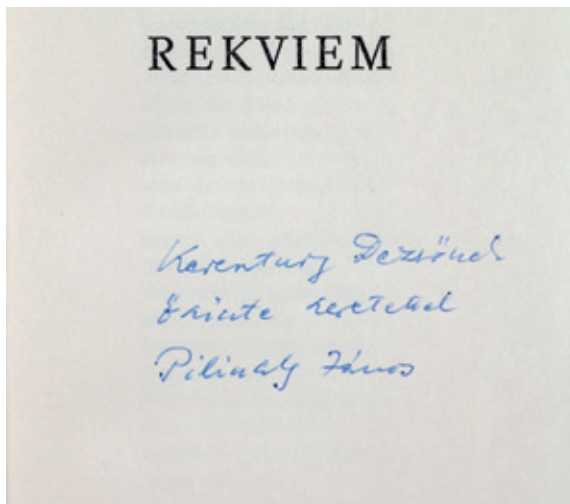
112 + [3]p. Első kiadás.

Címlapján a szerző dedikációja: „Keresztury Dezsőnek igaz szeretettel, becsüléssel Pilinszky János”.

Kiadói félvázson-kötésben, eredeti illusztrált borítóval.

80 000,-

20. PILINSZKY JÁNOS

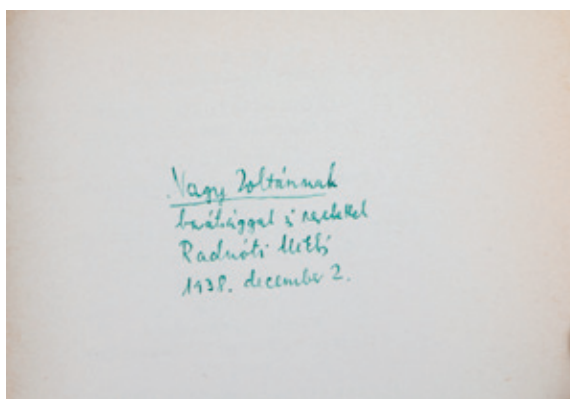
Rekviem

Budapest, 1964. Magvető.

117 + [3]p. Első kiadás. A címlapon a szerző soraival: „Keresztury Dezsőnek őszinte szeretettel Pilinszky János”.

Kiadói vászonkötésben, eredeti védőborítóval.

80 000,-

21. RADNÓTI MIKLÓS

Meredek út

[Budapest], 1938. Cserépfalvi [Kner Izidor, Gyoma].

59 + [2]p. Első kiadás.

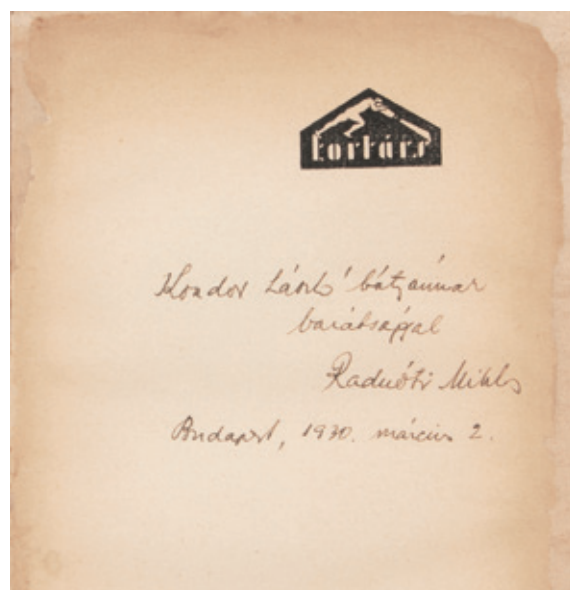
A szennylapon zöld tintával a szerző sorai: „Nagy Zoltánnak // barátsággal és szeretettel // Radnóti Miklós // 1938. december 2.”

A dedikáció címzettje valószínűleg Nagy Zoltán (1884–1945) költő, a Nyugat első nemzedékének a tagja. Nagy Zoltán szintén zsidó származású költő volt, s habár a nyilas uralmat túlélte, 1945 nyarán meggyilkolta egy bujkáló fasiszta.

Kiadói papírborítóban. Jó állapotban.

Lévai-Haimann:1.513.

300 000,-

22. RADNÓTI MIKLÓS

Pogány köszöntő. Versek.

Budapest, 1930. Kortárs.

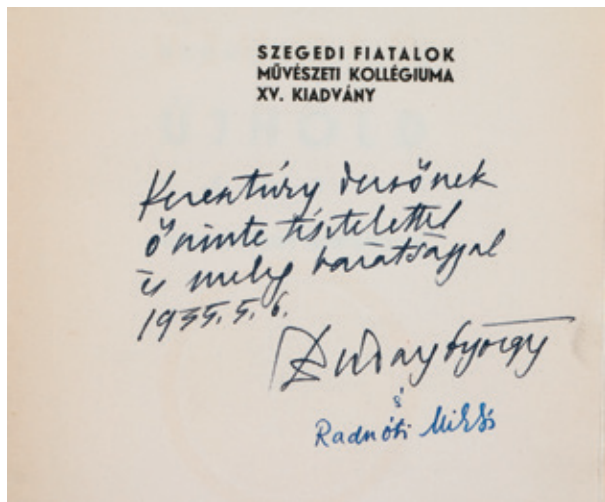
48p.

Első kiadás. A költő első megjelent kötete.

Számozott (40./500) példány. Az első levélen ajánló sorokkal: „Kondor László bátyámnak barátsággal Radnóti Miklós Budapest, 1930. március 2.” Kondor László (1895–1972) újságíró, író, műfordító.

Restaurált, átkötött példány. A borító és a következő két lap erősen javítva.

200 000,-

23. RADNÓTI MIKLÓS

Újhold. Versek.

Szeged, 1935. Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma.

48p. Első kiadás.

A szennycímlapon Buday György ajánló soraival és Radnóti Miklós aláírásával: „Keresztury Dezsőnek őszinte tisztelettel és mély barátsággal // 1935. 5. 6. // Buday György // és // Radnóti Miklós”.

Buday György fametszeteivel.

Kiadói papírborítóban. Felvágatlan példány.

400 000,-

24. SZERB ANTAL

Az angol irodalom kistükre

Budapest, 1939. Magyar Szemle Társaság.

79p.

A szennycímlap verzóján a szerző soraival: „Füst Milánnak: Sokszor[?] üdvözöl őszinte tisztelettel // Szerb Antal”.

Kiadói papírborítóban. Az első borító nagyrészt elvált a könyvtesttől.

300 000,-

25. SZERB ANTAL

Rózsakereszt (A Pendragon-legenda)

Budapest, 1944. Franklin-Társulat.

280p.

A címlapon a szerző soraival: „Keresztury Dezsőnek barátsággal, szeretettel 944. II. 8. Szerb Antal”.

Szerb Antal és Keresztury Dezső (1904-1996, író, költő, irodalomtörténész) személyesen is ismerték egymást, Szerb Antal halálát követően pedig Keresztury sokat foglalkozott Szerb hagyatékával is, az íróról írt biográfiája fontos alapköve a Szerb Antal-kutatóknak, és úgy említi a Pendragon-legendát (az Utas és holdvilág című regényével együtt) mint Szerb „képzeletének két otthonát”.

Kiadói félvászon-kötésben.

200 000,-

26. SZERB ANTAL

A világirodalom története. I-III.

[Budapest], 1941. Révai.

[4] + XI + [2] + 7-353 + [2]p.; 386 + [2]p.; 446 + [2]p. Első kiadás.

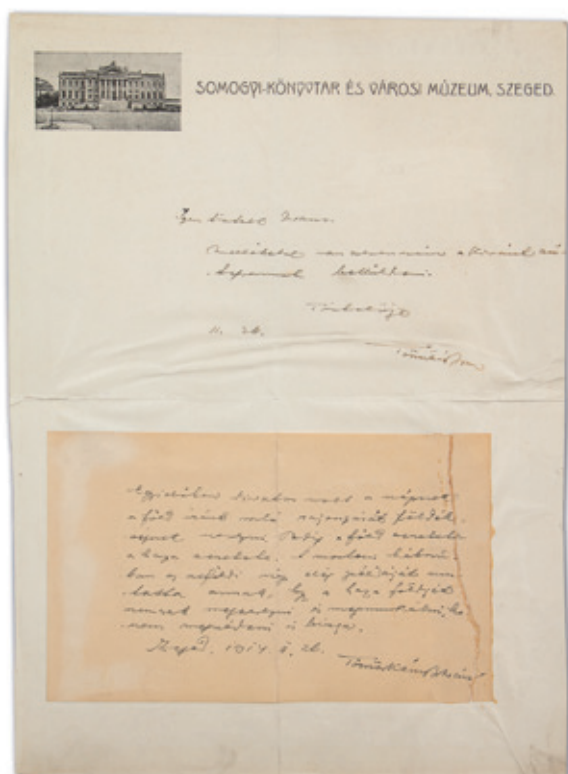
A címlapon a szerző soraival: „Keresztury Dezsőnek szeretettel, barátsággal, 1941 ... Szerb Antal”.

Hozzá: Szerb Antalné: Szerb Antal utolsó hónapjai. Különlenyomat az irodalomtörténet 1959. évi 3-4. számából, 449-452p.

A tanulmány első oldalán a szerző soraival: „Keresztury Dezsőnek és Marikának szeretettel Klári, 1960 III. 24.”

Kiadói vászonkötésben.

200 000,-

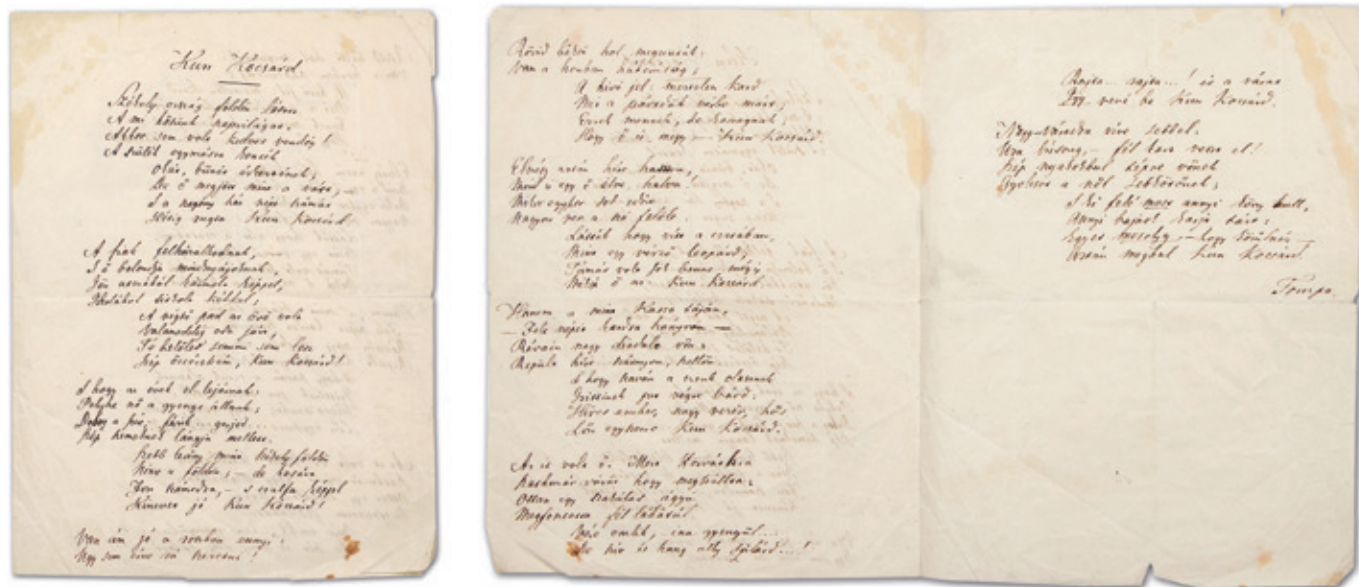

27. TÖMÖRKÉNY ISTVÁN LEVELE EGY AUTOGRAMGYŰJTŐNEK

Tömörkény István (1866–1917) író, néprajzkutató, régész, múzeum- és könyvtárigazgató levele egy autogramgyűjtőnek, amelyben mellékként küldi egy 1917. február 26-án kelt levelének aláírt részletét. A levélrészletben méltatja az alföldi embereket, hazaszeretetüket, helytállásukat dicséri, amelyre „a mostani háborúban” (vagyis az első világháborúban) is számos alkalommal akadt példa, hogy „a haza földjét nemcsak megszerezni és megmunkálni, hanem megvédeni is bírja”.

A szegedi Somogyi Könyvtár és Városi Múzeum fejléces papírján, a melléklet a levélpapírra ragasztva.

80 000,-

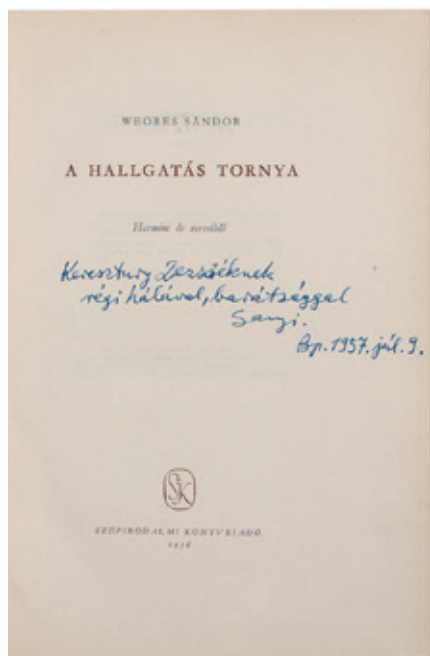

28. TOMPA MIHÁLY „KUN KOCSÁRD” CÍMŰ VERSÉNEK KÉZIRATA

1856.

Tompa Mihály (1871–1868) költő Kun Kocsárd című versének autográf kézirata. Az 1856-ban írt vers történelmi tárgyú elbeszélő költemény, a 16. századi legendás székely hadvezér, Kun Kocsárd (1490 k.–1536) életét dolgozza fel. Kun hadvezérként fontos szerephez jutott I. János uralma elején, az alakulófélben lévő Erdélyi Fejedelemség időszakában, többek között részt vett a rendkívül népszerűtlen Lodovico Gritti kormányzó megölésében, a feljegyzések szerint ő maga temettette el a kormányzó holttestét a medgyesi ferences kolostorban. A vers meglehetősen szűkszavú, helyenként már-már lakonikus, csupán epizódokat villant fel a hadvezér életéből: születését, gyerekkorát, katonai pályájának felívelését, hadi tetteit, majd halálát – az életrajz egyes állomásai egyúttal megadják a vers ívét is. A viszonylagos tömörségből fakadóan a költemény füzérszerűen egymásba kapcsolódó, erőteljes képekkel és jelenetekkel dolgozó versszakokból épül fel, amelyek néhány sorban ragadnak meg egy-egy hangulatot. Jelen példány minden bizonnyal a vers tisztázata: a kézírás vonalvezetése egységes, mentes a javításoktól, csupán egy-egy aláhúzás jelzi a kiemelést (feltehetőleg a nyomtatásban kurziválandó szavakat). Foltos, hajtásnyomokkal, gyűrődésekkel, két lap, három és fél beírt oldal.

900 000,-

29. WEÖRES SÁNDOR

A hallgatás tornya. Harminc év verseiből.

Budapest, 1956. Szépirodalmi Könyvkiadó.

431p. Első kiadás.

Megjelent 3000 példányban. A kötet könyvdíseit Weöres Sándor rajzolta.

Címlapján a szerző soraival: „Keresztury Dezsőnek régi hálával, barátsággal Sanyi. Bp. 1957. júl. 9.”

Kiadói egészsvázon-kötés. A védőborító sérült, az alsó részéből egy darab hiányzik.

40 000,-

Kéziratok, oklevelek

30. POZSONYI MISSALE-TÖREDÉK

A XV. század első feléből származó misekönyv egy lapja, kódextörredék. A hajtásnyomok és a verso kopásai alapján később felhasználták egy másik könyv kötéséhez, a kopás mértékéből ítélve az őrzőkönyv gyakori használatnak lehetett kitéve. Egy folio, 31×40,2 cm, két hasámban (8,2×28 cm hasábméretben) barna cserintás gótikus könyvrás, a műfajból adódóan eltérő betűnagysággal, átlagosan 31 beírt sorral, a rectón vörös-kék, a versón pedig vörös-kék-zöld díszítéssel. A rectón a szöveget vörös és kék iniciálék illetve vörös színű, a hasáb jobb oldalán elhelyezett rubrikák (antiphona, oratio, psalmus), továbbá a barna nagy kezdőbetűk vörös vonásos kiemelése, míg a jobb hasámban a betűnagyság váltakozása tagolja. A versón mindezeket túl hosszabb, vörös tintás rubrumok (a szertartás végrehajtására vonatkozó gyakorlati utasítások, pl. „Hic accendantur candeles et aspergantur aqua benedicta” [„Itt meggyújtják a gyertyákat és meghintik szenteltvízzel”], stb.; az áldások szövegében a Szentháromság nevei előtt vörös keresztekkel), valamint egy gazdagon díszített, fedőfestékes „S” iniciálé látható. Az iniciálé sarkaiból térkitöltő akantuszleveles díszítés indul ki, amelyekből a szövegtest felé esők hangsúlyosabbak, lényegében a hasáb vonalának díszítését alkotják. Az iniciálé mellett a középkori szövegre merőlegesen nehezen olvasható kora újkori feljegyzés.

A törredék a Gyertyaszentelő Boldogasszony (Ordo in purificatione Virginis Mariae, február 2.) ünnepén mondandó szöveget tartalmazza, amely számos középkori magyarországi misekönyvben megtalálható, jelen törredék szövegében ugyanakkor előfordulnak másolási hibák és olvasati változatok (pl. firmitatem helyett firmitatis, ovantes helyett orantes stb.) is az ismert változatokhoz képest. Az „Ad missam. Introitus” rubrumot követően az „S” iniciáléval az ünnep miséje következik („Suscepimus, Deus, misericordiam tuam”), mely az ószövetségi olvasmány (Lectio Malachiae prophetae) kezdőszavaig olvasható.

Fennmaradási körülményeihez képest a törredék lehetséges stíluskapcsolatai viszonylag jól feltérképezhetőek. Akantuszindás díszítése közeli rokonságot mutat ugyanis a kutatás által az 1420-as évekre keltezett pozsonyi misekönyvekkel, amelyeket a kutatás nagy része a nagyszombati származású, a felső-magyarországi mellett klosterneuburgi és bécsi megrendeléseket teljesítő illuminátorral, Michael Tynaviusszal azonosít, aki Pozsony város két, 1436-ban kelt címereslevelét is illuminálta. A hozzá köthető művek a XV. század első évtizedeiben Európa-szerte, így a Magyar Királyságban is mind népszerűbbé váló, ún. internacionális gótika elsőrangú alkotásai, kidolgozásuk a stílus legkiválóbb darabjai közé sorolja őket. Jelen törredék tehát valószínűleg szintén Pozsonyhoz köthető, keletkezését az ismert párhuzamok alapján az 1420-as, 1430-as évekre tehetjük.

Pergamen, foltos, kopott, több kisebb és egy közepes hiánnyal, utóbbi azonban a szöveget nem érinti. Modern, félbőr védőtokban.

Codex fragment, one folio from a 15th century missal. Illuminated in international Gothic style, its elaboration and fine details make it connected to the atelier of Michael Tynavius in the 1420–30s which include seven missals from Bratislava, Slovakia among other works from Klosterneuburg and Upper Hungary, though the precise relationship between this very folio and the atelier remains unclear. Parchment with stains and traces of wear, at some point used as a book-binding.

31. LIBER HORARUM

A XV. század második felében íródott, gazdagon díszített pergamenkódex. A óráskönyv magánajátosságra – elsősorban nők számára – készült imádságoskönyv. Az elnevezés a háromóránként elvégzendő imádságokra, a „hórák”-ra (matutinum, laudes, vesperás, stb.) utal. A papi breviáriumra épül, de tartalmában annál világiasabb, sokszínűbb, gazdagabban díszített. Magyát Szűz Mária ún. kis zsolozsmája adja, amit bűnbánati zsoltárok, litánia, halotti könyörgések, szentekhez szóló imádságok egészítenek ki. A óráskönyvek esetében általában nem a szöveg használati értéke volt az elsődleges szempont, hanem az, hogy tükrözze tulajdonosa gazdagságát, kifinomultságát. Darabunk szép példája a műfaj 15. századi francia nyelvterületen megélt virágzásának. Reprezentatív jelleget kölcsönöz számára, hogy a szövegtükör jóval kisebb a lapoknál, mutatva, hogy megrendelője nem takarékoskodik az igencsak drága pergamennel. Ehhez járul a szép írásképp, valamint a gazdag díszítés és aranyozás. Terjedelme 113 pergamenlevél, modern, ceruzás lapszámozással. A lapok mérete: 155×110 mm, a szövegtükör 80×55 mm. A könyvtest az idők során széteshetett, javításakor újrafűzték, eredeti fűzetbeosztása nehezen rekonstruálható. A festett részekhez védő japánpapírt helyeztek el. A szöveg fekete, vörös és kék tintával, basztarda írással készült, valamint ugyanezekkel a színekkel írt illetve festett, gyakran aranyozott, díszes kivitelű iniciálék tagolják. A kezdőbetűkhöz számos helyen finom vonalvezetésű, fekete vagy vörös tollrajzos lapszéli díszítések csatlakoznak. Az egyes órák elejét gazdagon festett, gyönyörű díszcímlap jelzi. Élükön nagyméretű, késsel és vörössel festett, laparannyal díszített iniciálé áll, a szövegtükört ugyanilyen léccerkezeti. A díszítésüket pazar színekkel megalkotott, aranyozott, indákat, leveleket, virágokat, madarakat ábrázoló, majdnem a lapok széleig kifutó, széles bordűr teszi teljessé. Kötetünkben három ilyen és egy szerényebben díszített lap található. Írása és díszítése egyaránt francia munka. A óráskönyvek szokásos szerkezetét követi, anyaga azonban a hiányzó levelek miatt nem teljes. A hiányok pontos megállapítása nehezen megoldható, annyi bizonyos, hogy a matutinumra, laudesre és a napot záró completoriumra mondandó szöveg élén álló címlap, valamint a Szent János evangéliumának kezdetét jelző díszített lap megtalálható benne. Védett kulturális tárgy. A kódex eredeti kötése hiányzik, jelenleg egy – feltehetően XV. századi liturgikus kéziratot tartalmazó – pergamen borítja. Az átkötőszalagokat újjakkal pótolták. Prov.: Központi Antikvárium 133/64.

15th century book of hours. Some pages stand out with their excellent elaboration though the whole book can be considered a very fine piece of work. Incomplete, as it was rebound at a later point, presumably because its original binding fell apart. Currently it contains 113 parchment leaves altogether and contains the prayers for the canonical hours of matins, lauds and compline, bound in a 15th century parchment folio.

1 200 000,-

32. PÉTER GYŐRI PÜSPÖK A GYIMÓTI (VESZPRÉM) JOBBÁGYOKAT MEGERŐSÍTI TIZEDFIZETÉSI JOGAIKBAN

Péter győri püspök Győrött, 1377. július 29-én kelt oklevelében megerősíti a veszprémi káptalanhoz tartozó gyimóti jobbágyok tizedfizetésre vonatkozó kiváltságát, amely „olyan régtől való, hogy ember nem emlékszik rá”, Eszerint évi három libra, azaz tizennyolc dénár értékben kötelesek tizedet fizetni a győri káptalannak, továbbá az ennek a negyedét kitevő tizednegyedet, a jövőben pedig ne merjen senki tőlük a megállapított mennyiségen felül tizedet szedni.

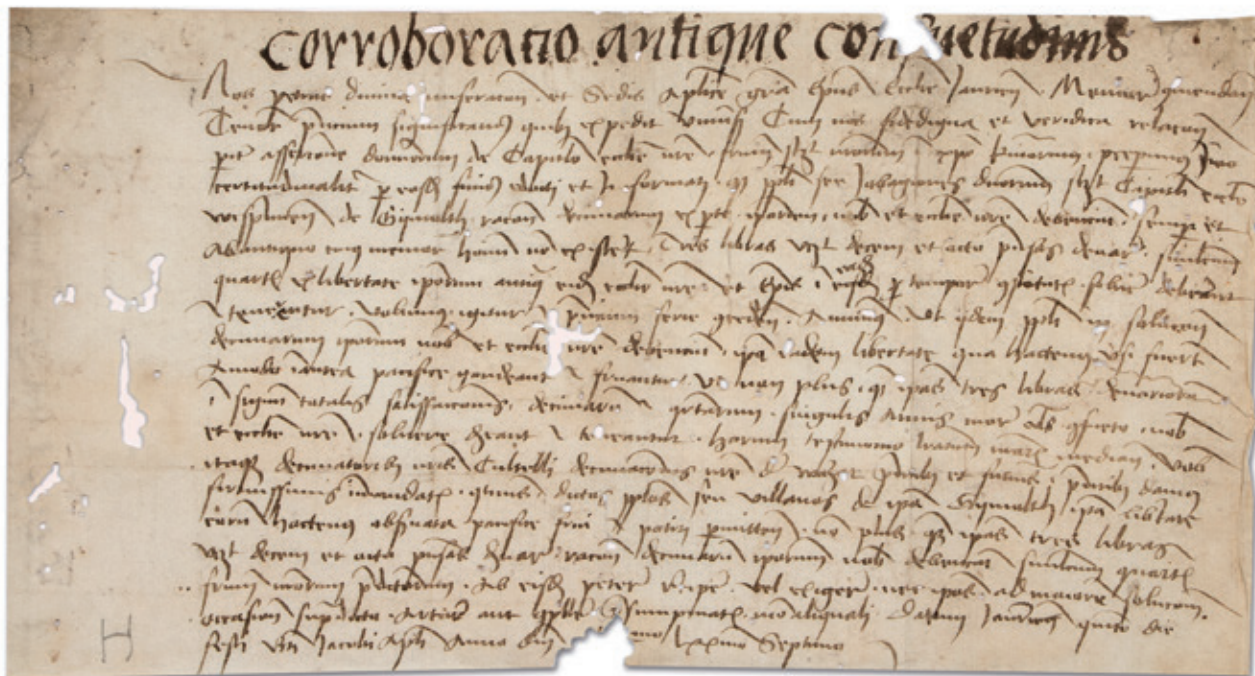
Az íráskép alapján XV. századi, datálatlan, alakhű másolat. Vízjeles papír (hatágú csillagról függő mérleg), szúrágás nyomaival, a szöveget is érintő hiányokkal. A szöveg fölött más, későbbi kéz írásával: „Corroboratio antique consuetudinis”. Hátoldalán későbbi bemutatásra vonatkozó feljegyzés (1474(?), Somogyvár).

Az egyházi tized (dézsma, lat. decima) a püspököt illette, míg a tizednegyed (lat. quarta) a káptalannak juttatott rész volt.

Gyimót, azaz a mai Nagygyimót Veszprém megyében fekszik, Pápától nem messze. Lakosainak meggyűlhetett a baja a különféle járulékok megfizetésével: alig egy évvel későbből, 1378-ból ugyanis ismert egy eset, miszerint Miklós pápai plébános a pápai piacon kereskedő gyimóti jobbágyoktól jogtalanul vásárvámot szedett, holott a gyimótiak vásártartás címén évi egy gyimóti mérő zabot voltak kötelesek fizetni. Az ügyben a veszprémi káptalan tett panaszt, aminek nyomán Szepesi Jakab országbíró utasította a pannonthalmi konventet, hogy járjon el, amit meg is tettek és az esetet jelentették az uralkodónak.

Jelen oklevél kiállítója, Péter korábban boszniai püspök volt, a korszak egyik jelentős alakja, I. (Nagy) Lajos bizalmas emberei közé tartozott. A győri püspöki címet nem sokáig viselte, 1376-ban nevezték ki és már a következő évben, 1377-ben Veszprémbe helyezték át, ahol haláláig, 1378-ig működött. Személyét különösen érdekessé teszi, hogy az újabb kutatások alapján a Szapolyai-család tagja volt (bár sokáig tévesen a Siklóiak közé sorolták), ily módon – bár a család későbbi, főúri és uralkodói tagjaival való pontos rokonsági kapcsolata közelebbről nem ismert – személyében a Szapolyaiak egyik első ismert tagját tarthatjuk számon.

400 000,-

33. A CSÁZMAI KÁPTALAN OKLEVELE

A csázmái káptalan jelenti I. (Szapolyai) Jánosnak, hogy kézhez kapták az uralkodó Budán, 1530. május 10-én kelt beiktatásról szóló parancslevelét és eleget tettek a kérésének, vagyis Tarnócai Lászlót (és általa minden utódját és leszármazottját) beiktatták a Verőce vármegyei Wolowljan, Powsszyncz és Jwgowcz birtokokba, amelyek Wolowljan-i Farkas és néhai jwgowcz-i Fekete János fia, János birtokában voltak, de hűtlenségük (vagyis Ferdinánd pártjára állásuk) miatt a koronára szálltak vissza. A káptalan nem csak említi, de a korabeli gyakorlatnak megfelelően át is írja az uralkodói birtokbaiktató oklevelet.

Az oklevélben néhaiként említett jwgowcz-i Fekete János Batori István nádor egy 1525. évi oklevelében még élő személyként és verőcei szolgabíróként szerepel. Ennek ellenére a nevezett birtokok, valamint a szóban forgó személyek még közelebbi azonosítóra várnak, jelen jogi irat apró, de fontos adaléku szolgálhat az 1526-os mohácsi vereség utáni évtizedek, a három részre szakadó ország történetéhez. Pergamen, vörös-zöld sodrat, függőpecsétje elveszett. Hátoldalán későbbi feljegyzések.

600 000,-

34. NÁDASDY TAMÁS ADOMÁNYLEVELE

Nádasdy Tamás (1498–1562) nádor, királyi helytartó adománylevele, amelyben Gregorjanci Ambrusnak a Zágráb vármegyei Bobovica (ma Horvátországban) birtokot annak minden tartozékával együtt. Gregorjanci Ambrus (?-?) horvát származású nemesi család sarja, testvére mellett a familia első igazán jelentős karriert befutott tagja: korán, már 1542 előtt a Zrínyiek szolgálatába szegődött, karrierjét is ennek köszönhette: nagyarányú birtokszerzésein túl hivatali karrierje is figyelemreméltó: jelen birtokadomány idején már szlavón vicebán, Zágráb és Kőrös vármegyék alispánja, pályafutása során több szlavóniai vármegye adószedését intézte (ami a presztízs mellett komoly jövedelemmel is járt), Zrínyi Miklós bizalmasaként pedig Szigetvárat is igazgatta. Szerepét nem csak az érzékelteti, hogy a korszakban mint Zrínyi egyik legbizalmasabb emberét említik, hanem az is, hogy Zrínyi maga 1566-os végrendeletében Gregorjanci Ambrust nevezte meg a Zrínyi-család horvátországi birtokainak kezelőjeként. A család másik jelentős tagja jelen adományban nem szereplő testvére, Pál volt, aki egyházi karriert futott be, feltehetően nem függetlenül Ambrus kapcsolataitól: előbb pécsi, zágrábi, majd győri püspök, végül kalocsai érsek, emellett I. Ferdinánd diplomatája és részt vett a trienti zsinat munkálataiban is.

Az adományozó, Nádasdy Tamás 1554-től a Magyar Királyság nádora, királyi helytartó. Figyelemreméltó politikai pályafutása mellett nem kevésbé jelentősek kulturális törekvései is: nevéhez fűződik a sárvár-újszigeti nyomda megalapítása, ahol Sylvester János (1504. k.–1551) humanista bibliafordító művei 1536–1541 között napvilágot láthattak. Említésre méltó emellett, hogy 1545-től udvarába fogadta és támogatta Tinódi Lantos Sebestyént (1510. k.–1556).

Jelen dokumentum tehát politika- és családtörténeti szempontból egyaránt érdekes és értékes darabja a Mohács utáni évtizedek magyar történelmének.

Papír, latin nyelven, rányomott viaszpecsét nyomával, Nádasdy Tamás sajátkezű aláírásával és Rudinai Miklós ellenjegyzésével. A külzetén a regisztrumkönyvekbe való bevezetésre utaló jegyzettel („Registrata, fol. 177., anno 1560”; ugyanakkor a Királyi Könyvekben az adománynak nincsen nyoma), valamint két későbbi, az oklevél tartalmára utaló feljegyzéssel.

900 000,-

35. II. MIKSA LEVELE LISZTHY JÁNOSNAK

II. Miksa császár és magyar király levele Liszthy János (?-1577) veszprémi püspök, alkancellár részére (Linz, 1568. december 11.), amelyben közli Liszthyvel, hogy egy, a Magyar Kamarán fogalmazott, Miksa által aláírt parancslevelet küld neki, amelyben felszólítja Zemplén vármegyét, hogy álljon el Tegenyey özvegyének lánya ügyében hozott ítélettől. Kéri Liszthyt, hogy amint lehet, állítsa ki az oklevelet és küldje vissza a Kamarának Miksa aláírásával és más hivatalviselők ellenjegyzéseivel. Külzetén címezzel és Miksa papírfelzetes viaszpecsétjével. Foltos, sérült, több helyen a szöveget is érintő kisebb hiánnyal.

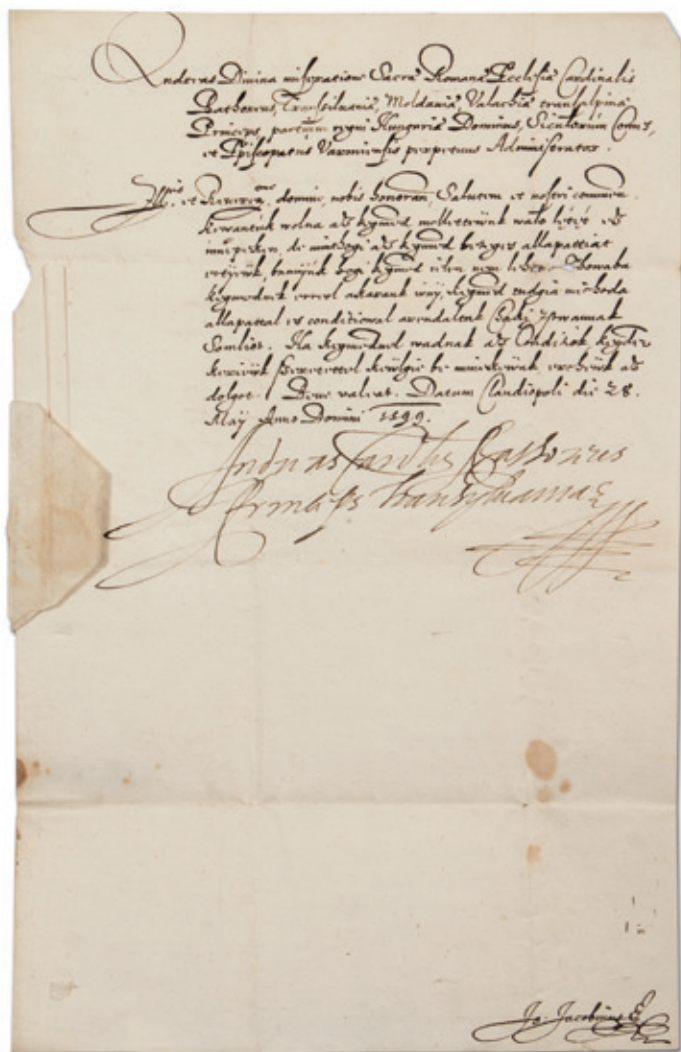
Az említett Tegenyey-család már 1562-ben is előkerült Zemplén vármegye közgyűlési jegyzőkönyveiben, feltehetőleg az ekkor említett Tegenyey Tamás özvegye, Zsófia asszony és lánya, Ilona ugyanazok a személyek, akiket II. Miksa is említ Liszthynek írt levelében. A Tegenyeyekkel Dobó István egri várkapitány is összetűzésbe került, a velük szembeni hatalmaskodás miatt ítélték halálra Dobót, ami az egri ostrom idején is érvényben volt és a későbbiekben is kihatott Dobó pályájára.

Liszthy 1553-tól kancelláriai titkár, majd 1568 júniusától alkancellár, jelen dokumentum tehát alkancellárságának kezdeti időszakára esik. 1561-es megözvegyülése után világi hivatalait megtartva veszprémi, majd 1573-tól győri püspök. 1563-ban részt vett Miksa koronázásán, erről írt műve (Commentariolus de Coronatione Maximiliani II.) az egyik legismertebb munkája. Ezen kívül nevéhez kötődik, hogy az 1569. évi pozsonyi országgyűlésen magyarul mondott beszédet az uralkodó előtt Dobó István és Balassa János ügyében, akiket előző évben a király parancsára árulás vádjával börtönbe vettetett. Jelentőségét növeli továbbá, hogy aktív szerepe volt a speyeri egyezmény (1570/71) megkötésében.

Hozzá: Miksa levelének modern, 20. századi átírása (gépirat) és regesztája, kisebb pontatlanságokkal, két példányban.

400 000.-

36. BÁTHORY ANDRÁS LEVELE NAPRÁGYI DEMETERNEK

Báthory András (1563–1599) bíboros, erdélyi fejedelem (1599. március–október) kézzel írt, nagyrészt magyar nyelvű levele Naprágyi Demeter (1556–1619) erdélyi püspök, kancellár részére. Báthory sajnálatát fejezi ki, hogy Naprágyi nem tudott ott lenni az ünnepeken, továbbá érdeklődik, hogy Naprágyinak van-e ismerete arról, Csáky István milyen feltételekkel bírja Szilágyosomlyót. Az említett „innepek” közelebbi azonosítása bizonytalan, ugyanakkor Báthory még május közepe után is említette fejedelemmé választását VIII. Kelemen pápának írt levelében, így nem lehet kizárni, hogy a Naprágyinak írt jelen levelében is a fejedelemmé választási ünnepegről van szó.

Báthory saját kezű aláírásával, Jacobinus János (1574/75–1603) kancelláriai titkár ellenjegyzésével. Papír, a külzetén címezzel, Báthory András felzetes viaszpecsétjével.

Báthory András (1563–1599) nagybátyja, Báthory István lengyel király udvarában nevelkedett, egyházi pályára lépett, noha valódi elkötelezettsége már a kortársak számára is megkérdőjelezhető volt: gyors előmenetelét mindenekelőtt nagybátyja befolyásának köszönhette: 1584-től warmiai püspök, illetve bíboros. Miechówi apáti kinevezése egyházi karrierje szempontjából sikertörténetként értékelhető. Az erdélyi fejedelmi címet rövid ideig, mindössze néhány hónapig, március végétől október utolsó napjaiig viselte, miután Báthory Zsigmond lemondott a javára. Bár már régóta készült a fejedelemségre, a kortársak – például Forgách Zsigmond nádor – nem tartották alkalmas fejedelemnek, a történeti kutatás az utóbbi évtizedekben ezt a képet számos ponton árnyalta. Az újonnan megválasztott fejedelem egyik első rendelkezése volt, hogy biztosította a jezsuiták számára a szabad mozgást Erdélyben. Báthory rövid uralmának Mihály havasalföldi vajda támadása vetett véget, aki október közepén megindított támadásával néhány hét alatt vereséget mért az erdélyi csapatokra. A döntőnek bizonyuló október 28-i sellemberki csata után a bíborosfejedelem Lengyelország felé

menekült, a fejére kitűzött gazdag jutalom reményében a székelyek gyilkolták meg Csíkszentdomokos határában november 2-án.

Naprágyi Demeter (1556–1619) felsőfokú tanulmányait Bécsben végezte, pályája eleje és vége személyét elsősorban a királyi Magyarországhoz köti. 1596-ban nevezték ki erdélyi püspöknek, 1598-tól kezdve 1601. évi száműzetéséig Erdély kancellárja volt, jó viszonyt ápolt Báthory Zsigmonddal, majd Andrással is. Száműzetése után visszatért a királyi Magyarországra, számos követségben részt vett, 1607-től győri püspök, 1609-től kalocsai érsek, mindkét tisztséget haláláig, 1619-ig viselte. Forgách Ferenc halála után aspirált az esztergomi érseki stallumra, a pozíciót azonban végül Pázmány Péter kapta meg.

A levelet ellenjegyző Jacobinus János (1574/75–1603) unitárius vallású szász patríciuscsalád sarja, előbb szülővárosa, Kolozsvár jegyzője, majd kancelláriai titkár, végül rövid ideig, 1603-ban a Naprágyi óta betöltetlen kancellári címét is bírta Székely Mózes kinevezéséből. Nevéhez és hivatalához fűződik az általa 1602-ben összeállított, töredékben maradt formuláskönyv (oklevélsablonok gyűjteménye), amely a kolozsvári lakatos céh anyagában maradt fenn.

A levélben említett, Szilágyosomlyón birtokos Csáky István a Csáky család erdélyi ágának megalapítója volt, a Báthory András egyik fő támogatója Erdélyben. Túlélte a bíboros-fejedelem bukását, de a politikától visszavonult, 1600-ban feleségül vette Wesselényi Annát, aki férje hirtelen, 1605-ben bekövetkezett halála után fiai nevében igazgatta a Csáky-birtokokat.

Báthory András erdélyi fejedelem misszilis levele tudomásunk szerint árverésen még soha nem szerepelt, felettébb ritka.

37. SZIKSZAI MÁTYÁS TOKAJI UDVARBÍRÓ ELISMERVÉNYE

Szikszai Mátyás tokaji udvarbíró 1624. december 1-jén, Tokajban kelt elismervénye, arról, hogy átvett 164 edény bort Cseresnyei Fülöp ászokvám-szedőtől és tokaji postamestertől. A tokaji borkereskedelem a korszak virágzó ágazata volt, a tokaji borok egészen Lengyelországig jutottak, sőt, a XVIII. század folyamán Oroszországban is népszerűek voltak.

Az ászokvám a kereskedelembe került bor után a földesúrnak vagy a városnak fizetendő járadék volt.

Papír, latin nyelven, rányomott gyűrűpecséttel.

250 000,-

38. I. RÁKÓCZI GYÖRGY ADOMÁNYLEVELE

I. Rákóczi György Gyulafehérvárott 1631. június 29-én kelt adománylevele a néhai Petneházi István özvegyének, Király Annának, amelyben az özvegynek adományozza Bajom várát annak minden tartozékával. Rákóczi aláírásával, Rátkai Sámuel ellenjegyzésével. Papírfelzetes viaszpecséttel, külzetén korabeli magyar nyelvű feljegyzéssel: „Baÿonrul valo donaciÿo melet adot ez mostani kegelmes fejedelmönk Rakoci Görg ö nagsaga”.

Petneházi István szatmári nemes család sarja, korának ismert végvári alakja, közel három évtizedig Borosjenő (ma: Ineu, RO) főkapitánya, 1626-ban Drégelypalánknál a magyar csapatok tábornoka. Hadi érdemei mellett tudomásunk van mecénási tevékenységéről is: neki ajánlotta művét az 1618-ban Marburgban tanuló Vári Mihály (RMK III. 1226.), valamint 1625-ben a Brémában tanuló Besenyey F. Mihály (RMK III. 1372.) is. Férjének valamikor 1627–1632 között bekövetkezett halála utánról az özvegy Király Anna mecenatúrájára szintén van adatunk: Keresszegi Herman István neki ajánlotta „Az hitnek és jóságos cselekedeteknek tündöklő példáiról” című művét (Debrecen, 1635), az előszó szerint Király Anna számos diák külföldi tanulását patronálta.

A bajomi vár története a XIII. századra nyúlik vissza és a Bajoniakhoz köthető, a család XVI. századi kihalása után több tulajdonosa is volt, ezek közül az utolsó Petneházi István és felesége. Petneházi már 1616-tól bírta a várat, jelen oklevél tehát megerősíti özvegy felesége tulajdonjogát, talán éppen férje elhunytja miatt, bár erre az oklevél nem utal egyértelműen. Király Anna később Erdélybe költözött, de a déli várban épített templom az ő nevéhez fűződik. A rendelkezésre álló adatok alapján valójában nem egyetlen várról van szó, hanem öt kisebb erődítésből álló várkomplexumról, amelynek egy része 1824-ben Birtalan Szilágyi János leírása szerint még látható volt. Az azóta eltűnt erődítés emlékét ma Biharnagybajom „Várkert” nevű településrésze őrzi.

400 000,-

39. I. APAFI MIHÁLY ADOMÁNYLEVELE KISAR FALU RÉSZÉRE

I. Apafi Mihály erdélyi fejedelem Debrecenben, 1681. szeptember 11-én kelt latin és magyar nyelvű oklevele, amelyben meghagyja, hogy az I. Lipót ellenében Magyarországra küldött fejedelmi sereg kerülje el Kisart, mivel a település korábban mindkét fél seregének pusztításaitól sokat szenvedett: „már számos esztendőök alatt az magyar hadak miatt rajtok sok izben valo quártelyozások és az német partról reájok ottan ottan(!) kiütések miatt következett fogyatkozások” érték a falut.

A levél a magyar történelem egy különösen turbulens időszakára világít rá. Apafi hadjáratát 1681. augusztus 20-án indította meg a Királyi Magyarország ellen, maga mögött tudva mind az oszmán politika, mind a francia diplomácia támogatását. A hadműveletek elsődleges célja a protestánsok helyzetének javítása volt, egyidejűleg katonai nyomásgyakorlásul is szolgált az éppen folyamatban lévő soproni országgyűlés ideje alatt. A katonai akció nem bizonyult hosszú életűnek: a szultáni fermán és a magyar nemzet részére kiállított ahdnâme ellenére a gyakorlatban török részről csak elenyésző segítség érkezett és bár az eseményeknek nemzetközi visszhangja is volt, Apafi hadjárata három hét után, Böszörmény és Kálló elfoglalásával véget is ért. Figyelemreméltó az oklevélnek a hadbaszálló magyarokra alkalmazott „lelki es testi szabadságokért fegyvert viselő” fordulata, amelyre Thököly is gyakorta hivatkozott, noha Apafi hadműveleteiben az ekkoriban már egyre inkább önállósuló kuruc vezér ténylegesen nem vett részt, sőt, 1681 októberében békekötési ajánlattal fordult I. Lipóthoz. Mindezt tömören összefoglalja az oklevél hátulján olvasható rövid tartalmi kivonat, miszerint Apafi akkor állította ki, „mikor első Leopold alatt Tököli rebellált volt és Apafi is hadi seregét Leopold ellen Magyar Országra küldte volt”.

Papír, rányomott felzetes viaszpecséttel, külzetén rövid tartalmi összefoglalóval, a hajtás mentén nagyobb sérüléssel.

300 000,-

40. ZRÍNYI ILONA LEVELE SZIRMAY MIKLÓSHOZ, REGÉC KAPITÁNYÁHOZ

Zrínyi Ilona 1684. április 27-én kelt, kézzel írt magyar nyelvű levele Szirmay Miklós (?-1720) regéci várkapitányhoz, amelyben megírja Szirmaynak, hogy a sátonak való anyag megérkezett, valamint alsóruházatnak való szürke posztót kér és meghagyja Szirmaynak, hogy a kérelmezőnek a levél kézhezvétele után adjon annyit, amennyit jónak lát. A levél alján olvasható, más kéz által írt feljegyzés szerint a kérelmező végül tizenhat sing (1 sing = 44,5 cm) posztót kapott.

Szirmay Miklós 1682 nyaratól 1684-ig volt Regéc kapitánya, 1684 őszén, Bártfán esett császári fogságba, amelyről testvére, András naplójában is megemlékezett: „Ebben az Esztendőben Eőszkor General Schulcz megh vevén Bártffát, az Fejedelem praesidiumát ugyan békével ell bocsátatta, de Battyám Szirmaÿ Miklos Uramat, hogy az Fejedelem hűségétől nem akart ell állani, meg arestálta, az után Vasban is verette vólt”. Az 1687. évi eperjesi véstörvényszékről éppen regéci várkapitányként tanúsított jóindulatának köszönhetően szabadult: regéci raboskodása idején jól bánt Herberstein gróffal (akit Zrínyi Ilona engedett szabadon 1686-ban), amire a főúr emlékezett és kikérte Caraffától Szirmayt.

Miklós testvére, András (1656–1723) Thököly Imre iskolatársa, majd familiárisa és titkára volt, a történettudomány számára leginkább adatgazdag, 1680 és 1713 között vezetett naplója révén ismert. Idősebb testvére, István (?–1711) szintén a kor ismert Thököly-párti alakja, míg a negyedik testvér, Péter nem vett részt a Thököly-féle mozgalomban.

Zrínyi Ilona (1649–1703) a kora újkori magyar történelem egyik legismertebb alakja, a magyar politikai élet meghatározó szereplője a XVII. század második felében. Az 1671-ben a Wesselényi-féle összeesküvésben halálra ítélt Zrínyi Péter horvát bán és Frangepán Anna Katalin (1625–1673) lányaként látta meg a napvilágot, így arisztokrata neveltetésben részesült. Első férje I. Rákóczi Ferenc (1645–1676) volt, aki azonban nem sokkal harmadik fiuk, a későbbi II. Rákóczi Ferenc születése után meghalt. A megözvegyült Zrínyi Ilonának sikerült elérnie Béccsel szemben, hogy a gyermekek – Ferenc és Julianna – gyámja maradhasson, így rá hárult a jelentős Rákóczi-uradalom – többek között Regéc, Sárospatak, Munkács – igazgatása is, amely a vagyon mellett nagy felelősséggel is járt és nem kevés szakértelmet kívánt. Zrínyi Ilona kétségtelen saját kvalitásai mellett ebben lehettek segítségére a gazdasági intézők és kapitányok, amilyen Szirmay Miklós is volt.

1682-ben feleségül ment a hírhedt kuruc vezérhez, Thököly Imréhez (1657–1705). A házasság alapvető hatással volt nem csak politikai szerepvállalására – férje oldalán ugyanis aktívan részt vett a kuruc mozgalomban –, hanem egész későbbi életútjára is. Thököly csillaga 1682-ben felemelkedőben volt, Bécs sikertelen 1683-as török ostromát követően azonban pár év alatt le is hanyatlott: 1685 végére Thököly felvidéki állama összeomlott, a kuruc csapatok sorra pártoltak át a Habsburgok oldalára és a Rákóczi-várak is egytől egyig a császáriak kezére kerültek. Egyedül Munkács vára tartotta magát Zrínyi Ilona felügyelete alatt, egészen 1688 januárjáig, amikor is több visszavert ostrom után a védők feladták a várat és vele a további küzdelmet. Zrínyi Ilona Bécsbe került, ahonnan Thököly csak négy évvel később, 1692-ben tudta kiváltani, majd 1699-ben – a karlócai béke rendelkezéseinek értelmében – mindketten száműzetésbe kényszerültek: a törökországi Ízmitben haltak meg, Zrínyi Ilona 1703-ban, Thököly pedig 1705-ben. Maradványaikat II. Rákóczi Ferencével együtt 1906-ban hozták haza Magyarországra.

A levél keletkezésének idején tehát Thököly hatalma már hanyatlóban volt, alig másfél évvel később, 1685 szeptemberében török fogságba került és nem sokkal ezt követően, novembertől Munkácsot is ostrom alá vették a császáriak. A dokumentum tehát érdekes adalék a korszak mikrotörténetéhez, bepillantást engedve a hétköznapiok folyásába.

A levél szövege:

„Generose Domine, nobis obligandissime!

Levelét kegyelmednek vettük; az satornak való két darab [...]ját meg hozták; az ett való Barát alsó habitusnak való szürke posztót kér onnan túllünk, kegyelmed levelünket vévén, adasson neki a' mennyit eléghségesnek itel. Éltesse Isten kegyelmedet.

Patakini, die 27. Aprilis, anno 1684.

Zrínyi Ilona

[más kéz írásával, más tintával:]

Anno 1684. Szirmay Miklos Ur és kegyelme adot tizenhat singh pukoi (!) [azaz: puhói) posztot ruhazatomra. Die 29 Aprilis.

Külzetén:

Címzés: „Generoso domino Nicolao Szirmay arcis nostri Regécziensis capitaneo etc. nobis observandissimi”

Felette más kéz írásával: Exhibita die 29.

Tetején más kéz írásával: Zrínyi Ilona / Tököliné levele”

A levél külzetén Zrínyi Ilona papírfelzetes, rányomott viaszpecsétjével.

2 000 000,-

41. PROTESTÁNS LITURGIKUS ÉNEKESKÖNYV

„Az mi Urunk Jesus Christusnak ken szenvedését ekképen irta meg az szent Máthé evangelista” – XVII. századi protestáns liturgikus énekeskönyv a Máté-passióval. 37 lap, kisebb foltokkal, szúrágás nyomaival. Számos lap restaurált, a restaurálások mentén a szöveg egy-egy betűje pótolva. A 37. lap modern, 19. századi (de legkésőbb 20. sz. eleji) pótlás. Későbbi félbőr-kötésben, a kötés javításra szorult, a kötéstáblákba más kézírásos dokumentumtöredékek bekötve.

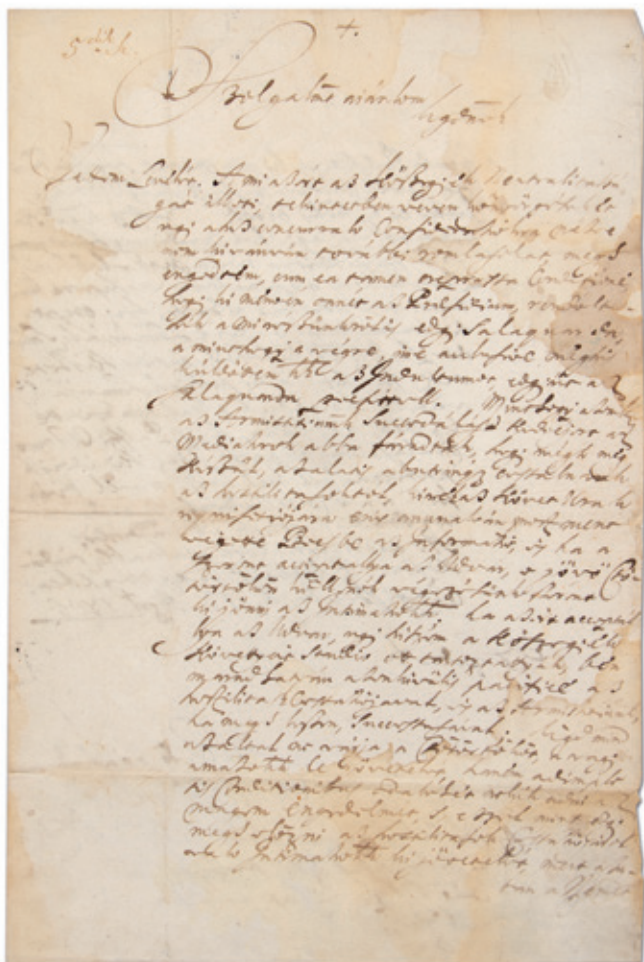
A graduálok, vagyis a liturgikus énekeskönyves a XVI-XVII. századi protestáns liturgikus és egyházzenei gyakorlat fontos dokumentumai, tartalmukat tekintve a gregorián dallamokat örökítették tovább, de már magyar szövegekkel, amelyre a népzenei dallamvilág is hatással volt. A napi officium énekei mellett több különböző műfajú énekszövegeket (ünnepi himnuszok, lamentációk, passió, stb.) tartalmazhattak. A nyomtatásban megjelent graduálok közül kiemelkedik a két egymást követő erdélyi református püspök, Keserői Dajka János és Geleji Katona István szerkesztésében 1636-ban Gyulafehérvárott megjelent ún. Öreg Graduál (RMK I. 658.). A kiadvány I. Rákóczi György erdélyi fejedelem költségén jelent meg, célja deklaráltnak az egységes protestáns liturgikus gyakorlat megteremtése volt, a művet közel kétszáz magyarországi és erdélyi református gyülekezetnek küldték meg. A törekvés már csak amiatt is figyelemreméltó, hogy a graduálok használatának utolsó időszakában valósult meg, az ilyen típusú szertartási énekeskönyvek ugyanis 1650 körül a puritanizmus hatására hamarosan kimentek a divatból, dallamviláguk feledésbe merült.

Jelen kötet tehát egy feledésbe merült liturgiai úzus egy darabját őrzi, méghozzá Krisztus szenvedéstörténetének feldolgozását Máté evangéliuma alapján (Mt. 26–27) (a korszakban egyébként népszerű volt még a János evangéliuma alapján készült szövegváltozat is, míg a Máté-passió talán legismertebb feldolgozása Bach Máté-passió című oratóriuma 1727-ből [Matthäus-Passion, BWV 244.]).

A szöveg írásképe egységes, csupán a neumák megformálásban mutatkozik különbség: míg az első néhány lapon a hangjegyek teltek (feketék), a további oldalakon csupán a körvonalakat vetették papírra, maga a hangjegy üresen maradt. Az ortográfiai sajátosságokat leszámítva közel azonos az Öreg Graduálban olvasható változattal (RMK I. 658. 273–322.), dallamvezetésében ugyanakkor több helyen kisebb eltérések figyelhetők meg, az átadás iránya (ha volt ilyen) azonban nem állapítható meg egyértelműen: nem tudjuk, hogy ezt a kötetet már az Öreg Graduálról másolták, vagy éppen fordítva, jelen kézirat egyike az Öreg Graduál összeállításakor átvezetett számos, a helyi úzusokat rögzítő szertartáskönyvnek. Akárhogy is, a kézirat egy mára elfelejtett egyházzenei hagyomány fontos emléke.

450 000,-

42. BERCSÉNYI MIKLÓS LEVELE FODOR LÁSZLÓHOZ

Bercsényi Miklós (1665–1725) kuruc generális kézzel írt, aláírt levele Fodor László (?–1710) kuruc kapitányhoz (Nagyszombat, 1706. április 12.). Bercsényi beszámol Fodornak az aktuális fejleményekről: a kőszegiek semlegességéről és a folyamatban lévő fegyverszüneti tárgyalásokról, valamint a császáriak hadmozdulatairól.

Bercsényi a kőszegiek kérésére elismerte a város semlegességét – amelyet a levél csatolmányaként meg is küld Fodornak – azzal a feltétellel, hogy a császári csapatok is elhagyják a várost. Úgy véli, ez előnyös lehet a folyamatban lévő fegyverszüneti tárgyalások szempontjából is, amelyről az első információkat rákövetkező hét csütörtökre várja. Meghagyja ugyanakkor Fodornak, hogy ne várjon a fegyvernagyvársról szóló utasítások megérkezéséig a kőszegiek semlegességének kihirdetésével, mivel egy esetleges fegyverszünet esetén az osztrák csapatok már nem hagynák el a várost. Minderről tájékoztatta Csáky Mihály (1676–1757) generálist is, mint írja: „Groff Csaky Uramnak irtam eő kegyelmének is erről.”

Ezen kívül tájékoztatja Fodort, hogy a katonai ruházatra vonatkozó kéréséről írt a Somorjában tartózkodó Sándor Lászlónak (a dunántúli kuruc felkelés vezetője, 1703-ban pápai várkapitány, később ezerekapitány), mindazonáltal úgy látja, hogy Pálffy János (1663–1751) tábornok és horvát bán (későbbi nádor) hadmozdulataival szemben türelemmel kell lenni, mivel előrenyomulása akadályozná a kurucok ellátási vonalait.

Kőszeg semlegességét illetően különböztek a vélemények a kuruc vezetés körében. Rákóczi néhány nappal később, április 16-án így írt Bercsényinek: „Én valóban, sokat gondolkodom Kűszög városának neutralitásáról [semlegességéről]: ha több jót látok-é benne, vagy rosszat, confoederalt [szövetkezett] városnak eztet megengedni (...) – de már ezen túl vagyunk, úgy látom.” A semlegesség ürügyén ugyanis császári csapatok érkeztek, az efféle „semlegességgel” pedig Rákóczi

nem értett egyet. Bercsényi ugyanakkor április 20-án már arról tájékoztatta a fejedelmet, hogy a császári csapatok kivonultak Kőszegről. Bercsényinek a fegyvernagyvás sikeres megkötésére vonatkozó elképzelései beigazolódtak, korábban is, mint levele alapján várta: a felek már április 13-án kéthetes fegyverszünetet kötöttek, amit május 8-án követett egy újabb, ezúttal kéthónapos hadnyugvás. Ezzel párhuzamosan a felek közötti béketárgyalások több megszakítással már előző év október közepétől zajlottak, egészen július 22-ig, amikor is a kiegyezési kísérlet sajnos kudarccal zárult – a történettudomány utólagos értékelése szerint ugyanis a kuruc fél számára kedvezőbb feltételekkel egyezhettek volna meg, ráadásul az 1711. évi szatmári békéhez képest öt évvel korábban.

Pálffy János Bercsényi által is említett hadmozdulatai fejtörést okoztak a kuruc hadvezetés számára, mint Rákóczi fentebb idézett levelében írja, némi rezignáltsággal: „Nem tudom magam is, mit concludáljak [következtessenek] abból, hogy Pálfi kihozatta az pozsonyi németet? (...) Könnyűszerrel cikáz hadaink orrok előtt; bezzeg, mondhatnám én is tigris apánkkint [ti. Vak Bottyán szavaival] ezért haragszom már én!... De mi haszna? csak kell – látom – hozzászoknom, nagy jónak tartani az nem rosszat.” A hadtörténeti háttérhez fontos adalék, hogy bár Erdély nem sokkal korábban csatlakozott Rákóczi mozgalmához, az előző évek tapasztalatai épp ekkortájt érlelték meg Rákócziiban a gondolatot, hogy a korábbihoz képest szigorúbb fegyvelemre van szükség, katonai és gazdasági kérdésekben egyaránt. Láthatóan bosszantotta például, hogy bár Forgách Simon március végén elfoglalta Magyaróvárt, megtartani már nem tudták, így április 11-én Bercsényi parancsára felégették a várost, amelyet Pálffy két nappal később, április 13-án már gond nélkül foglalt vissza. Jelen levél tehát a Rákóczi-féle mozgalom első felének egy különösen eseménydús és érdekes szakaszára világít rá, bepillantást engedve a hadvezetés mindennapjaiba.

Papír, foltos, a szöveget nem érintő hiánnyal. A külzetén címezzel: „Nemzetes Vitézlő Fodor László ezerekes kapitány uramnak eő kezéhez. Dunántúl”, valamint rányomott viaszpecsét töredékével.

43. A BAZINI MOLNÁRCÉH INASFELSZABADÍTÓ LEVELE

A bazini molnárceh 1753. június 21-én, Bazinban kelt német nyelvű inasfelszabadító levele a szentgyörgyi származású Kremser István részére, amelyben a céh igazolja, hogy a kedvezményezett melyik mesternél töltötte inaséveit. Az inasfelszabadító oklevelek (Lehrbrief, tanulólevél, szabadulólevél, stb.) az iparosodás előtti korszak fontos forrásai, amelyek bepillantást engednek egy-egy céh működésébe, mindennapjaiba.

Jelen oklevél érdekessége tartalmán túlmenően kiállításának módja: a német nyelvű dokumentumot pergamenre írták, az oklevél felső margója – a tulajdonképpeni első sor – gazdagon díszített, valamint a szöveg bal oldalán és alján körbefutó díszítés figyelhető meg. A bal margón ezen kívül még egy díszesen megfestett malomkerék látható. Az oklevél külzetén gazdagon díszített rövid tartalmi összefoglaló látható, amelyben a belső díszítés számos eleme visszaköszön. A kialakítása praktikus, a szöveg ugyanis úgy készült, hogy az oklevél összehajtott állapotában jól látható legyen. A pergamenen pecsét befüggesztésének nyomai láthatóak, a pecsét maga azonban – a pecsétzsinórral együtt – elveszett.

200 000,-

44. ESTERHÁZY NEPOMUK JÁNOS SZERZŐDÉSÉNEK MÁSOLATA

Esterházy Nepomuk János (1754–1840) szerződése csetényi (Veszprém m.) jobbággyai számára, amelyben a csetényi Vargahegyen szőlőnek való földet enged át nekik, 12 pontba foglalt feltételek mentén. A szerződés háttérében a jobbágyok azon panasza állt, miszerint a földesúr több legelőjüket is elfoglalta tőlük. A szerződés szerint szőlővel birtokában bárki bírhatott szőlőt a nevezett földterületen, amely az első tíz évben adómentességet élvezett, tíz év után viszont „legyen pap, prédikátor, nemes vagy nemtelen”, járulékot köteles fizetni a földesúrnak. A földesúrnak járó bort Esterházy közeli cseszneki pincéiben tárolták, erre a szerződés külön ki is tér: „boraimat cseszneki pintzében minden roboton kívül felvinni kötelesek”.

Esterházy Nepomuk János a család cseszneki ágának ismert tagja, a szerződés idején már kamarás, később, 1813-tól veszprémi főispán is. Jelen dokumentum a környék szőlőgazdálkodásának és bortermelésének XVIII. századi kezdeteire világít rá.

Papír, magyar nyelven, 1791. július 9-én, Eszterházán kelt hiteles másolatban, fajszi Ányos Ignác (1761–1829) veszprémi alszolgabíró (később főszolgabíró) és Pottyondy István esküdt ülnök aláírásával, pecsétjével.

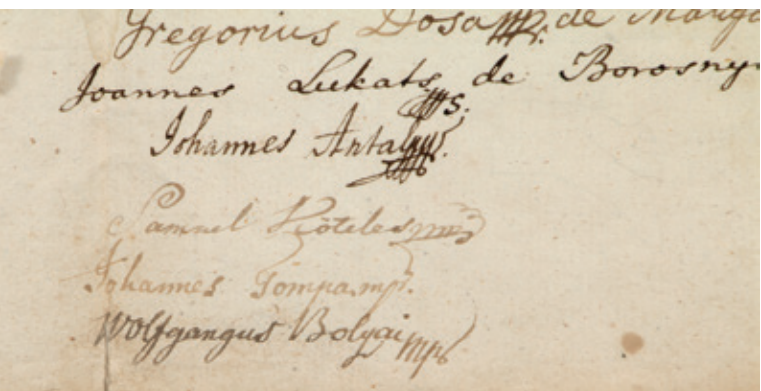
300 000,-

45. A FOGARASI CSIZMADIA CÉH FELSZABADÍTÓ LEVELE

A fogarasi csizmadia céh mesterlevele Gergely Tamás részére (Fogarás, 1792. június 13.). Az oklevél érdekessége, hogy felsorolja a céh tisztviselőit és csizmadia mestereit.

Papír, magyar és latin nyelven, népies-naiv hatást tükröző gazdag florális díszítő kerettel. Rányomott viaszpecsét maradványával. Külzetén díszes tartalmi összefoglalóval, a bal felső sarokban későbbi (feltehetőleg Gergely Tamás kezétől származó) családtörténeti feljegyzéssel.

150 000,-

46. MAROSVÁSÁRHELYI ÉRETTSÉGI OKLEVÉL BOLYAI FARKAS ÉS KÖTELES SÁMUEL ALÁÍRÁSÁVAL

A Marosvásárhelyi Református Kollégium érettségi oklevele (Marosvásárhely, 1805. június 24.) borosnyai Lukács Pál részére. Az oklevél általánosságban szól a kedvezményezett szorgalmáról, amelyet a különféle tantárgyakban tanúsított. Papír, latin nyelven, papírfelzetes viaszpecséttel, guberniumi levéltári bélyegzővel.

A borosnyai/borosnyói Lukács név nem csenghetett idegenül Marosvásárhelyen a XVIII–XIX. században, a kollégiumi feljegyzések (beiratkozási anyakönyvek és más nyilvántartások) alapján a család számos tagja látogatta a kollégiumot. A Lukács-familia a Sepsiszentgyörgytől nem messze fekvő Nagyborosnyóról származott, 1758-ban nyert nemességet és címeradományt Mária Teréziától, így

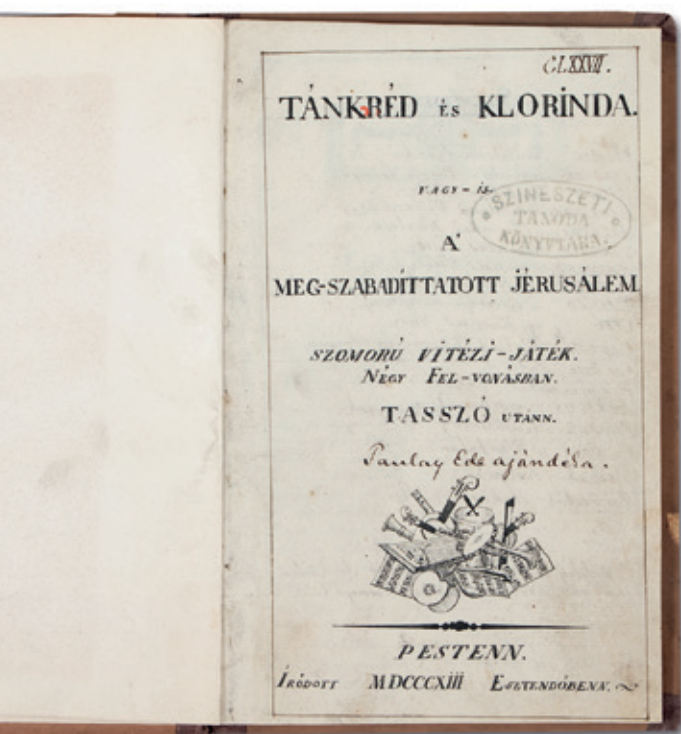
később, a XIX. század második felében már vezetéknevüket is a nemesi előnév alapján Borosnyóiként használták. A család első ismert és egyik legjelentősebb tagja a nemesség- és címerszerző borosnyói Lukács János (1694–1760) református lelkész, 1749-től az erdélyi református egyházkerület püspöke. Borosnyói Lukács Pál, akinek a nevére jelen érettségi oklevél szól, minden bizonnyal János Pál nevű dédunokájával azonosítható. A kollégium nyilvántartásaiban ebben az időszakban szerepel ilyen nevű diák, akiről 1805-ben megjegyzik, hogy 16 éves, tehát 1788/89-ben születhetett, ez beleillik az általunk ismert nemzedékrendbe. Későbbi pályájáról kevés tudomásunk van, 1822-ből említenek bizonyos Borosnyai Lukács Pált, mint a marosvásárhelyi református egyházközség Nagy Levéltárának gondokát, aki alighanem azonos az 1805-ben laureált diákkal.

Az oklevél érdekessége, hogy az aláírók között megtaláljuk Pál diák nagybátyját, borosnyai Lukács Jánost (1767–1848), aki 1797–1844 között természetrajzot tanított a marosvásárhelyi kollégiumban, így többek között tanítványa volt a nemeuklidészi geometria úttörőjeként számontartott matematikus, Bolyai János is.

A többi aláírás nem kevésbé figyelemreméltó, kis túlzással a korabeli erdélyi művelődés és oktatás jelentős alakjainak névsorával állunk szemben: 1. Bolyai Farkas (1775–1856) matematikus, Bolyai János apja és tanítója – 2. Koteles Sámuel (1770–1831) filozófus, államtudós, a magyar filozófiai szaknyelv egyik megteremtője – 3. kisborosnyói Tompa János (1770–1834) teológus – 4. makfalvi Dósa Gergely (1766–1826) jogtudós, a jogi tanszék első professzora, Dósa Elek (1803–1867) jogtudós apja – 5. Antal János (1767–1854) a történelem és a filológia tanára, későbbi református püspök.

500 000,-

47. TANKRÉD ÉS KLORINDA

Vagy-is. A' meg-szabadított Jérusálem szomorú vitézi-játék. Négy fel-vonásban. Tasszó utánn.

Pest, 1813. [2] + 62p.

Prov.: A címlapon Paulay Ede ajándékozási bejegyzése és a Színészeti Tanoda Könyvtárának bélyegzője.

A Színészeti Tanodával (a Színház- és Filmművészeti Egyesület elődje) egy időben jött létre az intézmény könyvtára 1865-ben. A Tanoda első könyvtárnoka Paulay Ede (1836-1894, színész, rendező, színházigazgató) volt, aki kilenc éven keresztül felügyelte és gyarapította a gyűjteményt. Kezdetben a tanárok ajándékkönyvei és az általuk írt tankönyvek képezték az állományt, de megtalálhatóak voltak az oktatásra szánt drámák, a növendékek által kézzel másolt szerepkönyvek, a sűgő- és rendezőpéldányok is.

Az ajándékozási bejegyzés alapján ez a kézzel írt dráma is Paulay Ede gyűjteményéből került a könyvtárba. Javítások nem szerepelnek benne, egyértelműen másolatról van szó tehát. Ismeretlen szerzője valószínűleg magyar származású lehetett, aki Torquato Tasso A megszabadított Jeruzsálem (1581) című barokk eposza alapján írta meg drámáját. Tasso parafrázálása nem számít egyedüli esetnek a magyar irodalomban, az évszázadok alatt például Zrínyi Miklós eposzköltészetére és Arany János tudományos munkásságára és költészetére is nagy hatással volt Tasso munkássága. Azonban nem csupán irodalmi kánonunk legkiemelkedőbb alakjait ihlette meg Tasso munkája, hanem sok más író, költő és drámaíró.

A könyv különlegessége továbbá a kézzel készített illusztrációk is, melyek a felvonások elején és végén, illetve a címlapon találhatóak, összesen kilenc darab. A részletgazdag rajzok hangszereket, várakat és erődöket ábrázolnak.

120 000,-

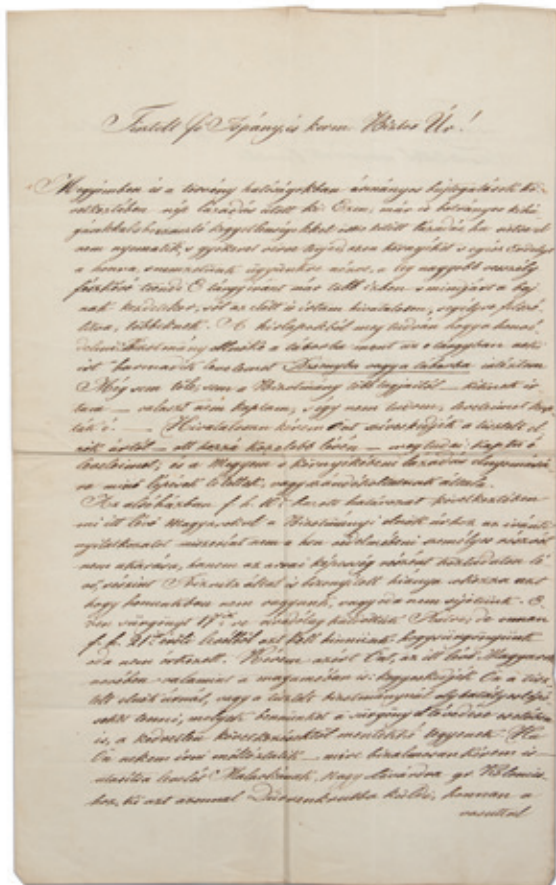

48. GYŐR VÁRMEGYE NEMESSÉGIGAZOLÓ OKLEVELE

Győr vármegye nemességigazoló oklevele a Farkas család tagjai: Márton fia István és János fia János részére, amelyet az ő kérésükre állítottak ki. Az oklevél érdekessége, hogy már magyar nyelven íródott, de átírják benne Győr vármegye nemesi közgyűlésének 1763-ban kiállított latin nyelvű nemességigazolását is, amelyet a Farkas család akkor élt tagjai részére adtak ki.

Pergamen, a megyei tisztviselők aláírásaival, Sopron vármegye kihirdetési záradékával 1837-ből. Korabeli, aranyozott, címeres, vörös bőrkötésben. Győr vármegye fatokos, viasz függőpecsétjével.

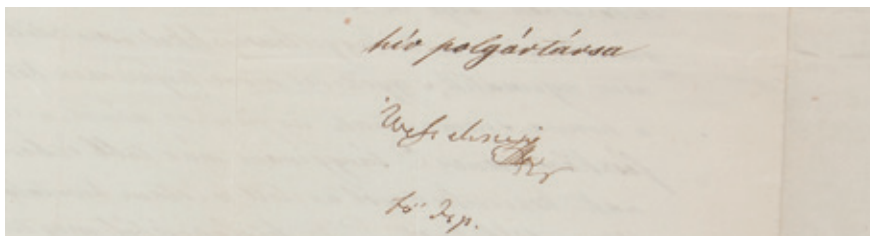
200 000,-

49. WESSELÉNYI MIKLÓS LEVELE UJHÁZY LÁSZLÓNAK
Wesselényi Miklós (1796–1850) Freywaldauban (1947-ig Frývaldov, ma: Jeseník, Csehország), 1848. október 26-án kelt levele rozsnýobányai és budaméri Újházy Lászlóhoz (1795–1870), amelyben az 1848 őszi Erdélyben végigsöprő parasztfelkelésről tájékoztatja a kormánybiztost és aggodalmát fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy ha nem rendezik Erdélyben a helyzetet, a szabadságharc sikere is veszélybe kerülhet. Habár ekkor már megtörtént Erdélyben is a jobbágyfelszabadítás (1848. június 18-án), a parasztmozgalmak őszi hulláma a magyar forradalom és a bécsi kormány között kirobbant ellentét kapcsán erősödött fel újra: az elégedetlenség nagyrészt a bécsi udvar tevékenysége következtében terjedt el a magyar és román ajkú népszerűség körében. A felkelés hamar véres lincselésekbe torkolt, udvarházakat és kastélyokat ostromoltak meg és az összefogdosott nemesi családokat elhurcolták, sokakat meggyilkoltak. Nem maradtak ki a Wesselényiek zsidói és más birtokai sem a felkelésből. A Zsidóra küldött bakót elfogták és megkötözték, majd a református papot vették üldözöbe, aki hiába menekült Wesselényi kastélyába: elfogták, és megkötözve, megkínózva vitték Naszódra Urban alezredeshez, aki a magyar szabadságharc elleni megmozdulások szervezésének egyik kulcsfigurája volt. Feltehetően erre az eseményre gondol Wesselényi, amikor levelében „borzasztó kegyetlenségekkel összekötött lázadás”-ról beszél. Elpanaszolja, hogy a Honvédelmi Bizottmány nem válaszol a leveleire és nem is tesz semmit a felkelés elfojtása érdekében. Újházyt kéri, hogy járjon utána Kossuthnál – aki akkor az Országos Honvédelmi Bizottmány elnöke volt – hogy megkapta-e Wesselényi leveleit és hogy szándékoznak-e megfelelő lépéseket tenni a lázadás elfojtására. Újházyt Kossuth 1848. szeptember 28-án nevezte

ki Pozsony vármegyei országos biztossá, aki azt a fontos feladatot kapta, hogy erősítse meg Északkelet-Magyarországot. Újházy októberben csatlakozott az osztrák területre lépő magyar hadsereg táborához és részt vett a schwechati csatában is. Wesselényi tehát jól érezte, hogy Újházy az OHB közvetlen környezetében tartózkodik, ezért őt érdemes keresnie. Wesselényi szeptember végén Freywaldauba menekült családjával és saját elhatározásából nem kívánt aktívan részt venni a fegyveres harcokban, erről előzetesen tájékoztatta Batthyányit és Kossuthot is. Amikor azonban a felsőház október 10-én határozatban visszarendelte az összes engedély nélkül eltávozott képviselőt, a listára Wesselényi is felkerült. Wesselényi ezt is szóvá teszi levelében és szabadkozik, mondván „nem a hon védelmébeni személyes részvét nem akarása, hanem az arrai képesség részént köztudatban lévő, részint Priesnitz által is bizonyított hiánya okozza azt, hogy honunkban nem vagyunk, vagy oda nem sietünk”. Tehát politikai és egészségügyi (a Gräfenbergben tevékenykedő Vinzenz Priessnitz Wesselényi hidegvizes kezelőorvosa volt a 1838 óta) okokra hivatkozik az ekkor már idős Wesselényi. Bár az OHB október 20-án levette a visszarendelési listáról Wesselényit, azonban e levél tanúsága szerint Wesselényi erről még nem tudott. Ez az eset, az őszi erdélyi lázongások és kifejezetten a Zsidó környéki események nagyon megviselték a betegeskedő Wesselényit. Mindkét témában több levelet is írt és meg halála előtt is keserűen és értetlenül állt az események előtt. A levél további érdekessége, hogy tanúskodik az országban a szabadságharc miatt akadozó, majd teljesen megszűnő postahálózatról is.

Két lap, másfél beírt oldal, Wesselényi sajátkezű aláírásával, a levél szövege azonban nem Wesselényi kézírása, hanem feltehetőleg diktálta, erősen megromlott látása ugyanis ekkorra már nem engedte meg, hogy saját maga írja a leveleit. Rányomott viaszpecsét töredékével, a külszeten Wesselényi kézírásos címzésével: „Wesselényi Miklós Közép-Szolnok megye főispánjától Fő-Ispán és Kormánybiztos Ujházy László Úrnak Pozsonyba.” Továbbá záradék Wesselényi aláírásával, amelyben engedélyezi a levél kibontását a Pozsony megye fő- vagy alispánjának, arra az esetre, ha Újházy távol lenne.

400 000,-

50. BOULAY DE LA MEURTHE FRANCIA ALELNÖK LEVELE BEM JÓZSEFHEZ

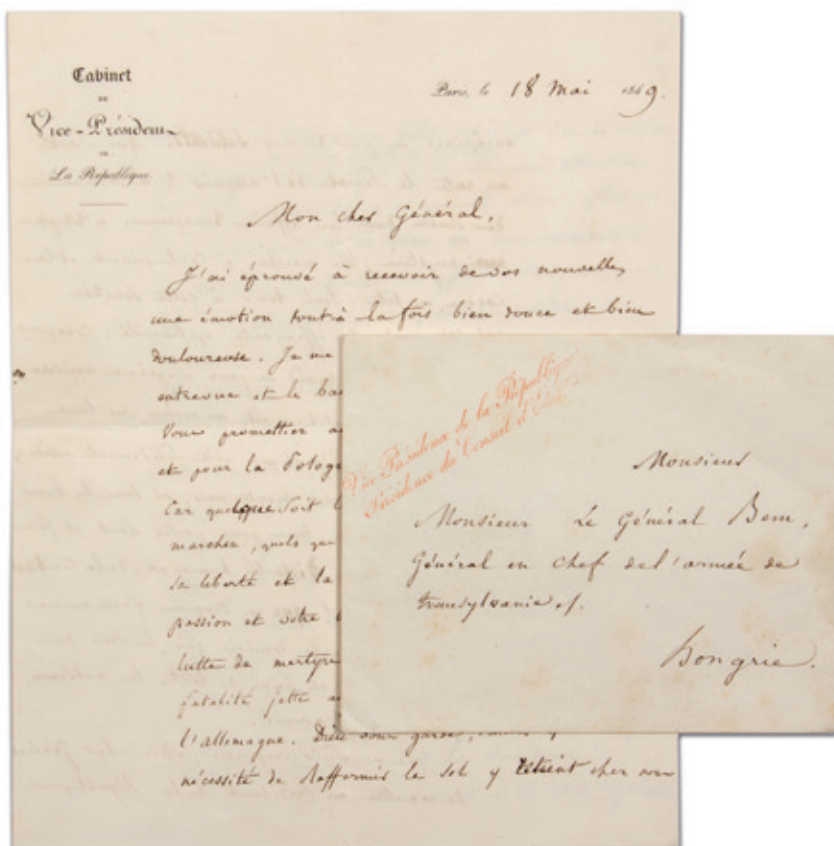
Henri Boulay de la Meurthe (1797–1858) francia alelnök kézzel írt, aláírt levele Bem Józsefhez (Párizs, 1849. május 18.), az erdélyi csapatok parancsnokához. A francia politikus és a magyar honvéd sereg lengyel tábornoka közötti kapcsolat részleteiben nem ismert, feltehetőleg még Bem párizsi tartózkodása idejéből ismerték egymást. Úgy tűnik, 1849 tavaszán Bem többször is küldött levelet neki, de nem tudjuk, mind célba ért-e. Tudunk egy március 12-én kelt levélről, amelyet Bem csata után, remegő, ellőtt kézzel írt a francia alelnöknek és amelyben röviden ismerteti saját szerepvállalását a különféle politikai eseményekben. Ezt követően Bem egy április 4-én írt levelében kérte Ségur bukaresti francia főkonzult, hogy továbbítsa egy levelét Boulay de la Meurthe-nek – talán ez utóbbi az, amely bekerült a magyar külügyminisztériumnak abba a május 19-én keltezett jegyzékébe, amely az április-május során küldött „diplomáciai akciók iratait” veszi számba. Jelen levél tehát Bem valamelyik levelére íródott válaszul, figyelemreméltó szívélyes, már-már közvetlen hangvételben, amely ugyancsak kettejük régebbi ismertségére enged következtetni.

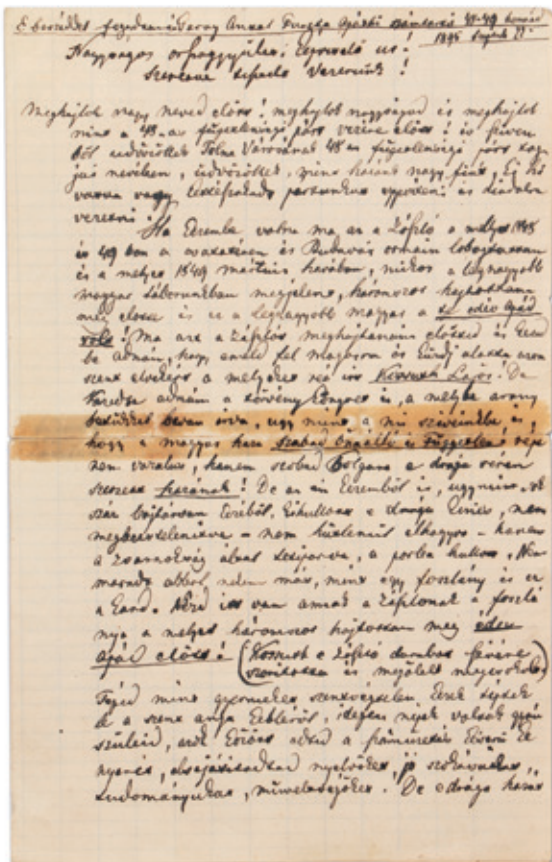
Boulay de la Meurthe válaszában dicséri Bem kitartását és a magyar szabadságharc ügyét európai szintre emeli az orosz intervenció fenyegető árnyékában: „Ki tudhatja bizonyossággal a jövő titkait? Az orosz beavatkozás az európai ügyekbe annál inkább kifürkészhetetlen (...) minden e végső kérdés felé tart, e rémisztő extremitás irányába: kozák vagy köztársasági?”. Az általánosságokon túl a francia alelnök konkrétumokkal is szolgál, ebből felsejlik, mi lehetett Bem eredeti kérése: Boulay de la Meurthe biztosítja Bemet, hogy azonnal továbbítja kérését az elnöknek (Louis-Napoléon Bonaparte, 1848–1852 között, 1852-től III. Napóleon néven francia császár), valamint kezdeményezni fogja, hogy francia diplomáciai kapcsolat jöjjön létre Nagyszebenben Magyarországgal. Bem, úgy tűnik, gyorsan válaszolt, a francia segítségre azonban végül nem került sor, a csalódottságot jól mutatja többek között Bulcsú (1849-ig Paltsó) Károly református lelkész, költő „A frank nemzet érdemjele” című, csalódott hangvételű verse, amely a Friebeisz Károly szerkesztette Komáromi Lapok című hadi újságban jelent meg szeptember 24-én.

Papír, „Cabinet du Vice-Président de la Republique” fejléccel. Hozzá a levél borítékja címezéssel, vörös „Vice-Présidence de la République. Présidence du Conseil d’État” bélyegzéssel (ritka), valamint rányomott viasz gyűrűspecséttel.

Letter written in French by Henri Boulay de la Meurthe, Vice-President of France, sent to Polish-Hungarian general Józef Bem in May 1849, in the last months of the Hungarian Revolution and War of Independence of 1848–1849.

600 000,-

51. AZ 1848-49-ES 49. HONVÉDZÁSZLÓALJ ZÁSZLÓJÁNAK DARABJAI

Három darab a 49. honvédzászlóalj tisztikarának zászlajából. Az egyik darabon korabeli felirat: „A 49ik Honvéd Zászlóalj zászlójának darabja, mely 1849. évi October 3-án Komáromban a zászlóalj tisztjei által szétdaraboltatott”. A szabadságharc zászlóinak egyik jellemző alkotóeleme az a szélein futó farkasfog-díszítés, ami a fehér háttérrel együtt kiadja a magyar nemzeti színeket. A feliratozott töredék a zászló széle, fehér selyemre diszesen felhímzett vörös és zöld selyem farkasfog. A másik két töredék rossz állapotú egy fehér, illetve egy vörös selyemdarab.

A zászlófoszlányok története részletesen rekonstruálható Garay Antal (1822–1911) honvéd hadnagy, politikus posztumusz megjelent visszaemlékezéseiből (Párisi és hazai forradalmi emlékeim 1848–1849, Gyoma, 1914.), amelyben érzékletesen idézi fel a zászló feldarabolását, így érdemes teljes szövegében idézni:

„1849 okt 2-án a délutáni órákban a 49-ik zászlóalj tisztjei együtt valánk Fehér Mihály őrnagy úr szállásán. Ha nem tudná is senki, hogy holnap lesz az a nap, hogy egymástól tán örökre elválunk, a komoly arczokról valami meglepőt olvashatna le, de mi tudtuk, hogy miért jöttünk egybe. Ez egy bucsuzás volt, bucsuzás egymástól, akiket egy szent ügy védelme hozott egybe. Ott álltunk szótlánul, míg a csendet Grisza Ágoston kapitány törte meg:

„Nemde bajtársak búcsúzni jöttünk egymástól?”

Meghajoltunk, mert a sors úgy akarta, elváltasz bennünket egymástól a végzet. Ki tudja látjuk-e egymást még valaha? vagy soha. E szent zászló az, amely alatt küzdöttünk, megvédtük azt, mely talizmánként lengett előttünk. Ezt most az ellenségnek adjuk

át? Nem. Soha! Ne illesse ezt a szent képet, Magyarország védőjét ocsmány kezekkel senki. Itt vagyunk mindannyian, kiket a honvédtiszti becsület e zászló alá összegyűjtött – felosztjuk egymás között azt. E szent képet általunk hőnszeretve tisztelt őrnagyunk Fehér Mihály úr fogadja s mi egy-egy darabot e zászlóból s azt megőrizzük, jöjjön, bárminek jönnie kell. S ha a nemzet szava újólág e dicső pályára szólít, a foszlányokat egybefűzzük s ismét alatta fogunk küzdeni. S most Isten velünk. Holnap tán utoljára látjuk egymást. Kezet szorítva, szótlánul oszlott szét a 49-ik zászlóalj tisztikara, keblére rejtve egy-egy darabka szent foszlányt.”

Tizenkilenc évvel később, 1868 márciusában Garay egy felhívást tett közzé a Honvéd Lapok hasábjain, felsorolva az összes zászlótulajdonost:

„NYÍLT LEVÉL A 49. HONVÉD ZÁSZLÓALJ TISZTIKARÁNAK.

Tisztelt Bajtársak!

Október 3-án 1849. a Czigánymezőn, amidőn zászlóaljunk zászlaját feldaraboltuk, nehogy az az ellenség kezébe kerüljön, azon kölcsönös fogadást tettük, ha a szent ügy, amelyért küzdöttünk ismét egyesíthet, mindenki zászlónk darabjával megjelenend és azt összerakva, alatta újólág harcolunk, úgy hiszem, mindegyikünk szent ereklje gyanánt megőrizte az elvállalt darabot. Mily szép volna, ha e darabokat összegyűjthetnénk és foszlányaiból egy egészet képezve, az országos bizottságnak által adhatnánk! Felkérem a tisztelt honvéd bajtársakat, kiknél e darabkák vannak, hozzám elküldeni, ki is legnagyobb szerencsájének tartandja, ha e zászlót, melynek vivője felszenteléskor is volt, a második felszentelést eszközölheti. Felkérem pedig Fehér Mihály őrnagy urat, kinek a Mária képe, Czurda Ede főhadnagy és segéd urat, kinek a magyar czimer jutott, Gergelyfy János alorvos urat, Vég Antal számvevőt, Molnár András élelmezőt Grisza Ágoston, Roth Jakab, Székács Pál, Kiss Gusztáv, Bodó Jáfet, Ladányi József százados urakat, Molnár Lajos, Lenzsér Ignác, Rosthy György, Rudik János, Bende Károly, Kurczinák Ferenc főhadnagy urakat, Fülöp István, Vujevics Zákár, Müller Ferencz, Petrók Pál, Iszlay Ferencz, Kovács Pál, Csiki János, Molnár József, Magyar Lajos, Szeidl János, Richter Gábor és Őrsy Károly hadnagy urakat, nem csak ez ügyben, hanem baráti összeköttetésünknel fogva is velem levelezésbe ereszkedni, hogy különösen a hosszú évek során tapasztalatainkat, sorsunkat egymással közölhessük. Ha 48/49-ben e szent ügy egybe hozott, a mostani pályánkon is úgy hiszem a hazának és az emberiségnek szolgálunk. Éljen a hazai Szabadság, egyenlőség, testvériség!”

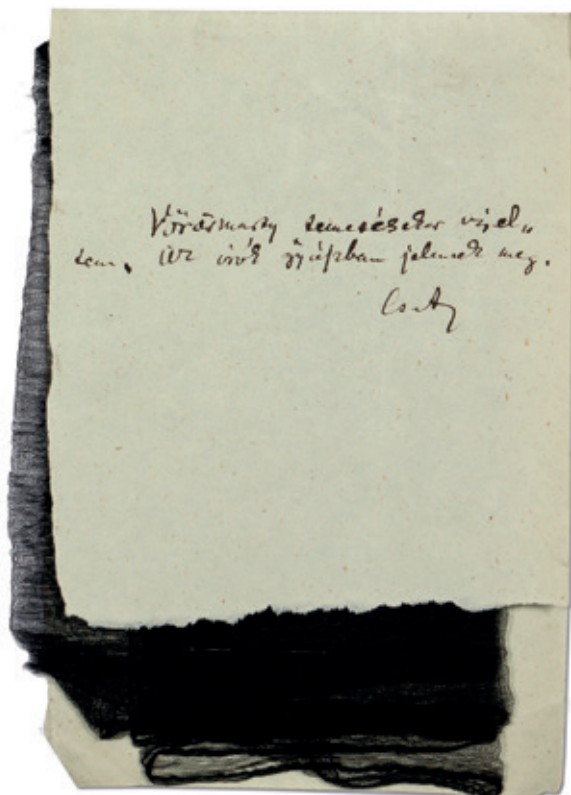
A felhívás azonban jószerevével visszhangtalan maradt, Garay nyílt levelére mindössze négyen válaszoltak, ebből egyikőjüknek nem is jutott a zászlóból, mivel elmondása alapján azokban a napokban éppen kórházban volt. A levélből ugyanakkor kirajzolódnak az egykori honvédtisztek forradalom utáni mindennapjai.

Garay Antal (1822–1910) életútja nem kevésbé figyelemreméltó. A fiatalon elhunyt költő, Garay János (1812-1852) öccse pécsi gimnáziumi évei után 1839-től szítás vándoriparosként járta Nyugat-Európát, egészen Párizsig jutott, ahol politikai érdeklődése is megnyilvánult: Tárogató néven lapot szerkesztett a Párisi Magyar Jótékony Egyesület tagsága részére. Részt vett az 1848-as párizsi forradalomban, majd a magyarországi események hírére hazatért és honvédnek állt. A forradalom leverése után az 1850-es években uradalmi gazdatiszt Mocsoládon, majd a kiegyezés után visszatért a politikai életbe is: 1868-tól a Függetlenségi és 48-as (Kossuth) Párt Tolna megyei alelnöke.

A tételhez tartozik egy Garay Antaltól származó kézirat: beszédének saját kézzel írt, aláírt leirata, amelyet akkor mondott el, amikor Kossuth Ferencet fogadta Tolna-Mözs vasútállomáson, „díszmagyarban, kardossan”. Kossuth csupán egy évvel korábban tért haza Magyarországra és 1895 áprilisában lett képviselő, 1906 és 1910 között kereskedelemügyi miniszter volt. Garay beszédén hajlott kora ellenére is érződik a hazafias lelkesedés és az elkötelezettség a '48-as eszmék iránt. A beszédben is említést tesz a feldarabolt zászlóról, mindez alátámasztja, hogy jelen tétel nem más, mint a Garaynak jutott és általa évtizedeken át megőrzött zászlódarab, amelynek birtoklása az 1850-60-as években nem lehetett veszélytelen. Garay visszaemlékezéseiben azt állította, mivel 1868-as kezdeményezésére csak kevesen reagáltak, a neki megküldött zászlódarabokat visszaküldte a tulajdonosoknak. Az itt árverésen szereplő három darab – amely Zsilinszky Gábor, Bajcsy-Zsilinszky Endre testvérének hagyatékából származik – vagy egy egészet alkotott korábban, vagy valamilyen módon két másik zászlódarabot is megőrzött. Akárhogy is, jelen tétel kiemelkedő 1848-49-es relikvia, azon belül is a komáromi erődöt a végsőkig védő honvédek emlékezetének fontos, kézzelfogható darabja.

8 000 000,-

52. GYÁSZSZALAG VÖRÖSMARTY MIHÁLY TEMETÉSÉRŐL

Gyászszalag Vörösmarty Mihály temetéséről, hozzá papírlapon Csengery Antal kézírásával: „Vörösmarty temetésekor viseltem. Az írók gyászban jelentek meg. Cs. A.”.

Vörösmarty Mihály ötvennégy évesen, 1855. november 18-án hunyt el Pesten, ahová gyógykezelésre jött, temetése néhány nappal később, 21-én volt. A halálhírről a Magyar Tudományos Akadémia már november 19-én értesítette a tagokat, az újonnan megválasztott elnök, Desseffy Emil egyik első intézkedése volt a temetés megszervezése. A döntés értelmében az Akadémia tagjai testületileg jelentek meg a szertartáson, ami tekintve az Akadémia 1850-es évekbeli szükös mozgásterét, fontos önreprezentációs alkalomnak számított. Búcsúztató beszédek azonban nem hangozhattak el, mivel a szövegeket előzetesen be kellett volna mutatni a rendőrségen, ezt pedig sem Eötvös József, sem Toldy Ferenc nem vállalták. Így a temetés hatalmas tömeg jelenlétében ugyan, de a Szántóffy Antal prépost, belvárosi plébános által celebrált szertartáson kívül gyakorlatilag némán zajlott le. Mindez nem pusztán szokatlan volt, de nagyban növelte is a fennálló abszolutista berendezkedéssel szembeni néma tiltakozássá vált ceremónia súlyát. A temetésen Vörösmarty koporsóját a fiatal írók emelték fel a kocsira. Nem tudjuk biztosan, hogy Csengery köztük volt-e, de mint jelen gyászszalag is tanúsítja, részt vett a temetésen és aktív szerepet vállalt a Vörösmarty-árvák részére indult gyűjtésben is.

100 000,-

53. DEÁK FERENC KÉZZEL ÍRT LEVELE WLIASSICS ANTALHOZ

Deák Ferenc (1803–1876) politikus, a Batthyány-kormány igazságügy-minisztere (1848. március–szeptember) 1862. május 3-án, Pesten kelt, kézzel írt, aláírt levele Wlassics Antal (1815–1883) törvényszéki bíró, ellenzéki politikus, Wlassics Gyula későbbi vallás- és közoktatásügyi miniszter apja részére. Deák ebben tudatja Wlassicssal, hogy megkereste őt levélben Anton Karl Holl von Stahlenberg a bécsi Lizitations-Institut szabadalmazott alapítója, aki – így Deák – „vélnünk valamit akar végezni s talán kíván is tőlünk valamit”, de hogy pontosan mit, azt „nem értem elég világosan”. Emiatt a kapott levelet mellékletként megküldi Wlassicsnak és mivel ő a Holl által érintett közgazdasági témában is jóval járatosabb Deáknál, azonkívül „mert Te fiatal vagy és erőteljes, karcsu, mozgékony, tevékeny és szorgalmas, én pedig vén vagyok és vastag és lusta”, illetve „te szeretsz gondolkodni s dolgozni, én pedig nem szeretek s minthogy rövid időn elutazok, falun pedig sem írni, sem olvasni sem gondolkodni nem akarok”, kéri, hogy Wlassics válaszoljon Holl-nak, akit Deák már tájékoztatott is arról, hogy a kérdéseit Wlassics fogja megválaszolni.

A levél érdekes adalék a két politikus és közeli barát közelebről még nem kellőképpen feltárt kapcsolatához. Wlassics Gyula későbbi visszaemlékezése szerint Deák kitüntetett figyelemmel volt apja iránt és fordítva, Wlassics Antal „egyenesen imádta” Deákot: „A mi házukban szentség volt a Deák-tisztelet”, írja.

Az életrajzi adatok alapján a két ember habitusa nagyon hasonló lehetett: Wlassics Antal Deákhhoz hasonlóan visszavonult 1849 után (noha nem azonnal), még hozzá Nagykanizsára és „minden vigasztalását szőlejeének mintaszerű művelésében kereste”. Gyakran kereste fel Pusztaszentlászlón Deák Ferencet, ami felesége beszámolója alapján mindig nagy érdeklődésre tartott számot a helyiek körében, „vajjon Deák Ferenc mondott-e valami vigasztalót?”.

Kettejük barátságát a levél személyes hangvétele is világosan tükrözi, ezen felül Deák megenged magának egy politikai kiszólást is, miután megindokolta, miért is Wlassicsnak kellene válaszolnia a levélre: „Ime sokkal jobban motiváltam azt hogy Holl levelét miért küldtem Hozzád, mint a Kormány motiválta azt hogy az octoberi diploma s februári patens legyenek a magyar alkotmány alaptörvényei”, utalva a kiegyezés előtti évek két, a magyar országgyűlés által elutasított alkotmánytervezetére.

450 000,-

54. TÜRRE ISTVÁN LEVELE EGY MINISZTERHEZ

Az 1869. december 12-én, Pesten, az Európa Szállóból (Hotel de l'Europe) keltezett levélben Türr István (1825–1908) arra kéri a címzett minisztert, akit barátjaként szólít meg, hogy segítsen neki előterjeszteni ügyét másnap a Minisztertanácsban, hogy Ferenc József mihamarabb aláírassa, mivel éppen Budán tartózkodik.

A bajai születésű Türr 1842-ben állt katonának, 1849. január 19-én átállt a piemonti csapatokhoz, ahol magyar légiót szervezett. Részt vett a badeni forradalomban, majd az angol hadsereg ezredeseként a krími háborúban. 1859-ben Garibaldi alpesi vadászainak soraiban megsebesült, egy évvel később, 1860-ban csatlakozott Garibaldi szicíliai expedíciójához. Nápoly elfoglalása után Garibaldi kinevezte a város katonai és politikai kormányzójává, majd a piemonti hadsereg altábornagya lett. Élete utolsó évtizedeiben a békemozgalmak egyik legaktívabb tagja volt.

Bár kalandos katonai pályafutása ismeretében könnyen gondolhatnánk, hogy kegyelmi kérvényről van szó, ez több okból sem valószínű: 1867-ben, az általános amnesztia kihirdetése után Türr hazatért Magyarországra, tehát jelen levél idején már két éve itthon tartózkodott, másfelől az ekkoriban vezetett minisztertanácsi jegyzőkönyvekben sem esik szó ilyesmiről Türr kapcsán. Neve ugyanakkor 1869–1870 táján előkerül a jegyzőkönyvekben, de teljesen más okból: 1869. október 23-án tárgyalták Türr kezdeményezését, miszerint egy modern csatorna-rendszer kiépítése céljából huzamosabb időre bérbe venné a kincstári kezelésben lévő Ferenc-csatornát és ennek érdekében részvénytársaságot is alapítana. A kezdeményezés pozitív fogadtatásra talált, a döntés azonban csak nehezen született meg – decemberi levelében a tábornok feltehetőleg ezért is kérelmezte az ügy megsürgetését. A levél fényében külön érdekes, hogy a Minisztertanács csak december 16-án ült össze (nem 13-án, mint Türr vélte), ekkor azonban nem tárgyalták a Ferenc-csatorna ügyét, az legközelebb csak 1870. január 30-án került napirendre. A Ferenc-csatorna használatának bérbeadásáról és fejlesztéséről végül külön törvény, az 1870. évi 34. tc. rendelkezett.

A Ferenc-csatorna fejlesztésének egyenes következménye volt a folytatás, a Ferenc József-csatorna kiépítése 1871 és 1875 között. Mindez azonban csak az első lépés volt Türr csatornaépítési pályafutásában. 1876-ban elnöke lett a hírhedt Panama-csatorna terveinek kidolgozására és kivitelezésére összeállt testületnek, a csatorna 1914-es átadását azonban már nem érte meg. Sikerebbnek bizonyult a Korinthoszi-csatorna kiépítése 1881–1893 között, amelyen Gerster Béla (1850–1923) mérnökkel dolgozott együtt, aki már a Ferenc-csatorna fejlesztésénél és a panamai munkálatokban is munkatársa volt.

Papír, két lap, fél beírt oldal.

120 000,-

55. ANDRÁSSY GYULA LEVELE ISMERETLENHEZ

Andrássy Gyula gróf (1832–1890) autográf, aláírt levele, „Kedves Barátom!” megszólítással. A keltezetlen levélben Andrássy tájékoztatja a címzettet arról, hogy át fogja adni üzenetét báró Wenckheim Bélának (1811–1879), „azonban eddig nem csak hogy az órákról, hanem a napokról sincs fogalmam”, mivel úgy értesült, „a Császárné Münchenben van még”, de reméli, hogy valaki hamarosan tájékoztatni fogja őket a fejleményekről. A levél pontos datálását és a keletkezés körülményeinek megállapítását nehezíti, hogy a nevesített személyeket, Andrássyt és Wenckheimet évtizedes politikai és – amennyire ilyesmiről szó lehet – személyes kapcsolat fűzte a bécsi udvarhoz és egymáshoz is. Wenckheim Béla 1867 és 1869 között volt az Andrássy-kormány belügyminisztere, valószínűbb azonban, hogy a levél néhány évvel később kelt, talán 1871 végén, amikor Wenckheim már a király személye körüli miniszter volt, míg Andrássy a miniszterelnöki pozíciót külügyminiszterségre cserélte. A „Császárné” megnevezés ugyanakkor a kiegyezés előttre utal, hiszen 1867 után már inkább „királyné és császárné” megszólítás járt az uralkodónőnek, noha ez önmagában még nem perdöntő. Kevésbé ismert, de Andrássy és Wenckheim rokonságban álltak egymással: id. Andrássy Gyula testvére, Andrássy Aladár (1827–1903) ugyanis Wenckheim Béla unokahúgát, Wenckheim Leontine (1821–1841) királynéi udvarhölgyet vette feleségül.

Papír, négy lap, egy beírt oldal.

70 000,-

56. THAN KÁROLY AKADÉMIAI TAGNAK AJÁNlja EÖTVÖS LORÁNDOT ÉS WARTHA VINCÉT

Than Károly (1834–1908) kémikus kézzel írt, aláírt ajánlólevele (Budapest(!), 1873. március 26.) a Magyar Tudományos Akadémia közgyűlésének, amelyben akadémiai tagnak ajánlja Eötvös Lorándot és Wartha Vincét. A levélből kiderül, hogy ez már nem az első eset: Than ugyanis már az előző évben is ajánlotta őket, érdemeik felsorolásától épp azzal az ürüggyel tekint el, hogy azok az előző évi ajánlásban részletesen megtalálhatóak.

Eötvös Loránd (1848–1919) fizikus, feltaláló (Eötvös-inga), hegymászó, később vallás- és közoktatásügyi miniszter (1894–1895) valamint az Akadémia elnöke (1889–1905).

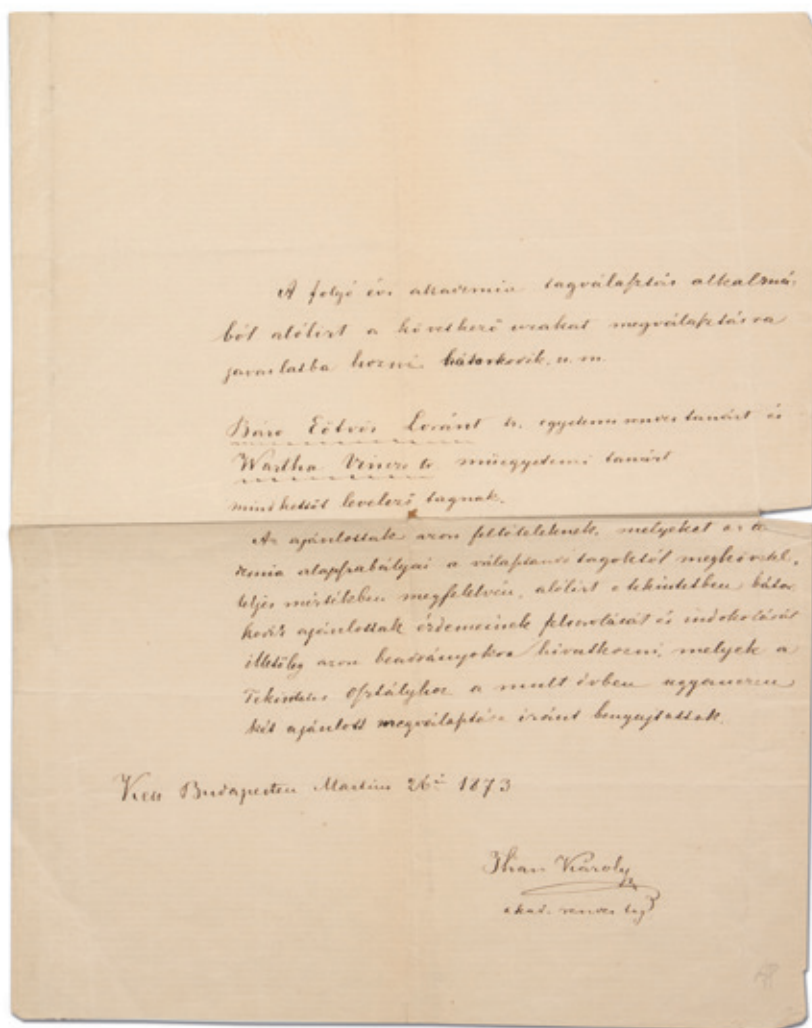
Wartha Vince (1844–1914) kémikus, borász, a Műegyetem tanára, 1899 és 1909 között a Királyi Magyar Természettudományi Társulat elnöke. Nevéhez fűződik a Zsolnay védjegyének számító, ma is népszerű az ezoin porcelánmáz feltalálása.

Az (ismételt) ajánlás sikerét mutatja, hogy 1873-ban mind Eötvöst (25 évesen), mind Warthát (29 évesen) levelező taggá választották. Than Károly egyébként két évvel korábban Eötvös egyetemi magántanári kinevezésénél is bábáskodott. Érdekes életrajzi adalék, hogy Eötvös és Wartha egymást váltották a Magyar Turista Egyesület első (1888–1899), illetve második (1899–1902) elnökeként.

A levél további érdekessége, hogy már 1873 márciusában Budapestről keltezi, noha a hivatalos városjegyzésre csak az év novemberében került sor.

Prov.: A levél versoján alul Ernst Lajos gyűjteményi bélyegzőjével.

300 000,-

57. HERMAN OTTÓ KÉZZEL ÍRT ÚTINAPLÓJA

Herman Ottó (1835–1914) autodidakta természet- és néprajzkutató egyik fő műve az 1887-ben megjelent kétkötetes A magyar halászat könyve. Jelen napló („Úti napló. Halászat I-II-III.”) Herman ehhez készült jegyzeteit tartalmazza, amelyeket 1883 és 1886 között tett halászati kutatóútjain és a történeti-nyelvészeti anyag rendszerezése során vetett papírra, illetve rajzolt le. Három vászonkötésű füzet, laza kötésben, néhány lap kijár.

Herman az ichtiológiai kutatásokra édesapja barátja, Petényi Salamon János akkortájt kéziratban maradt halmérvény-gyűjtése ösztönözte, amelyre a Magyar Nemzeti Múzeum madártani osztályának átvétele után bukkant rá (Petényiről később egy életrajzi kötetet is kiadott: Petényi J. S. a magyar tudományos madártan megalapítója. Bp., 1891.). Halászati kutatásaiban Semsey Andor nagybirtokos-mecénás támogatta, négy év alatt összesen hét hónapot töltött terepen, három etapban bejárta a Kárpát-medence összes jelentős vizes élőhelyét, mindig nyáron indulva útnak – a napló tanúsága szerint először 1883 augusztusában, 1884-ben és 1885-ben pedig júniusban, az egyes kutatóutak az adott év végéig tartottak. A kötetek elején rövid betűrendes tartalommutató található, az egyes füzetek laponként számozottak. Herman mindegyik kötet végére bejegyezte, mikor zárta le az anyaggyűjtést, bár van, amelyikben későbbi pótlások is találhatóak. Az „Utolsó halászati utazások” címet viselő harmadik füzetet – és így a teljes terepmunkát – a Fertőhöz közeli Hegykőn zárta le 1886 január elején, miként naplójába bejegyezte: „Véglegesen befejeztem Hegykőn a Fertő partján. 1886. januárius 6-kán. Herman Ottó”. A jegyzetanyag többé-kevésbé egységes képet mutat: Herman mindegyik állomásánál (pl. Velence, Szeged) felsorolja az adott helyre jellemző halfajokat és halászati eszközöket, majd ezt követik a tájegységre jellemző mesterszavak, végül az egyéb, vegyes feljegyzések. Az alapvetően vázlatos jegyzetek közé időnként hosszabb, főleg néprajzi tárgyú feljegyzések is vegyülnek (főleg 1884 nyaratól): halászati technikák leírása, a tihanyi halászbokrok, halászcéhek ismertetése, halászok által énekelt népdalok, székelyföldi receptek.

Az egyes expedíciók után következnek a történeti anyagra vonatkozó jegyzetek, amelyekből kitűnik Herman szerteágazó érdeklődése és tájékozottsága: nem csak a főbb forrásmunkákat forgatta, hanem eredeti okleveleket is átnézett, például egy 1462-ben kelt magánlevelet Majláth Béla levéltárából – ezeket a nyomtatásban megjelent könyvben a vonatkozó helyen idézi és hivatkozta is.

Érdekes, hogy Herman csak a lapok rectójára írt, a versók nagyrészt üresen maradtak, úgy tűnik, azokat a későbbi kiegészítéseknek, a szerszámokról, eszközökről készült rajzoknak, egyéb ceruzás feljegyzéseknek tartotta fenn. Némelyik ceruzás bejegyzés egyértelműen későbbi, például a „Látott hal” mellett olvasható sommás „kidolgoztam” megjegyzés.

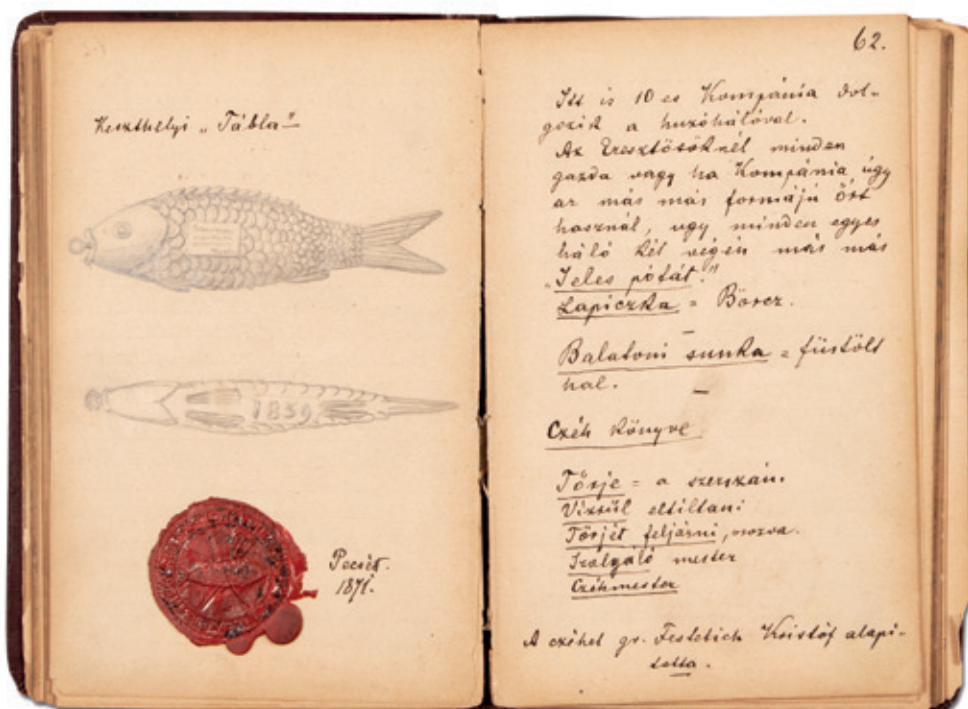
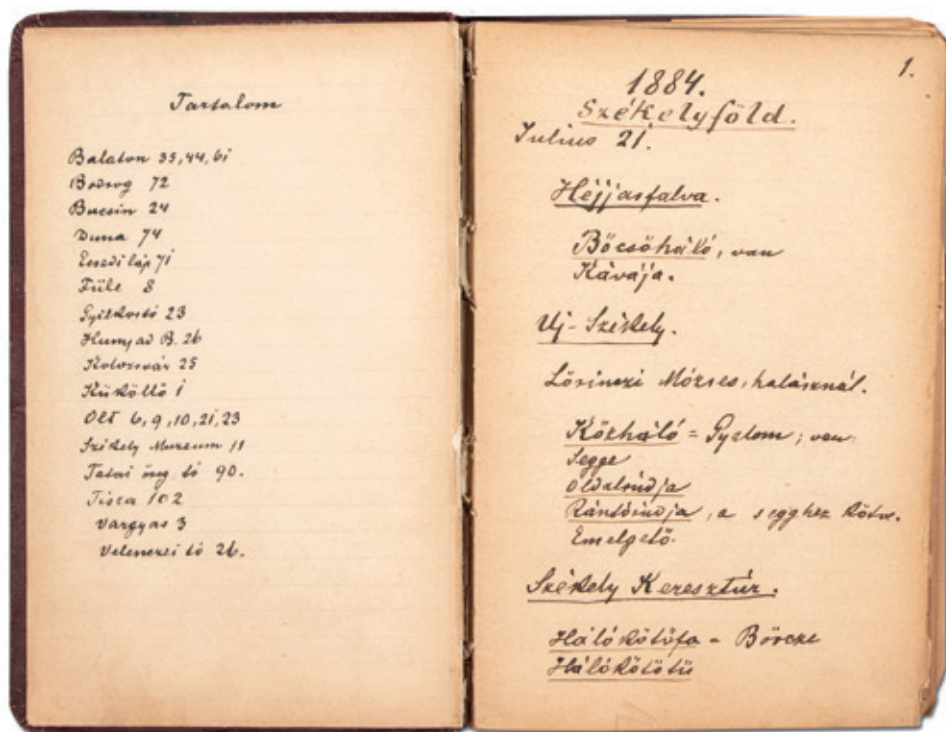
A jegyzetfüzetek anyagának nagy része nyomtatásban megjelent, de akad néhány kivétel is, ilyen például a második füzetben található, a keszthelyi céhpontyról készült rajz vagy a keszthelyi halászcéh viaszpecsétjének lenyomata, amely pecséttrajz formájában nem kapott helyet a nyomtatásban megjelent munkában, ellenben körirat nélkül mindkét kötet címlapján szerepel.

Mind a jegyzetfüzetek, mind a megjelent mű jelentőségét az adja, hogy kutatóútjain Herman a magyar halászat sok évszázados, tájegységenként változó hagyományait örökölte meg, valószínűleg utolsóként és szinte az utolsó pillanatban: a folyószabályozási munkálatok nyomán a Herman által leírt életforma hamarosan végérvényesen megváltozott, részben pedig meg is szűnt. A jegyzetfüzetek tehát ennek az életformának első és utolsó tudományos igényű dokumentációjának tekinthetők.

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest.

6 000 000,-

58. FERENC JÓZSEF NEMESSÉG- ÉS CÍMERADOMÁNYA

Ferenc József nemesség- és címeradományja Josef Winkler, stanislaui (ma: Ivano-Frankivszk, Ukrajna) születésű (1818) nyugalmazott főhadnagy részére. Az adománylevelbe befestették az adományozott címert és az oklevél szövege le is írja azt.

Pergamen, német nyelven, bíbor bársonykötésben, fém tokos függőpecséttel.

Grant of nobility and arms issued by Franz Joseph I to retired First Lieutenant Josef Winkler born in Stanislawów (nowadays Ivano-Frankivsk). The granted coat-of-arms was painted into the grant itself and it is described in the text.

120 000,-

59. A SZENT NÖTLENSÉG NAGYKÁPTALANA CÍMER-ADOMÁNYA ÉS ELBOCSÁTÓLEVELE

A Szent Nőtlenység Nagykáptalana nevű legényegylet által kiállított elbocsátólevelél és egyben címeradomány Öreg Tóth György (más néven Kálmán) részére (1894. november 29.), annak házassága alkalmából. Az oklevél magyar nyelvű szövege nagyrészt hűen követi a valódi uralkodói címeradományok szövegét, értelemszerű humoros módosításokkal, ily módon egy baráti asztaltársaság mindennapjainak könnyed hangvétellű lenyomata. Az oklevél elején megfestett címerkép a szöveghez hasonlóan humoros, ma is érthető utalásokkal bír. Noha az adományos személye bizonyossággal nem azonosítható, az aláírók közül többen a korszak ismert alakjai, többek között: a nagyprépost Illéssy János (1861–1905) levéltáros, történész, irodalomtörténész, a jegyző és éneklőkanonok Pettkó Béla (1863–1942) történész, levéltáros, Bezilla Nándor (1868–1917), akit az oklevél „ugrófémben” lévő kanonoknak nevez, ügyvéd, Pestújhely alapítója, míg Daday Jenő (1855–1920), aki már mint „kiérdemült kanonok” szerepel, „civilben” zoológusként és hidrobiológusként működött. A házasodás tehát nem jelentett kizáró okot a baráti társaságból, csupán a belső körnek nem lehetett tagja házasember – bár Pettkó Béla személye ennek ellentmondani látszik. Az oklevelet jegyzőként és éneklőkanonokként aláíró Pettkó ugyanis néhány hónappal korábban, ugyanezen év februárjában megházasodott, jelen dokumentumhoz hasonló elbocsátólevele is ismert, elvileg tehát házas emberként már nem lehetne a Nagykáptalan tisztségviselője. Jelen irat datálása („Szent Trudo hitvalló ünnepe utáni első csütörtökön”) szintén érdekes, ugyanis a VII. századi mártír, Szent Trudo ünnepéhez a valóságban elég ritkán kelteztek oklevelet.

Papír, barna bársonykötésben, függőpecsétje hiányzik.

80 000,-

60. DMITRIJ MENGYELEJEV KÖSZÖNŐLEVELE THAN KÁROLYNAK

Dmitrij Mengyelejev (1834–1907) orosz kémikus, a periódusos rendszer megalkotójának 1900. augusztusában kelt (a napi keletről ld. alább), kézzel írt, aláírt francia nyelvű köszönőlevele Than Károly (1834–1908) kémikus részére. Mengyelejev megköszöni magyar kollégájának, hogy a Magyar Tudományos Akadémia külső tagjává választották, amelyről csak ekkor, augusztus elején értesült, mivel április óta hosszabb ideig Párizsban, majd Oroszország középső részén tartózkodott és csak nemrég tért vissza Szentpétervárra. Végül megkéri Than, hogy továbbítsa köszönetét és jókívánságait az Akadémiának.

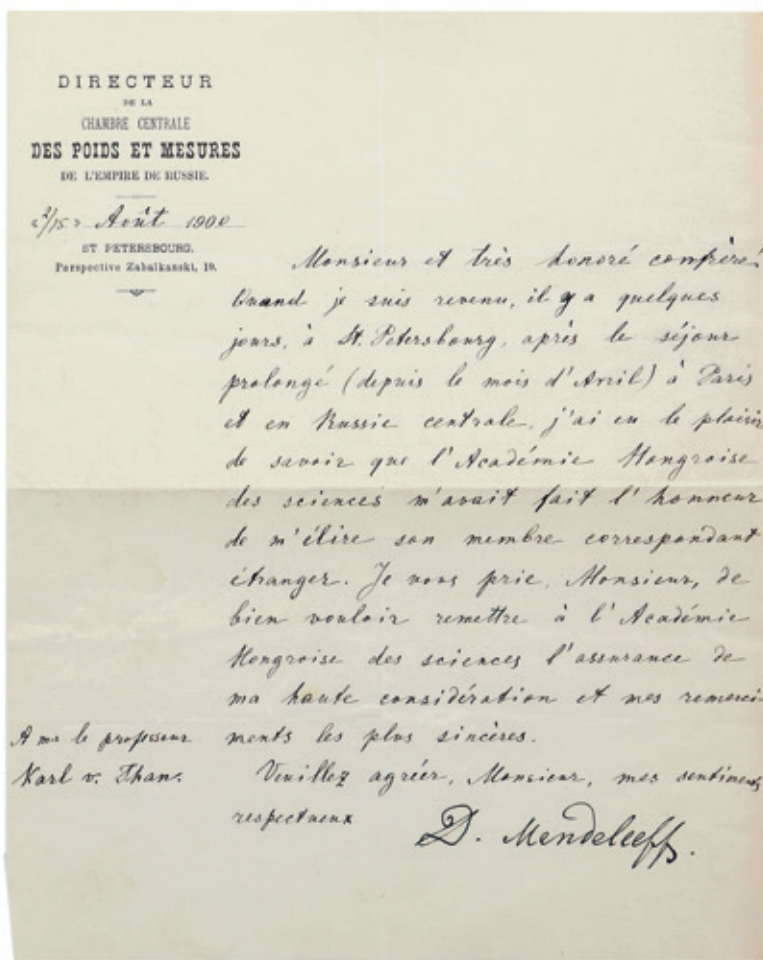
Mengyelejevet az Akadémia 60. nagygyűlésén, 1900. május 4-én választották a III. osztály (Matematikai Tudományok Osztálya) külső tagjává, 31:2 arányban. Nem véletlen, hogy a köszönőlevél címzettje Than Károly, ugyanis éppen Than volt az, aki külső tagnak ajánlotta a periódusos rendszer megalkotóját, aki – mint ajánlásában írta – véleménye szerint „századunk egyik legkiválóbb természettudományi bűvára”.

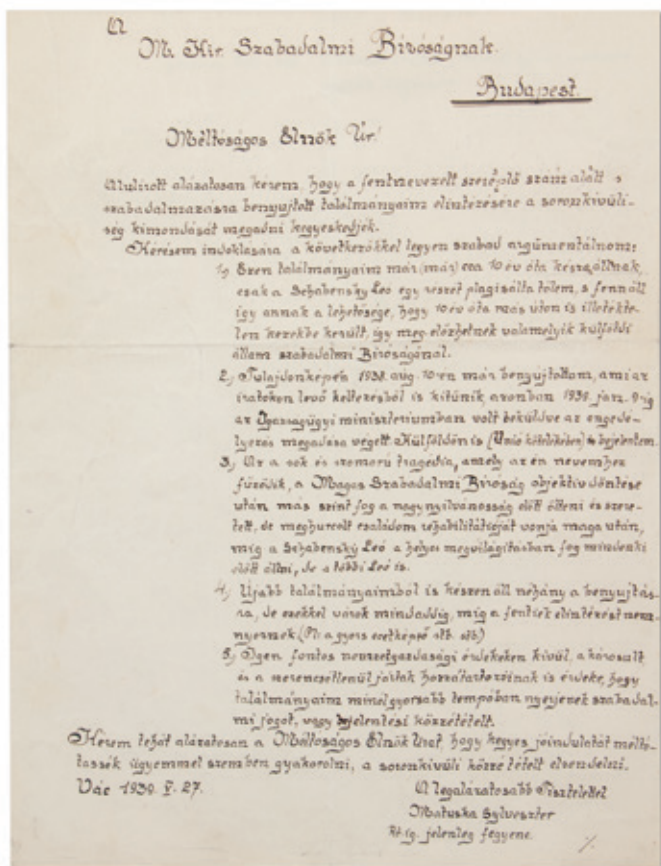
Bár számos külföldi tudományos társaság és intézet választotta tiszteletbeli tagjává Mengyelejevet, liberális nézetei miatt az Orosz Tudományos Akadémia nem választotta tagjai közé és bár élete végén kétszer is jelölték kémiai Nobel-díjra (1906, 1907), néhány tag (Peter Klason, Svante Arrhenius) ellenkezésén múlt, hogy ezt az elismerést végül soha nem kapta meg.

„Original Light Mills” vízjeles papíron, „Directeur de la chambre centrale des poids et mesures de l'empire de Russie” fejléccel. A levél érdekessége, hogy a napi kelet a gregorián (aug. 15.) és a julián naptár (aug. 2.) szerint is meg van adva.

A letter in French written by Dmitri Mendeleev to Hungarian chemist Carl von Than, sending his regards to his Hungarian colleague and giving thanks for electing him as the honorary external member of the Hungarian Academy of Sciences.

2 400 000,-

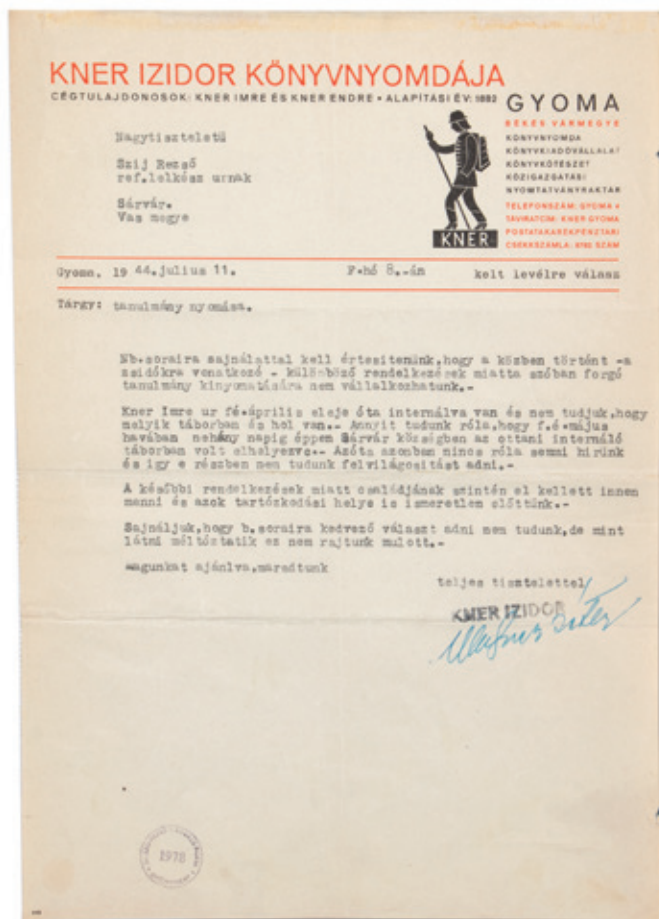
61. MATUSKA SZILVESZTER SZABADALMI KÉRELME

Matuska Szilveszter (1892–1945) tanító, katona, üzér, az 1931-es biatorbágyi merénylet elkövetőjének autográf levele a Magyar Szabadalmi Bíróság részére. A váci fegyházban életfogytiglanra ítélt Matuska börtönévei alatt kezdte el feltalálói munkásságát. A korabeli napilapok szerint kezdetben nyugtalan és izgága rab volt, majd később megnyugodott és engedélyt kapott a műszaki tanulmányainak folytatására. Ennek eredményeképpen több találmányt is beküldött a Magyar Királyi Szabadalmi Bíróságra, amelyek közül csak egyet, az „Orlisó” nevű találmányát hagyták bejegyeztetni. Híresebb és a korabeli sajtóban is figyelmet kapó találmányai között volt egy vonatszerencsétlenségeket megakadályozó, illetve egy, a vasút áramosítását segítő szerkezet. Jelen levélben Matuska arra kéri a Szabadalmi Bíróságot, hogy soron kívül tárgyalják két találmányát, az egyik, szintén a vasúthoz köthető találmányát jegyeztessék be. Az M-1460 számú, 941-1939 iktatószámú találmányon Matuska egy gőzmozdonyok fékezését segítő találmányt kívánt bejegyezni, amelynek a Matutor fantázianevet adta. Ennek a kérelmét dr. Hermányi (Hermann) Erich bírósági elnök vette be, aki 1936 és 1949 között dolgozott a Szabadalmi Bíróságon. A másik, M-1461-es számú, 942-1939 iktatószámú találmány egy újfajta körszövőszékről szól, melyet dr. Séth Imre bírósági elnök vizsgálta, aki 1934–1949 között volt ebben a pozícióban.

Matuska több érvet is felvonultatott a kérelem pozitív elbírálása mellett: a további plagizálástól való félelem (a találmány egy részét állítása szerint Schabenszky Leó már plagizálta) éppúgy motiválta, mint az, hogy „meghurcolt családom rehabilitációját” előmozdítsa és a „szomorú tragédia” károsultjai is részesedjenek találmányainak hasznából. A levélben többször feltűnik Schabenszky Leó neve, akit

Matuska plágiummal és nevének bemocskolásával vádol. Schabenszky Leó szintén feltaláló volt, akivel Matuska még Bécsben töltött ideje alatt ismerkedett meg és különféle üzleteket folytatott. Matuska emlékiratai szerint versenytársának tekintette Schabenszkyt és irigykedett rá, mert több találmánya volt, mint neki. Schabenszkyt később tanúként idézték be Matuska perében, állítása szerint nem sokkal a biatorbágyi merénylet előtt Matuska gyújtózsínórt próbált beszerezni nála. Matuska a tárgyaláson bevallotta, hogy Schabenszky Leó példája lebegett a szeme előtt, aki gyárosságot és jómódú emberként ösztönözte Matuskát arra, hogy ő is „nagy ember legyen”. A levél további érdekessége, hogy Schabenszky mellett megnevezi a „többi Leó[t] is”, akit Matuska büntetőperében vádolt személyisége megtorzításával. Itt feltehetően „Leó-illuziókra” gondol, amelyek rendszerint visszatérnek tanúvallomásaiban. Ezek alapja egy gyerekkori élmény, amely szerint egy Leó nevű bűvész hipnotizálta, és azt a hamis jóslatot ültette a fülébe, hogy egyszer nagy ember (még akár miniszter) lesz belőle. Matuska mindvégig hivatkozott egy Leóra, mint büntetésére, és ez a narratíva végigkísérte Matuska életének hátralévő részét, és eltűnéséig fenntartotta, hogy a „Leók” kényszerítették a robbantás végrehajtására. E dokumentum ennek a jelenségnek egyik késői példája. A dokumentum szerint a kérelmet elfogadták, azonban a szabadalmak nem lettek bejegyezve, mivel azok nem találhatók meg a Szabadalmi Közlöny releváns számaiban. Kéziratunk rövid, de fontos dokumentuma Magyarország leghíresebb terroristájának feltalálói és lelki működéséről. Sáli Erika, „A merénylő grafikái” című írásában (História 1995/7) a következőképpen fogalmaz Matuska Szilveszter művészi és feltalálói pszichéjéről: „Ábrák és vázlatok, valósággal megfestett turbinák, fényszórók, faágyúk, kukoricamorzsók, egy felfokozott állapotban lévő elme termékei. Munkái mind művészi, mind pszichológiai szempontból figyelemre méltóak.”

Levélpapír, hátoldalán a szabadalmi bíróságnak az ügymenetre vonatkozó bélyegzőivel és feljegyzéseivel.

62. A KNER NYOMDA FŐKÖNYVELŐJE, WÁGNER PÉTER LEVELE SZÍJ REZSŐNEK, KOZMA-EMBLÉMÁS LEVÉLPAPÍRON

Gyoma, 1944. július 11.

Megrázó dokumentum a vészkorszakból, a Kner nyomdászcsalád tagjainak tragikus sorsának ismeretében.

A levélben a Kner Nyomda főkönyvelője, egyben a Kner család barátja és bizalmasa, Wágner Péter válaszol Szi J Rezső (1915–2006) református lelkész, könyvkiadó, könyv- és művelődéstörténésznek, miszerint nem tudják kinyomtatni egy tanulmányát a gyomai nyomdában, mivel Kner Imre internálva van, és nem tudják melyik táborban, családja pedig elmenekült. Arról is beszámol, hogy a levél keltekor, júliusban már nincs tudomásuk arról, hogy a Kner-család tagjai hol tartózkodnak éppen.

A magyar könyvnyomdászat egyik meghatározó intézményét, a gyomai Kner Nyomdát Kner Izidor alapította 1882-ben, melyet aztán fiai, Kner Endre és Imre igazgattak tovább apjuk 1935-ben bekövetkezett halála után. A második világháború és a holokauszt azonban az egész család és a nyomda sorsát meghatározta. Kner Endre 1943-ban tűnt el a Don-kanyarban, Imrét pedig a németek bevonulását követően nem sokkal internálták 1944. április 5-én, először Sárvárra, majd valószínűleg Auschwitzba vitték, valószínűleg ott vesztette életét. Elhurcolását megelőzően egy héttel, március 29-én még így ír barátjának, Mata Jánosnak: „Mi egyelőre volnánk valahogy, de hogy meddig és hogy, azt nem lehessen tudni.” A család többi tagját, például Kner Imre édesanyját, feleségét, és lányát is deportálták, közülük csak Zsuzsa lánya tért vissza. Kner Imre fia, Mihály, noha élve került haza a munkaszolgálatból, 1945-ben öngyilkos lett a családját ért veszteségek miatt. A nyomda és a család emlékét az 1970-ben alapított múzeum őrzi, melyet Kner Imre egykori lakóházában alakítottak ki.

Prov.: Szi J Rezső gyűjteményi gumibélyegzőjével. Ezen tétel nem szerepelt Borda Lajos Műgyűjtő magyarok 4., Szi J Rezső gyűjteményét bemutató katalógusában.

250 000,-

63. SVÉD SCHUTZPASS RAOUL WALLENBERG SZIGNÓJÁVAL

Budapest, 1944.

A Királyi Svéd Követség gépelt levele, amelyben védőútlevellet biztosítanak Dr. Weinberger Elemérné, született Robitschek Viktória budapesti lakos számára. A bal alsó sarokban Raoul Wallenberg ceruzás szignójával. Feltehetően a védlevélnek is köszönhető, hogy a kedvezményezett túlélte a holokausztot. Dr. Weinberger Elemérné Robitschek Viktória Irma (1904–1976), csehországi zsidó családból származott (apja, Sigmund Robitschek [1862–?] és anyja, Berta Milrad [1866–1921] még Kutná Horában születtek). Férje, Dr. Weinberger Elemér (1893–1961) ügyvéd, 1928-ban a budapesti Textor Kendőgyár Rt. igazgatósági tagja, 1946-ban nevét Vikárra magyarosította. Neve 1932-ben került be a hírekbe, ugyanis Bécsben felismert egy szökésben lévő, Afrikát is megjárt okirathamisítót, Engel Józsefet. Vikár 1961-ben, míg felesége 1976-ban hunyt el, mindketten a Kozma utcai zsidó temetőben nyugszanak.

A véd- vagy menlevelek (Schutzpass/Schutzbrief) Magyarországon a semleges országok (elsősorban Svájc, Svédország és a Vatikán) Budapesten maradt képviselői által 1944 nyaratól kezdve kiadott ideiglenes útlevellek, amelyek azt igazolták, hogy a személyhez az adott államnak különleges érdekei fűződnek, annak védelme alatt áll. Tízezres nagyságban adtak ki az üldözötteknek ilyen iratokat (németül: Schutzpass), leginkább zsidóknak, a nyilas hatóságok többek között 10000 svájci és 4500 svéd védlevél érvényességét ismerték el. A budapesti zsidómentő diplomaták és segítők talán leghíresebb alakja Raoul Wallenberg (1912–1947) svéd diplomata volt, akit a főváros elfoglalása után az oroszok elhurcoltak.

Egy másik forrás így ír Raoul Wallenberg humanitárius munkájáról: „Az amerikai Háborús Menekültügyi Iroda (War Refugee Board)

megbízásából július 9-én érkezett a svéd delegációhoz egy svéd mágnáscsalád tagja, Raoul Wallenberg, követségi titkári beosztásban, kifejezetten a zsidómentés céljából. Wallenberg közel 700 védlevelet szignált, amelyek birtokosait megkísérelte Svédországba juttatni. A Danielsson és Wallenberg által kiadott védlevelek száma év végére 5000 darabra rúgott. A valóságban azonban jóval több ilyen védőlevelet adtak ki. Wallenberg az életek mentésére a diplomáciában nem szokványos módszereket alkalmazott: ha kellett, zsarolással, ha kellett, fenyegetéssel, megvesztegetéssel ért célt a német vagy magyar szerveknél. A nyilas-időkben az országban cikázó követségi titkár még a novemberi hegyeshalmi deportáló „halálmenetből” is mentett ki védlevéllel embereket. Céljait és eszközeit a Külügyminisztérium kezdetben erősen furcsállotta, végül azonban elfogadták. Munkatársai is a védettek közül kerültek ki, az iroda alkalmazottainak létszáma több száz főre gyarapodott, de sokszor még így is nehezen győzték a munkát.”

A Szálasi-kormány, amely a magyar szuverenitás fikcióját fenn akarta tartani, fontosnak ítélte a semleges államok diplomáciai misszióinak működését mint a nemzetközi elismertség jelét, ezért időlegesen (1944. december 20-ig) eltúrta a Schutzpass-szal rendelkező személyek védettségét. A védlevéllel rendelkező személyeket védett házakba tömörítették, azonban a nyilas fegyveres és rendészeti testületek innen is sok embert elhurcoltak és a Dunába lőttek. A Schutzpass alkalmazása jelenlegi ismereteink szerint Budapestre korlátozódott.

Egy beírt oldal, hajtogatva, a Svéd Királyi Követség pecsétjével, az osztályvezető és Raoul Wallenberg aláírásával.

Schutzpass document issued in 1944 by the Swedish Embassy in Budapest, Hungary, signed in the left bottom corner by Swedish diplomat, humanitarian and special envoy Raoul Wallenberg (1912–1945) who helped to survive many Hungarian Jews by issuing such protective passports during the Holocaust.

64. EMLÉKKÖNYV AZ 1940-ES ÉVEK NEVES MŰVÉSZEINEK AUTOGRÁF BEJEGYZÉSEIVEL

[Budapest, 1946-1948]. 34 beírt oldal.

Lázár Ilona emlékkönyve, benne a Magyar Művészeti Tanács 33 tagjának neki címzett bejegyzéseivel, rajzaival, familiáris üzeneteivel. A bejegyzéseket, illusztrációkat készítették többek között: Kassák Lajos (Szerelmek c. versének kézírata), Kodály Zoltán, Kozma Lajos (ceruzarajz és -bejegyzés), Major Tamás, Kmetty János (rajz), Nagy Lajos, Heltai Jenő, Bierbauer Virgil, Pátzay Pál (sátirozott rajz), Kállai Ernő, Illés Endre, Fodor József, Fischer József (illusztráció), Zathureczky Ede, Gertscr Viktor, Nagy Lajos, Szabó Ferenc (kotta), Stand Géza, Zakariás G. Sándor, Veres Sándor (kotta), Granasztói Pál.

Lázár Ilona a Magyar Művészeti Tanács titkárnője és Járdányi Pál (1920-1966, zeneszerző) első felesége volt, sajnos több biográfiai adat nem állt rendelkezésünkre. Járdányival feltehetőleg a Magyar Művészeti Tanácsban ismerkedtek meg, mivel Járdányi a zeneművészeti tagozat tagja volt. Életútjához az emlékkönyv bejegyzései adhatnak további adalékokat: Zathureczky Ede bejegyzése alapján egy ponton a Zeneművészeti Főiskola hallgatója is volt. Az egyetlen, nem 1946-48 között írt bejegyzés Szécsi Margittól származik, aki 1988-as datálással írja meg bejegyzését "Járdányinének", ami azért is érdekes, mivel Járdányi Pál és Lázár Ilona 1956-ban elváltak. A bejegyzésekben a művészek Lázár Ilonát gyakran becézve, Cicaként szólítják meg, nem maradnak el sem külső ("A Művészeti Tanács [...] legszebb "Cicá"-jának), sem belső tulajdonságairól szóló bókók sem ("legbuzgóbb munkatárs").

A Magyar Művészeti Tanács életre hívását a Budapesti Nemzeti Bizottság határozta el a különböző művészeti ágak közötti együttműködés megteremtése céljából, hogy a szellemi újjáépítés munkáját eredményesebben végezhessék. Az első ismert jegyzőkönyv 1945. február 16-áról keletkezett. A Tanács elnöke Kodály Zoltán, két alelnöke Kassák Lajos és Szőnyi István lettek. Keretében hét szaktanács (irodalmi, zeneművészeti, képzőművészeti, építőművészeti, iparművészeti, színművészeti, filmművészeti) létezett. A Tanács 1948 végére már csak névleg működött, formális megszüntetését a kormány 1950 februárjában mondta ki.

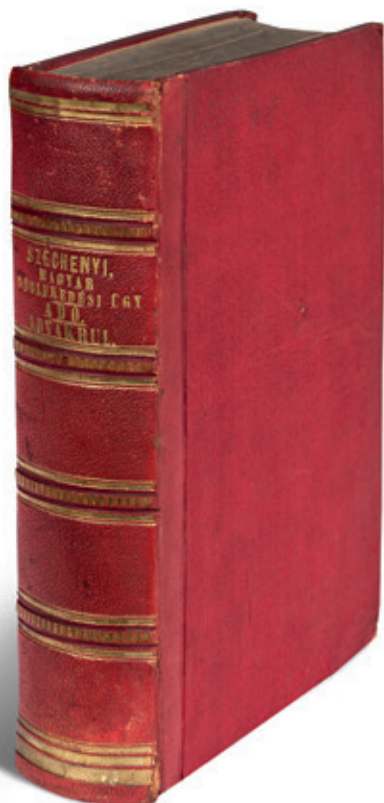
Hozzá: Kecskeméti István: Járdányi Pál. Budapest, 1967. Zeneműkiadó Vállalat. 30 + [2]p. Továbbá 3 darab fénykép, rajtuk Lázár Ilona és (feltehetően) a Budapesti Művészeti Tanács tagjai, és 2 darab levelezőlap, az egyik Kodály Zoltán autográf kézírásával, "Kedves Sziámi!" címmel.

Vászonkötésben.

500 000,-

Gróf Széchenyi István

65. GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN

Javaslat a magyar közlekedési ügy rendezéséről - A Jelenkorban megjelent Adó és két garas - Lovakrul. [Egybekötve].

[Pozsony, 1848. Belnay ny.].

[2] + 134 + [2]p.+ 1 térk.

Széchenyi Magyarország közlekedési irányelveit fekteti le. 2000 példányban jelent meg. Széchenyi egyéb elfoglaltságai miatt csak a bevezetőt írta meg, a javaslatot munkatársai (többek között Kovács Lajos, Clark Ádám és Tasner Antal) készítették. Példányunk az egyszínű térképváltozatot tartalmazza.

Hozzáköteve:

A Jelenkorban megjelent Adó és két garas. Budán, 1844. Magyar Kir. Egyetem. [4] + 308p.

A szerző, a Jelenkor 1843. június 8-tól december 31-ig kiadott számaiban megjelent cikksorozata könyv alakban. Bennük Széchenyi erősen kritizálja Kossuth nézeteit, és saját adózással kapcsolatos elképzeléseit, terveit ismerteti. A későbbi gyűjteményes kiadásokban ez a mű nem jelent meg.

Hozzáköteve:

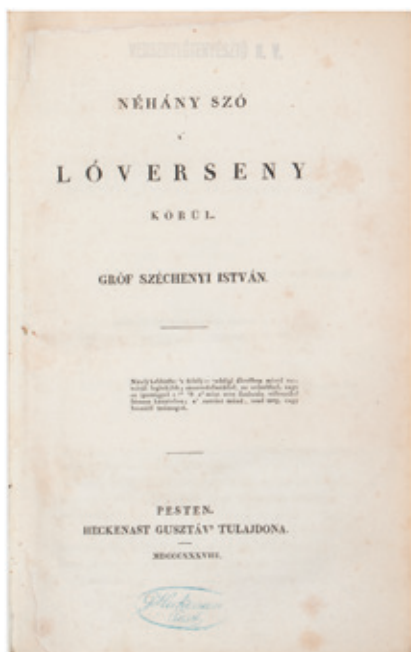
Lovakrul. Pesten, 1828. Petrózai Trattner J. M. és Károlyi Istvánnál. IV + 6-245p.

A szerző első nyomtatásban megjelent könyve. Több kisebb munka után ebben foglalja össze a lótenyésztés színvonalának emelésével kapcsolatos javaslatait, köztük a lóversenyek rendezésére vonatkozó elképzeléseit.

Gyönyörű korabeli vörös félbőr-kötésben. Aranyozott és bordázott gerinc.

Szentkirályi: 140., Szentkirályi: 133., Szentkirályi: 107.

400 000,-

66. GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN

Néhány szó a lóverseny körül

Pest, 1838. Heckenast.

[4] + errata + 240p. Első kiadás.

Az első hazai lóversenyt 1827-ben rendezték. A következő években a fejlődésnek indult magyar lósporthoz számos lekicsinyülő külföldi kritikát kapott. Ezekre válaszul született meg e munka, különös tekintettel a Marmont herceg „Reise durch Ungarn, Siebenbürgen” című művében megfogalmazottakra, illetve az Orosz József-szerkesztette Hírnök című újságban Pesti Lajos tollából megjelent cikkekre, melyben a szerző hazai lóversenyéről, lótenyésztéséről írta meg gondolatait.

Poss.: Versenylo tenyésztő Nemzeti Vállalat bélyegzője, Heckenast Gusztáv (1811-1878) nyomdász, könyvkereskedő, könyvkiadó bélyegzője.

Papírkötésben. A gerincen vignetta. Szépen restaurált példány.

Szentkirályi: 123.

200 000,-

67. GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN – DÖBRENTAI GÁBOR
Pesti ló-versenykönyv 1829-re. A ló-versenyzés választottsága nevében írta – –

[Pesten], [1829]. Petrózai Trattner J. M. és Károlyi István Könyvnyomtató-Intézetében.

50p. Első kiadás.

A mű beszámoló az 1829. évi versenyekről, a kötet végén a versenyszabályok ismertetésével.

Fűzve, kiadói papírborítóban, első borítófedelére nyomtatott címfelirattal. A nyomda adatai a borító hátsó lapjára nyomtatva, melyet Szentkirályi feltehetően nem látott. Rendkívül ritka könyv.

Szentkirályi: 114.

300 000,-

68. III. PESTI VERSENREND 1830

Pest, 1830. Petrózai Trattner János. 1p.

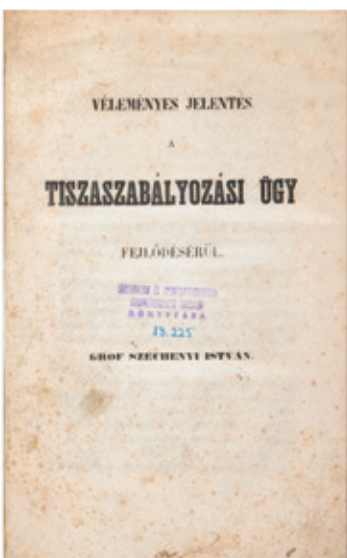
Egyleveles aprónyomatvány, impresszum alul lent.

Az 1830 június 1-jén tartott pesti lóverseny versenyrendje. A nyomtatvány érdekessége, hogy a versenyzetők között többek között megtalálható Széchenyi István, Wesselényi Miklós, Esterházy Mihály, Batthányi Gustáv neve, akik közül sokan nemcsak tulajok voltak, hanem zsoké is. Összesen 6 futamot tartottak ezen a napon, köztük elsőként a 3024 méter (1600 pozsonyi öl) hosszúságú Nemzeti-díjat is, amelyen csak magyar tenyésztésű lovak vehettek részt. 1827 óta tartottak Pesten lóversenyt Széchenyi kitartó munkájának köszönhetően, aki angliai utazása során határozta el, hogy hazánkban is meghonosítja a lóversenyzés modern formáját. Erről az 1828-ban megjelent Lovakról című munkájában értekezett (lásd a 65. tételünket). Ezzel együtt párhuzamosan, ahogy a tulajdonosok és versenyzők listájából is jól kiolvasható, a magyar versenylótenyésztés is elkezdődött. 1830. június 11-én, tehát pár nappal a verseny után alakult meg az Állattenyésztő Társaság (a korábbi Pályafutási Társaság tagjaiból).

Rendkívüli ritkaság, árverésen, szakirodalomban nem bukkantunk nyomára.

Egy levél, felső részénél kartonra ragasztva.

300 000,-

69. GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN

Véleményes jelentés a tiszaszabályozási ügy fejlődéséről
Pozsony, 1848. Nyomatott Belnay örökösénél.

[2] + 70p.

A Széchenyi neve alatt megjelent művet munkatársa, Kovács Lajos írta Clark Ádám és mások közreműködésével. A könyv a Tisza-szabályozás addigi eredményeiről számol be, és a szükséges intézkedésekre is javaslatot tesz.

Prov.: Társadalom és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest.

Aranyozott félpergamén-kötésben, aranyozott címvignettával.

Szentkirályi: 139.

120 000,-

70. KOSSUTH LAJOS LEVELE SZÉCHENYI ISTVÁNNAK

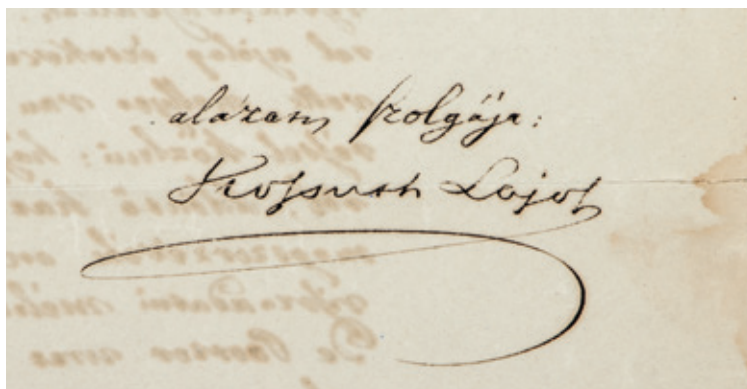
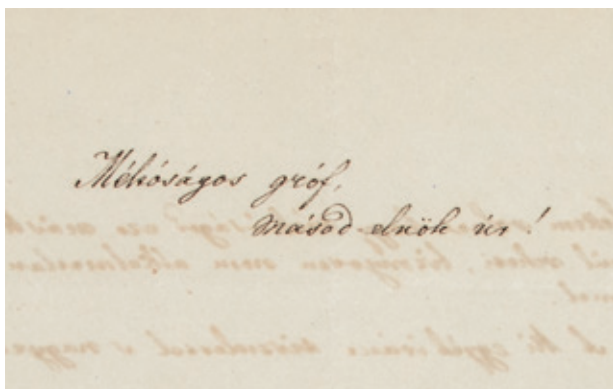
Az 1845. február 13-án kelteztet levélben Kossuth Lajos két ügyben keresi meg a Széchenyi Istvánt. Először is Széchenyit, mint a Gyáralapító Részvénytársaság másodelnökét szólítja meg, amely tisztséget Batthyányi kérésére fogadott el 1844 végén, és csak pár hónapig viselt. A Kossuth-tal és a Védegylettel való vitája következtében politikailag összeférhetetlennek tartotta ezt a pozíciót, ugyanis Kossuth szerette volna a Társaságot a Védegylet alá bevonni és ezt – ahogy az egész Védegyletet – Széchenyi nagyon ellenezte. Kossuth ebben a levélben mindenekelőtt arra kéri Széchenyit, hogy a Gyáralapító Társaság vegye át a De Poorter féle szövőszék műszaki papírjait, amelynek iratait csatolta ehhez a leveléhez. Dr. Gall Lajos, aki 1844–45-ben Kossuth megbízásából négy hónapos utat tett Belgiumban, és ott tárgyalt De Poortterrel, fáradsalmas munkával előkészítette az üzletet és a találmány magyarországi meghonosítását. Kossuth nagy figyelmet fordított a magyar iparosodás elősegítésére, és nagy izgalommal várta ennek a szövőszéknek az elterjedését, több cikket, levelet és vitairatot is írt az ügyben. A szövőszék valóban át is került az országba és habár mérsékelten, de mégis forradalmasította a magyar textilipart. Kossuth sürgeti Széchenyit a találmány megvételére, azonban feltehetően elutasító választ kapott, mivel májusban még mindig a szövőszék megvásárlása mellett érvelt a Hetilapban.

A levél második részében Kossuth sajnálatát fejezi ki Széchenyinek, hogy félreértette „Gancz A. ügye” érdekében írt szavait. Ganz Ábrahámról (1814–1867) van szó, aki tanulóéveit Magyarországon töltötte és 1844-ben itt alapított öntödét, amely később a híres Ganz Vállalattá nőtte ki magát. Az ügy, amelyet Kossuth említ, Ganz öntödéjének rossz helyzete, ugyanis az Széchenyi közbenjárása nyomán nem kapott nyersanyagot a működéshez. Ganz a József Hengermalomban dolgozott közel négy évig, és miután ott felfuttatta a hegermalomi öntödét, kilépett, és saját gyárat alapított. Széchenyi nem helyeselte, hogy egy konkurens öntöde alakult az országban, így személyesen tiltotta meg, hogy Ganz az Óbudai hajógyárból szenet kapjon. Ganz hiába kereste Széchenyit, nem kapott választ, és e sikertelen megkeresés után Kossuth-hoz fordult. Kossuth egy február 11-én kelteztet levélben felkereste Széchenyit ezzel a problémával, és arra kérte, hogy tisztázza magát, különben az ügy a Védegylet választmányi igazgatósága elé kerül, ami egyet jelentett a nyilvánossággal. Széchenyi másnap röviden, gorombán és ridegen válaszolt: hogy képzeli Kossuth, hogy kétségbe vonja hazafiasságát és amúgy sem érdekli, ha Kossuth jelentést tesz az ügyben. Levelünk Kossuth erre adott válaszát tartalmazza, hangvétele békülékeny és tisztelettudó: „nagyon sajnálom, hogy méltóságod azon közlést, melyet csupán tisztelet 's illedelem kötelességéből tettem, nem illy értelemben venni méltóztatott.” Majd tovább szabadkozik, hogy „gondoltam, illedelemi kötelességet teljesítek” és, hogy csupán Ganz panaszát kívánja tolmácsolni, mielőtt az nyilvános útra terelődne. Széchenyi később belátta, hogy túl messzire ment, és enyhített a Ganz-zal szemben tanúsított szigorán, így az nyersanyagokhoz és munkához jutott. Nem sokkal később még a Lánchídhoz is szállíthatott öntöttvas alkatrészeket, Kossuth pedig őt ingyenes Ganz-hirdetést helyezett el lapjában.

Levelünk egyaránt fontos és érdekes dokumentuma a magyar ipartörténetnek, valamint Kossuth és Széchenyi közismerten viharos kapcsolatának.

Levélpapír, tollal írva, hajtogatva, Kossuth autográf írása és aláírása.

1 600 000,-

71. WESSELÉNYI MIKLÓS LEVELE SZÉCHENYI ISTVÁNHOZ

Wesselényi Miklós (1796–1850) levele Széchenyi Istvánhoz, amelyben anyja, nagyatádi Cserey Ilona haláláról értesíti (Zsibó, 1831. december 26.). A levél törzsszövege nyomtatott, voltaképpen egy gyászjelentés, viszont a megszólítás („Kedves Barátom!”) és az elköszönés („barátod: Wesselényi Miklós”) Wesselényi saját kézírásával, ezen felül egy helyen Wesselényi által beírt résszel, valamint a nyomtatott szövegben néhány apró kézírásos javítással.

A levélből kiderül, hogy anyja „16 napig tartott tüdő kelevényből származott nyavalya” (vagyis tüdőgyulladás) következtében hunyt el december 16-án délután 1 órakor, 77 évesen. A nyomtatott szöveg formális jellege ellenére is figyelemreméltó, hogy Wesselényi szavai harmonikus anya-fiú kapcsolatról tanúskodnak, látható őszinteséggel vall elhunyt anyjáról, még ha ez nem is könnyű: „vérző sebeimet írásom minden betűjével marczongolom”. Ez nem pusztán formalitás, Cserey és fia között valóban szoros kapcsolat volt, ahogy Trócsányi Zsolt, Wesselényi monográfusa írja, Wesselényi anyja halála után „napokon át alig van magánál: nem eszik, nem alszik, félnapokra az erdőkre rohan kóborolni, anyja gyászjelentését is csak december 26-án, egy héttel a temetés után fogalmazza meg. De még jó másfél-két évvel később is úgy gondol vissza anyja halálára, mint amivel elszakadt a magánélet utolsó láncja is, amely a földhöz kötötte; csak hazája boldogsága s az emberiség ügye köti az élethez”.

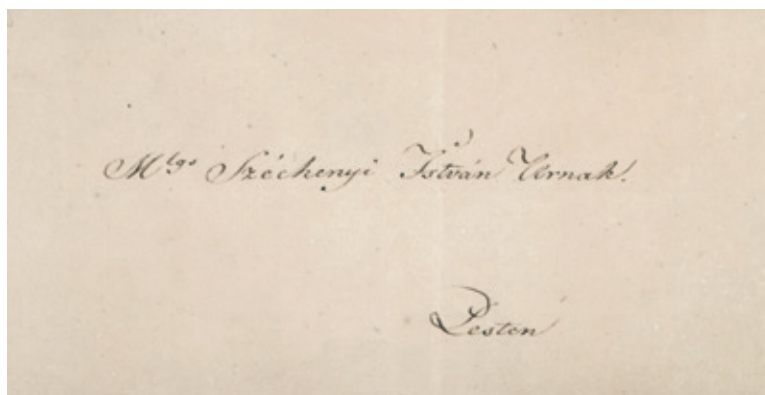
A levél második felében Wesselényi felidézi anyja és apja fiatalkori hányattatásait: a házasságuk körüli nehézségeket (Wesselényi református, míg Cserey eredetileg római katolikus volt), anyja református hitre térését, ami a korszakban szintén nagy ellenkezést váltott ki, valamint apja kufsteini raboskodását, amely az idősebb Wesselényi politikai pályafutásának voltaképpeni alapjául szolgált. A társadalmi-közéleti bonyodalmakat ráadásul családi tragédiák sora is tetézte: a fiatal pár több gyermekét is korán elveszítette ezekben az években, amelyről a gyászlevél szintén beszámol. A gyászoló fiú felidézi ezen kívül anyja helytállását apja 1809-ben bekövetkezett halála után és különösen, ami ifj. Wesselényi Miklós nevelését illeti. Mindezek jelentősége azért is különösen fontos, mivel szüleinek fiatalkori és későbbi hányattatásai, az udvarral szembeni sérelmeik nagyban befolyásolták a fiatalabbik Wesselényi politikai világnézetét, világgképének alakulását.

A családi vonatkozások mellett jelen levél a címzett szempontjából is érdekes: Wesselényi és Széchenyi István kapcsolata jól dokumentált: kettejük viszonyát az 1820-as évek második felétől számos nézeteltérés terhelte, ez épp ezidőtájt, 1831 során fordul élesebbre, kifejezetten politikai-taktikai természetűre (Trócsányi Zsolt megfogalmazásában: „a kormánnyal, a műveletlen megyei nemesség nélkül – vagy nem bízni a kormányban, s a megyei nemességre támaszkodva elérni annyit, amennyit ez még támogat”). A kettejük közötti nézeteltérés ráadásul éppen akkor jutott csúcspontjára, amikor Wesselényi anyja már halálos beteg: Széchenyi december 5-i vádaskodó hangvételi levelét tehát különösen érzékeny időszakban kapta kézhez. Wesselényi és Széchenyi barátságát sajátos módon épp Cserey Ilona halála állítja helyre, vagy legalábbis mérséklődik a kettejük közötti ellentét, Cserey halálhírére Széchenyi január eleji levelében már békülékenyebb hangvételt ütött meg. Wesselényi pedig anyja halála után nem maradt huzamosabb ideig Zsibón, hanem hónapokat töltött Magyarországon, így több ideje és lehetősége nyílt együttműködni Széchenyivel és belefolyani a politikai életbe, amely Széchenyi meglátása szerint már olyan régen esedékes volt.

Jelen levél tehát Wesselényi életének mind családi, mind politikai szempontból jelentős pillanatára világít rá.

Két oldal, vékony fekete keretézéssel, nyomtatott szöveg, Wesselényi kézzel írt kiegészítéseivel és javításaival. A külzetén Wesselényi kézírásos címzésével: „Méltóságos Széchenyi István Urnak. Pesten”, valamint Wesselényi fekete viaszba nyomott gyűrűspecsjével.

800 000,-

Régi magyar könyvtár

72. PELBARTUS DE THEMESWAR [TEMESVÁRI PELBÁRT]

Stellarium Corone benedictae Marie virginis i(n) laude(m) eius pro singulis prediatio(n)ibus elega(n)tissime coaptatum [Basel], [1497–1499]. [Jacob Wolff]. [456]p.

A szerző a Magyarországon a XV-XVI. század fordulóján virágzó obszerváns ferences mozgalom irodalomtörténeti szempontból kiemelkedő jelentőségű alakja tanítványával, Laskai Osváttal együtt (lásd 74. számú tételünket a katalógusban). A késő középkor kiforrott műveltségét hordozó magyar prédikációs irodalom általuk foglalta el végérvényesen a helyét az európai keresztény köztudatban. Temesvári olyan prédikációmintákat alkotott, amelyek alapján a papok – különböző műveltségű hallgatóság számára is megfelelő – szentbeszédet tudtak összeállítani. Bár latinul írt, célja az volt, hogy beszédei a latin szövegek felhasználásával magyarul is elhangozhassanak. Művei egész Európában elterjedtek, és mivel a gyakorlatban is jól használhatónak bizonyultak, számos kiadást értek meg egészen a XVI. század közepéig: a magyarországi szerzetesházak, apácakolostorok sokat fordították és másolták munkáit, a magyar nyelvű kódexek nagy része az ő műveinek fordítása. Temérdek legenda az ő beszédeiből került be nyelvemlékeink sorába. Temesvári Pelbárt élete nagy részét a budai, illetve a pesti ferences rendházban töltötte, életét a teológiai stúdiumoknak, írásnak és prédikálásnak szentelte.

A hely és év megjelölése nélkül megjelent kiadványt a British Museum katalógusa Jacob Wolff de Pfortzheim 1497–1499 között készített kiadványai közé sorolta, ezt a legújabb kutatások is megerősítik. Feltűnő, hogy ez az egyetlen bázeli nyomtatvány Pelbárt kiadványai között. Egyes kutatók véleménye szerint valójában ez hagyta el elsőként a sajtót, és épp ez alapján figyelt fel az augsburgi Johannes Rynmann (Temesvári Pelbárt és Laskai Osvát legtöbb művének kiadója) a magyar szerzőre, s kereste fel a pesti ferenceseket.

Nagyon ritka könyv. Példányunk a legritkább Pelbárt-kiadás. (A Borda Antikvárium katalógusában sem szerepelt.) Tudomásunk szerint nemzetközi kereskedelmi forgalomban is csak ez a példány fordult elő az elmúlt évtizedekben.

Modern művészi pergamenkötésben, kartontokban.

GW M30564.; CIH 2559.; RMK III 76.; Borda-Borsa 2.

3 000 000,-

73. PELBARTUS DE THEMESWAR [TEMESVÁRI PELBÁRT]

Sermones Pomerii fratris

Hagenau, 1501. Henricus Gran.

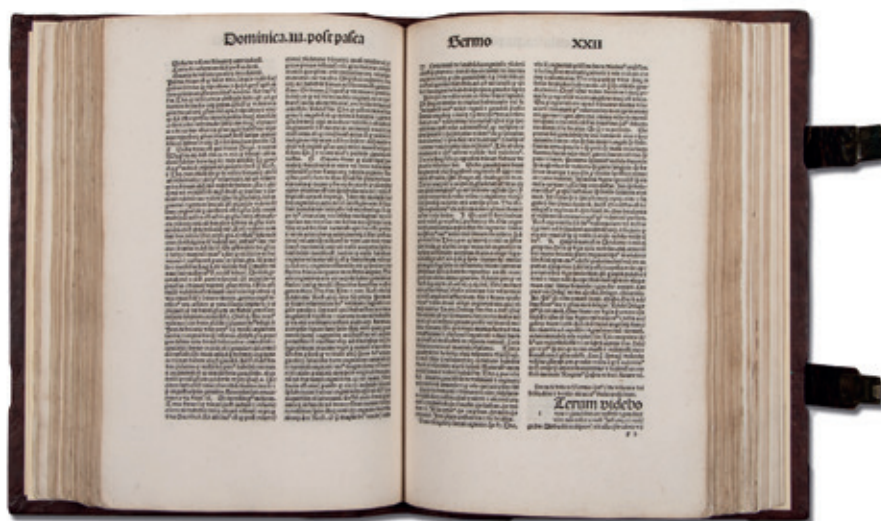
[263] lev. Példányunkból 15 levél hiányzik (D4-7, E5-8, G4-8, I6, K1).

Temesvári Pelbárt a Stellarium sikere után látott hozzá az egyházi év ünnepeire szánt prédikációs gyűjteményének megírásához, amelynek a Pomerium, vagyis Gyümölcsös kert címet adta, mert „miképpen a gyümölcsösben különböző nemű termőfák, gyümölcsök és virágok vannak, úgy ebben ... is sokféle prédikációk”. A mű anyagát – a római miscelányszerkezetét némileg módosítva – három részre osztotta: a „Sermones de sanctis” a szentekről szóló, a „Sermones de tempore” a vasár- és ünnepnapokra írt, míg a „Sermones quadragesimales” a nagyböjti időszakra szánt beszédek tartalmazza. Irodalmi igénytel megírt szövegeihez a népszerű legenda- és példagyűjtemények és az egyházatyák írásai mellett felhasználta a görög és latin klasszikusokat, továbbá az ókori héber és arab írók műveit is, beleszöve a magyar szentek legendáit, továbbá a magyar népmesék és mondavilág elemeit.

Javított gótikus bőrkötésben, szúrágás nyomaival. Mindkét táblát és a gerincet vakvonalak tagolják. Az előtáblán felül „S. pomerij Dei” felirat, körben rozetta díszítés, a középső mezőben gránátalmavirággal kitöltött ruta-inda díszítés látható. A rozettákkal ékesített hátsó tábla középső mezőjét andráskeresztet formázó vakvonalak osztják további négy részre. A gerincet öt borda tagolja, minden mezőbe két-két rózsa került. Az elő- és a háttáblát réz sarok- és köldökveret, valamint csatok egészítik ki. Több levélen szöveget is érintő hiánnyal. A hátsó táblán a sarokveretek pótoltak.

RMK III 95.; Borda-Borsa 27B.; VD 16 P 1180.; BNH Cat P 232.

800 000.-

74. [OSWALDUS DE LASKO]

Quadragesimale Gemma fidei intitulatum tractatus de sacrosancta orthodoxaque fide catholica: compilatum per quendam fratrem Hungarum ordinis Minorum de observantia ex conventu Pesthiensi

Hagenau, 1507 die vero sexta mensis Junii. Joannes Rynman, Henricus Gran ny.

[594]p.

Egyetlen kiadás. Az 1506-ban íródott prédikáció-gyűjteményből csak a böjti rész készült el, a 71 beszéd logikus rendben összeállított értekezések sorozata, amelyet Laskai Osvát rendtársai kérésére írt, hogy a korban népszerű tévtanokkal szemben könnyen állást tudjanak foglalni a szertartások során is. Emellett a műben az aktuális történelmi eseményekre is kitér, a 33. prédikáció szövegében például az Oszmán Birodalomról, és a Magyarországra veszélyt jelentő terjeszkedéséről is szót ejt.

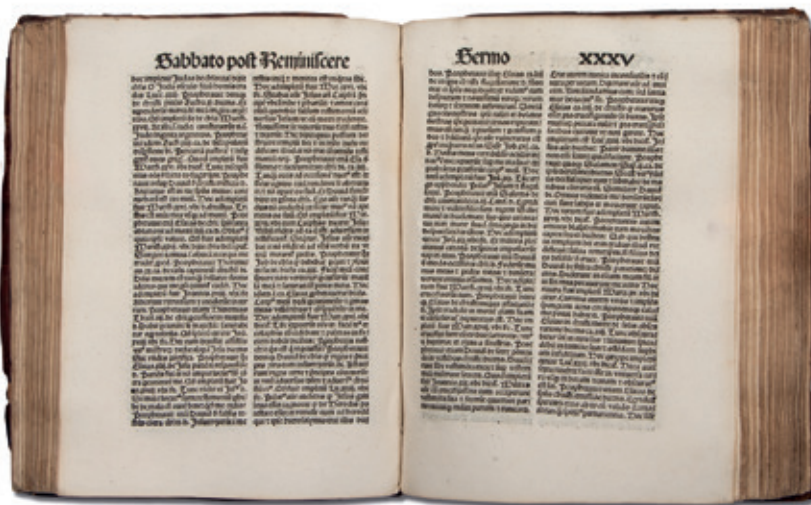
Temesvári Pelbárt tanítványa, Laskai Osvát ferences minorita szerzetes, a pesti konvent főnöke, vikárius, hitszónok, a XV-XVI. század fordulójának kiemelkedő irodalomtörténeti alakja. Laskai 1497-ben lett a magyarországi ferences rendtartomány főnöke. Ebben a tisztségében került kapcsolatba az első mai értelemben vett németországi kiadóval, a hagenauai Johann Rynmannal. Egy kivétellel az összes műve az ő kiadásában jelent meg, ahogyan mesterének, Temesvári Pelbártnak is legtöbb munkáját Rynmann adta ki. Mindketten Rynmannak köszönhetően lettek hosszú ideig Európa-szerte ismertek, és a külföldön legtöbbet kiadott hazai szerzők. Személyét – Pelbárt tanítványaként és annak „Rosarium” című prédikációgyűjteményének befejezőjeként – a szakirodalom évszázadokon át összemosta rendtársával, részben amiatt is, mivel Laskai munkáin csupán annyi volt feltüntetve, hogy szerzőjük a pesti ferences rendház lakója.

Korábbi árverésünkön is (160.) szerepelt Laskai művének egy másik példánya.

Korabeli, görgetőkkel és egyesbélyegzőkkel préselt, három bordára fűzött egész bőr-kötésben, az első kötéstábla felső részébe a cím kezdőszava préselve. Gerincén és a kötéstáblák szélein kisebb sérülések, a kapcsok hiányoznak. A táblák és a levelek a könyv korával arányos módon sérültek, viseletesek. Kötéstörténeti kuriózum.

RMK III 141., BNH Cat O 241., VD 16 O 1421.

3 000 000,-

75. PELBARTUS DE THEMESWAR [TEMESVÁRI PELBÁRT]

Sermones Pomerii de sanctis hyemales et estivales.

Lugduni [Lyon], 1514. VI. 3. Impressa... per Bernardus Lescuyer, impensis Johannis Koberger.

[576]p. Hozzákötvé: Pomerium Sermonum Quadragesimalium (Lugduni, 1514. VII. 26. Impressa... per Bernardus Lescuyer, impensis Johannis Koberger.)

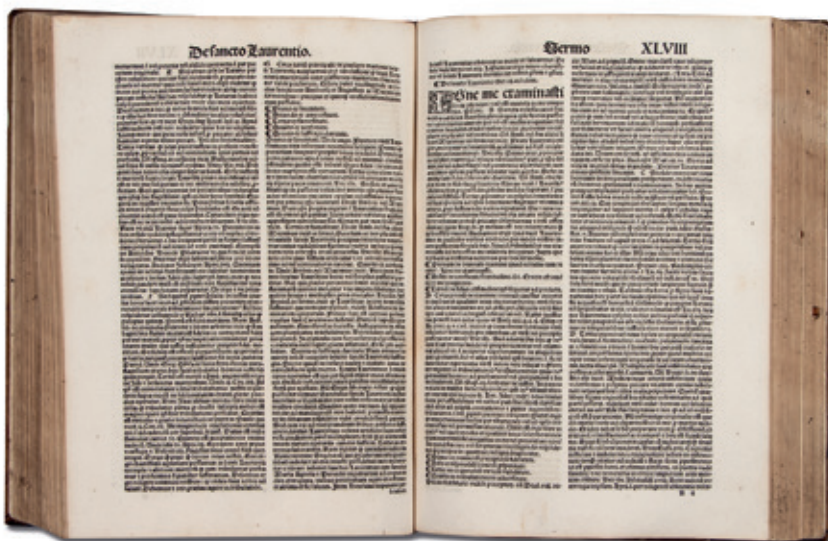
[184]p., a kolofon alatt dekoratív nyomdászjelvénnel.

Temesvári Pelbárt a Stellarium sikere után látott hozzá az egyházi év ünnepeire szánt prédikációs gyűjteményének megírásához, amelynek a Pomerium, vagyis Gyümölcsös kert címet adta, mert „miképpen a gyümölcsösben különböző nemű termőfák, gyümölcsök és virágok vannak, úgy ebben ... is sokféle prédikációk”. A mű anyagát – a római miscelányszerkezetét némileg módosítva – három részre osztotta: a „Sermones de sanctis” a szentekről szóló, a „Sermones de tempore” a vasár- és ünnepnapokra írt, míg a „Sermones quadragesimales” a nagyböjti időszakra szánt beszédeket tartalmazza. Irodalmi igénytel megírt szövegeihez a népszerű legenda- és példagyűjtemények és az egyházatyák írásai mellett felhasználta a görög és latin klasszikusokat, továbbá az ókori héber és arab írók műveit is, beleszöve a magyar szentek legendáit, továbbá a magyar népmesék és mondavilág elemeit. Anton Koberger (majd halála után unokatestvére, Hans is) számos Pelbárt művet adott ki. Gyakran más nyomdákat is foglalkoztatott, így Pelbárt beszédeit Lyonban is kinyomtatta, előbb 1509-ben, majd 1514-ben is. Valószínűleg a nyomda Koberger lyoni fiókja volt, előbb Jacques Sacon, később Lescuyer vezetése alatt.

Négy bordára fűzött fatáblára vont korabeli görgető díszítéses, vaknyomásos disznóbőr kötésben. Nagyon jó állapotban, a csatok hiányoznak.

RMK III 191; RMK III 193

600 000.-

76. BONFINI[US], ANTONI[US] - [SAMBUCUS, JOHANNES]
Rerum Ungaricarum Decades Quator, Cum Dimidia.

[Bázel] Basileae, 1568. Opporinus.

11 + [1] + 923 + [15]p. Több helyütt hibás lapszámozás.

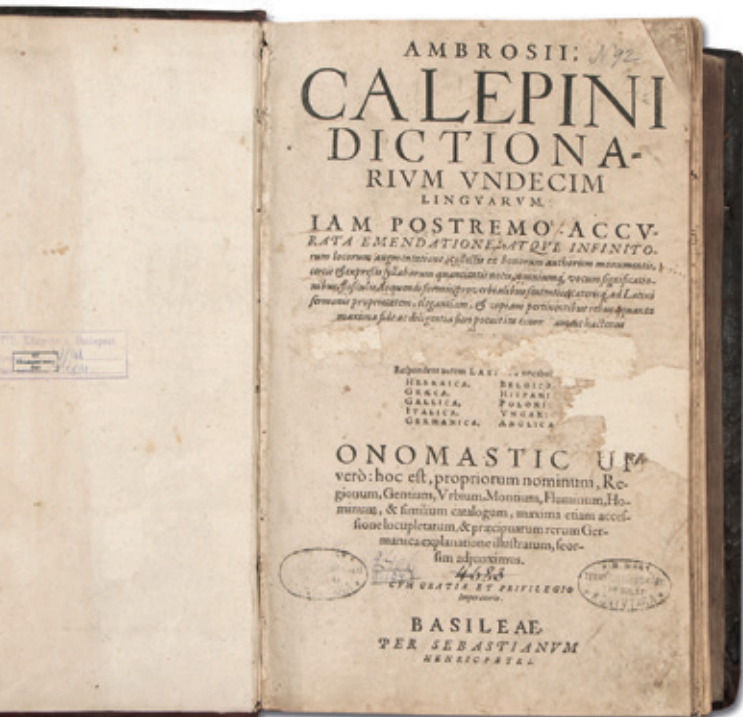
Első teljes kiadás. A nagy hírű filológus és királyi historikus Zsámboky János az időközben elkallódott kéziratokat felkutatta, az 1543-as bázeli első kiadás szövegéhez hozzáillesztette a hiányzó negyedik tizedet, valamint az ötödik dekád elkészült első felét. Ezen felül kiegészítette a szöveget 1496-tól koráig és más szerzők művével bővítte. Legjelentősebbek az Eger 1552. évi ostromáról, a szigeti veszedelemről, Temesvár elestéről, és a Tokaj 1565-ben Schwendi Lázár által történt elfoglalásáról írtak, Tinódi krónikájának fordítása, valamint Brodarics István leírása a mohácsi vésről.

A címlapon számos possessori bejegyzés.

Korabeli, fatáblára vont, vaknyomósos, erősen sérült bőrkötésben, a kötés a gerincén és a hátsó táblán hiányos. A fűzés feszes tartású. Korának megfelelően barnult lapokkal, beázásnyomokkal.

RMK III. 570. Apponyi 1823. VD-16 B 6594. BNHCat. B 791. Ballagi Bp. 707. Borda 6998.

1 100 000,-

77. CALEPINUS, AMBROSIVS

Dictionarium undecim linguarum... Respondent autem Latinis vocabulis Hebraica, Graeca, Gallica, Italica, Germanica, Belgica, Hispanica, Polonica, Ungarica, Anglica..

Basileae, [1590]. Per Sebastianum Henricpetri.

[8] + 1655 + 316 + [2]p.

A szerző ágostonos szerzetes volt. Szótára 1502-ben látott először napvilágot. Magyar értelmezéssel első ízben az 1585-ös, tiznyelvű változatban találkozunk. Ez az első tizenegynyelvű kiadása. „Többezer magyar szavával messze felülmúlta az addig kiadott szójegyzékeket, a későbbi magyar szótáriródalom forrása lett. A magyar értelmezés szerzősége körüli viták eredményeként Szily elmélete került elfogadásra, miszerint Laskai Csókás Péter és két Wittenbergben tanuló magyar diák munkája.” (Borda: 6428.) Számos lapon tintával beírt aláhúzások, jegyzetek találhatók. A címlap enyhén sérült.

Restaurált példány. Korabeli, bordázott, aranyozott gerincű, fatáblára vont bőrkötésben. Pótoltt csatokkal.

RMNy 638., RMK I 231.

400 000,-

78. [CALVIN, JEAN] CALVINUS JÁNOS

Az Keresztyeni Religiora Es Igaz Hitre Valo Tanitas. Mellyet deakül irt – ... Magyar nyelvre fordított (Szenczi) Molnár Albert. Hanovia [Hanau], 1624. Aubrius Daniel s' David és Sleikius Kelemen.

[23]lev. + 43 + errata + 1538 [recte 1532] + [34]p. Hiányos: hét levél sérült, szöveg veszteség. Az 505-506; 1083-1084; 1207-1208; 1237-1240; 1425-1426; 1441-1442 oldalalak, illetve az index 5. levele teljesen hiányoznak.

A kálvinizmus teológiai tanítását tartalmazó alapvető, összefoglaló írásnak, Kálvin főművének, a Christianae religionis institutio-nak (Basel, 1536) első magyar fordítása. Kálvin alkotása megjelenését követően hamarosan az európai szellemi élet egyik központi és még sokáig ható szellemi tényezője lett. Rövid időn belül nyolc átdolgozott kiadást ért meg, végleges formája 1559-ben jelent meg. A szerző életében még egy, halála után, a XVI. században újabb 10, a XVII. században pedig további 15 latin kiadása látott napvilágot. Igen hamar lefordították a legtöbb nyelvre, ahol a reformáció kálvini irányzata teret hódított. A magyar áttünetés viszonylag későn született meg Szenczi Molnár Albert egyik legnagyobb szabású munkájaként. A komoly vállalkozáshoz Bethlen Gábor erdélyi fejedelem és Rákóczi György kívánságára és támogatásával látott hozzá az 1610-es évek végén Oppenheimben, mint utószavában maga is leírja: „inséges állapotban, holott az veszedelemkor keményen megsanyargattván és könyveimtől megválvá, minden marhácskánktul megfosztatván...”. Munkáját a két magyar főúron kívül V. Frigyes pfalzi választófejedelem, Móríc, hesseni tartománygróf, valamint nagyszombati és sárospataki polgárok támogatták. Elkészültéről már Heidelbergben, 1620 augusztusában tudósítja a következő évben megjelent „Imadsagos Könyveczke” olvasóit. Miután a várost a császáriak feldúlták, Hanauba települt át. 1623 telén végre hozzákezdtek a már régen elkészült kézirat nyomtatásához, amelyet 1624 márciusában fejeztek be. A kiadás költségeit Daniel és David Aubry, valamint Klemens Schleich, korábban Frankfurtban működő könyvkereskedők vállalták magukra. A fordítás legfőbb erénye, hogy a XVI. századi magyar nyelvű teológiai irodalom erényeit és hagyományát felhasználva, a legmagasabb színvonalú magyar nyelvű teológus-prózát képviseli. Szenczi fordítói elvei, módszerei befolyást gyakoroltak a kor műfordítóira, a szöveg alapját képezte a következő korok református teológiai műnyelvének.

Sérült, XIX. századi aranyozott, bordázott gerincű bőrkötésben. A gerincen szakadások és szúrágásnyomok találhatóak. Több levél restaurálva van.

RMK I 540., RMNY 1308.

500 000,-

79. SZENT BIBLIA. AZ EGESZ KERESZTYÉNSÉGBEN BÉVÖTT RÉGI DEÁK BÖTÜBÖL MAGYARRA FORDITOTTA A JÉSZUS-ALATT VITÉZKEDŐ TÁRSASÁG-BÉLI NAGY-SZOMBATI KÁLDI GYÖRGY PÁP.

Bécben, 1626. Formika Máté.

800p. + 801-818 [levelenként számozva] + 819-1176p. + [32] + 44 + 1p. Folio. Az első teljes magyar nyelvű katolikus bibliafordítás első kiadása. Fordítója Káldi György jezsuita hitszónok és szentírásfordító. A bibliafordítás munkáját 1605-ben Pázmány Péter felszólítására kezdte és első kéziratát, feltehetően korábbi fordításkisérletek felhasználásával két év alatt készítette el. A végleges változat Pázmány, Bethlen Gábor, a bécsi kincstár és mások anyagi támogatásával jelent meg. Az első katolikus Biblia többször megújított szövegéből vették a legújabb időkig a katolikus istentisztelet hivatalos szentírási szakaszait, perikopáit.

Kiadói disznóbőr-kötésben, a csatok hiányzonak. Címlap sérült. A könyvtesten alul középen beázás nyomaival. Néhol ceruzás bejegyzés.

RMNY 1352.; RMK I. 551.

600 000,-

80. PÁZMÁNY PÉTER

A setet haynal-csillag-utan budoso luteristak vezetője. Mely útba igazította a' Vittebergai Academiának Fridericus Balduinus által ki-bocsátot feleletit a' Kalauzra.

[Bécs] Bechben, 1627. Formica Mate.

[2] + 481 + [5]p. Első kiadás. Negyedré.

A címlap díszes fametszetű keretben, a hátoldalon IHS-embléma.

A katolikus vitairat válasz a Pázmány legjelentősebb művét, a Kalauzt (RMNY 1059) ért bírálatokra, melyeket a magyarországi evangélikusok biztatására Fridericus Balduinus fogalmazott meg Phosporus veri catholicismi című kötetében (1626).

Kivételes és ritka provenienciájú, bibliofil példány.

Egykoron Todoroszku Gyula és neje Horváth Aranka gyűjteménybe tartozott. Todoroszku Gyula elsősorban az 1711 előtti magyar nyomtatványokat gyűjtötte, unikumokban gazdag könyvtára özvegye adományaként került nemzeti könyvtárunkba. Todoroszku

igazi bibliofil volt, a ritkaság és a becs mellett fontosnak tartotta az esztétikumot, melyről így nyilatkozott: „az amatőr dolgainak szépnek is kell lenniük. A példánynak magának, nemcsak a kötésnek. Ám éppen a magyar és magyarországi nyomtatványok közt nehéz szép példányt találni, és ha csak szépet akarnánk gyűjteni, csak kevésre tehetnénk szert.”

A ritkaságokra a bibliofil köntöst főként a külön autodidakta ezermester, író, bibliográfus, grafikus, festő, könyvrestaurátor és könyvkötő Akantisz Viktor készítette. Galamb József, Jaschick Álmos, de Gottermayer vagy Weichner Géza mellett Akantisz 1900-tól fogva kapcsolódott be a Todoroszku-könyvtár fejlesztésébe. 1910-ban lett Todoroszku állandó alkalmazásában álló bőkezűen megfizetett restaurátor és könyvkötő. Halála után 1922-ben ő készítette el a gyűjtemény nyomtatásban is megjelent katalógusát. Tételünk ezen jegyzék 558 száma alatt jelzett másodpéldány. Valószínűleg ezért kerülhetett ki a nemzeti könyvtár állományából, negligálva az eredeti adományozó kikötését a gyűjtemény egyben tartására vonatkozólag.

Prov.: „Dr. Todoroszku Gyula és neje Horváth Aranka könyvtára” gumibélyegző, illetve Nemzeti Múzeum Széchenyi Könyvtárának átengedett másodpéldánya.

A címlapon korabeli névbejegyzést eltüntető apró hiány, felül erősen körülvágva. Belül szép tiszta, remek példány.

XX. század eleji, díszes, vaknyomásos bőrkötésben. A vaknyomással keretezett tükörben a sarkokon magyaros virágmotívumok, középpontban hasonló dísz. Jelzeten, vélhetőleg Akantisz Viktor munkája. Aranyozott címvignettával, vaknyomásos gerinccel. Márványmintás festett előzéklapokkal. Vörös élmetésszel.

RMNy 1376.; RMK I 558.

2 000 000,-

81. [KOMÁROMI CSIPKÉS GYÖRGY] GEOGRIO CSIPKÉS COMARINO

Schola haebraica

[Utrecht], 1654. Trajecti ad Rhenum typ. Gisberti a Zyll.

[20] + 168 + [12]p.

Csipkés György híres héber nyelvtana még Utrechtben jelent meg. A könyv elején, mindjárt az „Epistola dedicatoria” után Alista Jakab héber nyelvű üdvözlő verse található. Érdekessége, hogy a grammatika a szintaxissal még nem foglalkozik. A nyelvtankönyv terjedelme csak a 128. oldalig tart, utána függelékként 40 oldalon Komáromi Csipkés debreceni székfoglaló előadása olvasható. A szerző debreceni kötődését mutatja az is, hogy a címlapon Debrecen város tanácsának ajánlja a könyvet. Csipkés 1653 augusztus 8-án itt tartotta meg székfoglaló beszédét, és ahol néhány évig a keleti nyelvek és a bölcsészet tanára volt.

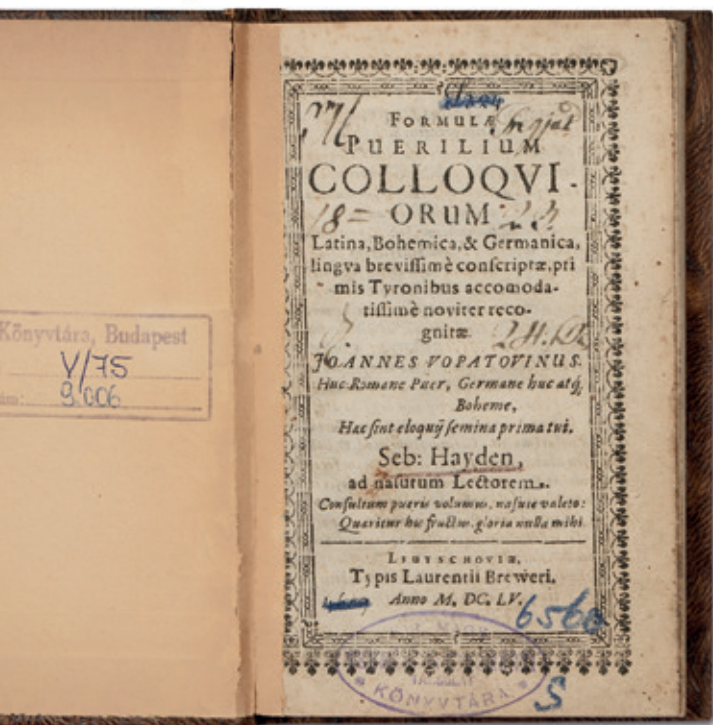
Fekete és színezett nyomat, díszes fametszet a címlapon. Az iniciálék szintén szépen kidolgozott fametszetek.

A címlapon possessori bejegyzések.

Korabeli díszes bőrkötésben. A gerincnél sérült.

RMK III 1904

120 000,-

82. [HEYDEN, SEBALD] HAYDEN, SEB.

Formulae Puerilium Colloquiorum Latina, Bohemica, et Germanica, lingua...

[Leutschoviae] Lócse, 1655. Typis Laurentii Breweri.

48 sztl. lev.

Alapvető társalgási szótár latin-német-cseh nyelven.

Az eredetileg latin-német alapvető társalgási szótárt (szó szerint fordítva: „gyermeki beszélgetéseket”) Heyden Sebald adta ki 1527-től, amely egyből nagy népszerűsége telt szert. 1531-ben Krakkóban is kiadta latin, német, lengyel és magyar szöveggel, melyet sok egyetemen használtak diákok és professzorok (RMK I 2).

Később a szótárt több nyelvel is kibővítették a különböző nyelverületeken, így született meg Sebald munkája alapján ez a latin-német-cseh háromnyelvű szótár is, melyet Joannes Vopatovinus, vagyis Jan Vopatovský készített a XVI. század folyamán. A szótárban megtalálhatjuk többek között a legalapvetőbb köszönési formákat napszakokra osztva, leggyakoribb hétköznapi mondatokat és kérdéseket. Prov.: Királyi Magyar Természettudományi Társulat Könyvtára és utóda, a TIT Könyvtárának pecsétjei.

Ízléses kartonkötésben. A címlapon leltári számok, a lapok enyhén foltosak.

RMK II 829

120 000,-

83. [CZEGLÉDI ISTVÁN]

Siralmas szarándoki járásból, csak nem régen haza érkezett Malach doktornak; Néhai napkor el-hagyot, s' kicsinyse-
gében véle egygyüt oskoláztatott, Melach tudos barát-
[Sárospatak], 1659. [typ. principis, Rosnyai].

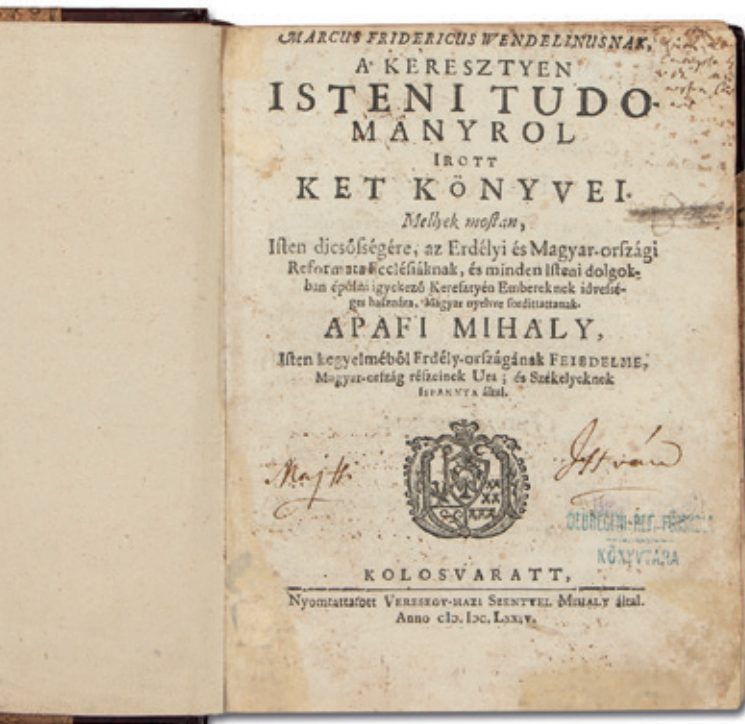
24 + [8] + 301 [recte 302] + [2]p.

Református hitvitázó irat. Tartalmát részletesen ismertette M. Nagy István (Czeplédi István polemikus író a XVII. században. Kolozsvár 1899). A címlapon körzetekből álló szedett keret. A szöveggel együtt nyomtatott belső címlap arra utalhat, hogy a mű törzsrészének készítésekor Czeplédi még nem talált mecénást. Bocskai István Zemplén főispánja utólag vállalkozhatott erre a szerepre, így új, díszesebb címlap került a kötet élére. 24 oldalas ajánlásában igen érdekes genealógiai-történeti értekezés olvasható a Bocskai családról (benne a Katona József Bánk bánja által ismertté vált Mic bánról), illetve Istvánffy Miklós alapján tárgyalja a Bocskai-szabadságharc történetét, erősen kritizálva forrása szemléletét.

Egyszerű XVIII. századi papírkötésben, pirosan festett lapszékekkel. Stabil tartású, teljes példány. Ázásnyomokkal, korabeli kézírásos bejegyzésekkel.

RMNY 2869, RMK I 946.

320 000,-

84. APAFI MIHÁLY

Marcus Fridericus Wendelinusnak, a keresztyen isteni tudományról
írott két könyvei...

Kolozsvár, 1674. Verezegy-Házi Szentyel Mihály.

[24] + 10012 [recte 982] + [20]p.

Apafi Mihály (1632-1690) Wendelinus művét nemcsak magyarra fordította, de egy önéletrajzi elemekkel gazdagított előszóval is ellátta. Wendelinus a zerbsti (Anhalti hercegség) gimnázium tanára volt, református teológusként írt logika és politika-tankönyvet, csillagászati kézikönyvet és természetesen a bölcelet és teológia képezte munkásságának derékhadát. A Systema theologicum nem csak magyarul, de holland nyelven is napvilágot látott. Erdélyszerte igen elterjedt és olvasott auktor volt, nem hiába esett rá Apafi Mihály fejedelem választása. A XVII. század végi és a következő század elejéről kelt könyvjegyzékek, leltárak majd mindegyikében előfordul Wendelinus neve, műveinek valamelyik kiadása. Az Apafi jegyezte fordítást leggyakrabban nemes egyszerűséggel a legtöbb helyen úgy örökítik meg a könyvtárak, összeírók, mint a „magyar Vendelinus”-t.

Poss.: (Szentmiklósi) Pongrácz Pál bejegyzése a második levélen, miszerint Beregszászon vette a könyvet. A címlapon Majth István possesszori bejegyzése, Debreceni Ref. Főiskola Könyvtárának bélyegzője.

Későbbi félbőr-kötésben, bordázott gerinccel, ráragasztva az eredeti gerinc. Az első levél javított.

RMK I 1161

300 000,-

85. NOMENCLATOR RERUM DOMESTICARUM, JAM DENUO MULTIS IN LOCIS AUCTA...

Leutschoviae [Lőcse], 1684. Typis Samuelis Breweri.

20 sztan lev.

Bővített, javított kiadás. Latin-német, nagyrészt természetrajzi szótár, különböző témakörök szerint szétválasztva: színek, fűszerek, családtagok, virágok, stb.

Prov.: Kir. Magy. Természettudományi Társulat Könyvtára és örököse, a TIT Könyvtár pecsétjei. A címlapon egy sajnos kiolvashatatlan korabeli ex libris-bejegyzés.

Ízléses kartonkötésben. A címlap erősen elszíneződött, a lapok foltosak. Az első három levél jobb sarka szöveghiányt nem érintően hiányos.

RMK II 1548

120 000,-

86. MAGYAR BIBLIA AVAGY AZ Ó ÉS UJ TESTAMENTOM KÖNYVEIBŐL ÁLLÓ TELLYES SZENT IRÁS A MAGYAR NYELVEN MELYET A' SIDÓ CHÁLDEAI ÉS GÖRÖG NYELVEKBŐL MAGYAR NYELVRE FORDITOTT ÉS MINDEN RÉSZ KÖZÖNSÉGES SUMMÁJÁT ÉS RÉSZÉIT MEG-MUTATÓ MARGINALIS JEGYZÉSEKKEL MEG-VILÁGOSITOTT COMÁROMI C. GYÖRGY

[Leiden], 1685 [1719]. ny.n.

1t. (rézmetszetű díszcímlap) + [2] + 5 - 1386 + [2] + [2] + 104 + [2]p. Komáromi Csipkés György Károli szövege alapján készítette a máig egyik leghűbb fordítást, melyet először a margittai református zsinat ajánlott kiadásra Komáromi halála után, 1680-ban. Eredetileg Debrecenben akarták kinyomtatni, Köleséri Sámuel beszámolója szerint meg is rendelték hozzá a díszes címlapot, amely el is készült. Ez szolgál magyarázatul a rajta szereplő korábbi évszámra. Végül Leidenben 1719-ben látott napvilágot a mű 4200 példányban. Ebből 2915 már 1719 februárjában a magyar határra érkezett, ahol azonban elkobozták, és szinte a teljes szállítmány megsemmisült. A maradék hosszú hanyattatás után végül csak 1789-ben jutott el Debrecenbe. A műhöz tartozik önálló lapszámozással a „Szent Dávid-Soltári...” Szenczi Molnár Albert fordításában.

Díszesen aranyozott gerincű, korabeli egészsbőr-kötésben A táblák is körben aranyozottak. Gyönyörűen poncolt, aranyozott lapszélékkel. XVIII. századi sérült bőrtokban, belül festett előzéklappal.

RMK I 1336.

400 000,-

87. SZENT BIBLIA, AZ-AZ ISTENNEK Ó ÉS UJ TESTAMENTUMÁBAN FOGLALTATOTT EGÉSZ SZENT IRAS, MAGYAR NYELVRE FORDITTATOTT KAROLI GÁSPÁR ÁLTAL.

Amstelodamban, 1685. Totfalusi Kis Miklos.

1t. (metszett díszcímlap) + [4] + 1197 + 103p. + 1 sztl. lev.

És mostan hatodszor e' kis formában kibotsátattott a' Belgyiomi académiákban tanuló magyaroknak forgolódások által.

Misztótfalusi Kis Miklós (1650-1702), kolozsvári nyomdász és betűmetsző. Tanulmányait Nagybányán és Nagyenyeden folytatta, majd rektornak ment Fogarasra; innét ismereteinek gyarapítása és egy új biblia nyomásának felügyelete végett külföldre ment. Theológiai tanulmányainak folytatása helyett azonban Amszterdamban kizárólag a könyvnyomtatás mesterségét kezdte tanulni, melyet művészeté fejlesztve sajátított el a világhírű Blaeu-nyomdában. Mivel támogatást otthonról nem kapott, így a Bibliát saját költségén adta ki 1686-ban. Alapul az 1645-ös, Jansonius által Amszterdamban kiadott magyar biblia szolgált. A felülvizsgálat során mintegy háromezer helyen javította ki a szöveget, minek kapcsán később otthon azzal vádolták, hogy a Biblia szövegét meghamisította. A folytonos vádaskodások 1698-ban a „Maga Mentséget” című könyve megírására készítették; azonban még ebben az évben a zsinat elé idézték, mely arra kényszerítette őt, hogy Mentségét visszavonja. Misztótfalusi mint betűmetsző nagy hírnévre tett szert, Európa mindegyik országából kapott megrendelést betűk metszésére. Az „Aranyas Biblia”, amely a Károli-biblia hatodik kiadása, a szöveg, a helyesírás és a tipográfia szempontjából a legszebb magyar Biblia-kiadás, és talán az egész magyar könyvtörténet legszebb, lelegegásabb darabja. Külön érdekesség, hogy ez a példány hibátlan, mivel a Zsoltárok Könyvében megvan az LIII. zsoltár inkriminált két utolsó sora, ami a többi példányból általában hiányozni szokott (ti. a magyarul nem tudó holland szedők valamiért félbeszakították a nyomtatást, s amikor folytatták, a szöveg két sor hiánnyal került vissza a sajtóba. Egy hibátlan példány található a Ráday Könyvtárban.)

Jelen példány kötése, külső megjelenése méltó a névhez, a belső tartalomhoz. Monogramos, datált (A. E. 1745.), díszesen aranyozott, bordázott gerincű, finom egész bőr-kötésben, a kötéstáblán elől és hátul keretléc aranyozással, a sarkokban levél formájú ornamentikával, középen ovális körgyűrűben koronával díszített „JESUS” felirattal. Körben poncolt arany élmetszéssel, a gerinccel szemközt élén többszínű festéssel, mely a fény felé fordítva, egy bizonyos szögben láthatóvá teszi a monogramot és az évszámot, valamint egy stilizált almafát és egy amphorát. Elegáns, kézi aranyozású előképpapírral. A könyvhöz hozzá tartozik egy külön hozzá készített, két részből álló, az éleken festett, aranyozott, bordázott gerincű egész bőr-tok, a könyv előképlapjával megegyező belső papírborítással. A tok ívei követik a könyvtest vonalait. Főúri példány.

RMK I 1685., 1686.; Erdős: 11., 11/a.

2 000 000,-

88. FELVINCZY GYÖRGY

De conservanda bona valetudine Liber Scholae Salernitanae. Az Angliai Országban lévő Salernitana Scholanak Jo Egessegről való Megtartásnak módjáról írott Könyve. Melly most Magyarra fordított és Rhythmusokban alkalmaztatott.

Lótsén, 1694. Brever Samuel.

[47]p.

A kolozsvári Felvinczy György (1645 körül – 1716) a Tótfalusi és Pápai Páriz mellett a közérdekű alkalmi versszerzés egyik vezéralakja. A XVII. század negyvenes éveitől kezdve kibontakozó polgári művelődési és irodalmi mozgalmak egyik jelentős képviselője. Az első magyar színjátszó társulat létrehozásának kezdeményezője lett, amikor 1696-ban Bécsben I. Lipóttól színjátszásra kért engedélyt, aki meglepő gyorsasággal 1696. okt. 23-án kiállított kir. oklevélben engedélyt adott, hogy előadásokat tarthasson Erdélyben, ezzel közel száz évvel megelőzve az első hivatalos magyar színházi előadás (1790) és színtársulat (Kolozsvár, 1792) létrejöttét. Azonban arra nincsen forrásunk, hogy valóban működött-e ez a társulat, mindenesetre a Kelemen-féle pesti színjátszók krónikása mint közvetlen elődjüket, mint az erdélyi színjátszás elindítóját tisztelte benne. Azonban, még mielőtt idejutott volna Felvinczy mögött már egy kalandos életút és egy termékeny költői pálya állt. Az 1693-tól Kolozsvárott szolgabíróként munkálkodó Felvinczy írt drámai műveket, kezdetleges operát, de legkedveltebb verstípusa a XVII. század elején divatosává váló oktató-dicséretnek. Tételünk is ebbe a műfajba sorolható. A Regimen sanitatis Salernitanum, Schola Salernitana néven ismert egészségi szabályokat a dél-olaszországi Salernohoz kötik, ahol a középkorban híres orvosi egyetem működött. A hagyomány szerint a keresztes hadjáratokból sebesülten hazaérkezők kértek maguknak vade mecumként egészségügyi tanácsokat itt. Más hagyomány szerint egy bizonyos angol királynak készült. Kéziratban, majd a könyvnyomtatás után könyv formában rohamosan terjedt. Magyarországon először 1617-ben Lócsén nyomtatták ki Schola Salernitana de conservanda valetudine címmel (RMK II, 376.). Ezután nálunk is hamarosan népszerűvé vált. A Felvinczy fordításának különlegessége, hogy tévesen értelmezte az első fejezet latin kezdősorait („Anglorum regi scribit Schola Salerni...”), ezért Salerno Angliába helyezte. A Schola Salernitana népszerűsége Felvinczy fordítását követő időkből tovább nőtt. 1770-ben és 1776-ban Kolozsvárott újra kinyomtatták. Az iskolákban tanították, tankönyveinkben részleteket találunk belőle.

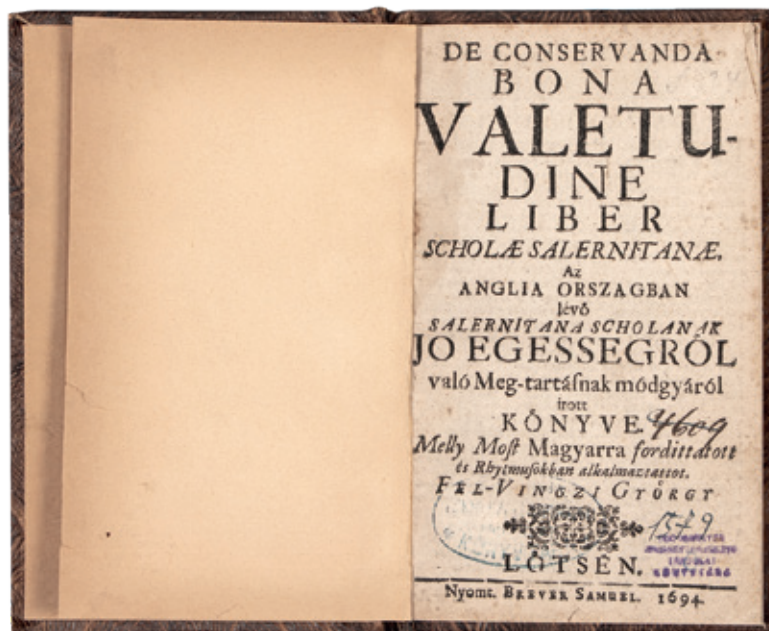
A kolozsvári kiadástól (1693) eltérően (lásd a 93. tételünk) a lócsői magyar fordítás előtt a latin szöveget is tartalmazza. Feltételezhető, hogy ez Felvinczy akaratából került az egyes magyar nyelvű részek elé. A magyar versek mindkét kiadásban megegyeznek, eltekintve a jelen kiadás számos sajtóhibájától. Szabó Károly a könyvből összesen két példányt ismertet. A könyv harmadik példányát az OSZK 1900-ban 60 koronáért megvásárolta (összehasonlításképpen Temesvári Pelbárt Stellariumának Hagenau 1502-es kiadását 8 koronáért vásárolta meg ugyanabban az évben). Ez a negyedik ismert példány, amely egy kolligátum korábban szétkötött tagjaként bukkant elő. Nagyon ritka könyv, aukción nyomát nem találtuk.

Prov.: bélyegzők: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest.

Ízléses kartonkötésben. A lapok enyhén foltosak. Pár helyen restauráció nyomai láthatók, a szövegveszteséget tollal egy ismeretlen kéz pótolta. Az utolsó lap ugyan csúnyán szakadt, de nem szöveghiányos.

RMK I 1459.; Győry: 147. o.

1 400 000,-

89. SZENT BIBLIA. AZ-AZ ISTENNEK Ó ÉS ÚJ TESTÁMENTOMÁBAN FOGLALTATOTT EGÉSZ SZENT IRÁS, MAGYAR NYELVRE FORDITTATOTT KÁROLI GÁSPÁR ÁLTAL ...

Kassel [Nürnberg!], 1704. Ingébrand János költsége által [Johann Endter].

1t. (metszett díszcímlap) + [4] + 863 + 221 + [1] + 296 + [4] + 134 + [2]p.

Szenczi Molnár zsoltárfordításai saját címlappal, az apokrif könyvek önálló lapszámozással rendelkeznek. Az ún. Kasseli Biblia valójában Nürnbergben készült. Harsányi István szerint az igazi kiadó, a nürnbergi Johann Endter azért akarta, hogy magyar nyelvű bibliakiadása református városnév alatt jelenjék meg, mert attól tartott, hogy a lutheránus nürnbergi cég neve alatt a terjesztés nehézségbe ütközne. Korábban valamennyi Károli-féle magyar bibliafordítás református nyomda terméke volt. A lutheránus Bártfán 1607-ben elkezdett kiadás – feltehetően éppen e vallási ellentét miatt – sohasem készült el teljesen. A címlapon feltüntetett kiadó, Johann Ingelbrandt 1665-1690 között tevékenykedett Kasselben. XVIII. századi díszes egész bőr-kötésben, veretekkel. Korábban csattal záródott. A gerinc egy része hiányos, néhány lap elvált a könyvtestről. Belül szép, tiszta példány.

RMK I 1685., 1686.; Erdős: 11., 11/a.

450 000,-

Orvostudomány

90. BUGÁT PÁL

Közönséges Kórtudomány

Pest, 1830. Trattner és Károlyi.

VIII + [4] + 180p. Első kiadás.

Bugát Pál (1793–1865) orvos, egyetemi tanár, az MTA tagja, nyelvújító. Jelen műve az Éptan (1830) mellett a magyar orvosi nyelv megújításának egyik legfontosabb mérföldköve. Ebben többek között a tünetek ismertetésénél azok elkülönítő jelentőségére teszi a hangsúlyt, mégis legfontosabb célja és érdeme a könyvnek az addigi latin nyelven zajló orvoslási szaknyelv magyarítása. Ahogy előszavában megjegyzi: „némely műszavakra szükségem lévén, azokat jól meggondolva nyelvünk tárházából alkotni bátorkodtam”. Többek között tőle származik és ebben a könyvben rendszerűen használja a járvány, az idült és a forró szót, illetve szerepel nála a vizelet, a genny és az üszök kifejezés is. Bugát az anyanyelvi szemléletet az oktatásba is átültette és az egyetemen, ahol ekkor latinul és németül folyt a képzés, magyarul kezdett tanítani, és erre biztatta kollégáit is.

Példányunkat kivételes dedikáció teszi rendkívül becsessé:

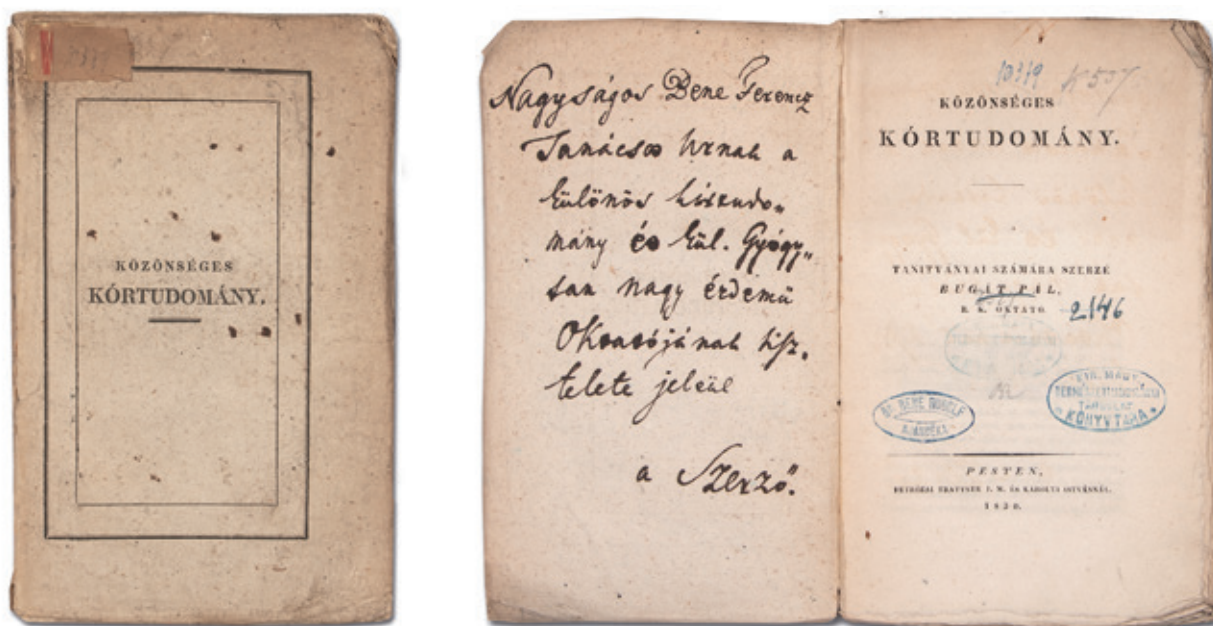
A papírborító belső oldalán a szerző lendületes, szép autográfája: „Nagyságos Bene Ferencz Tanácsos Úrnak a különös kiszurlomány és kül. Gyógytan nagy érdemű Oktatójának tisztelete jeleül a Szerző”.

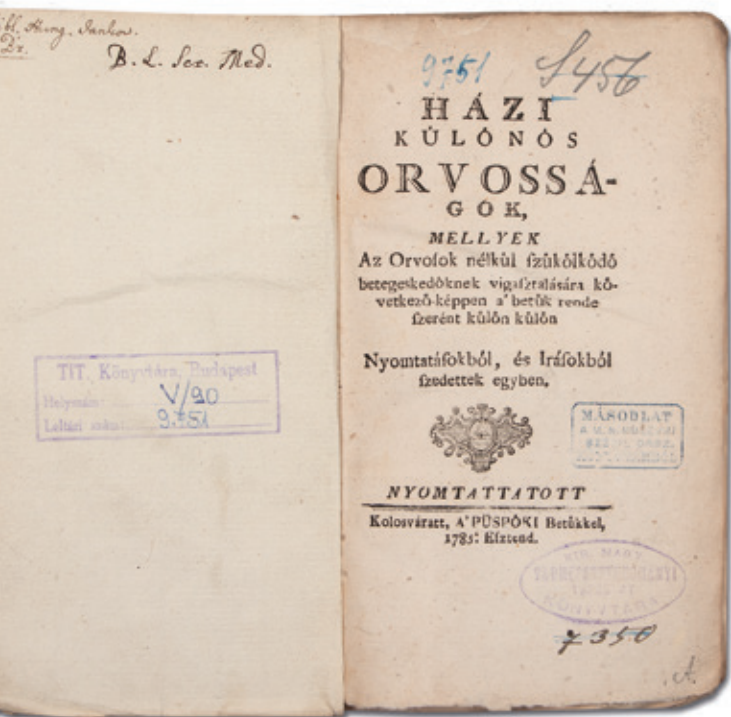
Bene Ferenc (1775–1858) orvos, a himlőoltás bevezetője Magyarországon és az egyik alapító tagja a Magyar Természettudományi Társulatnak. Kapcsolatuk Bugát pályafutásának kezdetére megy vissza, tanára volt és ő bírálta Bugát doktori értekezését 1818-ban. Ezután Bugáttal az Orvoskaron kollégák lettek. Mindketten osztoztak a magyar nyelvű természettudomány létrehozásába, sőt Bene már Bugát munkássága előtt kiadott tanítványai számára néhány kisebb orvosi könyvet magyar nyelven. Bene javaslatára állt össze első alkalommal 1841-ben az Magyar Orvosok és Természetvizsgálók évi vándorgyűlése, amelyen Bugát jóvoltából fogalmazódott meg egy Magyar Természettudományi Társulat létrehozása. Erre végül 1844-ben került sor.

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest.

Sérült kiadói papírborítóban. Ritka és szép állapotú könyv. Aukción eddig nem láttuk nyomát.

300 000,-

93. [JUHÁSZ MÁTÉ]

Házi különös orvosságok, mellyek Az Orvosok nélkül szükölködő betegeskedőknek vizsgáztatására követendő-képpen a' betük' rende szerént külön Nyomatásfokból, és Írásfokból szedettek-egyben Kolosvárott, 1785. Püspöki Betűkkel.

196p.

A 16. és 17. oldal közé véletlenül bekötve: Der Lieserant. No. XI. Geschichte einer tungendhaften Tochter und lasterhaften Mutter. Von ihr selbst beschrieben. 161-176 p. Strasburg, é.n. Bartholomäischen Buchhandlung.

Hozzátkötte: (Felvinczi György ford.): Angliai Országban lévő Salernitana Scholának jo egészségről való meg-tartásnak modgyáról irott könyve, Mellyet a' Nemes, és Hires Angliai Salernitana Schola irt vólt régen Deák nyelven; Azután pedig Magyarra fordittatott, és Rythmusokba alkalmaztatott. (Kolosvár, 1785. Püspöki ny.) [4] + 101-130p. Kiadói colligatum. Bár a második mű lapszámozása nem konzisztens, az ívjelzés folyamatos. Juhász Máté ferences szerzetes volt. Az egyszerű nép számára készített munkájában betűrendben tárgyalja a betegségeket, és azok gyógymódját. Műve először 1761-ben jelent meg, és a század végéig további öt kiadást ért meg (1768, 1770, 1773, 1785). A második darab versekbe foglalt egészségügyi szabálygyűjtemény. Szerzője ismeretlen, egyesek Arnoldus Villanovát, a több pápa orvosaként működő tudóst sejtik

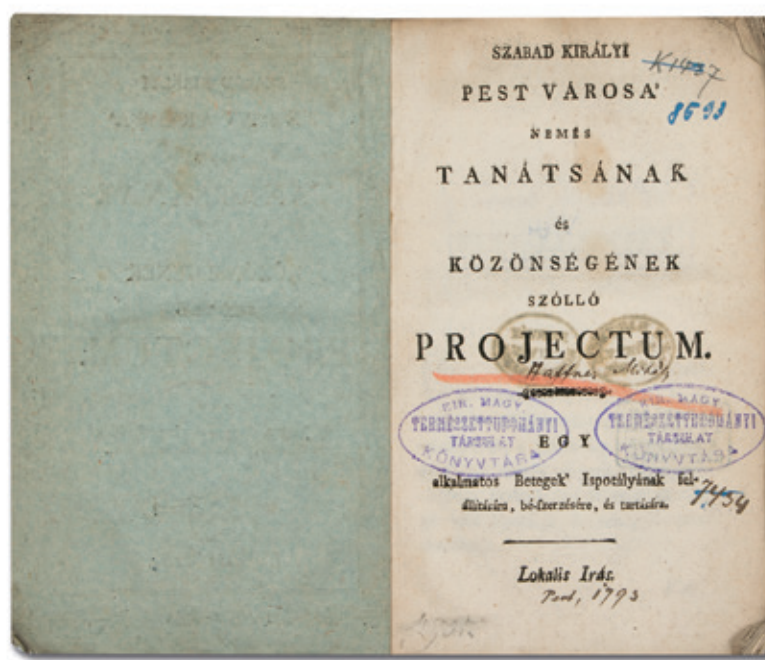
a névtelenség mögött. Az egyetemes orvostörténet egyik legnépszerűbb munkája a XII-XIII. században született, majd a mintegy 100 kéziratban terjedő szövegváltozata mellett több mint 300 nyomtatott kiadást ért meg. Európa szinte minden nyelvére lefordították. Magyarul először 1693-ban látott napvilágot Kolozsvárott. A címben olvasható a magyar könyvtörténet egyik leghíresebb tévedése: Felvinczit az angol királynak szóló ajánlás („Anglorum regi scripsit schola Salerni”) téveszthette meg, ezért helyezhette a középkor egyik legjobb, az itáliai Salernóban működő orvosi iskoláját Angliába.

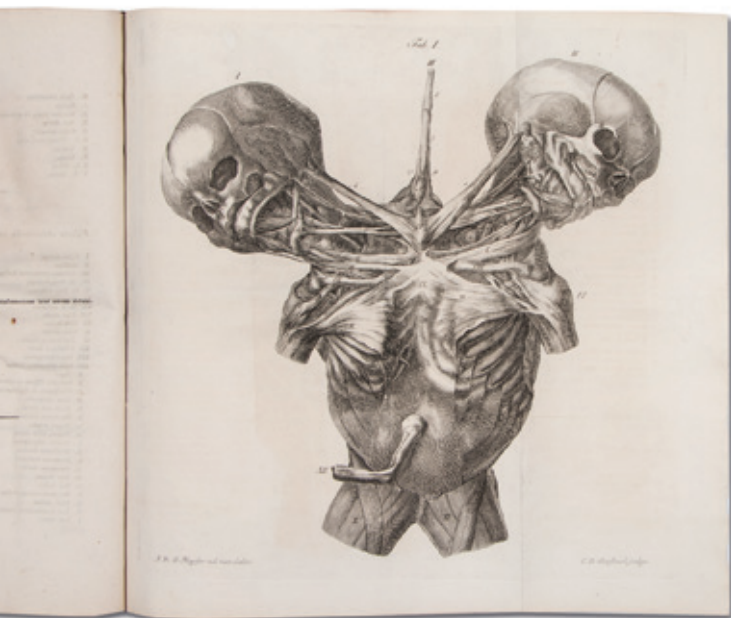
Prov.: TIT Könyvtár gumibélyegző, a címlapon Kir. Magy. Természettudományi Társulat Könyvtára és M. N. Múzeum Széch. Orsz. Könyvtárából pecsétek. A neves könyvgyűjtő, Jankovich Miklós könyvtárából („Bibl. Hung. Jankov.”).

Korabeli papírborítóban. A hátsó borító nagyrészt elvált a könyvtesttől.

Györy: 60. old.

120 000,-

94. MECKEL, JOHANN FRIEDRICH

De duplicitate monstrosa commentarius

Halae et Berolini, 1815. E Librariis Orphanotrophi.

VI + 98p. + 8t. 2 kihajtható. Első kiadás.

Johann Friedrich Meckel (1781–1833) a XVIII. század fontos anatómusa és patológusa volt, akit kifejezetten érdekelt az embriológia, mint a születési deformációk megértésének eszköze. Meckel úgy vélte, hogy ezek a rendellenességek, szembemenve az addigi konszenzussal, inkább természetesen fejlődnek ki és nem pusztán jelenséggé léteznek.

Prov.: TIT Könyvtár bélyegző, Dr. Bene Rudolf ajándékozási bélyegzőjével. Bene Rudolf (1816–1888) orvos, sebész, szülész, aki egy időben Budapest főorvosa is volt. Orvosi könyvtárát a Természettudományi Társulatnak ajándékozta, amelynek 1847-től fogva tagja volt.

Korabeli kartonkötésben.

First edition. Johann Friedrich Meckel (1781–1833) was a respected anatomist and pathologist, born in the late 18th century, who had a unique perspective on the causes of monstrosities. His work marked the early stages of teratology, the study of physiological development abnormalities. The detailed anatomical examination of the causes of monstrosities was a significant contribution of the 18th-century medical societies. Quite uncommon book. Rare at auctions.

In contemporary cardboard binding.

160 000,-

95. MOCSI KÁROLY

A bába-mesterségnek eleji, mellyeket a magyar bábáknak számára fordított s kiadott.

Pest, 1784. Trattner.

62p.

Mocsy Károly (1750–1806) sebész, szülész, a Pesti Királyi Orvosi Kar korrepetitora. Könyve egyike az első magyar nyelvű értekezéseknek a témában, amellyel egy korszerű segédkönyvet kívánt a bábánövendékek kezébe adni. Mocsy nem önálló gondolatait foglalta össze, műve – ahogyan arra a könyv előszavában is hivatkozott – valójában annak a német nyelvű könyvnek a fordítása, „amelyikből a német bábák exámenre készülnek”, de nem tartotta szükségesnek, hogy az eredeti anyag szerzőjére hivatkozzon, így pusztán találgatni lehet, hogy kinek a munkáját ültette át magyar nyelvre. Munkája népszerűségéhez hozzájárult az is, hogy a Helytartótanács 1784. november 15-én kelt határozatában kötelező használatát rendelte el a magyar lakosságú törvényhatóságokban, közel száz évvel később, 1875-ben pedig újra kiadták.

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest.

Papírborítóban.

280 000,-

96. ORVOSI TÁR

Pest, 1831–1847. Trattner-Károlyi betűivel.

1t. + XIV + [3] + 18-286 + [2]p. + 3 t., [7] + 8-288p., 1t. + [7] + 8-296p., 1t. + [7] + 8-280p., 1t. + [7] + 8-290p., 1t. + [7] + 8-288p., [7] + 8-232 + [2]p. (számozás alatt kihajtható 3t.), 1t. + [7] + 8-288p., 1t. + [7] + 8-248p., 1t. + [7] + 8-141 [recte 241] + [1]p., 1t. + [7] + 8-227 + [1]p., 1t. + [4] + [3] + 4-241 + [1]p., XI + 414p., VIII + 407p., VIII + 407p. + 1t. (kihajtható térkép), VIII + 408p. + 1t., VIII + 407p., [8] + 407p., [8] + 407p., VIII + 408p., [4] + 412 + IIIp., [4] + VI + 600p., [4] + VI + [1] + 424p., [4] + V + [1] + 400p., [6] + VI + 400p., [4] + V + [1] + 400p., [4] + VI + [1] + 400p., [4] + V + [1] + 400p., [4] + VI + [1] + 400p., [4] + VI + [1] + 400p., [4] + V + [1] + 400p. Az első önálló magyar orvosi szakfolyóirat, az Orvosi Tár 1831-ben indult, alapítása Bugát Pál és Toldy (Schedel) Ferenc nevéhez fűződik. Először a folyóirat havonta 96 oldal terjedelemben jelent meg, 1833 végén azonban megszűnt és csak 1838-tól jelent meg újra, ekkor Toldy helyett Flór Ferenc vette át a szerkesztést. Az első években elsősorban külföldi lapok mintáit követik, a közlemények nagy része is fordítás, külföldi cikkek tömörítése. A cikkek témája az új diagnosztikus eljárások, terápiák, közegészségügyi kérdések, járványügy. A folyóirat minden egészségügyre vonatkozó törvényt, rendelkezést is közzétett, tudósított az orvostudományban és a tudományos körökben lezajlott fontosabb eseményekről. Az Orvosi Tár másik fő feladatának a magyar orvosi szaknyelv megalkotását és terjesztését tekintette. 1. évfolyam: 1. kötet (1-3. füzet), 2. kötet (4-6. füzet), 3. kötet (7-9. füzet), 4. kötet (10-12. füzet). 2. évfolyam: 5. kötet (1-3. füzet), 6. kötet (4-6. füzet), 7. kötet (7-9. füzet), 8. kötet (10-12. füzet). 3. évfolyam: 9. kötet (1-3. füzet), 10. kötet (4-6. füzet), 11. kötet (7-9. füzet), 12. kötet (10-12. füzet). Ez után 5 évig szünetel a folyóirat, majd 1838-ban, már Bugát Pál és Flór Ferenc szerkesztésében új folyamat indul: 1. félév (1-25. szám), 2. félév (1-25. szám), 3. félév (1-25. szám), 4. félév (1-25. szám), 5. félév (1-25. szám), 6. félév (1-25. szám), 7. félév (1-25. szám). 3. folyamat: 1. kötet (1-26. szám), 2. kötet (1-26. szám), 3. kötet (1-25. szám), 4. kötet (1-25. szám), 5. kötet (1-25. szám), 6. kötet (1-25. szám), 7. kötet (1-25. szám), 8. kötet (1-25. szám), 9. kötet (1-25. szám), 10. kötet (1-25. szám), 11. kötet (1-25. szám), 12. kötet (1-25. kötet).

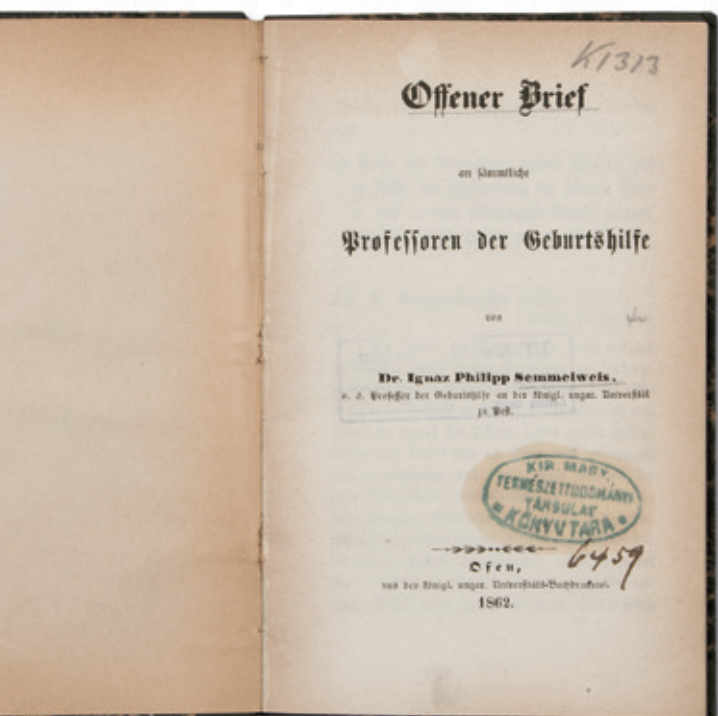
A 4. évfolyam számait (1-2) nem tartalmazza.

A kötetek egy része papírborítóban, más részük egész-vászon kötésben. A papírkötések enyhén kopottasak és sérültek.

Győry: 178. old.

800 000,-

97. SEMMELWEIS, [IGNÁC FÜLÖP] IGNAZ PHILIPP:

Offener Brief an sämtliche Professoren der Geburtshilfe
Ofen [Buda], 1862. aus der königl. ungar. Universitäts-Buchdruckerei.
VIII + 92p. Első kiadás.

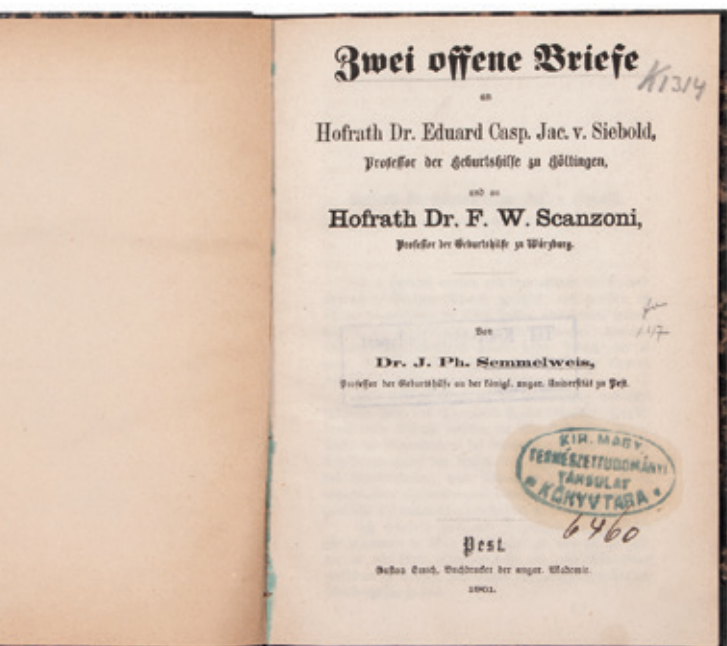
Semmelweis a bécsi szülészeti klinikán végzett munkája során tette korszakalkotó felfedezését a gyermekági láz kialakulásával és megelőzésével kapcsolatban. 1855-től a pesti egyetem tanára volt, az itteni klinikán alkalmazott módszere nyomán szinte teljesen eltűnt a fertőzés. 1858-ban az Orvosi Hetilapban közölte folytatásokban elméletét, ami 1861-ben németül is napvilágot látott „Die Aetiologie, der Begriff und die Prophylaxis des Kindbettfiebers” címmel. Bár Magyarországon a Helytartótanács a törvényhatóságok figyelmébe ajánlotta a módszer gyakorlati alkalmazását, külföldön értetlenség és közöny fogadta. Ez indította a szerzőt arra, hogy még abban az évben két nyílt levelet írjon külföldi kollégáinak: az egyiket Spaeth-nek és Scanzoninak, a másikat pedig Siebold és Scanzoni professzoroknak címezve (lásd következő tételünket). Ezeket követte jelen munka, amellyel már a szülész szakma egészét kívánta megszólítani. Míg a professzoroknak címzett nyílt levelek egy évvel korábban két különböző kiadásban jelentek meg Pesten (Emich Gusztávnál) és Budán (az Egyetemi Nyomda sajtóján), jelen levelet már csak Budán nyomtatták 1862-ben. A rövid mű nyomán éles tudományos vita alakult ki: bár sokan elfogadták elméletét (köztük Spaeth és Siebold is), a többség elutasította azt. A mű a nemzetközi orvostörténeti irodalom ritka, becses darabja.

Prov.: Kir. Magyar Természettudományi Társulat, TIT Könyvtár bélyegzője.

XIX. századi, aranyozott félvászon-kötésben.

Győry: 123.p.

150 000,-

98. SEMMELWEIS, [IGNÁC FÜLÖP] J. PH.:

Zwei offene Briefe an Hofrath Dr. Eduard Casp. Jac. v. Siebold,
Professor der Geburtshilfe zu Göttingen, und an Hofrath Dr. F. W.
Scanzoni, Professor der Geburtshilfe zu Würzburg.

Pest, 1861. Gustav Emich.

40p. Első kiadás.

Ezzel egy időben a mű megjelent Budán is, az Egyetemi Nyomdában. A vékony munka Semmelweis nyílt levele Siebold és Scanzoni professzorokhoz a gyermekági láz gyógyításáról, amelyben saját módszerét ajánlja kollégái figyelmébe. Ezt a munkát egy másik követte egy évvel később (ld. előző tételünket), amely már minden szülész tanárhoz szólt. Semmelweis felhívását éles tudományos vita követte: bár sokan elfogadták elméletét (köztük Spaeth és Siebold is), a többség elutasította azt. A mű a nemzetközi orvostörténeti irodalom ritka, becses darabja.

Prov.: Kir. Magyar Természettudományi Társulat, TIT Könyvtár bélyegzője.

XIX. századi, aranyozott félvászon-kötésben.

Győry: 123.p.

180 000,-

99. [SZENT-MIHÁLYI MIHÁLY]

Házi orvosságok, melyek különös munkával egybe-szedetvén, három részre osztatnak. Ezekhez némelly köz jóknak, és a rozs virág hasznainak fel-jegyzése is adatott.

Vázt, 1791. [Ambro Ferenc ny.].

290 + [20] + 33p. Első kiadás.

Szentmihályi Mihály boczonádi plébános, majd egri kanonok orvosságos könyve azt bizonyítja, hogy még a XVIII. század is kedvelte a Melius Herbariumához hasonló összeállításokat – bár maga Szentmihályi említi, hogy a városban lakók inkább orvoshoz forduljanak, mint az ő hallomásokból és tapasztalásból álló gyógyító „tudományá”-hoz. Mégis könyve népszerűségét mutatja, hogy további három kiadást élt meg (a jelenlegit követően 1801-ben és 1808-ban).

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest.

XIX. századi, aranyozott félvázson-kötésben.

120 000.-

100. Z[AY] S[ÁMUEL]

Falusi orvos pap vagy olly orvosi útmutatás, mellynél fogva leginkább a' Falukon uralkodni szokott nyavalyák orvosoltatnak. Mellyet minden Valláson lévő Pap Uraknak, Seborvosoknak, és értelmes Házigazdáknak készített a' kiadó Z. S.

Pozsonyban, 1810. Wéber.

VIII + 285 + [2]p. Egyetlen kiadás.

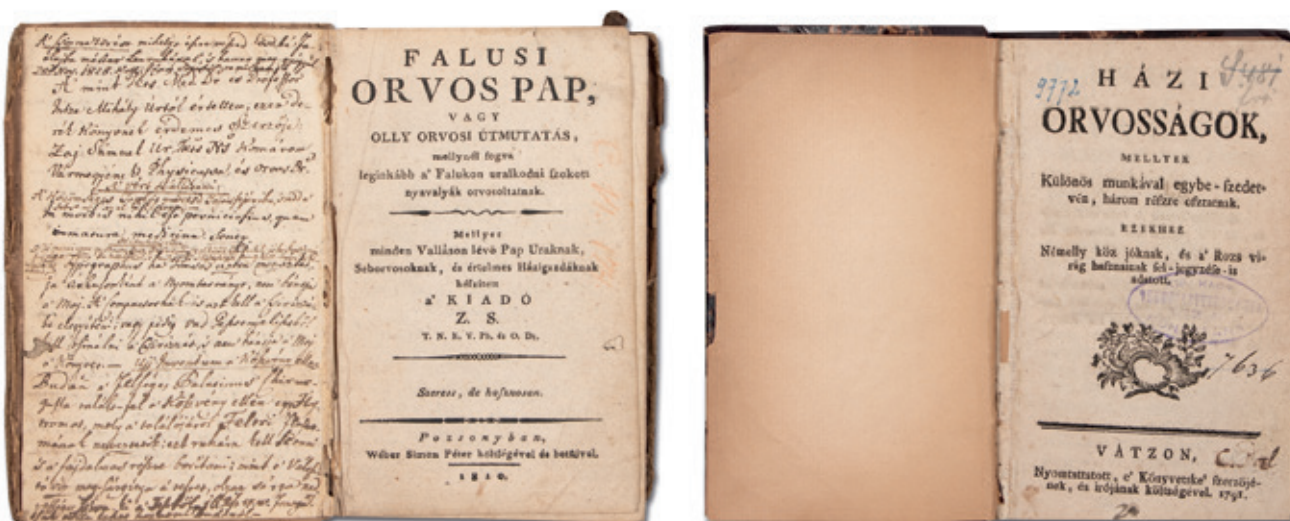
Zay Sámuel (1753–1812) orvosdoktor és természettudós negyedszázados orvosi tevékenysége az életkörülmények javításának, a babonás nép felvilágosításának és az orvosi tudomány népszerűsítésének jegyében telt. Kétszeri sikertelen próbálkozását (1800-at és 1801-et) követően végül 1810-ben adta ki jelen gyógykezelési útmutatóját. Kiemelkedő jelentőségű az a tény, hogy művében a magyar orvosok közül elsőként vetette fel a vérátömlesztést mint az életmentés egyik lehetséges formáját. Ritka könyv.

A borító első és belső oldalán, illetve a szennylapon orvoslás témájú sűrű kézirásos bejegyzések.

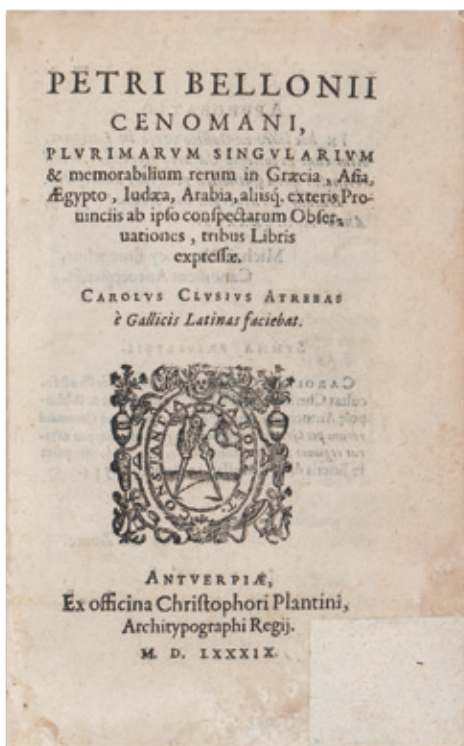
Viseletes korabeli papírkötésben.

Győry: 210.p.

180 000.-

Helytörténet, utazás

101. [BELON, PIERRE] BELLONII, PETRI

Plurimarum singularium et memorabilium rerum in Graecia, Asia, Aegypto, Iudaea, Arabia..., Carolus Clusius e Gallicis Latinas faciebat. Antverpiae, 1589. Plantin.

[16] + 495 + [1]p.

Pierre Belon (1517–1564) reneszánsz tudós, botanikus és utazó nagysikerű útikönyvének első latin kiadása. A fordítás Charles de L'Écluse (Clusius) munkája, aki magyar botanikai vonatkozású munkássága miatt is ismert (lásd 137. tételünk). Belon 1546 és 1550 között bejárta a Kelet-Mediterráneum jelentős részét, amely akkor az Oszmán Birodalom részét képezte. A mű elsősorban orvosi-botanikai tartalommal bír, de ezen túlmenően a bejárt földek népeit, azok szokásait, vallását, valamint az általa látott régiségeket is leírta, jórészt saját megfigyelései alapján, így munkája a korabeli világ egészségének érdekes és izgalmas lenyomata. A formátum nyolcadrét, vagyis – reneszánsz újtásként – zsebben elférő útikönyv, a nagy hírű Plantin nyomda terméke, a címlapján az ikonikus körzós nyomdászjelvénnnyel. Fametszetei külön ehhez a kiadáshoz készültek, miután a francia kiadás metszeteit egy 1562-es aukción elárverezték.

Újrakötött példány, az eredeti pergamen felhasználásával, gerincén korabeli felirattal: Petrus Belonius. Új előzéklapok, új szalagok. A címlap alsó sarka és a következő lap hátoldalán megerősítve.

Restaurált, korabeli egészségpergamen-kötésben.

Rebound copy, using the original parchment with contemporary inscription on spine: Petrus Belonius. New endpapers, new string closures. The lower corner of the title page and next leave reinforced on verso.

Adams B566, Nissen, ZBI 305, USTC 402196.

200 000,-

102. CSAPLOVICS, JOHANN

Gemälde von Ungern. I-II. Theile.

Pesth, 1829. C. A. Hartleben.

VIII + 345 + [2]p. + 1 színes, kihajt. térk. + [4] + V + 331p.

Csaplovics János (1780–1847) történeti, jogi és földrajzi író, a magyar néprajztudomány egyik korai művelője. Nevéhez fűződik az „ethnographia” szó első használata Magyarországon – korának megfelelően Csaplovics a kifejezést még mint a népéletre és a nép kultúrájára vonatkozó tudományt értette. Munkájában Magyarország különféle etnikumainak leírását kísérelte meg, ezzel lényegében megalkotva az ország szisztematikus statisztikai etnográfiaját. Az első kötet végén Lipszky nyomán készült térkép az ország nemzetiségi viszonyait szemlélteti.

Eredeti állapotban: kiadói papírborítóban körülvágatlanul. A gerincenyhén sérült. Két kötetben.

Havass 1829, Szántai: Csaplovics 1.

200 000,-

103. HUNGARIAE REGNUM

Amszterdam, 1662 k. Johannes JanBonius.

Janssonius Magyarország-térképe 18 szelvényen, hozzá készült korabeli bőrtokban. A szelvények és a bőrtok alapján valószínűleg egy utazónak készítették, hogy utazás közben könnyen tudja használni azt. A térképlapok kartonra kasírozottak.

Az 1636-os térkép újrametszett változata (Szántai: Janssonius 3/B). Már szerepel rajta Új-Zrinyivár, mely 1661–1662-ben épült. A XVII. század elterjedt kartográfiai gyakorlatának számított, hogy a térképészek egymásról másolták a térképeket. Ennek remek példája a Tihanyi-félsziget esete, amelyet először Ortelius ábrázolt „fordítva”, mintha a déli partról nyúlna be a Balatonba. Tekintve, hogy Magyarországnak ez a része ekkoriban hadszíntér volt, az európai térképészeknek nem állt módjukban ellenőrizni a félsziget fekvését, így a török kiűzéséig számos térképen megfigyelhető ez a topográfiai rendellenesség.

Kartonra vont, 8,8×13,9 cm-es lapokon, hátoldalukon egykorú számozással. Az egész „pakli” egykorú, bőrrel bevont karton tokban. A tok sarkai lekoptak, a térkép tiszta, jó állapotban.

60 000,-

104. KITAIBEL PAUL - DANIEL KÉLER

Vorläufige Nachricht über das Bartfelder Mineralwasser.

Kaschau [Kassa], 1801. Franz Landerer.

[2] + 16 + [4]p. + 1t.

Bártfafürdő (ma: Bardejovské Kúpele) sós és vasban gazdag ásványvizeiről ismert, ahol az első fürdőt 1777-ben építették. Jelen könyv ezt a fürdőt írja le és mutatja be ásványvizét, a fürdő alapításának idejét és körülményeit. Kitaibel csak a könyv első részét írta, amelyben részletesen tárgyalja a forrás tulajdonságait, az ásványvíz fizikai és kémiai jellemzőit, valamint orvosi felhasználását. A második rész Kéler tollából származik, aki megbízta Kitaibelt a könyv megírásával. Kéler részét autográf aláírása és papírfelzetes bélyegzője zárja. A könyv végére kötött rézmetszet a források környékét, az ivókutakat, a fürdőket, a vendégházakat és az összes kapcsolódó létesítményt és infrastruktúrát német nyelvű magyarázattal mutatja be. Kitaibel Pál (1757–1817) magyar botanikus és vegyész, nevéhez fűződik a tellúr felfedezése. Franz de Paula Adam von Waldsteinnel együtt írta a Magyarország ritka növényeiről szóló három kötetes, átfogó, gazdagon illusztrált „Descriptiones et icones plantarum rariorum Hungariae” című művet (1802–1812). Mindezek mellett Kitaibel a magyarországi hidrográfia tanulmányozásával is foglalkozott, ez a könyv a balneológia iránti érdeklődésének egyik eredményeként született meg. Jelen német kiadással párhuzamosan magyar nyelven is megjelent: Kitaibel Pálnak, a' Pesti Mindenességben a' khémia, és botanika segítő tanítójának és a' Regensburgi Botanika Társaság tagjának előtudósítása a' bártfai ásványos vízről. A Szerzőnek engedelmével Magyar nyelven ki bocsájtotta Kéler Dániel, Bartai kereskedő. Egy metzett Táblával. Kassán (Kassa): Fűskúti Landerer Ferenz betűivel, 1801. Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest. Korabeli papírborítóban.

200 000,-

105. [KÖHLER] KOELERUS, JO[ANNES] DAVID:

Descriptio Orbis Antiqui in XLIV. Tabulis exhibita a -- Norimbergae, é.n. Christoph Weigel.

Nürnberg, 1720 k.

2t. (metszett díszcímlap + és index) + 44 színes, kihajt. térk. + 3 tábla (egyenként féloldalas térképeken: Germania, Flandria, Hispania, Britannia, Gallia, Italia). Első kiadás.

Köhler ókori atlaszának 1720 körül megjelent első kiadása. A magyar térképtörténet szempontjából fontos, hogy ennek alapján készítették a debreceni rézmetsző diákok Budai Ésaías irányítása mellett az 1801-ben kiadott „Oskolai Ó Átlás”-t (lásd 72. árverésünk 91. tételét).

Poss.: Dandó Aurél numizmatikai témájú ex librise.

XIX. századi erősen sérült papírkötésben. Erősen körbevágott (néhol a képmezőt érintő hiányokkal), enyhén vízfoltos példány.

First edition of Köhler's atlas of the ancient world, published around 1720.

In a heavily damaged 19th century paperback. During a restoration the maps have been heavily cut back (with some losses to the image field), lightly waterstained.

500 000,-

106. KÓS KÁROLY

Régi Kalotaszeg

[Budapest], 1911. Athenaeum.

[2] + 57 + [1]p. Első kiadás.

A címlapon a szerző soraival: „Kárpáti Aurél barátomak igaz szeretettel / Kós Károly / Bpest 913. IV/19”.

A dedikáció címzettje Kárpáti Aurél (1884–1963) magyar színházi és irodalmi kritikus, író, költő.

Lapszámozáson belül a szerző huszonegy egészoldalas rajzával. Eredetileg a Magyar Iparművészet című folyóirat mellékleteként jelent meg.

Modern félvászon-kötésben.

80 000,-

107. NEW YORK CITY. A GUIDE TO THE CITY OF NEW YORK, CONTAINING AN ALPHABETICAL LIST OF STREETS, &C. ACCOMPANIED BY A NEW AND CORRECT MAP.

New York, 1840. Tanner & Disturnell.

1t. (Penitentiary, Blackwell's Island, N. Y." Burton del., Hinshelwood sc., acélmetszet, 7,5x12,5 cm) + 15 + [1]p. + 1 térkép („New Map of the City of New York With Part of Brooklyn & Williamsburg by J. Calvin Smith”) határszínezett acélmetszet, 30,8x 35 cm.

Hozzá kötve: Guide to the environs of the City of New York. [New York, 1840. Tanner & Disturnell] 4–16p. + 1 térkép („Map of New York and its Vicinity Drawn by D. H. Burr”) határszínezett acélmetszet, 29,7x33,3 cm.

Ritka és korai útikönyv, főleg utcajegyzékkel segít tájékozódni a bevándorlóknak, érdekes figyelemztetés nekik a kötet elejére kötött börtön-ábrázolás.

Prov.: A kötet elején kézirásos bejegyzés: „Édesapám adorjánházi Molnár Gábor m. vette 1844 őszén New Yorkban 50 centért. Molnár Elemér” - Molnár Gábor (1818–?) okleveles mérnök, gőzhajózási kapitány és felügyelő 1845-ben a trieszti tengerészeti akadémiát végezte, mint kereskedelmi tengerész, járt az észak-amerikai Egyesült-Államokban. 1848–49-ben a Honvéd magyar hadi gőzös kapitánya volt. Egy ideig a Balaton-gőzhajózási társulatnál is szolgált. (Szinnyei). A kötet első fele szerepelt a Swann Gallery árverésén (2512/262.) 2019-ben. A második résznek nem leltük nyomát közgyűjteményekben sem.

Korabeli vászonkötésben, ráragasztott címkével. A könyvtést ép, az első térképen a használat kettő, a másodikon egy beszakadást okozott. A térképek tiszta lenyomatok.

220 000,-

108. ORBÁN BALÁZS

A Székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi s népismei szempontból. I–VI. kötet

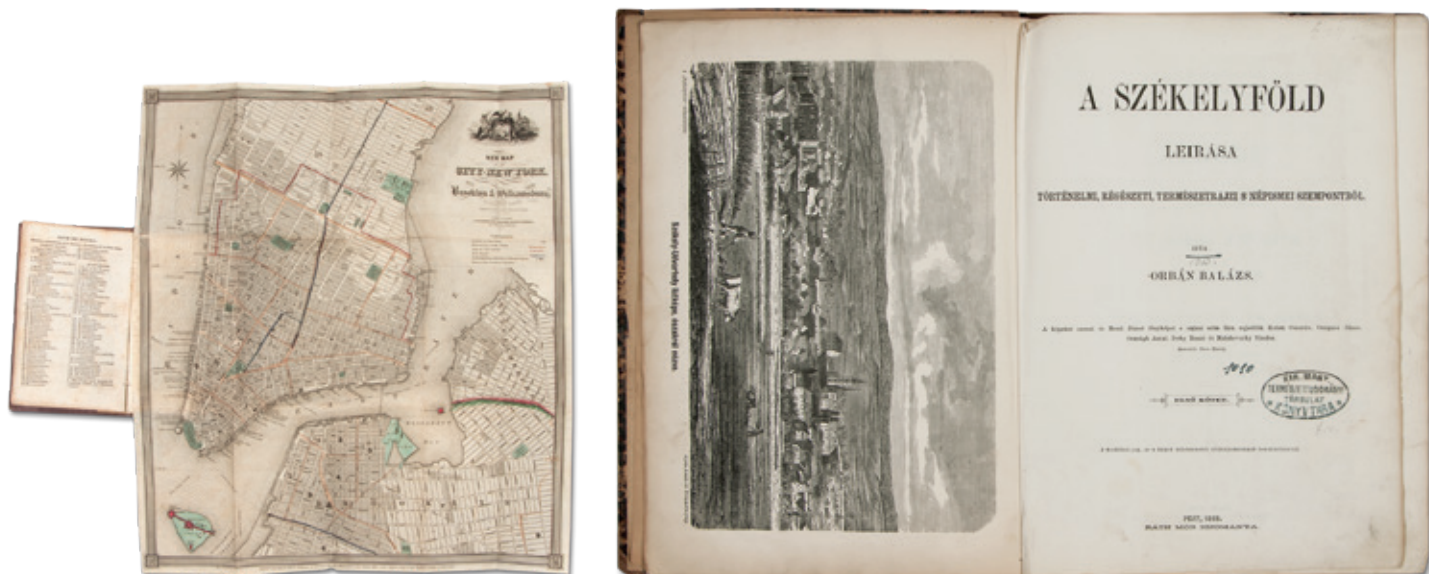
Pest, 1868–1873. Fanda és Frohna ny. – Pesti Könyvnyomda.

1t. + [4] + 239 + [1]p. + 6t.; 1t. + [4] + 162 + [2]p. + 2t.; 1t. + [4] + 212p. + 2t.; 1t. + [4] + 224 + [2]p. + 3t.; 1t. + [4] + 248p. + 5t.; 1t. + [4] + 448p. + 8t. Számos szövegközi fametszettel. Orbán Balázs kora viszonyaihoz mérten úttörő vállalkozásának dokumentuma ez a mű. A technikai nehézségeket legyőzve, több, mint öt éven keresztül járta Erdélyt, és ötszázánál több települést örökített meg fényképfelvételein. Orbán maga e tevékenységét „szépművészeti foglalkozásként” jellemzi: valóban fontos volt számára a fotók művészi értéke, az elrendezés és az ábrázolt tárgy szépsége. Ezek a fotográfiák szolgálták alapul a könyv illusztrációihoz: a több, mint 300 fametszetet 7 rajzoló készítette, több esetben Orbán pontos utasításai alapján. Művészi, etnográfiai, történelmi szempontból is igen fontos munka.

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest.

Korabeli barna félvászon-kötésben, a 3. kötet eltérő, zöld színű. Az első kötet gerincén szakadás.

400 000,-

109. ORBÁN BALÁZS

Torda város és környéke. 33 nagy és 12 szövegképpel
 Budapest, 1889. Pesti könyvnyomda részvény-társaság.
 479p. + 12t.

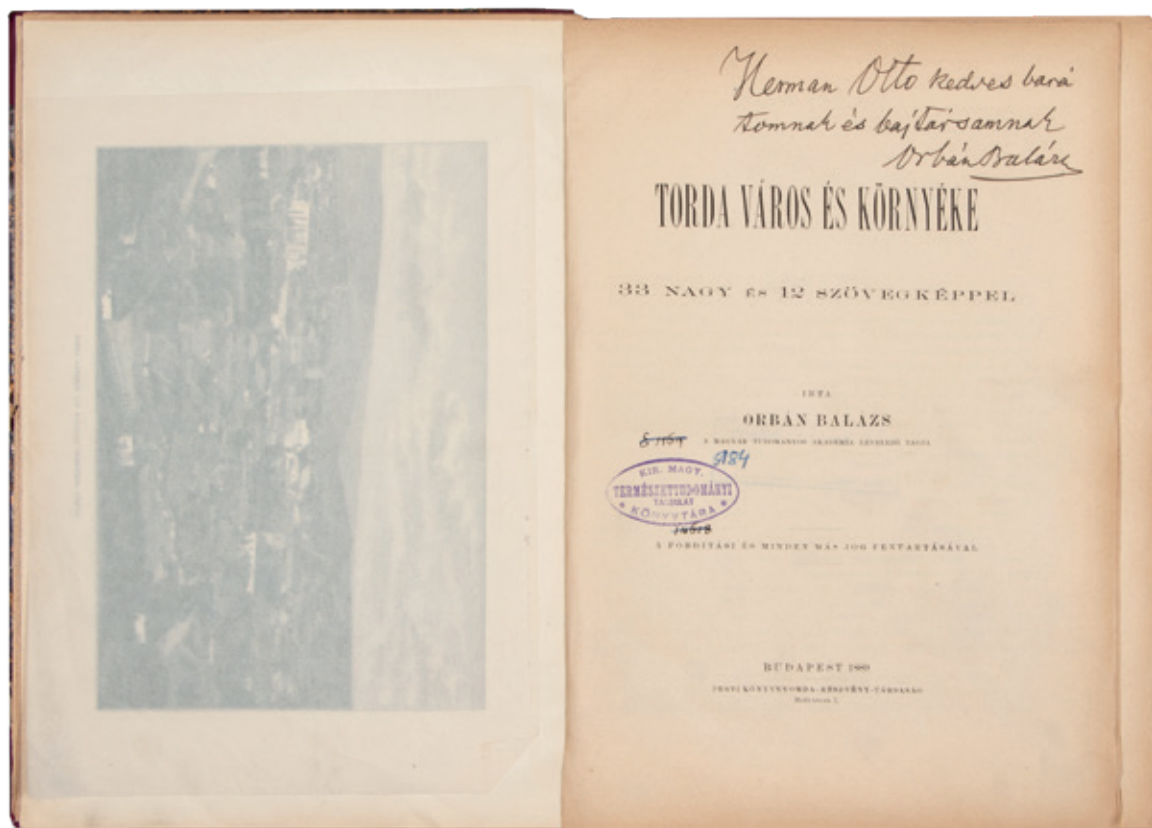
Orbán Balázs utolsó kiadott munkája, amely Torda és környékének történelmét, földrajzi adottságait dolgozza föl. A Székelyföldet leíró, monumentális művéhez készült kiegészítő kötet.

A címlapon a szerző autográf soraival: „Herman Otto kedves barátomnak és bajtársamnak Orbán Balázs” Herman Ottó (1835–1914) autodidakta természet- és néprajzkutatót és báró lengyelfalvi Orbán Balázs (1829–1890) író, néprajzkutatót nem csak a magyar néprajz, természet és táj szeretete hozta össze, hanem politikai nézeteik hasonlósága is. Mindketten aktív szerepet vállaltak a közéletben: Herman 1879 óta a Függetlenségi és Negyvennyolcas Párt szegedi képviselőjeként vett részt a kiegyezés utáni magyar parlament munkájában, míg a nemesi származású Orbán 1872-től kezdve egészen haláláig tevékenykedett a legnagyobb ellenzéki párt színeiben. Orbán a dedikációjában feltehetően a kormánypárttal szemben vívott közös harc miatt nevezi bajtársának Hermant. A korszak sajtójából jól látható ahogyan a két politikus szorosan együtt dolgozott, támogatva egymás felszólalásait és javaslatait.

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest.

Félvászon-kötésben. Aranyozott gerinc.

600 000,-

110. ORTELIUS, HIERONYMUS – MEYER, MARTIN:

Ortelius redivivus et continuatus, oder der ungarischen Kriegs-Empörungen / Historische Beschreibung / ... I-II.

Frankfurt am Main, 1665. Daniel Fivet nyomda. Kiadta Paul Fürst Nürnbergben.

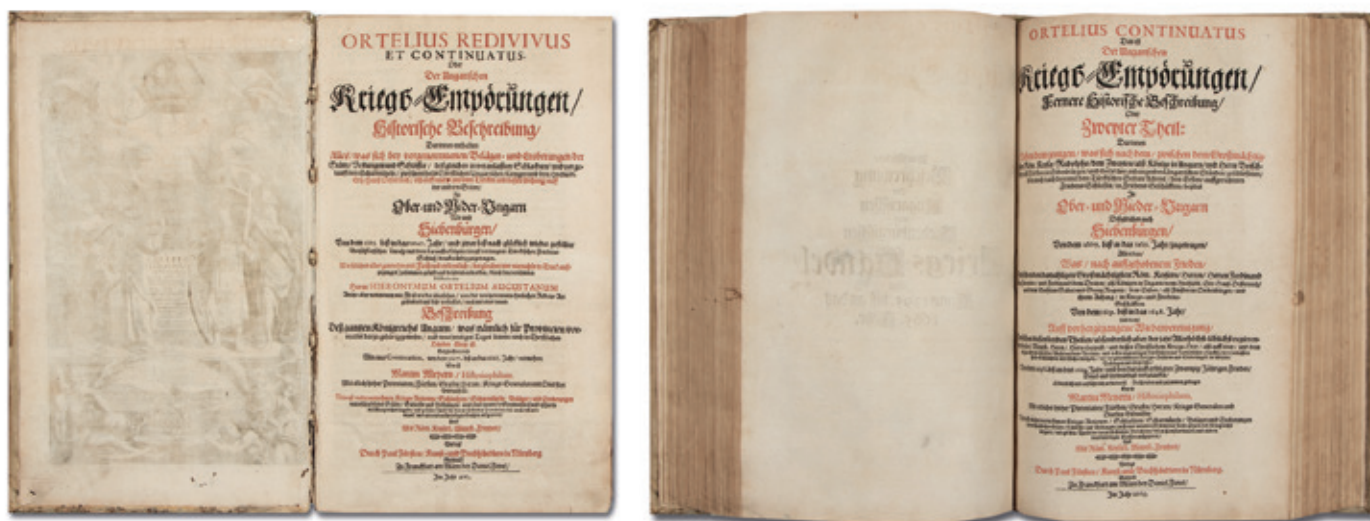
2 t. (a szerző rézmetszetű portréja + rézmetszetű díszcímlap) + [10] + 431 + [13] p. + 59 t. (ebből 30 portré, 27 látkép, 2 egyéb rézmetszet) + 1 térkép (kihajtható rézmetszet); [12] + 362 + [20] p. + 43 t. (ebből 17 portré, 23 egész oldalas és 1 kétoldalas látkép, 2 egyéb rézmetszet). Folio.

A kötetben található 51 egész oldalas látkép Szolnok, Tokaj, Gyula, Szigetvár, Sziszek, Palota és Veszprém, Fülek, Győr (2 db), Komárom, Esztergom, Visegrád, Temesvár, Hatvan, Eger, Tata, Pápa, Vác, Várad, Buda, Székesfehérvár, Kanizsa, Buda és Pest, Kassa, Pozsony, Érsekújvár, Kálló, Pécs és több más magyarországi vár és város rézmetszetű ábrázolása. A török háborúk Magyarország területén lezajló eseményei élénken érdekelték a külföldi, elsősorban a német, az olasz és francia kortársakat. A tőlünk nyugatabbra elterülő országokban a töröktől való félelem indokolta a megszámlálhatatlan magyar vonatkozású röplap és könyv kiadását. A XVI-XVII. század fordulóján a megelőző korszak viszonylagos békéjét újra rendszeres hadjáratok, az úgynevezett hosszú, tizenöt éves török háború harcai váltották fel. A Habsburg uralkodó, a tehetetlen Rudolf császár részben félt a török további terjeszkedésétől, másrészt a további külföldi segélyek érdekében kézzelfogható katonai eredményeket kellett felmutatnia. Ezért került sor a hadjáratra, amely azonban csak a magyar nép sorsát tette még nehezebbé, a három részre szakított ország helyzetében nem hozott lényeges változást. Ennek a hosszú hadjáratnak első felével foglalkozik Hieronymus Ortelius német nyelvű krónikája, amely 1602-ben jelent meg először Nürnbergben. A történetíró Ortelius Augsburgban született 1543-ban, és Nürnbergben halt meg 1614-ben. Művében 1395-től tárgyalja az eseményeket, de a régebbi történelemre vonatkozólag egyszerűen átveszi más szerzők megállapításait. Az 1590-es évektől kezdve elbeszélése részletezőbbé válik, hivatalos jelentésekre támaszkodó szövege az egykorú eseményekre forrásértékű. A török háborúk iránti nagy érdeklődés kielégítésére a könyvet különféle bővítésekkel többször is kiadták. Az aukciókon szereplő példány a legutolsó, legterjedelmesebb változat, amelyet Martin Meyer szerkesztett és látott el bővítésekkel. A műben szereplő illusztrációkat Ortelius sógora, Sibmacher János nürnbergi festő és rézkarcoló készítette. Az illusztrációk a XVII. századi magyarországi látképek (veduták) jobb darabjai közé tartoznak. A XVII-XVIII. századi látképek perspektivikus következetlenségeit az Ortelius-krónika lapjain is megfigyelhetjük. Kevés lap készült reális, valóban meglévő felvételi pontból, ahogyan ma a látképet elképzeljük. Legtöbbször onnan és úgy ábrázolták a témát, ahonnan és ahogyan azt emberi szem nem láthatja. Sibmachernél az előtér apró, de finoman kidolgozott alakjai fontos szerepet kapnak a kor légkörének életre keltésében. Szemléletes képet nyújtanak a korabeli katonáélet minden részletéről. Tanulmányozhatjuk a keresztény és török tábor sátraikat, a tábori életet, találkozunk rajtuk a felvonuló seregekkel, a várfalakat pusztító ágyúkkal, rohamokkal és mezei csatajelenetekkel. Megismerkedhetünk a keresztény és török katonák ruházatával és fegyverzetével. Az Ortelius-krónika lemezanyagát Sibmacher örökösaitől keletkezésük után több mint fél századdal Paul Fürst nürnbergi könyvkiadó szerezte meg. Fürst nem változtatott a lemezek eredeti rajzán, csak felfrissítette őket, és újabb megjelenési helyüknek megfelelő számokkal látta el őket. Ez a híres krónika harmadik, és egyben utolsó kiadása.

Korabeli pergamenkötésben, festett lapszélekkel. Szép, tiszta, nagyon jó példány.

RMK III. 7685. Apponyi o. Rózsa 7., 42a. Szántai, Fürst 2. Nebehay-W. 464. Németh H. 1540. Sturminger 300. Hampe, Fürst 123. p. Lipperheide 891.

1 400 000,-

111. AZ OSZTRÁK-MAGYAR MONARCHIA ÍRÁSBAN ÉS KÉPBEN, MAGYARORSZÁG III. KÖTET

Budapest, 1893. Magyar Királyi Államnyomda.

1t. + XII + 604p.

Vastag papírra nyomtatott példány.

Rendkívül ritka luxus-változat: árverésen soha nem láttuk nyomát, magángyűjteményben a sorozat három másik hasonló kiállítású kötetéről van tudomásunk. A kissé valószínűtlen, de makacsul terjedő antikvár legenda szerint mindössze két teljes sorozat készült el ebben a variánsban: az egyik az uralkodó számára, a másik a könyvkiadó saját példánya volt.

Gottermayer Nándor párnázott bíbor egész bőr-kötésben. Jelezve alul az első tábla belső felén. Aranyozott, bordázott gerinc, a táblákon körben aranyozott lénia. Selyem-moiré előzéklapokkal. A lapszélek körben aranyozottak.

Enyhe kopásnyomokkal.

100 000,-

112. ROSTI PÁL

Úti emlékezetek Amerikából

Pest, 1861. Heckenast G.

[8] + 198 + [2]p. + 16t. (ebből 14 litográfia a díszcímlappal együtt illetve kettő színes, valamint egy kétszátatú acélmetszet).

A könyvmotokat Rosti fényképei alapján Klette Gusztáv rajzolta köre, Reiffenstein és Rösch nyomtatta Bécsben. Az acélmetszetet M. Rugendas után Johann Poppel metszette, Lange nyomtatta Darmstadtban. A két színes könyvmotot a példányok egy részébe nem kötötték be.

Rosti Pál Eötvös József sógora volt, harcolt a szabadságharcban, ezért menekülnie kellett. Münchenben és Párizsban tanult, többek között fényképészetet, majd alapos felkészülés után 1856–1859 között bejárta Texast, Közép-Amerikát, a Karib-szigeteket és Dél-Amerika északi részét. Hazaérkezése után megfigyeléseit, élményeit papírra vetette, és az általa készített képekkel együtt kiadatta. A Magyar Tudományos Akadémia e műve alapján választotta levelező tagjának. A magyar utazási irodalom egyik legszebb darabja.

Kiadói illusztrált papírkötésben, papír védőborítóval. Felvágatlan, körülvágatlan példány.

850 000,-

113. SZERELMEY MIKLÓS

Balaton albuma. Emlék Füred s környékéről, tartalmaz: 10 rajzot a Balaton legérdekesb vidékeiről, a tó általános áttekintésével és magyarázatával. Rajzolta s szerkesztette ~.

Pest, 1851. Edlmann Károly.

32p. + 10t. + 2 kihajt. mell. A címlap másolattal pótolva.

Második kiadás. A gyönyörű díszalbum első kiadása 1848-ban jelent meg. Szerelmey 1845-ben nyitotta meg pesti könyvnyomdáját, ahol elsőként rendezte be műhelyét színes litográfiák készítésére. A szabadságharc idején honvédtisztként szolgált, majd a komáromi vár nyomdáját vezette. Világos után Londonba emigrált. Albumával hozzájárult a Balaton iránt ekkoriban megélnkülő érdeklődés fellendítéséhez. Az Engel és Mandello pesti műhelyében készült könyvnyomatokon a következők láthatóak: 1. Füred a Balaton részéről; 2. Füred, kilátás a Fürdőházból; 3. Tihany; 4. Tátika; 5. Rezi; 6. Szigliget; 7. Sümeg; 8. Csobáncz; 9. Az öböl és Badacson keleti része; 10. Az öböl és Badacson nyugati része. Hozzá kihajtható mellékleteken a tó térképével, illetve az északi part hosszszéti képével.

Javított gerincű, díszesen aranyozott, kiadói vászonkötésben. A kötés kissé foltos.

300 000,-

114. TOMKA SZÁSZKY [JÁNOS] IOHANNES

Introductio in geographiam Hungariae antiqui et medii aevi... et VI tabulis illustrata.

Pozsony, 1781. Patzko.

45p. + 6t. (korabeli színezésű, kihajtható rézmetszetű térkép).

1781-ben jelent meg Tomka Szászky János evangélikus lelkész „Introductio in geographiam Hungariae antiqui et medii aevi” (Bevezetés az ókori és középkori Magyarország földrajzába) című munkája. A történeti térképek eredetileg a Pozsonyban 1751-ben megjelent (Szántai: Szászky 2) „Magyarország történelmi és közigazgatási atlaszá”-ban szerepeltek. Az Introductiót Jeszenák István, Tomka-Szászky tanítványa adta ki, aki megvette az örökösöktől a hat térkép rézlemezét. Az Introductio megfelel Tomka Szászky kéziratban maradt műve koncepciójának és szerkezetének, és bár csak a hat térképhez tartozó leírásokat tartalmazza, a kéziratához képest ugyanakkor bővebben ismerteti a tárgyalta korszakok topográfiáját. Tomka Szászky művében a történelmi hitelességre törekedett és felhasznált egyéb történelmi forrásanyagot is.

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest.

Félvászon-kötésben. Kiváló állapotú, élénk színezésű hajtogatott térképekkel.

240 000,-

115. VÁLYI ANDRÁS

Magyar Országának leírása. I–III. kötet.

Buda, 1796–1799. Királyi Universitas.

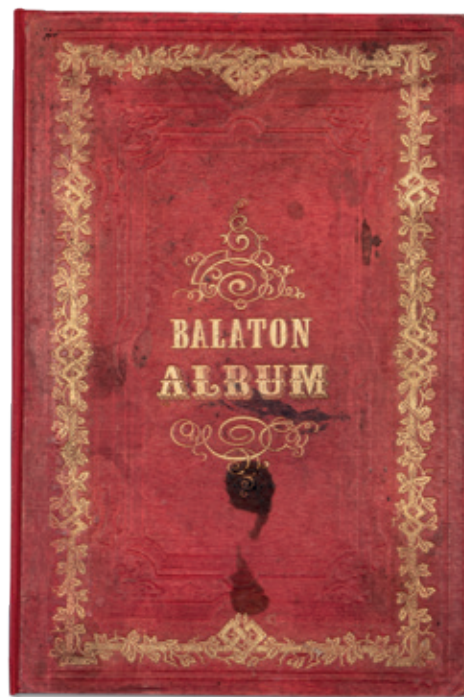
1t. (József Antal főherceg arcképe) + [20] + 702 + [2]p.; 1t. (Batthyány József primás arcképe) + [40] + 736p.; 1t. (gr. Széchényi Ferenc arcképe) + [14] + 688p.

Meltyben minden hazánkbeli Vármegyék, Városok, Faluk, Puszták; uradalmak, fábrikák, huták, hámorok, savanyú, és orvosló vizek, földházak, nevezetesebb hegyek, barlangok, folyó vizek, tavak, szigetek, erdők, azoknak hollételek, Földes Urok, fekvések történetyek, különbözőféle termésbeli tulajdonságaik, a betűknek rendgyek szerint feltaláltatnak. Készítette – királyi magyar universitásbeli professzor. I–III. kötet.

Vályi András munkája az első átfogó, magyar nyelven megjelent demográfiai monográfia Magyarországról, a betűrendet alapul vevő feldolgozás lexikonszerű használatát is lehetővé teszi. Példányunkból a térkép hiányzik. Az 1798 júliusában megjelent térkép ritka, önálló lapként is csak elvétve fordul elő. Ennek pontos oka nem ismert, többféle magyarázat lehetséges: a könyvtől eltérő időben való nyomtatás, a könyvhöz képest kevesebb példányszám, esetleg anyagi okokból fakadóan, mindenesetre a példányoknak csak nagyon kis részébe lett belekötve. A három rézmetszetű címkép Czetter Sámuel munkája. A címlapokon egykori tulajdonosi bejegyzéssel.

Prov.: A címlapokon a Királyi Magyar Természettudományi Társulat Könyvtárának bélyegzője, a címlap verzóján a TIT Könyvtár pecsétje. Sérült, korabeli, dúsan aranyozott gerincű bőrkötésben. Az első kötet eltér a többitől.

160 000,-

Varia

116. AGRIPPA VON NETTESHEIM, HEINRICH CORNELIUS

De occulta philosophia libri tres

[Coloniae] Köln, [1533].

[12] + 362p. A 11.-12. számozatlan oldal, illetve a CCCLIX és CCCLX. oldal hiányzik. Első kiadás.

Első együttes kiadása Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim (1486–1535) mágiával, okkult tudományokkal és filozófiával foglalkozó három könyvének. A német reneszánsz polihisztorának magnum opusa. Az eredetileg 1510-ban készült vázlatos első könyv átdolgozott és kibővített változata, amely végül együttesen 1533-ban jelent meg. A műben a kabbala, hermetizmus és neoplatonizmus tanait vegyítette, fontos diskurzust indított a mágia erejéről és a vallással való kapcsolatáról. Nagy hatása volt a későbbi mágikus irodalomra és az európai kultúra mágiáról és vallásról való gondolkodására.

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest bélyegző.

Poss.: A hátsó szennylapon possessori bejegyzések, legtöbbjük imaszöveg és mágikus szimbólumokból áll. Ezek között egy magyar vonatkozású possessor olvasható ki: Josephus Tersztyánszky de Nádas. Tersztyánszky József (1814-1888), orvos-, sebész-, és szülészdoktor, szemésmester, okleveles állatorvos és Zala, Somogy, Vas, és Veszprém megyei járásorvos bejegyzése, mint „philosophus hermeticus”. Ehhez köthető a korábbi bejegyzés, amely: Sigl Hidegkút 1790 30. Martii. A Tersztyánszky család 1778-ban kapta meg királyi adományként a Pest megyei Hidegkutat (ma Pesthidegkút), feltehetően az itteni családi könyvtárnak volt darabja ez a példány és innen került Józsefhez, majd a Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtárába.

Sérült, XVIII. századi, dúsan aranyozott egész bőr-kötésben. Gerincén cím vignettával. Néhány oldalon egy korábbi tulajdonos széljegyzetei találhatóak. Számos levél restaurálva van.

First edition of all three parts of the famous De occulta philosophia. Originally written in 1510, but then reworked, substantially extended, and finally published in 1533. The reworked first part was published in 1530 in Paris, and the second and third in 1533 in Cologne and Antwerp. Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim (1486–1535) was a German Renaissance polymath, physician, legal scholar, soldier, theologian, and first of all an occult writer, who even had to defend himself against charges of being a witch. His remarkable and profound work was based on and inspired heavily by Kabbalah, Hermeticism, and neo-Platonism. His book was widely influential among esotericists of the early modern period and was condemned as heretical by the inquisitor of Cologne. The privilege of Emperor Charles V, to whom Agrippa was archivist and historiographer, is printed in French on the title verso. The title is with a woodcut portrait of the author. Letterpress astrological tables and woodcut figures, including 7 cuts showing the proportions and properties of the human body. The book (its early draft, which was quite different from the final version, circulated as a manuscript long before publication) is often cited in discussions of Albrecht Dürer's famous engraving Melencolia I (1514).

Unnumbered pages 11-12 and pages CCCLIX and CCCLX are missing.

Leather binding, gilt, and richly decorated spine. Some of the pages have side notes from a previous owner. Several leaves have been restored.

Adams A-386; Caillet 93; VD-16 A1180.

300 000,-

117. CLARAVALLENSIS, BERNARDUS

Sermones de tempore et de sanctis et de diversis
Basel, 1495. Nicolaus Kesler.

[214]Jl.

Clairvaux-i Szent Bernátot (1090–1153) a XII. század legfontosabb katolikus szentjének tartják. Isten és Krisztus miszticizmusának képviselőjeként minden dialektikának ellenfele volt, döntő helyen propagálta a második kereszties hadjáratot, és szembefordult a pápai világalalommal. Hatalmas életművet hagyott hátra, beszédei (sermones) a középkorban nagyon népszerűek voltak, leghosszabbnak és legnépszerűbbnek az Énekek énekéhez írt kommentárja (lásd 112. tételünket) számított. Jelen ősnymtatvány különböző szónoki, teológiai témájú beszédeket tartalmaz, amelyek alkalmasak voltak a fiatal papok, papnövendékek nevelésére. 1475-ben adták ki először. Possessori bejegyzések a címlapon.

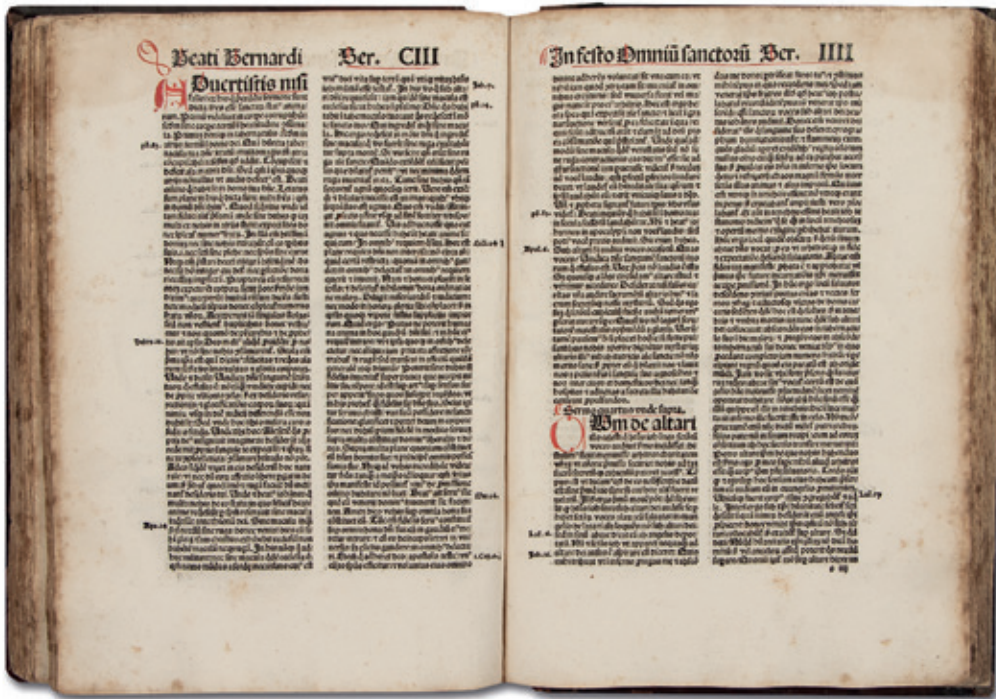
Erősen sérült, hiányos gótikus bőrkötésben, szúrágas nyomaival. Mindkét táblát és a gerincet vakvonalak tagolják. Körben rozetta díszítés, a középső mezőben gránátalmavirággal kitöltött ruta-inda díszítés látható. A rozettákkal ékesített hátsó tábla középső mezéjét vakvonalak osztják részekre. A veretek és csatok hiányoznak. Az elején és a végén erős ázásnyomokkal, foltokkal. Több levélen szöveget is érintő hiánnyal.

Bernard of Clairvaux (1090–1153) is considered the most important Catholic saint of the 12th century; as a representative of the mysticism of God and Christ, he was an opponent of any dialectic, propagated in a decisive place in the Second Crusade and turned against papal world domination. He left behind a huge oeuvre, his sermons (sermones) were very popular in the late Middle Ages, and the longest and most popular was his commentary on the Song of Songs (see lot 112). This original copy contains various oratorical, theologically themed speeches, which were suitable for the education of young clergy members. It was first published in 1475.

Heavily damaged in incomplete Gothic leather binding, with traces of wormholes. Both boards and the spine are divided by blind lines. There is a rosette decoration in the circle and a decorative motif filled with pomegranate flowers in the central field. The central field of the rear board, decorated with rosettes, is divided into many parts by blind lines. The straps and buckles are missing. At the beginning and at the end, traces of strong aging and spotting. Traces of mold.

GW 3944; Goff B-439; BMC III 771; BSB-Inc B-323.; CIH: 572

900 000,-

118. CLARAVALLENSIS, BERNARDUS

Sermones super Cantica canticorum

Brescia, 1500. január 28. Angelus Britannicus.

[2]p. + a-s8 + t4.

Clairvaux-i Szent Bernát (1090/1091–1153), majd annak halála után Gilbert Hoyland, Lincolnshire ciszterci apát által folytatott kommentár az Énekek énekéhez. A középkorban igen népszerű művet 1485-ben nyomtatták ki először. Magyar közkönyvtárban nem található példánya.

Újrakötve, erősen restaurált példány. Az első öt levélen betűt érintő hiányok. Az eredeti borító ráragasztva. Márványmintás papírtokban. A wide-margined copy of the sermons on the Song of Songs by Bernard of Clairvaux and Gilbert of Hoyland. They were popular throughout the medieval period and were first printed in 1485.

Rebound, heavily restored copy. Missing text on the first five leaves. The original boards are mounted on.

BMC VII 981; ISTC ib00431000.; CIH: 0

150 000,-

119. ERASMUS, ROTTERDAMUS

Opus familiarium colloquiorum

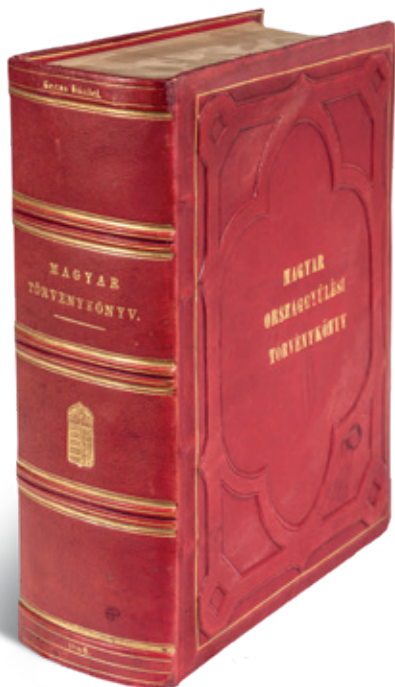
Coloniae [Köln], 1562. Horst.

8 sztl. lev. + 784p. + 8 sztl. lev. A 79–104. lapok kitépve, a 283–298 lapok nem lettek bekötve.

Korabeli, fatáblára vont, kapcsos disznóbőr-kötésben, a táblákon vaknyomásos díszítésekkel, szuperexlibrisrel 1570-ből. A két csavart, metszett rézkapocs iparművészeti remek, 460 év után is tökéletesen zár. A kötés is nagyon megkímélt. A kisebb szöveghiánytól eltekintve szép példány.

Contemporary, drawn on wooden boards, in full leather binding with staples, with blind-printed decorations on the boards.

180 000,-

120. GEGUS DÁNIEL

Magyar országgyűlési törvénykönyv

Pest, 1866. Idősb Poldini Ede.

1555 + LXXXIV p. Egyetlen kiadás.

A Felső és Apostoli Királyoktól szentesített, Magyar s ahhoz csatolt országok országos karai és rendei által alkotott törvények és rendeletek. Szent István első dicső Magyar király idejétől kezdve az 1830-ik évig latin nyelven hozott Törvények magyar fordításából, és a későbbi magyar nyelven hozott Törvények hozzáadásából összetéve, és tárgymutatóval ellátva.

Az első magyar nyelvű Corpus Juris. A latinul kihirdetett törvények fordítását Gegus Dániel sárospataki származású ügyvéd végezte. Monumentális munkája elismeréseként Ferenc Józseftől gyémánt gyűrűt kapott.

Diszesen aranyozott, bordázott gerincű korabeli meggyipiros egészbőr-díszkötésben, a gerincen aranyozott magyar címerrel, a táblákon aranyozott keretdíszrel és domborított díszítésekkel, aranyozott lapszélekkel. Az első kötetstáblán aranyozott címfelirat. A hátsó kötetstáblán aranyozva: „A MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉSNEK”. Vélhetően tehát a szerző ajándékaként készült ez az egyedi díszkötés. A gerincen felül apró betűkkel: Gegus Dániel, alul a kötés datált: 1866. Kifogástalan állapotú, rendkívül szép példány. Folio.

240 000,-

121. HILDT, JOHANN ADOLPH

Sammlung in- und ausländischer Holzarten, zur technologischen Kenntniß, Charakteristik und Waarenkunde aller Kunst-Farb- und Apothekerhölzer. Erster Band, welcher 144 Holzarten enthält. Gotha, 1797. 12t.

Ismert német és külföldi fafajták korai mintagyűjteménye, amely segítette a különböző fák ismertetését azok technológiai, művészeti, építészeti és gyógyszerészeti felhasználása céljából. Kereskedők, építők, kézművesek, építészek és vegyészek számára készítették. Minden mintát egy nyomtatott jegyzettel láttak el, amelyen a minta latin és német nyelvű megnevezése és számozása olvasható. A mintákat tartalmazó 12 tábla mindegyikét márványozott papírszegély veszi körül és a kötet szélei pirosra vannak színezve. A mellékelt leírást külön tették közzé.

Restaurált, korabeli félbőr-kötésben.

An early collection of samples of known domestic and foreign woods formed to promote the knowledge of different woods to be usefully applied in technology, art, architecture and pharmacology for the use of merchants, builders, artisans, architects and chemists. Each sample is labeled by a printed ticket in Latin and German followed by a printed number. Each of the 12 boards containing the samples is surrounded with a marbled paper border. The edges of the volume are blocked in red. The accompanying description was published separately. Hildt (1734–1805) was a Thuringian merchant who published several weekly trade journals on the manufacturing industries, arts and new innovations.

Half-leather binding.

400 000,-

122. A KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMEK ÉPÜLETEI. LES BÂTIMENTS DES UNIVERSITÉS ROYALES HONGROISES. DIE BAUTEN DER KÖN. UNGARISCHEN UNIVERSITÄTEN

Budapest, 1900. Magyar Királyi Tudományegyetemi Nyomda.

[3]p. + 197 t. magyarázatokkal.

Francia-német-magyar nyelvű album.

Prov.: A M. Kir. Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium Könyvtára. Népkönyvtár, Budapest.

Haránt alakú, folio méretű bőrkötésben. Indamintás, szecessziós előzéklappokkal. Aranyozott felirattal.

180 000,-

123. LA FONTAINE

Fables Choieses

Amsterdam, 1728. Zacharie Chatelain.

1t. + [42] + 123 + [4] + 141-268 + [2]+ 1-117 + [4] + 119-233 + [5] + 123 + [2]p.

A példányban öt kötet van egybekötve (eltérő paginációkkal). A legtöbb kiadásban az ötödik rész nem szerepel, így ez a teljes kiadás meglehetősen ritka. A legelső kiadás 1668-ban jelent meg, mely sokkal kisebb terjedelmű volt, és elsősorban Aiszóposz és Phaedrus történeteinek átdolgozását tartalmazta. Az újabb kiadásokkal tovább bővültek és változtak a történetek, ahogyan La Fontaine újabb forrásokat használt, például Boccaccio és Macchiavelli írásait, így az eredetileg erkölcsnemesítő gyűjteménybe is egyre több világi téma került.

A kötetben szereplő mintegy 242 féldoldalas rézmetszetű illusztrációt Henri Causé, a címképet Bernard Picart készítette, Causé főként François Chauveau munkáira épített.

Prov.: Az első előzéken, illetve a címkép verzóján régi tulajdonosi bejegyzés.

Korabeli fatáblára vont amszterdami festett vaknyomásos pergamenkötésben, poncolt aranyozású lapszélekkel, eredeti, sárgaréz zárókapcsokkal. Jó példány. Néhány levélen halványabb folt, a D5, G8, K1, valamint a harmadik kötet D2, D8 levelén kisebb sérülés.

Contemporary Amsterdam painted blind stamp vellum binding on wooden board. Minor stains on few leaves (D5, G8, K1), and minor damage on leaves D2 and D8 of volume 3.

Cohen–de Ricci 547. Rochambeau 67. Landwehr F129. Lewine 273.

160 000,-

124. LENNING, C.

Encyclopädie der Freimaurerei: nebst Nachrichten über die damit in wirklicher oder vorgeblicher Beziehung stehenden geheimen Verbindungen ; in alphabetischer Ordnung. I-III.

Leipzig [Lipscse], 1824 - 1828. F. A. Brockhaus.

[6] + 472 + [16]p.; XXIV + 605 + [10]p.; XXIV + 776p.

Prov.: Tóth József Farkas ex librise, Sz:K: Pest Városa Könyvtárból 1850.

Félvászon-kötésben, aranyozott gerinccel. Mind a három kötet szép, megkímélt állapotú. Az I. kötet néhány lapja foltos.

60 000,-

125. [MARX, KARL] MARX KÁROLY

A tőke. I. kötet.

Budapest, 1948. Szikra.

1t. [Marx portréja] + 936p.

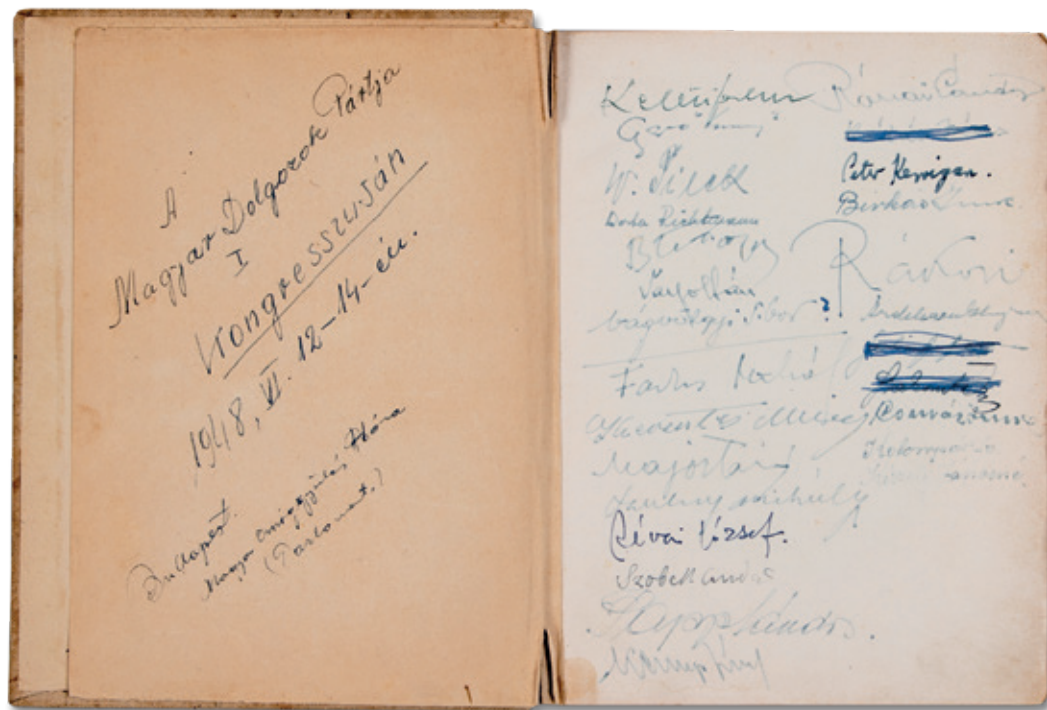
Példányunkban 26 kommunista párttag, politikus és szimpatizáns aláírása szerepel, melyet a szennylapra írt bejegyzés tanúsága szerint „A Magyar Dolgozók Pártja I. Kongresszusán 1948. VI. 12-14-én” írtak alá, Budapesten, a Magyar Országgyűlés Házában, a Parlamentben. Ezen a kongresszuson olvadt össze a korabeli hivatalos narratíva szerint a Szociáldemokrata Párt (SZDP) és a Magyar Kommunista Párt (MKP), ezzel megalakítva a Magyar Dolgozók Pártját (MDP), melynek formális elnöke Szakasits Árpád (az aláírások között kisatírozva), az SZDP korábbi elnöke lett. Valójában a Kommunista Párt erőszakosan felszámolta a Szociáldemokrata Pártot, a párt maradékát magába olvasztotta, a tényleges hatalmat pedig Rákosi Mátyás birtokolta a nyíltan sztálinista MDP-ben. A Magyar Dolgozók Pártja 1956. november 2-án, a forradalom idején átalakult, és Magyar Szocialista Munkáspárt néven működött tovább, 1957-től Kádár János vezetésével.

Az aláírások között szerepel többek között: Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Révai József, Farkas Mihály, Kádár János [áthúzva], Szakasits Árpád [áthúzva], Keleti Ferenc, Vágvölgyi Tibor, Vas Zoltán, Major Tamás, Szalay Mihály, Papp Sándor, Szebeni András [áthúzva], Rónai Sándor.

Példányunk provenienciája sajnos nem ismert, azonban kétségtelenül egy párthú személyről lehetett szó. Egyrészt, a kongresszuson birt annyi tekintéllyel, hogy az aláírásokat begyűjtse a fenti személyektől, másrészt időtálló hűségéről tesznek bizonyosságot a későbbi áthúzások is: Kádár Jánost 1951-ben, Szakasits Árpádot 1950-ben börtönözték be „rendszeridegen” magatartásuk miatt. (Szebeni Andrásról nincs adatunk.) Érdekes még, hogy ugyanazzal a tollal, amellyel e három nevet kisatírozták, Vágvölgyi Tibor tankönyvkiadó, az MDP vezetőségi tagja mellé kérdőjelet helyeztek. Ez a kérdőjel annak a lehetőségét is felveti, hogy olyan nagyhatalmú személy tulajdona lehetett a Tőke ezen példánya, aki nemcsak nyomon követte a letartóztatások és koncepciós perek menetét, de azokat alakította, indítványozta is. Az 1948. június 12-14-ei kongresszus fontos mérföldköve a teljes 20. századi magyar történelemnek, hiszen ez az esemény tekinthető a mintegy negyvenéves kommunista diktatúra kezdőpontjának, azon belül is a Rákosi-korszak kezdetének. Jelen példányunk a korszak legnagyobb hatalommal bíró kommunista politikusaik aláírásával ennek az egyedülálló horderejű eseménynek fizikai lenyomata, ennek értelmében páratlan tárgyi emléke.

Kiadói egészsvázon-kötésben. Az első táblán pohárnyom. Bársonydobozban.

900 000,-

126. MELANCHTHON, PHILIPP

Chronicon Carionis. Expositum et auctum multis et veteribus et recentibus historiis, in descriptionibus regnorum & gentium antiquarum & narrationibus rerum Ecclesiasticarum & Politicarum, Graecarum, Romanarum, Germanicarum & aliarum, ab exordio Mundi usque ad Carolum quintum imperatorem.

Lugduni [Lyon], 1576. Apud Petrum Santandreanum.

[85] + 1t. + 1080p.

Melanchthon (1497- 1560), a nagy reformátor, és Luther Márton legközelebbi munkatársa. 1557-ben kiadta Johannes Carion (1499-1538) krónikájának első kötetét, amelyet I. Joachim brandenburgi választófejedelem híres matematikusa halála előtt átnézésre adott neki. A 26 évvel korábban megjelent változathoz képest Melanchthon jelentősen átdolgozta és kibővítette azt. A Dániel könyvében szereplő négy monarchia sémája szerint felépítve a világ kezdetétől a Kr. u. nyolcadik század végéig terjedő történelmet ölelte fel. Melanchthon az elsők között volt, aki szorgalmazta a történelem mint tudományos tantárgy felvételét.

Kivételes provenienciája miatt becses kötet: a lőcsei krónikáiró, Hain Gáspár példánya volt!

Az első kötéstáblán alul possessori bejegyzés: „Ex Biblioth. Casp. Hain Cassov. Hungari”. Hain Gáspár (1632–1687) lőcsei városbíró, a legterjedelmesebb lőcsei krónika (Zipsersche oder Leütschaverische chronica und Zeit-beschreibung) írója. Wittenbergi tanulmányai után 1658-ban a lőcsei iskola rektora lett, 1665-től mint városi tanácsos több politikai küldetést végzett, több ízben (1674–1675, 1685) városbíró. Hain az evangélikus felekezethez tartozott és köszönhetően wittenbergi tanulmányainak, jól ismerte a reformáció teológusait és íróit. A lőcsei ellenreformáció következtében az 1670-es évektől Hain fokozatosan elveszítette vezető pozícióját, ennek eredményeképp a krónikáirásba fektette energiáit. Folytatva a felmenői, köztük apja, Hain Miklósnak munkásságát, a népvándorlás, gepidák korától egészen 1684. december 25-ig követve az eseményeket, kimondottan azzal a céllal, hogy a régi és öngazgató lutheránus világnak állítson emléket. Ez a bejegyzés bizonyítja, hogy bizonyosan felhasználta Melanchthon krónikáját, ha nem is forrásként, de inspiráció és mintaként bizonyosan, azonban a szakirodalomban nincsen nyoma ennek. A történelemtudomány még adós a konkrét párhuzamok felkutatásával, talán éppen ez a bejegyzés nyithat új utakat a kutatásban. A könyv egész biztosan a család tulajdonában maradt Gáspár halála után is, ugyanis fia, Johann Nikolaus Hain (1690-1710) 1711-es hagyatéki listájában még megtalálható volt.

A címlapon egy korábbi possessor-bejegyzés található: „Deo et Patria Joannes Thoraconymus”. Thoraconymus János annak a Thoraconymus Mátyásnak fia, vagy unokája lehetett, aki a 16. század végén református lelkészként és tanítóként többek között Késmárkon, Sárospatakon és Kassán tevékenykedett. A wittenbergi egyetemet is megjárta Thoraconymus termékeny szerző volt, több vitairat, teológiai értekezés, vers, sőt kézirati gyűjteménye is maradt fenn tőle. A könyv kiadási dátumából (1576) és borítóján található kötési dátumból (1579) arra lehet következtetni, hogy ő volt az első tulajdonosa. Habár apját száműzték Kassáról, fia végül itt telepedett le. Az 1603-ban keltezett végrendelete szerint a könyvtárát két fiára, Andrásra és Jánosra hagyta. A könyv ezt követően kerülhetett Hain Gáspár tulajdonába Lőcsére.

Árverésen, illetve antikvár forgalomban ezideig sem Hain Gáspár kézíráttal, sem egykoron tulajdonába lévő kötettel nem találkoztunk. Gyönyörű, gazdagon díszített préselt német reneszánsz fatáblás disznóbőr-kötésben. Finoman megmunkált, működő fémcsatokkal. Az első kötéstáblán évszám (1579), és M. F. P. betűk. A gerinc bordázott. A címlap kasírozva, jobb alsó sarka hiányzik.

500 000,-

127. MISSALE SALISBURGENSES

Salzburg, 1605. Konrad Kürner.

[64]p. + 546 + XCI + [1]p.

Rendkívül ritka és látványos salzburgi misekönyv, melyet Wolf Dietrich salzburgi érsek állított összes és adatott ki 1605-ben. A címlap fametszetű figurális keretben, a címlap versóján az érsek egészoldalas fametszetű címere. Összesen további nyolc fametszetes keretdíszsel, lapszámozáson belül tíz egészoldalas fametszetű táblával, szövegekőzti fametszetekkel és nyomdai cifrákkal. Végig fekete és piros betűvel nyomtatott. A figyelemre méltó missale mindösszesen 1228 példányban készült, az általunk vizsgált kevés számú közkönyvtárban megőrzött példány rendre hiányos, rossz állapotú. A fametszetek jelezve: H. W., vélhetőleg Hans Waldburger (c. 1570–1630), a kor egyik népszerű manierista szobrászművésze munkái.

Teljes példány. Restaurált, korabeli, fatáblára vont bőrkötésben.

VD17 1:082841U

220 000,-

128. MOLNÁRFARKAS MUNKÁI 1923-1933. KIEGÉSZÍTETT KÜLÖNLENYOMAT A TÉR ÉS FORMA KÖZLEMÉNYEIBŐL.

[Budapest], 1933. A Magyar Műhely Szövetség Könyvei.

48p.

Molnár Farkas (1897-1945) építész egyik legritkább kiadványa, amely a Tér és Forma bővített kiadványaként jelent meg. Moholy Nagy László előszavával.

Kiadói papírborítóban.

150 000,-

129. PANTALEON, HEINRICH

Prosopographiae heroum atque illustrium virorum totius Germaniae. Pars I-II. [Egybekötve.]

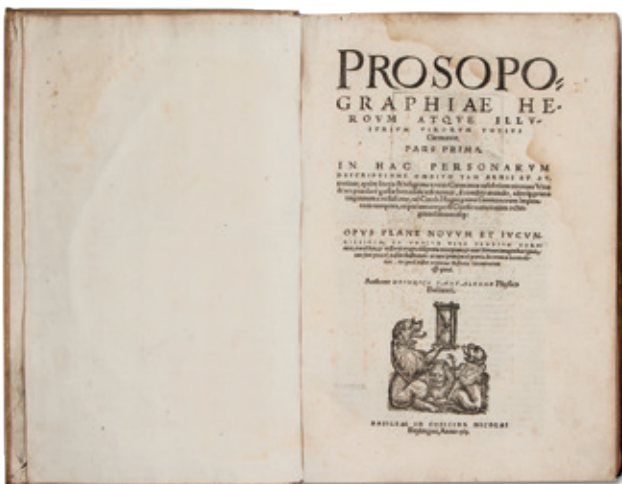
Bázel, 1565. In officina Nicolai Brylingerii.

[12] + 291 + [12] + [8] + 480 (recte 448) + [12]p.

Híres németországi személyeket, császárokat, királyokat, nemeseket, tudósokat összegyűjtő életrajzi gyűjtemény, a kora újkori történetírás legjelentősebb ilyen jellegű munkája. Becességét növeli, hogy minden egyes életrajzhoz portré járul, az egyes kötetek címlapjainak versóján a szerző nagyméretű képe látható. Összesen mintegy 1000 fametszet díszíti a nyomtatványt. Az első kötet Nagy Károlyig, a második I. Miksa német-római császár idejéig élt személyeket tárgyalja. Pantaleon főként ókori és kortárs humanista szerzőkre támaszkodott. A munka latinul csupán ebben az egyetlen kiadásban jelent meg, de 1567-ben németül is napvilágot látott. Heinrich Pantaleon (1522-1595) bázeli humanista tudós, orvos, az egyetemen a dialektika, fizika, történelem és teológia professzora volt, II. Miksától a poeta laureatus címet is megkapta.

Korabeli egészpergamen-kötésben, gerincfelirattal, jó állapotban.

300 000,-

130. RÉVÉSZ BÉLA

Ady Endre tragédiája. A háború, a házasság, a forradalom évei. I. kötet. Budapest, [1924-1926]. Athenaeum.

192p. + 1t. (Székely Aladár felvétele a költőről) + 24t. (képanyag) + errata + 12 mell. (hasonmás, ebből 11 kétlapos). Fényképfelvételekkel és kézirat-hasonmásokkal gazdagon illusztrált.

Hozzá: Jaschik Álmos mozaikos borítójának terve.

Vegyes technikával (akvarell és filc).

Hátoldalan kézírással: „Hol volt holnap holnapután // de még azután is.”

Az illusztrált borítót Kozma Lajos tervezte.

Jaschik Álmos iparművész egyedi, intarziás bőrkötésében. A lapszék rendkívül dekoratívan festettek és aranyozottak. A kötés jelezve tussal a hátsó előzéklapon: JMM (Jaschik Művészeti Műhely). Az eredeti borító bekötve. Védőtokban.

600 000,-

131. SZÉPIRÁS' PÉLDÁNYAI.

Magyar Ország' nemzeti iskolái' használatára, szerkeztette, és mély tisztelettel ajánlota... Pfeifer Ferencz...

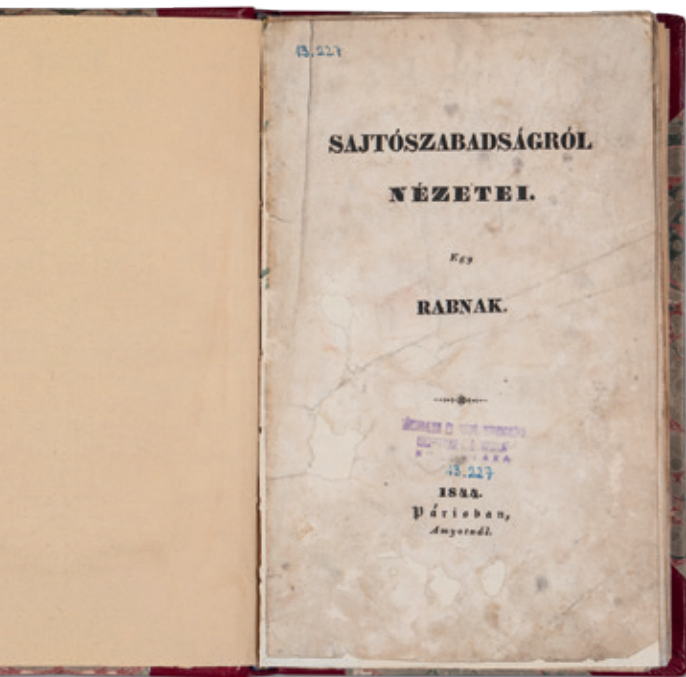
Pozsony, é.n. (1831-47 között). Bucsánszky Alajos polg. könyvkötő árúboltjában.

[1] + 9 + [1] + 9p.

Magyar és német nyelvű tankönyv a szépírás gyakorlásához.

Elegáns korabeli egészbor-kötésben, a táblákon körben tripla aranyozott lénia, középen domborított neoreneszánsz díszítés. Haránt alakú nyomtatvány. A lapok rézmetszetű táblák. Ritka, sem árverésen, sem közgyűjteményben nem bukkantunk nyomára.

60 000,-

132. [TÁNCICS MIHÁLY]

Sajtószabadságról nézetei egy rabnak

[Lipcse] Párisban, 1844. Amyotnál.

83p.

Első kiadás. Táncsics Mihály (1799-1884) műve 1844-ben jelent meg először Lipcsében, a szervek megfélemlítésére Párizst tüntették fel a címlapon. A második kiadás – a szerző tudta nélküli – Hamburgban jelent meg London, Paternoster Row megjelöléssel, 1846-ban.

„A röpirat nagy zajt ütött – kivált azon részekben, hol nem szeretik a szabadot.” Táncsicsot végül egy másik műve miatt fogták perbe, de a kortársak sajtófogolynak tekintették annak ellenére, hogy nem volt sajtótörvény, tehát sajtóvétség miatt elítélt rab sem lehetett volna. Nem is szó szerint kell érteni a mű címét, hanem Táncsics szavaival: „Míg és ahol cenzúra van, addig s ott teljes szabadság nem létezik. Aki pedig hiszi, hogy van, fogalma sincs a szabadságról.” Tehát Táncsics szerint cenzúra az, amely fogva tartja az országot és benne az embereket. A munka nyomtatott példányaikat ezekért a gondolatokért erősen üldözték a hatóságok és a legtöbb példányt elkobozták, éppen ezért igazi ritkaságnak tekinthető.

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest. Későbbi bibliofil félbőr-kötésben. Aranyozott és bordázott gerinc. Elpiszkolódott, restaurált példány. Körülvágatlan.

120 000,-

Természetismeret

133. ARCHIMEDES

Τα μέχρι νυν σωζόμενα, απαντα... Opera, quae quidem extant, omnia, multis iam seculis desiderata... Adiecta quoque sunt Eutocii Ascalonitae in eosdem Archimedis libros commentaria.

Basel, 1544. Johannes Herwagen.

[8] + 139 + [1] + [6] + 163 + [1] + [2] + 65 + 68 + [2]p.

Editio princeps. Az első összegyűjtött, nyomtatott kiadása Arkhimédész műveinek görög és latin nyelven. A kiadás az addig ismert hét könyvét tartalmazza az antikvitás leghíresebb matematikusának: A síkok egyensúlyáról, A parabola területéről, A gömbről és a hengerről, A körmérés és gömbmérés, A csigavonalakról; a konoidokról és szferoidokról, Homokszámlálás, Az úszó testekről. Ez a korszakos kiadás továbbá tartalmazza Eutocius Ascalon, VI. század elején tevékenykedő földmérő kommentárját (In eosdem Archimedis libros commentaria). Eutocius kiegészítése azért figyelemre méltó, mert olyan görög matematikusokat említ benne, akiknek nevüket és műveiket egyébként homály fedné. Jacobus Cremonensis fordította le a szövegeket az 1450-es évek elején, egy bizánci kézirat alapján. Ezt követően a Regiomontanus néven is ismert Johann Müller (1436–1476) szerkesztette őket, aki a Német-római Birodalom pápai küldöttének, Johannes Bessarion bíborosnak (1403–1472) a tulajdonában lévő kézirat alapján javította Cremonensis fordítását. A szöveget végül Thomas Gechauff nürnbergi lutheránus prédikátor szerezte meg és készítette elő kiadásra. A kötet Európa szerte hamar elterjedt és széles körben ismertté tette Arkhimédész matematikai és mechanikai elméleteit, amelyek többek között olyan tudósokra voltak hatással mint Galilei és Kepler. Bár ezt a kiadást Kopernikusz halála után egy évvel nyomtatták, tartalmazza azt a részt, amelyben Arkhimédész a Szamosi Arisztarkhosz heliocentrikus világegyetemről szóló leírását tárgyalja.

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest bélyegző.

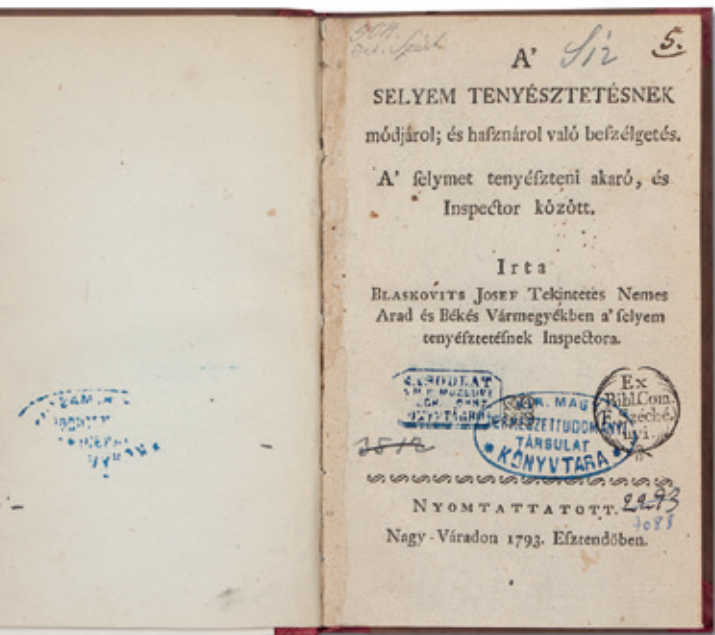
Az eredeti, erősen sérült pergamen-kötésben, a gerincén hiány. XIX. századi, szalagokkal köthető félbőr-védőmappában, bordázott és aranyozott gerinccel. A lapok, leszámítva az enyhe barnulást, kiváló állapotban vannak. Ritka, jó példány.

Editio princeps of the works of Archimedes that were known about at this date. This includes Archimedes' works On the sphere and the cylinder, On the measurement of the circle, On conoids and spheroids, On spirals, On the equilibrium of planes, The sand-reckoner, and On the quadrature of the parabola. The source of this text was a 9th-century Greek Byzantine manuscript, now lost but known to scholars as manuscript A, which had been used in the 13th century by William Moerbeke for his Latin translation of the works of both Archimedes and Eutocius. The translation printed in the present edition was a new one produced in the 1450s by Jacopo da Cremona, who worked under the advocacy of Pope Nicholas V. This translation was made directly from the text of manuscript A, with the consultation of Moerbeke's older Latin version. The text was prepared by the Lutheran preacher Thomas Gechauff of Nuremberg, and after an unsuccessful attempt to publish it in Rome, the manuscript returned with him to Nuremberg (it is now in the Stadtbibliothek) – because of this Gechauff's prefaces are addressed to the city council of Nuremberg. The Neoplatonic scholar Eutocius of Ascalon (c. 480–540 AD) wrote commentaries on Archimedes and on Apollonius' Conics which probably helped the survival of these texts beyond antiquity. Gechauff's edition broadcast the mathematical and mechanical ideas of Archimedes across Europe to be utilized by Galilei, Kepler, and others. Although this edition was printed the year after Copernicus death, it does contain the passage where Archimedes discusses Aristarchus of Samos's description of a heliocentric Universe.

Preserved in its first limp vellum binding. Loss of material on the spine allows us to see the fragments of 15th century illuminated manuscripts, and the sewing of the folios. Housed in a 19th century gilt, half-leather cover over marbled boards. Raised bands with five compartments. Red leather title label with gilt lettering. Worn and torn at the extremities. Few tiny wormholes on the margins. The pages, apart from slight foxing, are in excellent condition. Clean and crisp pages with wide margins. Altogether a desirable copy. Old stamp on title page, ex-library copy.

PMM 72; VD16 A 3217

8 000 000,-

134. BLASKOVITS JÓSEF

A' selyem tenyésztésnek módjáról; és hasznáról való beszélgetés.
A' selymet tenyészteni akaró, és Inspector között
Nagy-Váradon, 1793. ny.n.

[16] + 61 + [2]p.

A szerző a mű születésének idején Arad és Békés vármegyék selyemtenyésztési felügyelője volt. Később az egész Bánság a felügyelete alá került, amely akkor az ország selyemgyártásának központja volt. Békéscsabán selyemgyárat is alapított.

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest, Ex Bibl. Com. F. Széchényi bélyegző. A könyvtár alapító Széchényi Ferenc gyűjteményében árverésünk 154-es tételével volt gyűjtőkötetben, melyet a címlapon szereplő számozás is bizonyít.

XIX. század közepi, aranyozott gerincű, piros félvázon-kötésben. Tiszta, ropogós példány, kissé megrágva.

Important early work on Hungarian sericulture.
In modern half-cloth binding.

100 000,-

135. BOCK, HIERONYMUS

Kreutterbuch

Straßburg : Rihel, 1577. Josias Rihel.

[24] + 450 + [23]lev. A címlap hiányzik.

Hieronymus Bock (1498–1554) orvos, a német botanika egyik alapítója. A zweibrückeni botanikus kert gondnokaként nem csak kutatta és kommentálta a régi botanikus írásokat, hanem közvetlen megfigyelés úttörőjeként nagyszámú példányt gyűjtött maga is össze, megadva a növények származását, gyógynövényesítésük körülményeit, valamint gyógyhatásaikat. 1546-ból származik az első illusztrált kiadás (468 fametszet); az ikonográfiát 1551-ben 530 metszetre növelték, amelyet David Kandel készített. Az idősebb Melchior Sebitz orvos, a strasbourg-i egyetem rektora által adott 1577-es jelen kiadás először tartalmazza Bock szakácskönyvét („Teutsche Speisskammer”), amely 1550-ben külön, illusztrációk nélkül jelent meg. Ritka és nagyra becsült kiadás, amelyet a XVII. századig folyamatosan újra kiadtak.

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest.

Félbőr-kötés, bordázott és aranyozott gerinc. A szerző képét, illetve a patrónus címerét tartalmazó előlap erősen körbevágva, a margók XVIII. századi papírral pótolva. A B levél margója japánpapírral pótolva.

A 369. oldal jobb sarka is hiányzik (nincs szövegvesztés). A hátsó szennylapra van ragasztva az eredeti kiadót és dátumot jelző szöveg.

This is the most esteemed edition of Hieronymus Bock, extended by Melchior Sebitz and illustrated with the famous woodcuts of David Kandel, which includes for the first time Bock's famous gastronomic treatise „Teutsche Speisskammer”. The iconography of this volume consists of more than 590 woodcuts, including the portrait of the author, the coat of arms of the dedicatee (Philippe-Guillaume d'Orange-Nassau), the mark of the printer, the representations of plants and scenes of food trades, foods, and animals. Some of the works are colored by hand. Hieronymus Bock (1498–1554) is, on a par with Brunfels and Fuchs, one of the three „Fathers of German botany”. The rise of botany in the Renaissance was characterized by a completely renewed iconography since the image had to allow not only the understanding of the descriptive text but also the identification of the plant for therapeutic purposes. One of the first botanics to provide novel accounts of plants rather than depending on the works of Dioscorides or Pliny. As a commentator on ancient texts and a pioneer of direct observation, and as steward of the botanical garden of Zweibrücken, he collected a large number of specimens, specifying the origin of the plants, the conditions of their herborization as well as their medicinal virtues. The first illustrated edition (468 woodcuts) dates back to 1546; the iconography increased to 530 engravings in 1551. The present edition of 1577, edited by the physician Melchior Sebitz the elder, rector of the University of Strasbourg, integrates for the first time Bock's cookbook, which had been published separately in 1550, without illustrations. This is an esteemed edition, continuously republished until the 17th century.

Half leather binding, spine with raised bands, and gilt spine. The title page is missing and the front page containing the woodcut of the authors and the patron's coat of arms has been closely trimmed, margins replaced by 18th century paper. The right corner of page 369 is missing. The text indicating the original publisher and date is pasted on the back dust sheet.

VD16 B 6022

600 000,-

Von der stauden/hecten vnd beumen vnder

Es ist ein stauden/hecten vnd beumen vnder...

Es ist ein stauden/hecten vnd beumen vnder...

Pomerangen. Cap. xli.

Wol der Pomerangenbaum vnder...

Von den Namen.

Weser ist der Pomerangenbaum...

Von der krafft vnd Wirkung.

Weser ist der Pomerangenbaum...

Weser ist der Pomerangenbaum...

Heid/Namen vnd Wirkung III Theil. 365

Weser ist der Pomerangenbaum...

Granat dyffel. Cap. xlii.

S haben die holdselige Granaten dyffel...

Weser ist der Pomerangenbaum...

Von den Namen.

Weser ist der Pomerangenbaum...

Von der krafft vnd Wirkung.

Weser ist der Pomerangenbaum...

Von der krafft vnder schied

Weser ist der Pomerangenbaum...

Von klein blau Schwerdel. Cap. I.

Weser ist der Pomerangenbaum...

Von den Namen.

Weser ist der Pomerangenbaum...

Von der krafft vnd Wirkung.

Weser ist der Pomerangenbaum...

Namen vnd Wirkung II Theil. 251

Von Himmel Schwerdel/ oder Dolkwurz. Cap. li.

Schwerdel ist das sechs vnd sarnenbrie...

Weser ist der Pomerangenbaum...

Weser ist der Pomerangenbaum...

136. BRAHE, TYCHO

Epistolarum astronomicarum libri

Uraniborg [Hven], 1596. ex officina typographica Authoris.

[40] + 309 + [2]p. Első kiadás.

Tycho Brahe (1546–1601) dán evangélikus csillagász, kanonok a dán király jóvoltából kiválóan felszerelt obszervatóriumot hozott létre, szupernóvát figyelt meg, egyedülálló észlelési anyagot gyűjtött össze, utóbb II. Rudolf udvari csillagászként működött Prágában. Az 1596-os *Epistolarum astronomicarum libri* című mű Brahe, IV. Vilmos hesseni őrgróffal (1532–1592) és az ő udvari csillagászával, Christopher Rothmannal 1585 és 1595 között folytatott tudományos levelezés eredménye, amelyet Brahe magánnyomdájában, a Hven-szigeti csillagvizsgálóban és a csillagvizsgáló papírgyárában készült papírra nyomtattak. A műnek ismertebbek az 1601-es (Nürnberg: Hulsius, új címlappal) és az 1610-es (Frankfurt: Tampach, új címlappal és néhány lap újryomásával) újrakiadásai. Rendkívül ritka könyv.

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest bélyegző.

Korabeli vaknyomásos disznóbőr-kötésben. A 89–96. oldalak helyére üres lapok vannak bekötve. Enyhén kopott, jó állapotban. Néhány lapon restaurálás nyomai találhatók.

First edition. The result of scientific correspondence in 1585 and 1595 between Tycho Brahe, Landgrave Wilhelm IV of Hesse (1532–1592), and the latter's court astronomer Christopher Rothmann. Printed at Brahe's private press in his observatory on the island of Hven, on paper made at the observatory paper mill. Although Brahe had projected the publication of a series of volumes containing selections from his vast scientific correspondence, this was the only one to appear. This publication marked the beginning of a planned series of volumes comprising Tycho's

extensive correspondence with over eighty individuals, which served as a prominent means of scientific exchange in early modern Europe. Landgrave Wilhelm, an enthusiastic astronomer, sought to produce a fresh catalog of the stars and engaged in a discussion of observatory findings from Kassel and Hven with Tycho. The letters also touch upon the comet of 1585 and provide details about the observatory located on Hven. The volume even contains a letter from Tycho, where he urges Rothmann to abandon his support for Copernican heliocentrism. After the release of the book, Tycho relocated from Hven to Copenhagen and Wandsbeck, bringing his press with him, before eventually arriving at the court of Rudolf II in Prague in 1599.

The work is more commonly known through the re-issues of 1601 (Nuremberg: Hulsius, with new title page) and 1610 (Frankfurt: Tampach, new title page and some sheets reprinted). A rare book.

Blind-printed pigskin drawn. Pages 89–96 are blank. Slightly worn, and in good condition. Some pages show signs of restoration.

Adams B-2653; Dibner Heralds 4; Dreyer Tycho Brahe, pp. 369–70; Houzeau & Lancaster 7824; Rosenkilde and Balhausen, *Thesaurus Librorum Danicorum* (Copenhagen 1987), 256.

6 000 000,-

137. CLUSIUS, CAROLUS [CHARLES DE L'ÉCLUSE]

Rariorum plantarum historia: quae accesserint, proxima pagina docebit.

Antverpiae [Antwerpen], 1601. Ex officina Plantiniana, apud Joannem Moretum.

1t. metszett díszcímclap +[10]p+ 1t. (metszett portré)+364 + CCCXLVIII + [12]p.

Jules-Charles l'Escluse (Carolus Clusius) (1526–1609) botanikus. Montpellierben tanult, majd II. Miksa alatt a bécsi császári kertek felügyelője lett. A világszerte tudóst szoros kapcsolatok fűzték hazánkhoz. Császári kertészként ismerkedett meg olyan híres magyarországi főurakkal és természettudósokkal, mint Fabricius Pál, Zsámboki János és Beythe István. Feltehetően az ő meghívásukra utazott Magyarországra is. Többek között járt Pozsonyban, Nagyszombatban, Sopronban, Lendván, Németújváron, a Rába vidékén, sőt egész Muraközig eljutott. Beythe Istvántól sok magyar növény nevét szedte össze, melyeket ebben a híres munkájában is fölhasznált. Különösen jóban volt Batthyány Boldizsár (1542–1590) németújvári gróffal, humanista mecénással, akivel sokat vett részt fűvészeti kirándulásokon. Jelen könyv fő művének tekintendő, melyben a korábbi munkáit dolgozta össze, kiegészítve a magyarországi gombafajokról írott kutatásaival.

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest bélyegző.

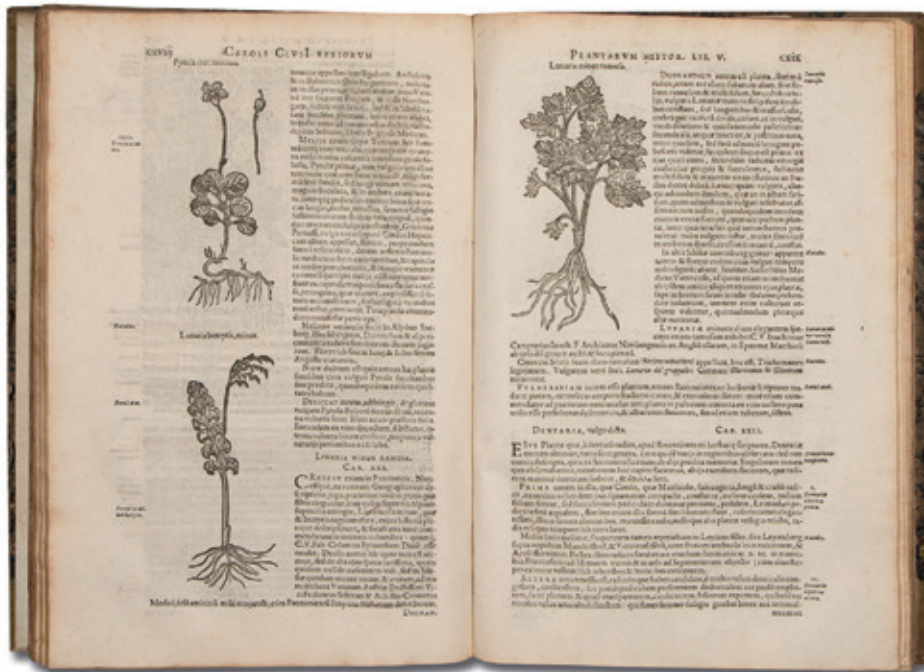
1800 körül készült félpergamen-kötésben. Vörös címvignetta, aranyozott. A könyvtest levált.

Jules-Charles l'Escluse, latinized as Carolus Clusius (1526–1609) was a nobleman's son who served as a councillor at the provincial court of Artois. Clusius studied at Montpellier with the botanist Guillaume Rondelet and throughout his studies, he gained proficiency in eight languages and an extensive understanding of a diverse range of subjects. He started publishing in 1557 in Antwerpen by translating Rembert Dodoens' herbal book called Cruydeboek. After his studies, Clusius worked for a short period for the Fugger banking family as a tutor and an agent, where he even participated in a plant-collecting expedition to Spain. He worked in Paris and London as well, until he was invited to Vienna by Emperor Maximilian II, to serve as the court physician and to manage the imperial medical garden, where he had the chance to study exotic plants from the Ottoman empire. Clusius did not stay much in this position either and because of religious disagreement fell out of favor at court. In 1576, he publishes his studies on Spanish flora (Rariorum aliquot stirpium per Hispanias observatarum historia) by Christopher Plantin at Antwerp, and this was followed in 1583 by his description of the plants of Austria and neighbouring regions (Rariorum aliquot stirpium, per Pannoniam, Austriam, et vicinas quasdam provincias).

After gaining the position as a professorship of botany at the University of Leiden, where he worked until his death, Clusius published his magnum opus Rariorum plantarum historia (1601). This monumental work was a re-edited version of his earlier books concluding with a previously unpublished section on fungi (as an appendix: Fungorum in Pannoniis observatorum). The book is divided into six parts, each of which focuses on a different group of plants. The first five parts are arranged alphabetically, and the sixth part is devoted to the plants of the New World and includes lavish woodcut illustrations from the publisher Christopher Plantin (c. 1520–89).

In a half-velum binding.

800 000,-

138. [CUBA, JOHANN]

Ortus sanitatis. De herbis: et plantis. De auibus et volatilibus: eorumque naturis. De animalibus: et reptilibus...

Venetis [Venice], 1536/1538. per Bernardinum Benalium: et Ioannem de Cereto de Tridino.

368 lev. Hiányos (összesen 352 levél van meg a 368-ból).

Jelen példány az először 1491-ben megjelent híres Hortus Sanitatis hatodik vagy hetedik latin nyelvű és második vagy harmadik itáliai kiadása, amely tartalmaz egy pseudo-Galenus traktátust is (De facile acquisibilibus). A címlapon keletkezett hiány miatt nem lehet eldönteni biztosan, hogy példányunk melyik kiadás a két velencei közül, annyi bizonyos csupán, hogy az impresszum szerint mindkét kiadás egy korábbi, 1511-es velencei alapján készült. A gazdagon illusztrált fametszetek közül a kisméretű, növényeket ábrázoló fametszetek a Prüss-féle kiadások metszeteinek fordított másolatai, míg a csontvázát a strasbourgi kiadásból (1517) másolták. A szerző kiléte vitatott, a legelfogadottabb elmélet szerint a könyv Johannes de Cuba (Johann Wonnecke von Caub) (1430–1503/4?) német orvos és botanikus munkája.

Poss.: A címlapon „Dr. Fialowski Lajos Sopronyban” bélyegző. Fialowski Lajos (1846–1909) botanikus és nyelvész. Szerteágazó tudományos működésének fő vonala a természetrajzi és különösen a botanikai szaknyelv megtisztítása és bővítése, de jelentős eredményeket ért el a botanika történetének kutatásában is. 1872-től egészen 1884-ig a soproni városi főreáliskola tanára. Győr, Sopron, Vas és Veszprém megyében gyűjtött növénynevek, régebbi nyomtatott, valamint kéziratos szójegyzékek alapján írta meg fő művét, amely 1876-ban a «Magyar Nyelvőr» hasábjain jelent meg. Cikksorozatában (A természetrajz műnyelve, A népbotanika poézise, Csabaire) a neológia szóalkotásait bírálja. Jelen könyvet is ezidőtájt szerezte be és használhatta.

Korabeli pergamenkötésben. A gerinc sérült, nagy szakadás rajta. A címlapon a dátumot és kiadás helyét is tartalmazó rész elveszett. Nemcsak a címlap egyharmada, hanem jó pár levél sarka is hiányzik, továbbá a 134. és 198. levelek teljesen, míg a könyv végén több iv hiányzik. Pár helyen tollal írt rajzok és jegyzetek találhatóak.

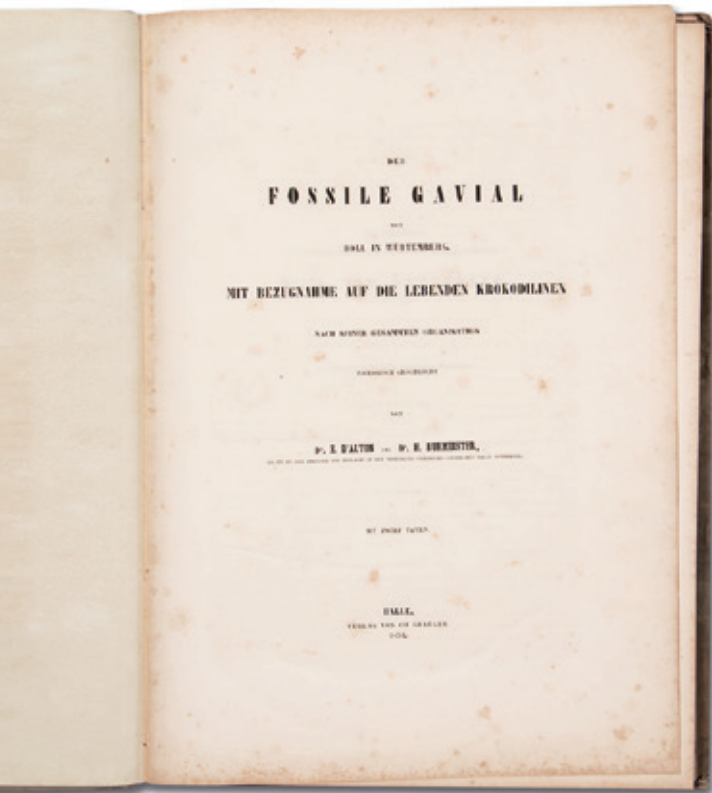
The author of this work is debated but mostly attributed to Johannes von Cuba (Johann Wonnecke von Caub) (1430–1503/4?), German physician and botanist. This copy is the second or third edition printed in Italy, which also includes the pseudo-Galenic tract „De facile acquisibilibus”. According to the imprint, the edition was based on an earlier one from 1511 in Venice. The Hortus sanitatis is an extensively illustrated encyclopedic survey of the plant, animal, and mineral kingdoms and their medical applications.

In a contemporary full-vellum binding. Spine damaged, large tear on spine. Missing leaves (total 352 out of 368). The lower third of the title page is missing, also the corners of several leaves, and leaves 134 and 198 are missing completely, while several sheets are missing at the end of the book. There are pen-and-ink drawings and notes in a few places.

Adams H-1016; Essling 1723; Harvard/Mortimer Italian 238; Hunt 12; Nissen BBI 2368; NLM/Durling 2468.

320 000,-

139. D' ALTON, E. - BURMEISTER, H.

Der Fossile Gavia Von Boll In Württemberg. Mit Bezugnahme Auf Die Lebenden Krokodilinen...

Halle, 1854. CH. Graeger.

VI + 82p. + 12t.

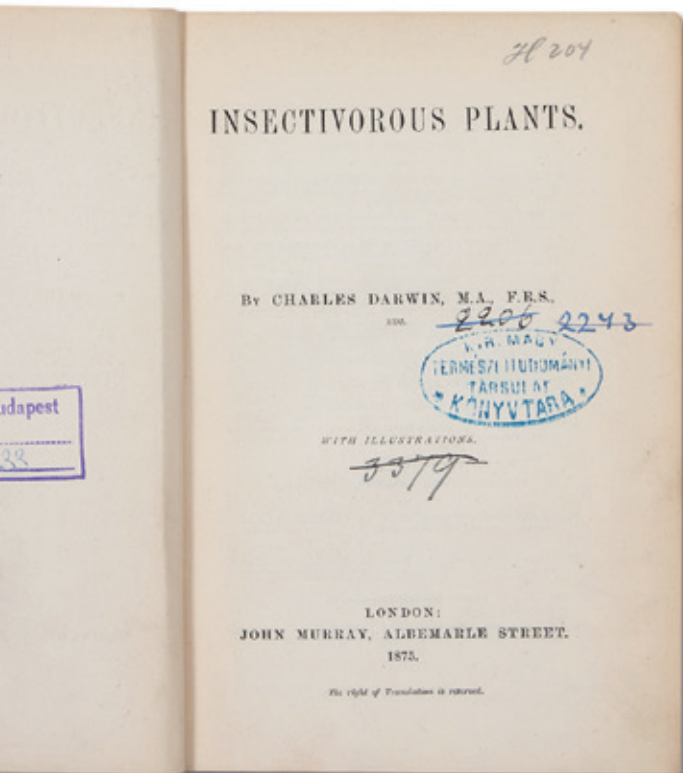
Samuel Eduard d'Alton (1803–1854) és Karl Hermann Konrad Burmeister (1807–1892) német zoológusok és korai paleontológusok közös munkája egy Bollban talált felső liász korabeli, a gaviálfélék osztályába tartozó látványos leletről. Az illusztráció figyelemre méltó. Prov.: A szennyrajon felirat: „Vettem 10 koronáért Dr. Papp Károly m. k. geológus. Budapest 1908. nov. 14”.

Kiadói kartonkötésben. Néhány lap foltos és a gerinc szakadt.

The joint work of Johann Samuel Eduard d'Alton (1803–1854), a German anatomist and professor of anatomy at the University of Halle, and Karl Hermann Konrad Burmeister (1807–1892), a German-Argentine zoologist, entomologist, also a professor of zoology at the University of Halle. As colleagues and friends, they worked closely together, which began by founding the journal „Zoologie, Zootomie und Palaeozoologie”. In 1849 they embarked on another joint venture and started to work dealing with three very valuable gavia skeletons found at Boll. The species called „Mystriosaurus bollensis Jaeger” is a sea crocodile from the Upper Lias. The illustration is a remarkable depiction of this finding. Unfortunately, the work could be completed only a few months after d'Alton's death, without him ever seeing the clean print.

Publisher's cardboard. Some pages are stained and the spine is torn a bit on the edges.

320 000,-

140. DARWIN, CHARLES

Insectivorous Plants

London, 1875.

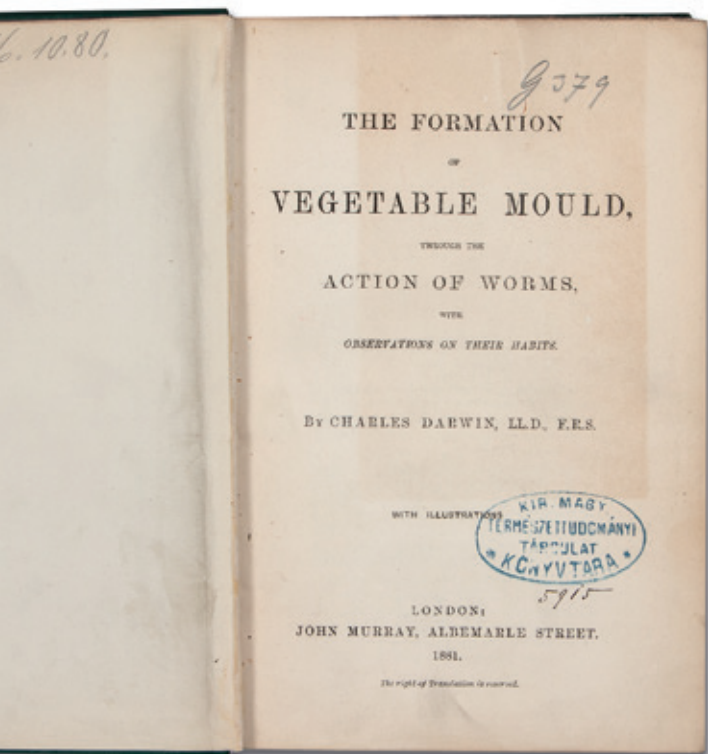
X + 462p. Első kiadás.

A könyv a rovarremesztő növényekkel foglalkozik. A téma Darwint már az 1860-as évek óta foglalkoztatta, azonban csak 1872 után kezdett el velük komolyabban foglalkozni. Érdekessége, hogy az illusztráció egy részét Darwin fiai, George és Francis, illetve maga Darwin készítette. Kiadói zöld egészvásznon-kötésben. Vaknyomásos borító, aranyozott gerinc. Korának megfelelő kopással.

First edition. Following some initial experiments with the common sun-dew in 1860, Darwin's interest in insect-catching plants was reignited in 1872. These plants, sourced from all over the world, were confined in the hothouse in his garden. Despite the growing demands of his experiments and the toll they took, he pressed on with his writing, and Insectivorous Plants began to take shape. Though it was a considerable struggle to complete the work, racing toward the end of his life, it is all the more impressive that he was able to persevere to the book. The illustration was done by his sons George and Francis. The book was published on July 2, 1875, with Darwin himself even contributing drawings for figures 7 and 8, despite his admitted lack of artistic skill.

Original green cloth, covers with blind frame, gilt spine. Worn on the extremities. Corners are slightly bound.

150 000,-

141. DARWIN, CHARLES

The Formation of Vegetable Mould Through the Action of Worms, with Observations on their Habits.

London, 1881.

VII + 326 + [1]p. Első kiadás.

Darwin utolsó, még életében megjelent könyve, amely a földgiliszták evolúciójával és viselkedésével foglalkozik. A kötet hatalmas sikert aratott és kezdetben még a Fajok eredeténél is több példányban kelt el. Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest.

Kiadói zöld egészvásznon-kötésben. Vaknyomásos borító, aranyozott gerinc. Korának megfelelő kopással.

First edition. Published just before Darwin's death, the book delved into the behavior and ecology of earthworms, marking the final scientific work of the author. Consistent with his previous works, the book emphasized the notion that gradual changes occurring over long periods could have significant and, at times, unexpected outcomes. Despite not using the term „soil bioturbation,” the book represented the first major contribution to the subject, with the term itself only appearing in soil and geomorphic literature a century later. Darwin's final book sold remarkably well after its release on May 1, 1881. Within a year, 6,000 copies had been sold, and by the turn of the century, the number had grown to 13,000. The book even outsold Darwin's seminal work, The Origin of Species in its early days.

Original green cloth covers with a blind-stamped frame and gilt spine. Worn on the extremities. Corners are slightly bound.

150 000,-

142. DEVÈZE DE CHABRIOL, J. S. - BOUILLET, J. B.:

Essai géologique et minéralogique sur les environs d'Issoire, département du Puy-de-Dôme, et principalement sur la Montagne de Boulade.

Clermont-Ferrand, 1827. Thibaud-Landriot.

XII + 140p. + 30t.

Jean Sébastien Devèze de Chabriol (1792–1842) francia mérnök és geológus, valamint honfitársa Jean-Baptiste Bouillet (1799–1878) geológus, paleontológus, bankár, későbbi múzeumi kurátor, ritka és korai értekezése a közép-franciaországi régió gerinces őslénytanáról és geológiáról. Színes térképpel és részletben gazdag metszetekkel. Félvásznon-kötésben. Az eredeti borítólap a borítóra ragasztva. A lap szélei enyhén sérültek. Ritka, jó állapotú példány.

A rare early treatise on the vertebrate paleontology of the geologically very diverse region in central France in particular, written by the French engineer and geologist Jean Sébastien Devèze de Chabriol (1792–1842) and his compatriot, the geologist, paleontologist, banker, and museum curator Jean-Baptiste Bouillet (1799–1878). The map, with nine different colours, is titled „Carte géologique du gîte des ossemens fossiles de Boulade près d'Issoire”. The plates depict antlers, bones, and teeth. It also includes several deer species, rhinoceroses, a hippopotamus, and various primordial big cats.

Half-linen binding. The original cover is mounted on the boards. Small imperfection at the foot of the spine. The margins are slightly damaged. A rare book in good condition.

140 000,-

143. FUCHS, LEONHARD

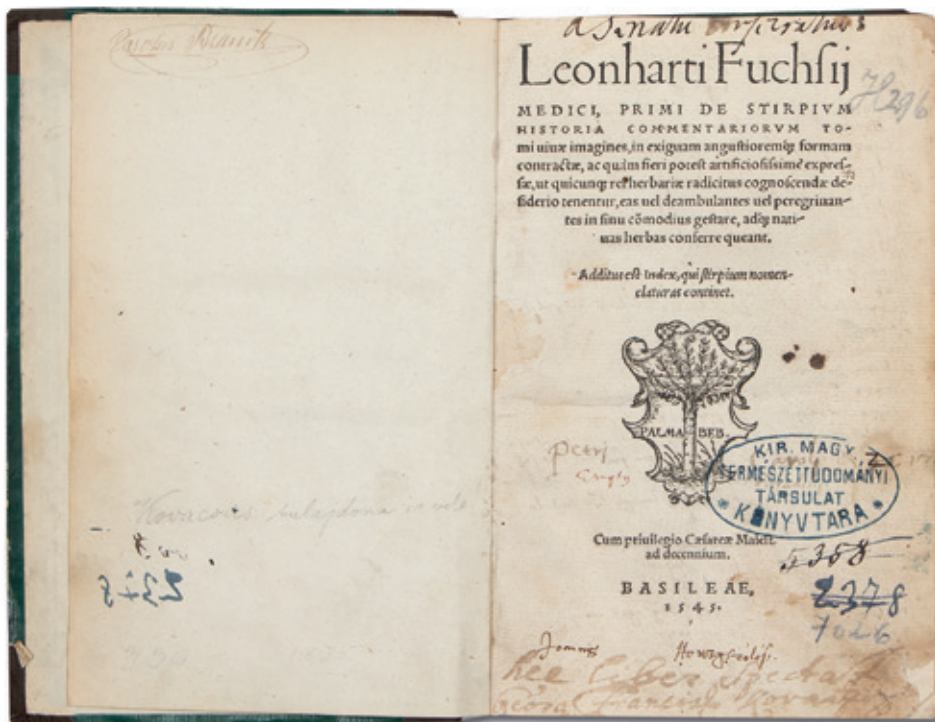
Primi De Stirpium historia comentariorum tomi vivae imagines... Bázél, 1545. [Johann Babel]. [8] + 516p. Első kiadás.

Egyedülálló magyar vonatkozású botanikai emlék a XVI. századból.

A Fuchs híres folio herbárium 1542-ben jelent meg színes illusztrációkkal. A reneszánsz tudományos megismerés azonban megteremtette az igényt egy terepen használható, zsebbe való herbárium számára is. Ennek az igénynek felelt meg Fuchs újrametszett ábráival a világon elsőként megjelent illusztrált zseb-növényhatározó. Az 1545-ös bázeli kiadás kétféle impresszummal jelent meg: a Michael Isingrin/Isengrin-féle kiadás az ismertebb és gyakoribb, jelen példány azonban Johann Babel (fl. 1523–1550) sajtóján jelent meg. Tény, hogy a két kiadó munkásságát nem minden esetben könnyű szétválasztani egymástól, hiszen Isengrin 1531–1539 között apósával társulva is dolgozott, a két kiadást azonban világosan megkülönbözteti a nyomdászjelvény felirata: míg Isengrin kiadásában a pálmafa két oldalán a felirat „Palma Ising[rini]”, addig a jelen példányban „Palma Beb[eli]” olvasható – amely jelvényvariáns egyébként tudomásunk szerint ritkának mondható, Babel többnyire az ifjabbik Hans Holbein által tervezett változatot használta, ezen azonban a pálmafa megformálása is más és a kőlap (sajtó) alatti emberalak is kikerült a kompozícióból.

Az alább ismertetett példányt a benne szereplő bejegyzések teszik igazán értékesé és érdekessé, ugyanis a magyar nyelvű növénytani terminológia egyik korai forrásáról van szó. Ennek köszönhetően jelen kötet már a XIX. század végén a kutatás látóterébe került, ugyanakkor teljeskörű feldolgozása még várat magára. A possessor-bejegyzések alapján több korábbi tulajdonos azonosítható, így többek között Károlyi Péter (1543–1576) nagyváradi református lelkész-iskolaigazgató, 1573-tól a Tiszántúli egyházkerület püspöke, a hitvitázó, több nyomtatásban is megjelent mű szerzője, aki a bejegyzés szerint – a pontos év sajnos olvashatatlan – 1570 körül szerezte be Fuchs munkáját. Következő ismert tulajdonosa bizonyos Hercegszőlősi János. A XVI. század második feléből származó kézírás alapján a Hercegszőlősi-család több, a XVI. században élt és működött, János keresztnévű tagja közül feltehetőleg arról a személyről van szó, aki Laskai Csókás Péter (?–1587) református lelkész köreiben mozgott, olyannyira, hogy követte Laskait a marosvásárhelyi iskolaigazgatói tisztségben, majd 1588–1593 között gyulafehérvári prédikátor volt.

A modernkori possessorok között találjuk Bránik Károly (?–1902) szobotisti (ma Ószombat/Sobotište, SK) földbirtokos-botanikust, amatőr festőt, a Matica Slovenská alapító tagját, aki a korban számos növényábrázolást tartó kéziratgyűjteményéről volt ismert és akinek könyvtárában Holuby József (1836–1923) evangélikus lelkész, botanikus látta a kötetet és először leírta a Természettudományi Közlöny 1872. évi 38. számában. A kötetről hét évvel később, 1879-ben írt újra Borbás Vince (1844–1905) egyetemi tanár, botanikus, ugyancsak a Természettudományi Közlönyben (1879/120.), ekkor a példány már a Magyar Királyi Természettudományi Társulat Könyvtárában volt, ahová adományozás révén, Aczél László (1849–1906) Ugocsa vármegye tanfelügyelőjének jóvoltából került. Utóbbiak fényében

érdekes, hogy Gyraeus Tamás és Papp József a régi magyar növényneveket feldolgozó 1977-es tanulmányukban (Orvostörténeti Közlemények – Supplementum 9–10.) a példány hollétét ismeretlennek vélték, Holuby közlésére pedig annak megbízhatatlansága miatt nem támaszkodhattak. Gyraeus Tamás ugyanakkor megállapította, hogy (példányunk) „magyar növénynevei kb. 80%-ban megegyeznek a Szegeden beírtakkal. Nyilván mindkét – térben egymástól távol lévő – glosszátör azonos forrásból: a népi növényismeretből merített”.

Alább a XVI. századi kéziratos, magyar nyelvű bejegyzéseket röviden ismertetjük:

Rögtön a mű elején két latin-magyar kézzel írt glosszáriumot találunk: a címlap hátoldalán Hercegszőlősi kézírásával harminchárom, míg az indexet követő üres, számozatlan levélen 31 növénynév-pár szerepel.

Ezt követően a színezetlen fametszeteket tartalmazó műben az egyes növényábrázolások és azok latin és német nevei mellett számos kéz bejegyzése olvasható. Főleg két kéz dominál, ezek közül az egyik bizonyosan Hercegszőlősi János írása. A latinnal és göröggel kevert magyar nyelvű bejegyzések terjedelme változatos: sokszor csupán az adott növény magyar nevének feljegyzésére szorítkoznak, gyakran néhány sor terjedelműek, két levél (101., 454.) esetében pedig közel egészoldalas kommentárt fűznek az adott növényhez. Így például a korban „keczke szakal”-ként, vagy latinul *barba capri* néven ismert növényről – mai nevéen erdei tündérfűrt (*Aruncus dioicus/sylvestris*) – a 101. lapon feljegyezték, hogy „igen io saga vagion mint a' dutkoronak”, „belső hasznai” között pedig szerepel, hogy „ha mezes vízben feőzeöd az levelet, teövet es izod, megindittia a hasat”, sőt, „ha veres borban feőzeöd a giokeret, verhasat giogit”. Külsődleges alkalmazásáról kiderül, hogy „ha liztel eözve teöreöd az levelet, az zűmeölcsiet, dagadast elrontia”. A „törőfü” vagy *staphis agria* (ma: csipős sarkantyúfü vagy szarkaláb, *Delphinium staphisagria*) pedig „ha teztaban chinalod a' magvat, giokeret, es meg süteöd, egeret, patkant megeöl” (454.). A korabeli gyakorlati gyógyászati alkalmazás mellett önmagukban a növénynevek is figyelemreméltóak, 39 növénynév ugyanis jelen tudomásunk szerint más forrásból nem ismeretes, nem szerepelnek Szenczi Molnár Albert szótárában sem.

Fuchs *Stirpium historia* című művének egy másik példányáról tudunk, amelyeket a XVI-XVII. század során magyar nyelvű kommentárokkal láttak el, ezek közül a szegedi ferenceseknél őrzött folió kiadás (Bázel, 1542) mára lappang vagy elveszett, glosszáit csak Iványi Béla közléséből ismerjük,

Mindezen körülmények az itt ismertetett darabot kiemelkedő természetismeret- és nyelvtörténeti jelentőséggel ruházzák fel, amelyet csak nyomtatékosít, hogy a korábbi közlések (Holuby, Borbás), bár közlik a hosszabb glosszákat is, nem mentesek az olvasati hibáktól. A kötet modern szempontú feldolgozása még várat magára.

Prov.: „III Könyvtára, Budapest” gumibélyegző, „Kir. Magy. Természettudományi Társulat Könyvtára”.

XIX. századi félvázson-kötésben, gerincén kis sérülésekkel, a borítók élein kopásokkal.

2 000 000,-

144. GES[S]NER, CONRAD

Historiae animalium liber III qui est de avium natura.

Tiguri [Zürich], 1555. Froschauer.

[34] + 779p. Első kiadás.

Hozzákötvete: Icones avium omnium, quae in Historia avium Conradi Gesneri describuntur ... Tiguri [Zürich], 1555, Froschauer.

127 + [8]p.

Conrad Gessner (1516–1565) zürichi orvos-természettudós Historia animalium című fő művének a madarakat tárgyaló harmadik kötete, amelyhez egykorúan hozzákötötték a madarábrázolásokat és az egyes madárfajok latin, olasz, francia és német neveit tartalmazó Icones-t is. Az Icones szintén Froschauer nyomdájában jelent meg 1555-ben, nem csupán a Historia harmadik kötetének reprodukciója, hanem önálló munka, amely merített Pierre Belon (1517–1564) francia természettudós-utazó 1555-ben Párizsban Histoire de la nature des oyseaux címmel megjelent munkájából is, mivel a két szerző nem csak ismerte egymást, de eredményeiket is megosztották egymással.

Jelen kötetet különösen érdekessé teszi első tulajdonosának személye. A címlapokon olvasható possessori bejegyzések alapján ugyanis a művek Johann Heinrich Munzinger (1522–1610) tulajdonában voltak, aki a Fuggerek augsburgi személyi orvosa volt, a bejegyzések alapján úgy tűnik, Munzinger mindkét kötetet a Fuggerektől kapta ajándékba. Az, hogy Munzinger a Fugger-család két külön tagját nevezte meg, nem véletlen: a Fuggerek voltak Gessner mecénásai, a Historia harmadik kötetét Johann Jakob Fuggernek (1516–1575), míg az Icones avium omniumot Ulrich III. Fuggernek (1526–1584) ajánlotta – így elképzelhető, hogy Munzinger bejegyzései csupán a mecénatúra tényét kívánják kihangsúlyozni.

Munzinger és Gessner valószínűleg személyesen is ismerték egymást, sőt, Munzinger egy tengerimalac párt is ajándékozott Gessnernek, aki így a Fuggerek orvosának köszönhetően a kontinensen elsőként számolhatott be az Újvilágból származó állatról, először az Icones animalium quadrupedum című művében (1553) csupán megnevezését és élet után készült ábráját közölve, majd részletes leírását adva a Historia négy lábúakat tárgyaló első kötetének függelékében (1554). A kötetben fellelhető latin, német és görög nyelvű szeljegyzetek arról tanúskodnak, hogy Munzinger forgatta is Gessner munkáját, a marginália egy része ugyanis bizonyosan az ő kezétől származik, de későbbi kezek feljegyzései is megfigyelhetők, ezzel együtt szép, tiszta példányok.

Prov.: TIT könyvtár bélyegző.

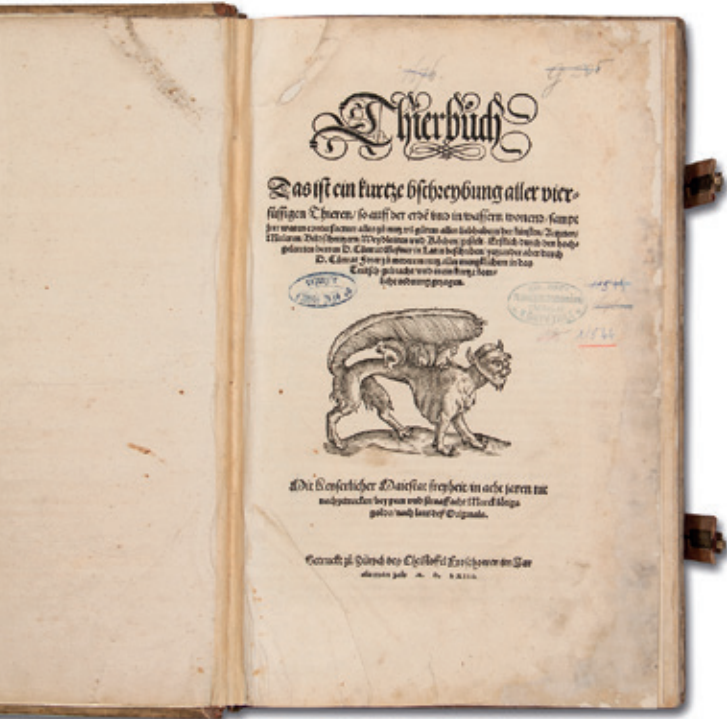
Poss.: Johann Heinrich Munzinger, a Fuggerek augsburgi orvosának possessori bejegyzései mindkét mű címlapján: „Ex magnifica liberalitate Domini Johannis Jacobi Fuggeri, est Johannis Henrici Munzingeri” (Historia animalium III.), illetve „Ex magnifica liberalitate Domini Ulrici Fuggeri, est Johannis Henrici Munzingeri” (Icones avium omnium).

Folio, korabeli német vaknyomásos disznóbőr. Egyenletesen kopott, néhány kisebb poros szennyeződés, esetenként foltosság, az első száz oldal alsó sarkain vízfolt látható, sérült sarkokkal, egyébként jó állapotban.

Folio, contemporary German blind-stamped pigskin. Worn, the corners are bumped. Uniformly rubbed, some marginal dust-soiling and occasional marginal spotting, the first hundred pages have traces of water stain on the bottom corner, otherwise in good condition.

Adams G-535; Nissen IVB 349; Printing and the Mind of Man 77; Adams G-545; Nissen: IVB 352.

3 200 000,-

145. GESSNER, CONRAD

Thierbuch. Das ist ein kurtze beschreybung aller vierfüssigen Thieren... durch D. Cuonrat Forer in das Teütsch gebracht... Mit Titelholzschnitt und 150 Textholzschnitten.

Zurych [Zürich], 1563. Froschower.

[4] + CLXXII.

Conrad Gessner (1516–1565) magnum opusának a Historiae animalium tekinthető. Az eredetileg négy kötetben megjelent műből (amelyek közül a madarokról szóló harmadik a 137. tételünk) jelen példányunk a négylábúakról szóló első kötet első német nyelvű kiadása, több, mint 150 szövegekőzi fametszettel. A metszetek nagy részét a strasbourgri Lucas Schan készítette, az illusztrációk egy részét más művekből merítve, így a 131v a híres Dürer-féle rinocérosz reprodukciója, amely eredetileg 1515- ben jelent meg.

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest. A borító belső oldalára kézírásos bejegyzés: „Christo Humilitas Grata”.

Korabeli vaknyomásos fatáblára húzott disznóbőr-kötésben. Rézcsatokkal. Enyhén kopott, kiváló állapotban. Néhány lap szépen restaurálva. Eredeti csatok új bőrszíjon.

Conrad Gessner (1516–1565) was a botanist and one of the founding fathers of modern zoology. The Historiae animalium can be considered the magnum opus of the scientist who was born and

worked in Zurich. Originally published in four volumes (Quadrupeds, Birds, Fishes; Zurich 1551–1558; see Lot 137 on this auction), the fifth one (Snakes) was published posthumously in 1587. This copy is the first German-language edition of the volume describing the quadrupeds. It contains more than 150 thoroughly elaborated woodcuts which were made by Lucas Schan though he copied illustrations from other works and sources, thus reproducing Dürer’s famous Rhinoceros on fol. 131v which was published originally in 1515. Contemporary blind-stamped pigskin on a wooden board with professional restoration. With copper buckles. Slightly worn. Some pages are nicely restored. Original claps mounted on new bands.

VD16 G 1728 - Leemann-v. E. Abb. 79 - Nissen, ZBI 1552 - Rudolphi 590 - Vischer C 632 - Wellisch A 23/24.4.

1 200 000,-

146. KIRCHER, ATHANASIUS

Magnes sive de Arte Magnetica

Romae, 1641. Ludovico Grignani.

2t. + [27] + 524 + [16] + 525-916 + [16]p. + 35t. Első kiadás. First edition.

Athanasius Kircher (1602–1680) mágneseket tárgyaló művének első kiadása. A Rómában élő és alkotó német jezsuita tudósak ugyanakkor nem ez az első mágnességgel foglalkozó műve, a jelenséget már 1631-ben megjelent *Ars Magnesia* című könyvében is tárgyalta. Jelen kötet az akkor megkezdett kutatás folytatásának eredményeként született meg. A terjedelmes munka három részből áll: az első magával a mágnes fizikai összetételével foglalkozik, a második a különféle alkalmazási területeket (statika, geometria, csillagászat és természeti mágia), míg a harmadik a Föld és más bolygók mágnességét tárgyalja. Foglalkozik továbbá a hőmérő használatával, a meteorológiával és olyan spekulatívabb és elvont témákkal is, mint a képzelet vonzó ereje, zene, szerelem, stb. A III. Ferdinándnak dedikált könyv gazdagon illusztrált, a két díszcímlap mellett harmincegy egész oldalas fametszet található benne, köztük a 286. oldallal szemközi táblán egy kerékdiagramot (volvelle-t) ábrázoló fametszet. Ezenkívül több száz szövegekőzi fametszet: táblázatok, kották találhatóak meg benne. Az első kiadásban található a III. könyv második díszcímlapja, amelyet Giovanni Battista Rinalducci tervezett és Giovanni Battista Ficavazza kivitelezett és az egyes tudományágak összefonódását mutatja be.

Prov.: TIT könyvtár gumibélyegző, „Kir. Magy. Természettudományi Társulat Könyvtára”, valamint „A M. N. Muzeum Könyvtárából”, „Másolat a M. N. Muzeum Széch. Orsz. Könyvtárából”.

Poss.: „Özvegy Bory Carolina könyvtárából 1852”.

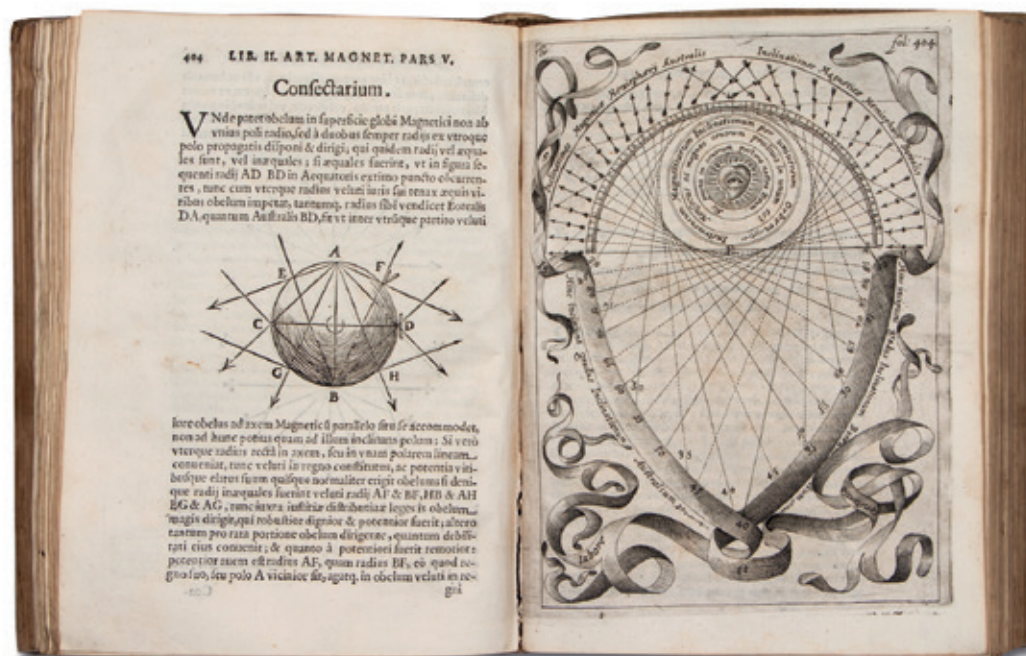
Korabeli kopott pergamenkötésben, a gerincénél a kötés meglazult.

It is Kircher's second work on magnetism, the first one being *Ars Magnesia*, published in 1631. The *Magnes sive de Arte Magnetica* can be considered as a continuation of his research on the phenomenon which began with *Ars Magnesia*. This large work contains three parts: the first deals with the physical composition of the magnet itself, the second treats various possible applications (statics, geometry, astronomy, and natural magic) of the magnet, and the third one covers the magnetism of the Earth as well as other planets, the use of the thermometer, meteorology, and also treats more speculative subjects (the attractive force of imagination, music, love, etc.). The work includes two frontispieces, and thirty-one full-page engraved plates, including one about a wheel chart (volvelle) on the plate after p. 286. It contains hundreds of woodcut figures in text as well as tables and sheet music. In the first edition, there is also a second frontispiece to Book III, designed by Giovanni Battista Rinalducci and executed by Giovanni Battista Ficavazza, which is intended as a graphic illustration of the interconnectedness of scientific disciplines.

In contemporary, slightly worn Italian limp vellum binding. Some pages are waterstained.

Brunet III:667; Norman 1215; Wheeler 116; NLM/Krivatsy 6398.

500 000,-

147. KIRCHER, ATHANASIUS

Mundus subterraneus, in XII libros digestus...

Amstelodami, 1678. apud Joannem Janssonium à Waesberge & filios. 1t + 18p. + 13t (dupla oldalas és kihajtható) + 366 + [9]p. + 1t. + [8] + 507p. + 8t. (ebből kettő kétoldalás) + 9p.

Athanasius Kircher (1602–1680), az egyik utolsó reneszánsz polihisztor, jezsuita tudós. Jelen példány *Mundus subterraneus* című művének harmadik kiadása, amely először 1664-ben jelent meg és Kircher hosszas geológiai és földrajzi kutatásainak összegzését tartalmazza. Kircher a Vezúv kitörése után 1638-ban személyesen ereszkedett le kötélnek a kráterébe, és tapasztalatai alapján megalkotta elméletét a földkéreg alatt izzó, üreges járatokkal teli földtekéről is. A mű tartalmazza a „*Diatribes de Progidiosis Crucibus*” című írást is, amelyben Kircher tömören, világosan érvel amellett, hogy a jelenségek okait racionálisan, a megfigyeléseken alapuló természeti törvények megértésével fel lehet tárni, nem pedig csodákkal magyarázni. A kötet gazdag illusztrációs anyaggal (összesen huszonegy kétoldalás vagy kihajtható táblával és térképmelléklettel, illetve számos szövegközi metszettel) rendelkezik, egyedülálló Holdtérképe mellett először közölt Naptérképet is. A Földközi-tengert bemutató tengeráramlat-térképe szintén kartográfiai különlegesség. A Nílus eredetét ábrázoló három térképlapot ugyancsak Kircher közölte először Duarte Lopez portugál kereskedő, egy arab geográfus, valamint Petro Paiz jezsuita 1618-as térképe nyomán, e három térképet hegyek, hidak, fák, várak

és állatok is díszítik. Mindhárom Nílus-térkép foltmentes, erős lenyomat, jó papíron. Kircher szoros kapcsolatot ápolt a Habsburg uralkodócsaláddal és magyar arisztokratákkal is : támogatói között tudhatta Nádasdy Ferenc országbíró, könyvei pedig a magyar jezsuita iskolahálózat könyvtáraiban is megtalálhatók voltak. Emellett rendszeresen levezett az Eszterházy-, Lippay-, Báthory-, Zrínyi- és a Bethlen-családokkal is.

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest.

Korabeli, gazdagon díszített, vaknyomásos disznóbőr-kötés, fatáblákra vonva, a kapcsok hiányoznak. A könyvtáblák közepén jezsuita szimbólum. Szélei kissé kopottak. Gerince a XVIII. században elterjedt nagy barokk könyvtárak gyakorlatának megfelelően fehérrel festett.

The third edition of Kircher's highly popular encyclopedia of the subterranean world, first published by Jansson and Elizeus Weyerstraten in 1664. Two volumes in one folio. The engraved additional title page to Vol. 1 was made by Theodor Matham after Johann Paul Schor, while the engraved title page to Vol. 2. was made by Anthonie Sioertsma after Crispijn van de Passe. After the eruption of Mount Vesuvius in 1638, Kircher personally descended on a rope into the crater, and based on his experiences, he also created his theory about the glowing hollow globe with passages under the earth's crust. The work contains the *Diatribes de Progidiosis Crucibus*, a writing in which Kircher argues in a concise and clear manner that the causes of phenomena should be discovered rationally, by understanding the natural laws through observation, and not explained by miracles. The volumes contain twelve engraved plates, seven of which are folding, six double-page sheets containing eight engraved maps, and two maps on single sheets. Engraved and woodcut illustrations are inserted into the text, with several of them are full-page ones; five letterpress tables, three of them double-page (however it lacks the engraved portraits of Kircher and Pope Alexander VII). The rich illustration material includes an unique map of the Moon and very first map of the Sun. The sea current map depicting the Mediterranean Sea is an exceptional cartographic speciality. In this book Kircher was the first to publish three maps depicting the origins of River Nile, based on the 1618 map by Portuguese merchant Duarte Lopez, an Arab geographer, and Jesuit Petro Paiz. These three maps are decorated with mountains, bridges, trees, castles and animals. All three Nile maps are spot-free, strong print, on good paper.

Caillet 5783; Dünnhaupt/Kircher 16b; JCB 678/76

Contemporary richly decorated blind-stamped pigskin over wooden boards, clasps are missing. Jesuit symbol at the center of the bookplates. Extremities are worn a little bit. Spine painted in blanc consistent with the popular practice in 18th century, uniformly painting the spines of every assembled book and so form a sumptuous and majestic baroque library.

2 400 000,-

148. LONITZER, ADAM

Kreuterbuch Künstliche Conterfeytunge der Bäume, Stauden, Hecken, Kreuter, Getreyde, Gewürtze...

Frankfurt/Main, 1569. Bey Christian Egenolffs Erben.

[18] + CCCXLVIII + p.

Adam Lonitzer (1528–1586) német botanikus munkája. Lonitzer a könyvéhez többek között olyan neves botanikusok munkáját használta fel mint Jean Ruelle, Valerius Cordus, Pietro Andrea Mattioli, Hieronymus Braunschweig és Conrad Gessner. Lonitzer feleségül vette Magdalena Egenolffot, frankfurti kiadójának, Christian Egenolffnak a lányát, és annak halála után Lonitzer vette át a kiadó vezetését, így 1557 és 1577 között nem kevesebb, mint négy kiadást adott ki a Kräuterbuchból. Frankfurt am Mainban halt meg 1586-ban. Jelen példányunk művének harmadik kiadása.

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest.

Korabeli disznóbőr-kötés vastag fatáblákra húzva. Eredeti kapcsolokkal. Kissé kopottas, gerincén és kötésein néhány apró folt.

Adam Lonitzer (1528–1586) was a German botanist, born in Marburg and studied there and at the University of Mainz, where he obtained his Magister degree at the age of sixteen. After being professor of Mathematics at the University of Marburg in 1553 and Doctor of Medicine in 1554, he became the city physician (Stadtphysikus) in Frankfurt am Main. His main passion though was herbs and the study of botany, so this was his first important work on herbs and was published in 1557, the largest part dealing with distillation. Lonitzer acknowledged his sources for the book, crediting Jean Ruelle, Valerius Cordus, Pietro Andrea Mattioli, Hieronymus Braunschweig and Conrad Gessner. Lonitzer married Magdalena Egenolff, the daughter of his Frankfurt publisher, Christian Egenolff, and after the latter's death in 1555 Lonitzer became a director of the company, publishing no less than four editions of his Kräuterbuch between 1557 and 1577. This copy is the third edition of his work.

In contemporary pigskin binding over thick-wooden boards. Original claps mounted on new bands. Elaborated copper corner pieces. Slightly rubbed, few small stains to spine and joints. Complete copy. Expert restoration. New endpapers.

VD16 L 2419

800 000,-

149. [MATTIOLI, PIETRO ANDREA] PETRUS ANDREAS MATTHIOLUS

Commentarii in sex libros Pedacii Dioscoridis Anazarbei de medica materia Venetiis, 1570. Ex officina Valgrisiana.

[160] + 956 + [11]p. A 759–760. oldal hiányzik.

Pietro Andrea Gregorio Mattioli (1501–1577 k.) orvos és természettudós volt. Mattioli fő művének első kiadása 1544-ben jelent meg Velencében, a De Materia Medica saját kommentárjaival kiegészített olasz fordítása volt, ez később több olasz nyelvű kiadást is megért. 1554-ben jelent meg latinul a Commentarii első kiadása a Dioscorides művének latin fordításával, amely alig különbözött attól a latin fordítástól, amelyet Jean Ruel 1516-ban adott ki, és amely Mattioli olasz fordításának alapjául szolgált. A Commentarii-t lefordították franciára (Lyon, 1561), csehre (Prága, 1562) és németre is (Prága, 1563). Példányunk az a bővített kiadás, amelynek a végén megtalálható a Dioscorides latin fordítása és a „De ratione distillandi aquas ex omnibus plantis...” című értekezése. Mattioli a botanika gondos művelőjeként száz új növényfajt írt le, rendszerezte és gazdagította kora orvosi botanikáját. A címlapon és végén a nyomtató fametszetével és több mint 1200 szövegek közötti fametszettel (több mint 300 új fametszet először ebben a kiadásban jelent meg).

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest.

A címlapon érdekes possessorium bejegyzésekkel: „Ex Biblioth. Josephi Peterka I(n)cl(yc)ti Distr(icti) min(or)is Cumaniae Physici pub(lici). Peterka József Sebestyén (1768 – 1825) orvosdoktor, Kis-Kun megye fizikusa (főorvosa), termékeny orvosíró. Több orvosi szakkönyv szerzője. „A Kir. m. Természettudományi Társulatnak ajándékozta 25/I 885 Dr. Batizfalvy Sámuel.” Batizfalvy Sámuel (1826– 1904) orvos, az ortopédia egyik első magyarországi művelője, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja.

Korabeli vaknyomásos disznóbő-kötés. A kapcsolok hiányoznak. Bordázott gerinc, alul-felül kisebb szakadás. Kisebb, a szöveget nem érintő hiány a 97–98. és szakadás a 229–230. oldalon, a 891–892. oldalon egy kis darab hiányzik (a szöveget nem érinti).

Pietro Andrea Gregorio Mattioli (c. 1501–1577) was an Italian doctor and naturalist. In 1554 the first edition of the Commentarii was published in Latin, accompanied by a Latin translation of Dioscorides' work which was slightly different from the Latin translation that Jean Ruel published in 1516, which served as a basis for Mattioli's Italian translation. The Commentarii were translated into French (Lyon, 1561), Czech (Prague, 1562), and German (Prague, 1563). This copy is an expanded edition with Mattioli's Latin translation of Dioscorides, and the „De ratione distillandi aquas ex omnibus plantis...” Mattioli was a thorough scholar of botany who described 100 new plants and coordinated and consolidated the medical botany of his time. With the printer's woodcut device on the title page and at the end. It has over 1200 woodcuts in text of which 300 new woodcuts appeared in this edition for the first time.

Contemporary blindstamped pigskin over wooden boards with brass catches, the clasps are missing. Spine with raised bands, tear at top and bottom. Old restoration, new endpapers. Stained and browned paper. Small damages on p. 97–98 and a tear on p. 229–230, (no text loss). Page 759–760 is missing, and a small damage on p. 891–892 (no text loss).

Adams D-673; Cleveland Collections 102; Nissen BBI 1305; NLM/Durling 3013; Pritzel 5985.

340 000,-

150. PLINIUS, CAIUS (SECUNDUS)

Historiae Naturalis libri XXXVII. Quos Interpretatione et Notis Illustravit Joannes Harduinus e Societate Jesu, Jussu Regis Christianissimi Ludovici Magni, in Usus Serenissimi Delphini.

Editio nova emendatior et auctior.

Paris, 1741. Impensis Societatis.

[28] + 788p. + 9t., 3t. + 835p., 836-1279p.

Nagy folio. Impozáns sorozat három kötetben, egy duplaoldalas térképpel és tizenegy, antik pénzérméket ábrázoló fametszettel. Jelen mű Plinius művének második kommentárral és kritikai apparátussal ellátott kiadása, amelyet a híres Jean Hardouin (1646–1729) jezsuita tudós alapos munkájának köszönhető. Hardouin kiadásának érdekessége, hogy római és hellenisztikus pénzérméket használt fel bizonyíték gyanánt a szöveg egyes részeinek ellenőrzésére.

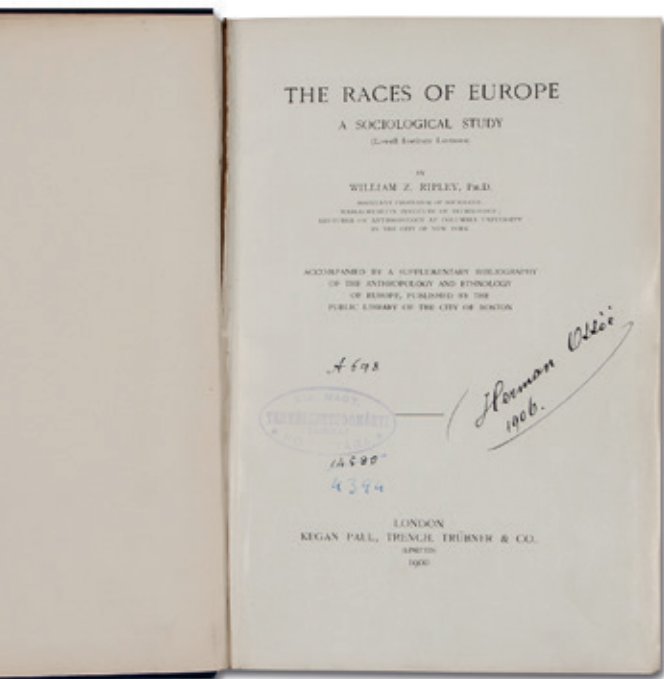
Poss.: Dr. Kendi Finály Henrik Könyveiből vignetta a borító belső oldalán. Kendi Finály Henrik (1825–1898) magyar klasszika-filológus, tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja és az Erdélyi Múzeum Egyesület titkára volt, valamint, a kolozsvári egyetem tanára és dékánja. Nevéhez fűződik a XIX. század legnagyobb latin-magyar szótárának összeállítása (1884).

Korabeli pergamen-kötésben, a címlapon szakadás.

3 volumes, folio, Sumptuous publication, an attractive set, engraved and woodcut initials and headpieces, double-page engraved map (of the Earthly Paradise), 8 engraved plates of coins at back of volume 1 and 3 in volume 2, plain plates. The second edition of Pliny was produced by the Jesuit scholar Jean Hardouin (1646-1729), who made use of the evidence of Roman coins to verify parts of the text. This is considered the last commentary on the whole text of Pliny, and Hardouin acknowledges all the previous scholarly editions of and commentaries on the text.

Contemporary full vellum bound, with small tear on the title page.

300 000,-

151. RIPLEY, WILLIAM Z.

The Races of Europe

London, 1900. Kegan Paul, Trench, Trübner & Co.

XXXII + errata + 624 + X + 160p. Szövegközt számos táblával.

Jelen mű a múlt századfordulón kialakuló antropológia tudományának egyik legmeghatározóbb képviselője, amely az európai népeket tárgyalja. Hatását mutatja, hogy Ripley munkája nyomán Herman Ottó maga is kiadta a Magyarország antropológiáját tárgyaló művét „A magyar nép arcza és jelleme” címmel 1902-ben. Prov.: A címlapon Herman Ottó possessori bejegyzésével 1906-ból. Királyi Magyar Természettudományi Társulat pecsétje, TIT Könyvtár gumibélyegzője.

Hozzáköteve kiadói kolligátumként:

Anthropology and Ethnology of Europe. X + 160p. Példányunkból egy levél hiányzik (I-II. p.). A függelék címlapja és azt követő levél hiányzik. Kiadói vászonkötésben.

120 000,-

152. SCHMERLING, PHILIPPE-CHARLES

Recherches sur les ossements fossiles découverts dans les cavernes de la province de Liège

Liège, 1846.

34t. + 40t.

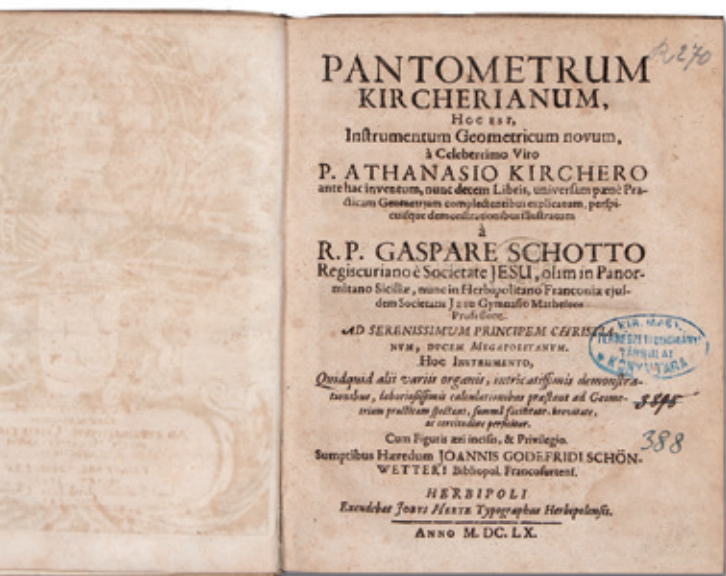
Philippe-Charles Schmerling (1791–1836), a paleontológia és geológia úttörőjének alapvető munkája az 1829-től folytatott ásatásokról, amelyet Flémalle régióban, a Meuse-völgyben, Liège és Huy között végzett. Az eredményeket két kötetben publikálta, jelen atlasz ennek a két kötetnek az illusztrációit tartalmazza.

A kiadói papírborítók felhasználásával készült egykorú félvászonkötésben. Enyhén viseltes.

The fundamental work of Philippe-Charles Schmerling (1791–1836), a pioneer in paleontology and geology, is often referenced as „the founder of paleontology”. In 1829 he excavated fossils in what are now named the Schmerling Caves, in the region of Flémalle, in the Meuse Valley, between Liège and Huy. The result was published in two volumes in 1833 and 1834. Although Schmerling’s works on paleontology (1832–1836) were characterized by exemplary scientific rigor, they generated little enthusiasm, and after his death, many of his works fell into such neglect that many copies of his principal study (1833–1834) were destroyed. Our atlas is the third volume which consists of marvelous illustrations of the previous works, including the fossils of the famous Engis men. We could not find any specimens in the previous auctions.

In publisher’s blindstamped half cloth binding. A little wear on the edges.

240 000,-

153. SCHOTT, GASPAR - KIRCHER, ATHANASIVS

Pantometrum Kircherianum, hoc est, instrumentum geometricum novum ...

Francofurtens, Herbipoli [Würzburg], 1660. Excudebat Jobus Hertz, typographus Herbipolensis.

1t. + [24] + 408 + [20] + 32t. (1 kihajtható). Első kiadás.

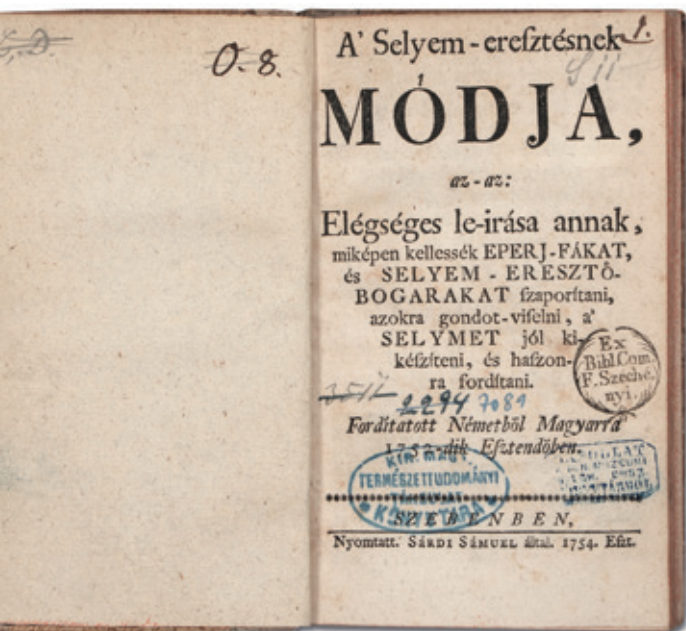
A mű a korszak mérési technikáit és mérőeszközeit tárgyaló egyik legátfogóbb munka. Szerzői Athanasius Kircher (1602–1680) német jezsuita tudós és polihisztor, „az utolsó ember aki mindent tudott”, és akinek több, mint negyven tudományos munka fűződik a nevéhez (lásd 141. tételünk), valamint Kaspar Schott (1608–1666) német jezsuita, Kircher tanítványa, majd később asszisztense, aki matematikával, természetfilozófiával és fizikával foglalkozott. Jelen munkájuk a mérési műveletek minden fajtájával foglalkozik, beleértve a földmérést is, továbbá ismerteti a pantométer nevű mérőeszközt, amelyet Kircher néhány évvel korábban fejlesztett ki, és amely a könyv bevezetőjében leírtak szerint nagy pontossággal mér. Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest.

Korabeli pergamenkötésben. Kopottas, a betűk mentén foltos.

Paper slightly stained. The plates are clear.

VD17 12:178981A

280 000,-

154. A' SELYEM-ERESZTÉSNEK MÓDJA, AZ-AZ: ELÉGSÉGES LE-IRÁSA ANNAK, MIKÉPEN KELLESSÉK EPERJ-FÁKAT, ÉS SELYEM-ERESZTŐ-BOGARAKAT SZAPORÍTANI... SZEBEN, 1754. SÁRDI SÁMUEL.

96p.

Fordítottatott Németből Magyarra 1752-dik Esztendőben.

Az első magyar nyelvű selyemtenyésztési munka. Magyarországon a XVII. század végén egy olasz származású ember kezdett selyemhernyó-tenyésztésbe először. A fellendülés Mária Terézia korában indult meg. Ő alapította az első iskolát Eszéken, és királyi biztosul kinevezte Sollenghi Károlyt. Az újabb fellendülés a reformkorban, a magyar ipar születése idején jött el. Ekkor foglalkozott az üggyel Wesselényi és Kossuth mellett Széchényi is, aki már a Hitelben is írt erről. Az ő keznyomán 1840-ben jelent meg a legjelentősebb mű a témában, a „Selyemről”.

Prov.: Kir. Magy. Természettudományi Társulat Könyvtára bélyegző, Ex Bibl. Com. F. Széchényi bélyegző és egy Magyar Nemzeti Múzeum bélyegző a címlapon, leltári számokkal. Az egykoron Széchényi Ferenc könyvtárába tartozó munka egy magyar nyelvű, selyemtenyészéssel foglalkozó kolligátum első eleme volt. A részek szétkötése után megkapta az eredeti táblákat, az eredeti festett előzéklapokat, a bőr gerinc viszont félvászonral csúnyán potolva. Az előzéklapon a kolligátum egykori elemeit felsoroló korabeli bejegyzés.

Félvászon-kötésben.

100 000,-

155. [SIND, JOHANN] SZIND, BÁRÓ

A' Lovak' orvosolásáról. Írta - - egy Hadi Lovas Seregnek Ezredese, és a' Kolóniai Választó Hertzegnek Fő Lovász-mestere.

[Pozsony], 1796. Wéber.

XVIII+ [1] + 247p. + 1t. [rézmetszet].

Johann von Sind báró (1709–1776) a kölni választófejedelem főlovászmestere volt, de valószínűleg szolgált az osztrák hadseregben is. A lovak ápolásáról és betegségeiről szóló elméleti és gyakorlati munkája számos kiadást ért meg.

Korabeli papírkötésben. Jótartású példány.

140 000,-

156. TABERNAEMONTANUS, JACOBUS THEODORUS

Neu vollkommen Kräuter-Buch. I-III.

Basel, 1687. Ludwig König und Johann Brandmüllern.

[10] + 663p., [4] + 665-1259 + [95]p.

Jacobus Theodorus Tabernaemontanus (1525–1590) orvos, a német botanika egyik atyja. Többek között II. Fülöpnek, Nassau-Saarbrücken grófjának, valamint Marquard von Hattsteinnek, Speyer püspökének volt a magánorvosa, majd később Worms szabad birodalmi város orvosaként tevékenykedett. 1562-ben iratkozott be a heidelbergi egyetemre, ahol az utolsó éveit töltötte, mint a választófejedelem udvari orvosa. Jelen könyv a legjelentősebb műve a „Neue Kreuterbuch”, mely egy életen át tartó munka eredményeként született. Először 1588-ban jelent meg Frankfurtban. Ez a második baseli, összességében pedig a hatodik kiadás.

Prov.: TIT Könyvtár bélyegzők. Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest.

XX. századi diszes, aranyozott gerincű félbőr-kötésben. A három könyv két kötetbe kötve. Pár lap csúnyán restaurált, a díszcímlap hiányzik. Aranyozott és bordázott gerinc. Kiváló állapotban.

Jacobus Theodorus Tabernaemontanus (1525–1590), a physician and disciple of Bock and Brunfels, aimed to provide a comprehensive depiction of the European flora through his encyclopedic work. Although the woodcuts (cc. 2500) utilized in his work were sourced from his mentors such as Mattioli, Dodoens, Clusius, and Lobel, as well as an unknown artist and engraver, their skillful execution even surpasses some of their models. Eventually, the collection of woodcuts was acquired by printer John Norton, who employed them to illustrate

the first version of Gerard's herbal. In the first edition of 1588/91, printed by Nikolaus Basse (Nicolaum Bassaeum) in Frankfurth a. M., the work comprised 3 books in 2 volumes which mainly dealt with herbal plants and, in the rear part of the 2nd book, with other garden vegetables. The editorial work of the third book, which also includes (fruits) shrubs and hedges, as well as fungi and mosses, was already based on the first edition of compilations of the botanist Nicolaus Braun. The editorial annotated review of the three volumes of the first edition, which lasted over 36 years and then led to the edition of the work in 1687 with all three books in one complete volume, was carried out, as shown in the title, by Caspar and Hieronymus Bauhin. This specimen follows the original edition. Second Basle edition and the sixth overall.

In new 20th century half-leather. Three volumes bound in two. Some pages are poorly restored and the ornamented title page is missing. Lacking engraved title as usual.

Nissen BBI 1931. Heilmann S. 228-29. Arber 76.

550 000,-

157. TÓTH PRÓNAY PÁL

A' szőlőknek plántálásáról, helyes mivéléséről és a' boroknak gondos meg-tartásáról való oktatás, mellyet a' köz haszonra magyar nyelven ki-botsátott –

Pesten, 1780. Eitzenbergerné betűivel.

94p.

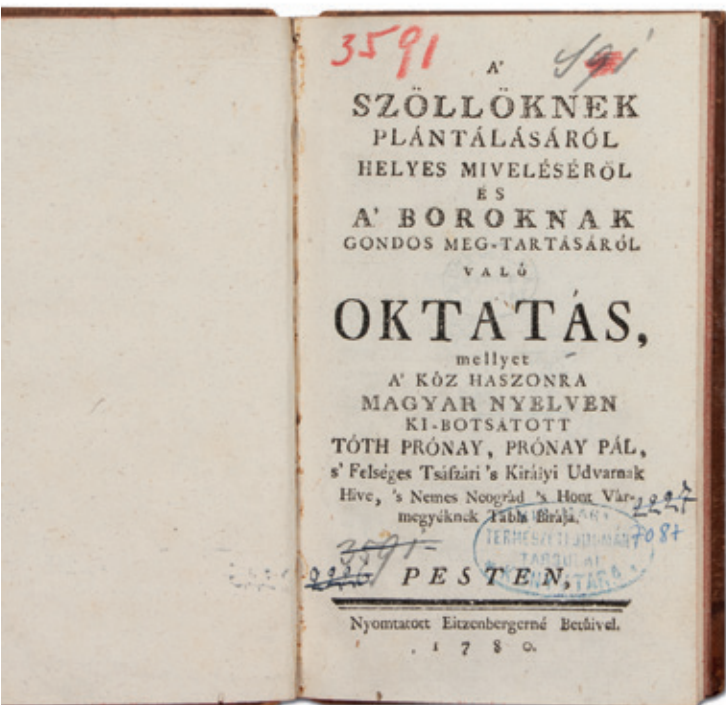
Tótprónai és blatniczai Prónay Pál romhányi földbirtokos, Hont vármegye táblabírája volt, Prónay Pál nógrádi követ és Trajtler Ilona fia, az ősi tótprónai Prónay család sarja. Amellett, hogy résztvett a közügyekben, különösen az okszerű gazdászattal foglalkozott és főleg a borászat területén ért el maradandó eredményeket. A szőlőművelés iránti érdeklődését és szakértelmét jól bizonyítja jelen könyv is, amelyet az első magyar nyelvű szőlészeti és borászati szakmunkának tekintenek. A 18. század utolsó harmadában már több cikk foglalkozott a magyar szőlőkbeli aranyterméssel és az 1770-es évektől jelentek meg az az első igazán tudományos szőlészeti-borászati munkák. Mitterpacher Lajos mellett Prónay volt az egyetlen, aki könyvecskéjében aprólékosan írt az észak-magyarországi szőlőtelepítéséről, -műveléséről és a borok kezeléséről. A műnek 1786-ban második kiadása is napvilágot látott.

Szinnyei: s. v.

Prov.: Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Könyvtára, TIT Könyvtár Budapest. Illésházianae Bibliothecae Dubniczensis ex libris vignetta. A M. N. Museum Könyvtárából bélyegző. Illyésházy István gróf dubnici könyvtárának állományát 1835-ben ajánlotta fel a Magyar Nemzeti Múzeumnak és a gyűjtemény még abban az évben az Országos Széchényi Könyvtárba került. A hagyatéka 6000 műből, hozzávetőlegesen 8000 kötetből álló, addigi legnagyobb gyarapodását hozta a könyvtárnak, feltehetően ez a példány is ekkor került a Nemzeti Múzeum gyűjteményébe.

Korabeli bordázott egész bőr-kötésben, felül hiány.

260 000,-

Térképek, látképek

158. BLAEU, JOAN

Suthsexia, Vernacule Sussex

Amsterdam, 1646. 62,5 × 52 cm

Megjelent Joan Blaeu: *Theatrum Orbis Terrarum sive Atlas Novus Pars Quarta*, 1646. Korabeli, kézzel színezett, verzóján latin szöveggel.

A kettéhajtás mentén megerősített. Apró szakadások a szélén, a képmezőt nem érintve.

Published in: *Theatrum Orbis Terrarum sive Atlas Novus Pars Quarta*. J. Blaeu, 1646.

Highly decorative 17th Century map of Sussex showing Royal Coat of Arms, and the Coats of Arms of the Noble families of the Counties each side of the central title cartouche. The map itself is filled with details of the countryside including forests, parks, towns and villages. Contemporary, hand-colored. Latin text on verso. Reinforced along the vertical fold. Minor tears on the edges, image is intact.

Van der Krogt 2, 5210:2(b).

60 000,-

159. BLAEU, WILLEM

Transylvania. Sibenburgien.

Amszterdam, 1635. 57,3 × 47,4 cm

Mercator Erdély térképének másolata, hátoldalán francia szöveggel. Kiadta Blaeu, Willem „Novus Atlas...” című atlaszában.

Korabeli, kézzel színezett.

Blaeu's copy of Mercator's map of Transylvania. French text on the back. Published in W. Blaeu: *Novus Atlas...*

Contemporary, hand-colored.

Szántai: Blaeu 2a.

120 000,-

160. BLAEU, WILLEM

[Holstein] Ducatus Holsatiae Nova Tabula

Amszterdam, 1644 circa. 61,5 × 51 cm

Holsteint, a Német-római Birodalom legészakibb részét ábrázoló térkép. Megjelent Willem Blaeu: *Theatrum Orbis Terrarum sive Atlas novus...* című atlaszában.

Korabeli, kézzel színezett. Verzóján latin szöveg.

Early map of the province of Holstein, Germany by Willem Blaeu, with two large insets at top of Dagebull and Stapelholmer. It was published in W. Blaeu: *Theatrum Orbis Terrarum sive Atlas novus...* The map shows several Hansa cities such as Lubeck, Kiel and Hamburg.

Contemporary, hand-colored. Latin text on verso.

60 000,-

161. BLAEU, WILLEM

[[Russia] Tabula Russiae ex autographo, quod delineandum curavit Foedor filius Tzaris Borois desumta...

Amsterdam, 1635. 59,5 × 48,5 cm

Hessel Gerritsz térképe Oroszországról, Willem Blaeu kiadásában. Moszkva és Arhangelszk melléktérképeivel.

Korabeli, kézzel színezett. Hátoldalán ragasztószalag fut körbe a széleken. A térkép nyomtatása során keletkezett három szakadás (5-9 cm) a bal alsó sarokban. Hátoldalán német szöveg.

Hessel Gerritsz's map of Russia, first issued 1613, was published by Blaeu after he acquired the plate following Gerritsz's death in 1632. Blaeu has noticeably reworked the plate, so that the lower text and embellishments in the title cartouche are slightly different and features alternate shading in the degree markers at the top right corner, on either side of 65 degrees.

Contemporary, hand-colored. Edges reinforced on the back with non-acidic tape. Three tears (5-9 cm) on the lower left side of the map, which probably are a result of the printing process.

Decorative hand-colored example of Hessel Gerritsz's map of Russia, with the large inset of Moscow and plan of Archangelskgoroda [Arhangelsk]. The title is within a martial cartouche. German text on verso.

Van der Krogt, P. (Atlantes) 1800:2.1; Schilder, G. (Monumenta) IV, 78-79. P.

300 000,-

162. BONNE, RIGOBERT

[World Map] L'Ancien Monde Et Le Nouveau en Deux Hemispheres...

Paris, 1780. 48,5 × 25,5 cm

Két féltékés világtérkép. Megjelent Geneve: J. L. Pellet, 1782-3. Korabeli, kézzel színezett.

Double hemisphere map of the World, showing the state of discoveries in the latter half of the 18th Century. Published in: Geneve: J. L. Pellet, 1782-3.

Tasmania is still attached to Australia, no southern continent and no Hawaii. Predates Cook's Voyages, including primitive Northwestern Coastline and hint of Northwest Passage. Contemporary, hand-colored.

120 000,-

163. BRAUN, GEORG - HOGENBERG, FRANS

[Amsterdam] Amstelredamum, Nobile Inferioris Germaniae Oppidum...

Köln, 1572. 52,7 × 39,5 cm

Amszterdam részletes, rézmetszetű városképe.

Először megjelent: Civitates Orbis Terrarum, Liber Primus, 1572, Köln.

Színezetlen, restaurált példány. Versóján latin szöveg.

Decorative view of Amsterdam. Top left a coat of arms, to the top right the title cartouche, below left a key.

First published: Civitates Orbis Terrarum, Liber Primus, 1572, Köln.

Uncolored, restored copy. Latin text on verso.

100 000,-

164. BRAUN, GEORG - HOGENBERG, FRANS

[Antwerp] Anverpia, nobile in Barbantia oppidum, parrim maritimum . . .

Köln, 1575. 53 × 39,5 cm

Antwerpen városképe, amely először Braun és Hogenberg: Civitates Orbis Terrarum (1575, Köln) könyvében jelent meg. A város egyik legkorábbi ábrázolása.

Színezetlen példány. A széleken restaurált, a képmezőt nem érinti. Versóján latin szöveg.

Old coloured view of Antwerp (Antwerpen) from the Latin edition of the town book Civitates orbis terrarum by Braun and Hogenberg, printed in 1575 in Cologne.

Uncolored. Minor marginal staining. In good condition with good margins. Latin text on verso.

100 000,-

165. BRAUN, GEORG - HOGENBERG, FRANS

[Groningen] Groninga

Köln, 1575. 53 × 39,5 cm

Gröningen rézmetszetű városképe. Először megjelent: Civitates Orbis terrarum, De praecipuis, totius universi urbibus, liber secundus, 1575.

Színezetlen, restaurált példány. Versóján latin szöveg.

Old, antique bird's-eye view plan of Groningen, by Georg Braun and Frans Hogenberg. First published: Civitates Orbis terrarum, De praecipuis, totius universi urbibus, liber secundus, 1575. Latin text on verso.

100 000,-

166. BRAUN, GEORG - HOGENBERG, FRANS

[Milan] Mediolanum

Köln, 1572. 53 × 39,5 cm

Milánó városképe, amely először Braun és Hogenberg: Civitates Orbis Terrarum, 1572, Köln könyvében jelent meg. A város egyik legkorábbi ábrázolása. Színezetlen, restaurált példány. Versóján latin szöveg.

Nicely preserved example Braun & Hogenberg's view of Milan, one of the most highly sought after 16th Century views of the City. First published in: Braun - Hogenberg: Civitates Orbis Terrarum, 1572, Köln. One of the earliest obtainable views of Milan. Restored, uncolored copy. Latin text on verso.

120 000,-

167. BRAUN, GEORG - HOGENBERG, FRANS

Orleans and Bourges

Köln, 1597. Bertram Buchholz. 52,4 × 40 cm

Orleans és Bourges városok madártávlatú rézmetszete egy lapon. Először megjelent: Civitates Orbis Terrarum, ... Part 2: De Praecipuis, Totius Universi Urbibus, Liber Secundus. Köln, Bertram Buchholz, 1597.

Színezetlen, szélein restaurált. Versóján latin szöveg.

Old, antique map with two bird's-eye views by Braun and Hogenberg: Orleans and Bourges, engraved after Georg Hoefnagel. First published in: Civitates Orbis Terrarum, ... Part 2: De Praecipuis, Totius Universi Urbibus, Liber Secundus. Köln, Bertram Buchholz, 1597.

Uncolored, restored on its edges. Latin text on verso.

100 000,-

168. BRAUN, GEORG - HOGENBERG, FRANS

Tunis, Mahdia, and Penon de Veles

Köln, 1575. 52,8 × 39,5 cm

Tunisz, Mahdia és Peñón de Vélez de la Gomera rézmetszetű városképei. Először megjelent: Civitates Orbis terrarum, De praecipuis, totius universi urbibus, liber secundus, 1575.

Színezetlen, szélein restaurált. Versóján latin szöveg.

Old, antique view plan of Tunis, Mahdia, and Peñón de Vélez de la Gomera by Georg Braun and Frans Hogenberg. First published: Civitates Orbis terrarum, De praecipuis, totius universi urbibus, liber secundus, 1575.

Uncolored, copper engraving. Restorated on its edges. Latin text on verso.

100 000,-

169. CAMOCIO, G. F.

Szigetvár látképe 1567.

Velece, 1571. 27 × 20 cm

Forlani, Paolo Veronese metszete után megjelent Camocio, G. F.: Isole famose porte, fortezze... (Venetia, 1571) 88. lapként, a jobb alsó sarokban „88” lapjelzéssel.

Kézrel színezett példány. Kisebb méretű, halvány foltok a bal felső sarokban. Paszpartuban, alsó része képmezőt nem érintően hiányos.

Handcolored.

Szalai: 1567/2/b

80 000,-

170. CHATELAIN, HENRI ABRAHAM.

[World Map] Mappmonde ou description generale du globe terrestre

Amsterdam, [1705–1739]. 52 × 43 cm

Chatelain által kiadott XVIII. századi világtérkép a hat kontinensről, a Nap és a Hold melléktérképeivel.

Színezetlen, szép példány.

Map shows known extent of the world with six continents; partial coastline of „Nouvelle Hollande” [Australia] connected to coastline circling the lower globe, California as an island, and political frontiers. Includes dates of discoveries and explorers voyages. Insets: „Le Soleil Salon le Pere Kircher” and „La Lune Selon Monsieur Cassini.” Relief shown pictorially. Scale not given.

Uncolored, nice copy.

200 000,-

171. CUSTOS, DAVID LATOMI

[Hungary] Abriß deß Königreichs Ober und Nider Ungern sampt den angrenzenden Landen Zuer Nachricht der Kriegslaeufften

Frankfurt, 1625. 40,5 × 33 cm

Magyarország David Custos által készített, rézmetszetű térképe az 1619. évi hadiesemények szemléltetésére, amely Nicolaus Bellus „Osterreichischer Lorberkrantz...” című munkájában jelent meg.

Színezetlen, szélein restaurált példány. A felső szélén képmezőt nem érintő szakadás.

A partial map of Hungary to demonstrate the 1619 military events by David Custos. Published in Nicolaus Bellus: Osterreichische Lorberkrantz...

Uncolored, restored on the edges. Small paper chip at the top.

Szántai: Custos 3.

80 000,-

172. JAILLOT, ALEXIS-HUBERT; SANSON, GUILLAUME

[Hungary] Le Royaume de Hongrie, de et les Estats Qui en ont esté suje...

Amsterdam, 1696. Mortier, Pierre.

88,5 × 59 cm

Megjelent: Atlas Nouveau contenant Toutes les Parties du Monde, Amsterdam, 1696, Pierre Mortier kiadásában. Korabeli, kézzel színezett. Restaurált. Szélen kisebb szakadások.

Published in: Pierre Mortier: Atlas Nouveau contenant Toutes les Parties du Monde, Amsterdam, 1696.

Contemporary, hand-colored. Minor tears on edges. Restored copy.

Szántai: Jaillot 2c

120 000,-

173. MÜNSTER, SEBASTIAN

[Asia] Tabula orientalis regionis, Asiae scilicet extremas complectens rerras & regna

Basel, 1550 circa. 38,5 × 32,2 cm

Ázsia első nyomtatott térképe, először Sebastian Münster Geographia atlaszában jelent meg 1540-ben. Színezetlen. Kisméretű szúrágásnyomokkal, foltokkal.. Verzóján latin szöveg.

Nice example of the first printed map of the continent of Asia, by Sebastian Munster, which first appeared in the 1540 edition of Munster's Geographia. Uncolored. Small wormholes, stains. Latin text on verso.

260 000,-

174. MÜNSTER, SEBASTIAN

[World Map] Altera Generalis Tab Secundum Ptol...

Basel, 1545 circa. 38,5 × 30,5 cm

Sebastian Münster világtérképe Ptolemaiosz munkája alapján. Münster először 1540-ben adta ki a Geographia című atlaszát, amely az első nyomtatott atlaszok egyike, részletgazdag és aprólékosan kidolgozott fametszetekkel. Eredeti, kézzel színezett példány. Középen felül restaurálás nyoma, hátulján középen a hajtásnál restaurálás nyoma. Verzóján latin szöveg.

Excellent impression of Claudius Ptolemy's map of the ancient world, from Sebastian Münster's edition of the Geographia, perhaps the most influential atlas issued in the first half of the sixteenth century. Produced by Münster as an ode to classical scholarship, this map adheres beautifully to Ptolemy's original descriptions. Original hand-coloring. Marks of restoration in the middle top part of the paper. Minor restoration centerfold and Latin text on verso.

260 000,-

175. MÜNSTER, SEBASTIAN

[World Map] Typus Orbis Universalis

Basel, 1550. 39 × 30,5 cm

Münster világtérképének második kiadása, megjelent a Cosmographia című atlaszában 1550-ben. Eredeti, kézzel színezett. A hajtás mentén restauráció nyoma. Verzóján latin szöveg.

Fine example of the second edition of Münster's map of the world, one of the most recognized and influential world maps of the sixteenth century. Today, it is one of the earliest obtainable world maps. This example is from the second woodblock, which featured in editions of Cosmographia from 1550 with significant revisions from the first edition. The map is richly embellished with a dozen wind-heads blowing their gales from a cloud border. The blowing cherubs do not intrude into the oval of the projection, as they did in the first state. The other easily noticeable change is the inclusion of the letters DK in the clouds in the lower left corner. These are the initials of the engraver, David Kandel. Sea monsters frolic in the southern oceans, where no large continent is hypothesized to hide. Instead, a small unlabeled landmass lies south of the Straits of Magellan, which were discovered less than two decades before this map was produced. Each ocean is labeled with a text block, made by inserting metal type into the woodblock, and this map contains one of the earliest naming of the Pacific Ocean (Mare Pacificum).

Original hand-coloring. Minor restoration of centerfold on verso. Latin text on verso.

700 000,-

176. PIRANESI, GIOVANNI BATTISTA

[The Hadrianeum - once used as a custom house - in the Piazza di Pietra, Rome] Veduta della Dogana di Terra a Piazza di Pietra Rome, 1753. 73 × 52,5 cm Giovanni Battista Piranesi a Hadriaenumot, római városrészletet ábrázoló rézmetszete.

Watermark: Fleur-de-lys in a double circle.

An excellent rich and detailed impression, Hind's third state (of six), with the artist's address and price, wide margins. Some light soiling.
Hind: 32/III.

300 000,-

177. PIRANESI, GIOVANNI BATTISTA

[View of the Atrium of the Portico of Octavia, Rome] Veduta interna dell'Atrio del Portico di Ottavia

Rome, 1760. 73 × 52,5 cm Giovanni Battista Piranesi Portico belső udvarának, római városrészletet ábrázoló rézmetszetű látképe.

Watermark: Fleur-de-lys in a double circle.

Titled and inscribed in plate below image, center: Veduta dell'Atrio del Portico di Ottavia. / Presso l'Autore a Strada Felice Vicino alla Trinita de monti. A pacli duc e mezzo. Inscribed in plate below image, lower left and continuing lower right: 1. S. Angelo in Pescaria. 2. Interno dell'Atrio / 3. Tavoloni di marmot, che coprivano l' Atrio; sopra / cadaun de'quali si scorge in piede un pezzo di marmo / intagliato odi un' Aquila in baso rilievo. 4. Pitture modern. Inscribed in plate directly below image, lower right: Piranesi Architetto fec.
Hind: 58/II.

300 000,-

178. PIRANESI, GIOVANNI BATTISTA

[The Temple of Antoninus and Faustina, Rome] Veduta del Tempio di Antonino e Faustina in Campo Vaccino

Rome, 1758. 73 × 52,5 cm Giovanni Battista Piranesi Antonius és Faustina templomát, római városrészletet ábrázoló rézmetszetű látképe.

Watermark: Fleur-de-lys in a double circle.

Among the earliest subjects of the Vedute, not surprisingly, was the seat of Christendom, Saint Peter's Basilica, and many of the other subjects Piranesi etched and hoped to sell to tourists are the sites that visitors still seek out today—the Colosseum, the ancient arches and baths, the Piazza Navona, the Campidoglio, and the major churches. Some light soiling.

Hind: 49/III.

300 000,-

179. PTOLEMAEUS, CLAUDIUS

[France] Tabula moderna Francie

Ulm, 1486. Johann Reger.

54,5 × 39,5 cm

Franciaország 1486-os térképe a Geographia atlaszból, melyet Ptolemaiosz munkája után Ulmban adott ki Johann Reger. A Geographia című atlasz az első nem Itáliában nyomtatott, fametszetű térképgyűjtemény. Kiadói színezés. Baloldalt körülbelül 4 cm hosszú szakadás. Erősen körbevágott, a felső kerete hiányzik a térképnek.

A striking map of France from the 1486 Ulm Ptolemy woodcut map, fine original hand-colour. The Ulm Ptolemy was originally published in 1482 by Leinhardt Holle. However, Holle went bankrupt shortly after the original publication and the work was taken over by Johann Reger, who issued an addition in 1486. The two editions can generally be distinguished by the coloring used for the seas - the 1482 employing a blue, while the 1486 uses a golden brown. The Ulm Ptolemy atlas is the first atlas printed outside Italy and the first one which is illustrated with woodcut maps. In 1482 Lienhardt Holle in Ulm published a revised edition of Ptolemy's Geographia with the reworking of the Ptolemaic corpus by the cartographer Nicolaus Germanus Donis. The atlas included five additional „modern” maps: Italy, Spain, France, Scandinavia, and the Holy Land. The atlas would be the first book printed by Lienhardt Holle, however, it would appear that the venture proved ruinously expensive and his business would go bankrupt shortly after publication. The remaining sheets, the woodblocks and the types passed to Johann Reger in Ulm, who reissued the work in 1486. As well as the modern maps, the atlas bears some other notable firsts. It was the first time that maps were signed by the artist responsible for the woodcutting; in this case Johannes of Armsheim, who signed the world map, and incorporated a backwards N into the woodcut text on each map. It is also the first to print the accompanying text on the verso of the map to which it refers.

Publisher's coloring. Cc. 4 cm long tear on the left side of the map. Heavily cropped, the upper frame of the map is missing.

2 800 000,-

180. PTOLEMAEUS, CLAUDIUS

[Sardinia and Sicily] Septima Europe tabula

Ulm, 1486. Johann Reger.

54,5 × 39,5 cm.

Szardínia és Szicília szigeteinek 1486-os térképe, Ptolemaiosz munkája után Ulmban kiadta Johann Reger. A Geographia című atlasz az első nem Itáliában nyomtatott, fametszetű térképgyűjtemény. Kiadói színezés. Kisebb szakadások és képet nem érintő hiány. Verzóján latin szöveg.

A striking map of Sardinia and Sicily from the 1486 Ulm Ptolemy woodcut map, fine original hand-colour. The Ulm Ptolemy was originally published in 1482 by Leinhardt Holle. However, Holle went bankrupt shortly after the original publication and the work was taken over by Johann Reger, who issued an addition in 1486. The two editions can generally be distinguished by the coloring used for the seas - the 1482 employing a blue, while the 1486 uses a golden brown. The Ulm Ptolemy atlas is the first atlas printed outside Italy and the first one which is illustrated with woodcut maps. In 1482 Lienhardt Holle in Ulm published a revised edition of Ptolemy's Geographia with the reworking of the Ptolemaic corpus by the cartographer Nicolaus Germanus Donis. The atlas included five additional „modern” maps: Italy, Spain, France, Scandinavia, and the Holy Land. The atlas would be the first book printed by Lienhardt Holle, however, it would appear that the venture proved ruinously expensive and his business would go bankrupt shortly after publication. The remaining sheets, the woodblocks and the types passed to Johann Reger in Ulm, who reissued the work in 1486. As well as the modern maps, the atlas bears some other notable firsts. It was the first time that maps were signed by the artist responsible for the woodcutting; in this case Johannes of Armsheim, who signed the world map, and incorporated a backwards N into the woodcut text on each map. It is also the first to print the accompanying text on the verso of the map to which it refers.

Original coloring of the publisher. Minor tears and small loss of paper, damages don't affect image. Latin text on verso.

3 800 000,-

Vltima fluvius...
 Cluv...
 Cluv...
 Cluv...

Vltima...
 Cluv...

181. SCHEDEL, HARTMANN

Buda fametszetű látképe

Nürnberg, 1493. 60 × 43 cm

Buda fametszetű látképe Hartmann Schedel: Liber Chronicarum (Nürnberg, 1493) című munkájának első kiadásából. Buda első ismert ábrázolása.

Széles margójú szép példány, közepén enyhe hajtásnyommal. Sarkain restaurált. Hátoldalán latin szöveg. Későbbi színezéssel.

Nice copy, two corners restored. Latin text on verso.

Rózsa 118. (86.)

600 000,-

182. SEUTTER, MATTHÄUS

[Asia] Asia Cum Omnibus Imperiis Provinciis Statibus et Insulis Iuxta Observationes Recentissimas et Accuratissimas Correcte et Adornata. . .

Augsburg, 1730 circa. 60 × 52,5 cm

Seutter Ázsia-térképe, két gazdagon díszített, allegorikus kartussal. Megjelent M. Seutter: Atlas Novus Sive Tabulae Geographicae, 1730 körül. Középen kettéhajtva, a hajtás mentén megerősítve. Korabeli, kézzel színezett. Kisebb hiány a jobb felső sarokban, a képmezőt nem érinti.

Gorgeous full color example of Seutter's map of Asia, with two spectacular, allegorical cartouches. A highly detailed and richly engraved map. Published in M. Seutter: Atlas Novus Sive Tabulae Geographicae, c. 1730.

Contemporary, hand-colored. Small paper chip at the top right corner, doesn't enter image. Reinforced centerfold.

100 000,-

183. SEUTTER, MATTHÄUS

[Denmark] Daniae Regnum Cum Ducatu Holsatiae et Slesvici, Nec Non Insulae Danicae, Et Iutia Cum Parte Scaniae

Augsburg, 1730 circa. 61 × 52 cm

Dánia és szomszédos országainak rézmetszetű térképe. Megjelent Matthaus Seutter „Atlas Novus Sive Tabulae Geographicae” című atlaszában 1730 körül. Eredeti, kézzel színezett. Középen kettéhajtva, a hajtás mentén megerősítve.

Gorgeous full color example of Seutter's map of Asia, with two spectacular, allegorical cartouches. Published in M. Seutter: Atlas Novus Sive Tabulae Geographicae, c. 1730. Contemporary, hand-colored. Reinforced centerfold.

100 000,-

184. SEUTTER, MATTHÄUS

[Portugal, Brazil] Portugalliae Et Algarbiae Regna...

Augsburg, 1730 circa. 61 × 52,5 cm

Portugália térképe Brazília nagyméretű melléktérképével. Gazdagon díszített kartussal. Megjelent Matthaus Seutter „Atlas Novus Sive Tabulae Geographicae” című atlaszában 1730 körül. Korabeli, kézzel színezett. A hajtás mentén megerősítve.

Decorative map of Portugal with a large inset of Brazil. The map is elaborately embellished, with several naval battles, a highly ornate cartouche and other details.

Published by Matthaus Seutter in Atlas Novus Sive Tabulae Geographicae ca. 1730. Engraver: Lotter Tobias Conrad.

Contemporary hand-colored. Reinforced centerfold.

100 000,-

185. SEUTTER, MATTHÄUS

[Sardinia, Corsica] Nova et exactissima totius Italiae Sardiniae et Corsicae

Augsburg, 1740 circa. 60 × 52,5 cm

Dekoratív térkép Itáliáról Szardínia és Korzika szigeteivel, Horvátország partvidékével és Szicília északi részével. Megjelent Matthaus Seutter „Atlas Novus Sive Tabulae Geographicae” című atlaszában 1730 körül. Korabeli, kézzel színezett. A hajtás mentén megerősítve.

Striking map of Italy, colored by duchies. Includes two decorative cartouches. Published in Atlas Novus Sive Tabulae Geographicae ca. 1730. Contemporary hand-colored. Centerfold reinforced.

100 000,-

Berzsaomádi Föld CXCXIX

Berzsaomádi

[The text in this block is extremely faint and illegible, appearing to be a historical description or legend.]

186. SPEED, JOHN

[Hungary] The Mape of Hungari

London, 1626.

53,5 × 41,5 cm

Megjelent John Speed: Prospect of the most famous parts of the World.

Korabeli, kézzel színezett. Jó állapotban.

Contemporary, hand-colored. In good condition.

Szántai: Speed 1a.

600 000,-

187. ZENOI, DOMENICO

Gyula térképe

Velence, 1567. 30,3 × 23,3 cm

A metszet megjelent Forlani, Paolo Veronese: Il primo libro delle citta... (Venetia, 1567) című könyvben.

Foltos, barnult papíron.

App. H. 3069. Szalai: Gyula 1567/1.

80 000,-

188. ZENOI, DOMENICO

Tokaj látképe

1566. 31,6 × 23 cm

Az egykorú metszet Tokaj 1566-os török ostromát ábrázolja.

Foltos, barnult papíron.

Szalai: Tokaj 1566/1.

80 000,-

189. ZSÁMBOKY JÁNOS

[Hungary] Ungariae Loca Praecipua re...

Antwerpen, 1595 circa. 54,5 × 46,5 cm

Zsámboky János Magyarország térképe Ortelius által újra kiadva.

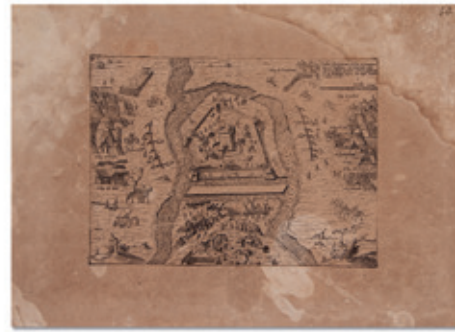
Jó állapotú, korabeli színezésű példány.

Contemporary, hand-colored. In good condition.

Szántai: Ortelius 2b.

250 000,-

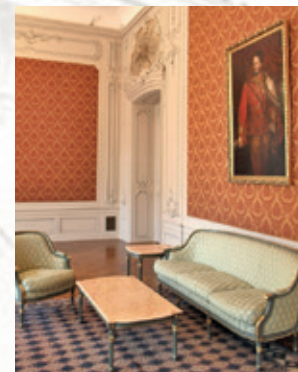
A jegyzékben használt rövidítések:

bet. = betűvel n. = nélkül
é. = év ny. = nyomda
h. = hely p. = pagina
lev. = levél poss. = possessor
lith. = könyomat prov. = proveniencia
mell. = melléklet Ő = a mű nem ismeri
metsz. = metszet t. = tábla
mm = milliméter térk. = térkép

FESTETICS
PALOTA

Festetics Palota

*a város szívében,
a Nemzeti Múzeum mögött,
a Kálvin tér és az Astoria közelében*

1088 Budapest, Pollack Mihály tér 3. ☎ (+36-1) 266-3101, (+36-30) 525-5043
info@festeticspalota.hu 🌐 www.festeticspalota.hu